

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
HALK EDEBİYATI BİLİM DALI

ANADOLU MASALLARINDAN HAREKETLE
ÇOCUK BİLİNÇALTINA YOLCULUK
YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Esma ŞİMŞEK

HAZIRLAYAN
Kader TEMİR

ELAZIĞ-2021

ÖZET**Yüksek Lisans Tezi****Anadolu Masallarından Hareketle Çocuk Bilinçaltına Yolculuk****Kader TEMİR**

**Fırat Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Elazığ – 2021; Sayfa: XII + 233**

Anadolu masalları, Anadolu insanının yüzyıllardır biriktirdiği hayallerinin, ümitlerinin, yaşadıklarının, pratik zekâlarının, duygularının ve karakterlerinin sembolik bir dışavurumudur. Masallar, tıpkı rüyalar gibi bilinçaltının uyarılarına kulak verir; ancak bunu bilincin gerçeklik algısıyla değil sembollerin sınırsız imkânlarıyla yapar.

Anadolu masalları, sadece bir kültürel miras değildir. Sahip olduğu yoğun sembolik anlatım, etkileyicilik ve etik değerlere olumlu yönlendirmeleri bu masalların işlevsel olarak kullanımına fırsat vermektedir. Psikoloji biliminin sağlamış olduğu imkânlardan da faydalanarak bu masallar, geleceğimiz olan çocukların olumlu yönlendirilmelerine katkı sağlayabilir. Bu çalışmada gerçekleştirdiğimiz uygulamalarla bu durumun mümkün olduğu, Anadolu masallarını kullanarak hem çocukların var olan ruhsal durumu hakkında bilgi edinilebileceği hem de çocuklara olumlu yönlendirmeler yapılabileceği gösterilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Anadolu Masalları, Bilinçaltı, Sembolik Anlatım, Çocuklar

ABSTRACT

Master Thesis

Journey to the Subconscious of Children Based on Anatolian Folktales

Kader TEMİR

Fırat University

Institute of Social Sciences

Turkish Language and Literature Department

Elazığ – 2021, Page: XII + 233

Anatolian folktales are a symbolic manifestation of hopes, experiences, practical intelligence, emotions and character of the centuries of Anatolian people. Folktales which hears the warnings of the subconscious mind just like dreams; but it do not this with the sense of reality of subconscious, but with the unlimited possibilities of symbols.

Anatolian folktales are not just a cultural heritage. Their intense symbolic expression, impressiveness and possitive orientitation to ethical values allow these folktales to be used functionally. By making use of the opportunities provided by the science of psychology, this folktales can contribute to the positive orientation of children who are our future. We wanted the show that this situation is possible with the practices we carried out in this study, that by using Anatolian folktales, it is possible to obtain information about the existing mental state of children and to provide positive guidance to children.

Key Words: Anatolian folktales, subconscious, symbolic telling, children.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖZET	II
ABSTRACT.....	III
İÇİNDEKİLER.....	IV
ŞEKİLLER LİSTESİ	VIII
GRAFİK LİSTESİ.....	X
ÖN SÖZ	XI
GİRİŞ.....	1
MASALLAR SEMBOLLER VE ÇOCUK PSİKOLOJİSİ	1
I. Masallar Hakkında Genel Bilgi	1
II. Semboller Hakkında Genel Bilgi	3
III. Masalların Çocuk Psikolojisine Etkisi.....	5
IV. Ergenlik Dönemi Gelişimsel Özellikler	8
V. Masal, Psikoloji ve Eğitim İlişkisine Dair Bazı Çalışmalar	10

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ANADOLU MASALLARININ ÇOCUK TERAPİSİNDE KULLANIMINDA YARARLANILABİLECEK YAKLAŞIMLAR.....	14
1.1. Masal Terapi	14
1.2. Bilinçaltı Dili Eğitimi	15
1.3. Hipnoterapi Yöntemi	16
1.4. Psikomitolojik Analiz	17

İKİNCİ BÖLÜM

2. ANADOLU MASALLARINDA GEÇEN BAZI SEMBOLLER.....	19
2.1. Hayvan Sembolizmi.....	19
2.1.1. Aslan	19
2.1.2. Kaplan ve Çita	21
2.1.3. Kurt	23
2.1.4. Ayı	26

2.1.5. Tilki.....	28
2.1.6. Geyik ve Ceylan.....	31
2.1.7. At ve Pegasos.....	34
2.1.8. Eşek.....	39
2.1.9. Kedi.....	41
2.1.10. Köpek.....	43
2.1.11. Kartal	45
2.1.12. Güvercin.....	48
2.1.13. Balık.....	51
2.1.14. Kurbağa.....	52
2.1.15. Kaplumbağa	54
2.1.16. Bukalemun	56
2.1.17. Tavşan.....	57
2.1.18. Sincap.....	60
2.1.19. Panda.....	61
2.2. Tabiat Unsurlarının Sembolizmi.....	61
2.2.1. Güneş	61
2.2.2. Ay.....	65
2.2.3. Yıldız	68
2.2.4. Hava	70
2.2.5. Su	72
2.3. Renk Sembolizmi.....	76
2.3.1. Beyaz	76
2.3.2. Siyah	78
2.3.3. Gri	81
2.3.4. Kırmızı	82
2.3.5. Sarı	83
2.3.6. Turuncu	84
2.3.7. Yeşil	85
2.3.8. Mavi.....	87
2.3.9. Mor.....	89
2.3.10. Kahverengi.....	90

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ANADOLU MASALLARININ KULLANILDIĞI ÇOCUK BİLİNÇALTI UYGULAMA ÖRNEKLERİ.....92

3.1. Ö. E. K. (Cinsiyet: Erkek, Yaş: 10), Yılan Hikâyesi	92
3.2. M. Y. A. (Cinsiyet: Erkek, Yaş: 11), Yılan Hikâyesi	95
3.3. Y. E. K. (Cinsiyet: Erkek, Yaş: 12), Yılan Hikâyesi	99
3.4. Y. S. Y. (Cinsiyet: Erkek, Yaş: 14), Yılan Hikâyesi	102
3.5. B. A. (Cinsiyet: Erkek, Yaş: 12), Yılan Hikâyesi	105
3.6. S. E. K. (Cinsiyet: Erkek, Yaş: 12), Yılan Hikâyesi.....	109
3.7. M. İ. (Cinsiyet: Kız, Yaş: 12), Kurbağa Kız	112
3.8. E. D. (Cinsiyet: Kız, Yaş: 14), Kurbağa Kız	115
3.9. E. S. D. (Cinsiyet: Kız, Yaş: 13), Kurbağa Kız	118
3.10. B. S. Y. (Cinsiyet: Kız, Yaş: 12), Kurbağa Kız	121
3.11. E. Y. (Cinsiyet: Kız, Yaş: 13), Kurbağa Kız	124
3.12. S. N. A. (Cinsiyet: Kız, Yaş: 13), Kurbağa Kız.....	127
3.13. M. K. (Cinsiyet: Kız, Yaş: 11), Balığın Minnettarlığı	130
3.14. M. A. (Cinsiyet: Erkek, Yaş: 11), Balığın Minnettarlığı	132
3.15. H. D. (Cinsiyet: Kız, Yaş: 12), Balığın Minnettarlığı.....	135
3.16. E. Y. (Cinsiyet: Kız, Yaş: 13), Balığın Minnettarlığı	137
3.17. A. T. D. (Cinsiyet: Kız, Yaş: 12), Balığın Minnettarlığı	140
3.18. Ş. N. K. (Cinsiyet: Kız, Yaş: 13), Balığın Minnettarlığı	143
3.19. S. U. (Cinsiyet: Erkek, Yaş: 13), Oduncuyla Yılan	145
3.20. Y. B. (Cinsiyet: Erkek, Yaş: 13), Oduncuyla Yılan	147
3.21. E. K. (Cinsiyet: Erkek, Yaş: 12), Oduncuyla Yılan.....	150
3.22. E. A. (Cinsiyet: Erkek, Yaş: 12), Oduncuyla Yılan.....	153
3.23. B. B. (Cinsiyet: Erkek Yaş: 12), Oduncuyla Yılan.....	155
3.24. A. K. S. (Cinsiyet: Erkek, Yaş: 13), Oduncuyla Yılan	158
3.25. A. A. (Cinsiyet: Erkek, Yaş: 14), Oduncuyla Yılan	161
3.26. A. Y. Ö. (Cinsiyet: Erkek, Yaş: 13), Oduncuyla Yılan	164
3.27. M. K. (Cinsiyet: Erkek, Yaş: 14), Oduncuyla Yılan.....	167
3.28. M. Ş. (Cinsiyet: Erkek, Yaş: 13), Oduncuyla Yılan	170
3.29. S. E. T. (Cinsiyet: Erkek, Yaş: 13), Oduncuyla Yılan.....	172

3.30. H. A. (Cinsiyet: Kız, Yaş: 10), İki Kardeş.....	175
3.31. E. Ü. (Cinsiyet: Kız, Yaş: 11), İki Kardeş	178
3.32. N. Y. (Cinsiyet: Kız, Yaş: 10), İki Kardeş.....	180
3.33. Y. N. Y. (Cinsiyet: Erkek, Yaş: 11), İki Kardeş	182
3.34. R. S. (Cinsiyet: Kız, Yaş: 13), İki Kardeş.....	185
3.35. E. A. (Cinsiyet: Kız, Yaş: 13), İki Kardeş	188
3.36. A. K. (Cinsiyet: Kız, Yaş: 13), İki Kardeş.....	191
3.37. K. H. T. (Cinsiyet: Kız, Yaş: 13), İki Kardeş	195
3.38. M. K. (Cinsiyet: Kız, Yaş: 13), İki Kardeş	198
3.39. N. A. (Cinsiyet: Kız, Yaş: 13), İki Kardeş.....	201
3.40. M. O. (Cinsiyet: Erkek, Yaş: 13), İki Kardeş	203
SONUÇ	207
KAYNAKÇA.....	214
EKLER	220
Ek1: Yılan Hikâyesi.....	220
EK-2: Kurbağa Kız	225
Ek -3: Balığın Minnetarlığı.....	227
Ek-4: Oduncuyla Yılan	230
Ek-5: İki Kardeş.....	231
ÖZ GEÇMİŞ	233

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.	Aslan sembolü.....	19
Şekil 2.	Kaplan Sembolü.....	20
Şekil 3.	Kurt sembolü.....	23
Şekil 4.	Dişi kurt sembolü.....	24
Şekil 5.	Ayı sembolü	27
Şekil 6.	Tilki sembolü	29
Şekil 7.	Tilki kabartması	30
Şekil 8.	Geyik sembolü	32
Şekil 9.	At sembolü	35
Şekil 10.	Pegasos.....	38
Şekil 11.	Eşek sembolü	39
Şekil 12.	Kedi sembolü	42
Şekil 13.	Köpek sembolü	44
Şekil 14.	Kartal sembolü	46
Şekil 15.	Çift başlı kartal.....	48
Şekil 16.	Güvercin sembolü	49
Şekil 17.	Balık sembolü	51
Şekil 18.	Kurbağa sembolü	53
Şekil 19.	Kaplumbağa sembolü.....	55
Şekil 20.	Bukalemun sembolü.....	57
Şekil 21.	Tavşan sembolü	58
Şekil 22.	Sincap sembolü	60
Şekil 23.	Panda sembolü	61
Şekil 24.	Güneş sembolü.....	62
Şekil 25.	Hitit güneşi.....	63
Şekil 26.	Ay sembolü	65

Şekil 27.	Türklerde Ay sembolleri	68
Şekil 28.	Yıldız sembolü	69
Şekil 29.	Hava sembolü.....	71
Şekil 30.	Su sembolü.....	74
Şekil 31.	Su ve kadın.....	75

GRAFİK LİSTESİ

- Grafik 1.** Katılımcıların Seçtikleri Hayvan Sembollerinin Yüzdelik Dağılımı..... 207
- Grafik 2.** Katılımcıların Seçtikleri Renk Sembollerinin Yüzdelik Dağılımı..... 208
- Grafik 3.** Katılımcıların Güneş Sembolünü Görme Şekillerinin Yüzdelik Dağılımı.208
- Grafik 4.** Katılımcıların Güneş Sembolüyle Bağlantılı Olarak Hava Sembolünü Görme Şekillerinin Yüzdelik Dağılımı..... 209
- Grafik 5.** Katılımcıların Ay Sembolünü Görme Şekillerinin Yüzdelik Dağılımı..... 210
- Grafik 6.** Katılımcıların Yıldız Sembolünü Görme Şekillerinin Yüzdelik Dağılımı. 210
- Grafik 7.** Katılımcıların Su Sembolünü Görme Şekillerinin Yüzdelik Dağılımı..... 211

ÖN SÖZ

Masallar, bir milletin nesilden nesle aktarılan sözlü kültürel mirasının en değerli ürünlerinden biridir. Ait olduğu milletin kolektif bilinçdışından hareketle hayat görüşüne dair izler taşır. Herhangi bir baskı unsurundan etkilenmeden en temel insani duygulardan beslenir. Bu sebeple de ait olduğu toplumun zihniyle yetinmeyerek evrensele uzanabilecek yetkinliğe sahiptir. Bugün herhangi bir ulusa ait bu temel değerlere gönderme yapan herhangi bir masalları bambaşka ülkelerdeki çocuklar dinleyebiliyorsa masalların bu yetkinliği sayesinde.

Sembolik anlatımın en yoğun olduğu anlatı türlerinden biri olan masallar, bilinçaltına yaptığı göndermelerle bireyde –çoğunlukla çocuklarda- davranış oluşumu ve değişimi oluşturabilecek güçtedir. Bilinçaltının işleyiş şeklini, ilk çağlardan bu yana insanların oluşturduğu sembol dilini ve terapilerde kullanılan telkin yöntemlerini kullanarak zaten işlevsel olan masallar, çok daha etkili bir şekilde çocuk ve ergenlerin eğitiminde kullanılabilir. Bu çalışmada farklı ülkelerin mitolojileri incelenerek insanların kullandıkları sembol dilinin masallardaki izleri araştırılmıştır. Ayrıca gerçekleştirilen uygulamalarda yardımcı olabilecek yaklaşımlar araştırılıp kısmen de olsa bu yaklaşımlardan faydalanılmıştır. Böylelikle hem Anadolu masallarının nesilden nesle aktarılmasına katkı sağlamaya çalışılmış hem de Anadolu masallarının çocuklar üzerindeki etki ve işlevselliği artırılarak eğitimde kullanılmasının yaygınlaştırılması için bir adım atılmıştır.

“Anadolu Masallarından Hareketle Çocuk Bilinçaltına Yolculuk” adını taşıyan tez çalışmamızın odağını yoğun sembolik anlatıma ve etiksel açıdan olumlu yönlendirmelere sahip Anadolu masalları oluşturmaktadır. Çalışmanın “Giriş” bölümü “Masallar Hakkında Genel Bilgi”, “Semboller Hakkında Genel Bilgi”, “Masalların Çocuk Psikolojisine Etkisi”, “Ergenlik Dönemi Gelişimsel Özellikler” ve “Masal, Psikoloji ve Eğitim İlişkisine Dair Bazı Çalışmalar” olmak üzere beş başlıktan oluşmaktadır. Bu çalışma genel olarak “Anadolu Masallarının Çocuk Terapisinde Kullanımında Yararlanılabilecek Yaklaşımlar”, “Anadolu Masallarında Geçen Bazı Semboller” ve “Anadolu Masallarının Kullanıldığı Çocuk Bilinçaltı Uygulama Örnekleri” olmak üzere üç bölümden müteşekkildir.

Çalışmanın “Anadolu Masallarının Çocuk Terapisinde Kullanımında Yararlanılabilecek Yaklaşımlar” adlı bölümünde bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde kısmen de olsa faydalanılan masal terapi, hipnoterapi, bilinçaltı dili eğitimi ve psikomitolojik analiz hakkında genel bilgi verilmiştir. “Anadolu Masallarında Geçen Bazı Semboller” adlı ikinci bölümde seçilen masalarda geçen ve çocukların kendilerinin seçtikleri hayvan, tabiat unsuru ve renk sembolleri özellikle mitolojiden de faydalanılarak incelenmiştir. “Anadolu Masallarının Kullanıldığı Çocuk Bilinçaltı Uygulama Örnekleri” adlı üçüncü bölümde ise 11-14 yaş grubundaki öğrenciler üzerinde gerçekleştirilen 40 uygulamanın metinleri ve bu uygulamaların yorumları yer almaktadır. Kişilerin özel bilgileri gizli tutularak sadece yaş ve cinsiyet hakkında bilgi verilmiştir. Gerçekleştirilen uygulamalarda seçilen Anadolu masalı –özellikle hayvan masalları- belirli bir noktaya kadar hipnoterapinin telkin yöntemlerinden de faydalanılarak kişiye anlatılmıştır. Kişilerden masalın asıl kahramanı olan hayvanı seçmeleri ve sonrasında masalın nasıl devam ettiğini anlatması istenmiştir. Kişiler masalın geri kalanını anlatırken bilinçaltı dili eğitiminden faydalanarak bazı sembollere dair kişiye sorular sorulmuştur. Son olarak da masalı sonuçlandırmaları istenmiştir. Yorum kısmında ise yine bilinçaltı dili eğitiminden ve psikomitolojik analizden yararlanılmıştır. Çalışmamızın “Ekler” kısmında ise kullanılan masalların tam metinleri verilmiştir.

Çalışma konumuzu ilk belirlediğimiz andan itibaren öncelikle sabrı ve desteğiyle beni sürekli çalışmaya teşvik eden; bilgi, görüş ve öneri konusunda sahip olduğu özveriyle beni daima destekleyen ve ilmi hayatımda kendime örnek alabileceğim yegâne insan olan değerli danışmanım Prof. Dr. Esmâ ŞİMŞEK hocama teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca çalışmam boyunca yine desteklerini esirgemeyen değerli hocalarım Doç. Dr. Ebru ŞENOCAK, Dr. Öğr. Üyesi Gülda ÇETİNDAG SÜME ve Dr. Öğr. Üyesi Birol AZAR’a teşekkür ederim.

Eğitim hayatım boyunca her daim yanımda olan sevgili eşime ve aileme ayrıca çok teşekkür ederim.

GİRİŞ

MASALLAR, SEMBOLLER VE ÇOCUK PSİKOLOJİSİ

I. Masallar Hakkında Genel Bilgi

İnsanlık tarihi kadar eskiye dayandığı düşünülen ve yer yer “ mesel, dâsitân, menkabe, kıssa...” gibi isimlerle adlandırılan masalların pek çok tanımı yapılmıştır. Masallar, kendine has olağan ya da olağanüstü zaman, mekân, olay ve kahramanlarıyla ait olduğu toplumun kültüründen doğup evrensele uzanabilen, anlatıcısıyla özdeşleşmiş ya da kalıplaşmış formellerle başlayıp biten ve özel anlatıcılara sahip sözlü bir anlatı türüdür.

Türk Dil Kurumu’nun yayımlamış olduğu sözlükte masal kelimesi “ 1. Genellikle halkın yarattığı, ağızdan ağıza, kulaktan kulağa sürüp gelen, çoğunlukla insanların veya tanrıların başından geçen, olağan dışı olayları anlatan hikâye. 2. Öğüt verici, ahlâk dersi veren alegorik eser: La Fontaine Masalları.” (Türkçe Sözlük, 1998: 1510) şeklinde tanımlanmıştır. Ancak bu tanım, masalların özellikleri göz önünde bulundurulduğunda yetersiz gelmektedir. Bu bağlamda Prof. Dr. Esmâ Şimşek’in yapmış olduğu masal tanımı özellik, içerik ve işlev olarak daha kapsayıcı bir nitelik taşımaktadır. “Genellikle özel kişiler tarafından, kendine mahsus zaman, mekân ve şahıs kadrosu içerisinde, yaşanan hayat ile hayal edilen hayatın sistemli bir şekilde ifade edildiği; klişe sözlerle başlayıp yine klişe sözlerle biten hayal mahsulü sözlü anlatım türüdür.” (Şimşek, 2001: 3). Prof. Dr. Mehmet Naci Önal’ın, Muğla Masalları adlı eserinde yaptığı tanım masalı geniş bir çerçevede ele almıştır. “Masal, gerçek veya gerçeküstü, kimi zaman doğrudan, kimi zaman sembolik olarak belirli bir üslup ve kalıp ifadeler çerçevesinde anlatılan, genellikle içinden ya dersler çıkarılan ya da eğlendirmeyi hedefleyen, çoğu zaman ikisinin de bir arada olduğu, inandırma kaygısı taşımayan, ağzından bal damlayan anlatıcıları bulunan, en eski zamanlardan beri halkın edebî ihtiyacını karşılayan, halk kültürünün yaygın ve günümüze dek gelebilen nesir ürünlerinden biridir.” (Önal, 2011: 2).

Masallar yapı olarak genellikle üç bölümden meydana gelir. Masal başında dinleyenleri masala hazırlamak, uyarmak, dikkatlerini çekmek gibi amaçlarla söylenen ve kelime oyunlarından oluşan bir tekerleme veya söz kalıpları (formeller) yer alır.

Masalın giriş formeli 1. tekil şahıs ağzından anlatılırken asıl olayın anlatıldığı ikinci bölüm 3. Tekil şahıs ağzından ve –miş’li geçmiş zaman, şimdiki zaman veya geniş zaman kipiyle anlatılır. Bu bölümde de bazı tekerleme veya kalıplaşmış sözlerden faydalanılabilir. Masalın son bölümünde ise anlatıcı masalı kendine has bir şekilde bitirir ve gerçeklik hissi uyandırmaya çalışır. Masalı mutlu sonla bitirir ve herkese aynı mutluluğu diler. Diğer iki bölümde olduğu gibi bu bölümde de gerçek-hayal arası anlam içeren bir formel kullanılarak masal bitirilir (Oğuz, 2018: 155-156).

Muhteva olarak masalarda genellikle sebep-sonuç ilişkisi yoktur ya da masalların sınırları gerçek hayat kadar keskin değildir diyebiliriz. Gerçek hayatta imkânsız olduğu sanılan durumlar tıpkı rüyalarda olduğu gibi kendine bir yaşam alanı bulur. Bunun yanında ulusal olarak Türk masalları kentlerden kırsal kesimlere yaklaştıkça gerçeklik payları artar. Bu bağlamda masallar kendinde kısmen evrensel kısmen de yerel özellikler barındırır denilebilir. Yapılan iyiliklerin ödüllendirilirken kötülüklerin cezalandırılmasıyla eğitici işlevler barındırmaktadır. Özellikle hayvan masalları eğici yanı ağır basan masallardır. Yer ve zaman ögesi ise belirsizleştirilerek masallar bu unsurların sınırlarından bağımsızlaştırılır. Sade ve akıcı üslubuyla yediden yetmişe her insanın hem keyif alacağı hem de ders çıkarabileceği anlatılardır (Arıcı, 2012: 17-19).

Masallar, ait olduğu toplumun karakteristik özelliklerinden, duygularından, hayallerinden, dünya görüşünden ve etik değerlerinden izler taşır. Bu izler kimi zaman ait olduğu kültürle sınırlı kalırken, kimi zaman da evrensele ulaşır. Çünkü bazı değerler toplumdan topluma, dinden dine ya da kültürden kültüre değişiklik göstermez. Adalet, doğruluk, iyilik, dürüstlük, dostluk, vefa gibi değerler ve daha niceleri her insanın sahip olması gereken değerlerdir. Bu değerlerin kazanımına imkân veren ve farklı kültürlerle de hitap edebilen bazı masallar, bu sayede evrensele uzanabilmiştir. “Hatta masallar ve mitoslar yoluyla toplumların ortak bir sembolik oluşturdıklarını söyleyebilirim. Aksi takdirde Danimarka’da üretilen bir masalın Anadolu’da da anlatılıyor olması anlaşılamaz bir durum oluşturunca.” (Gezgin, 2007: 34). “Masallar, mitler, destanlar, halk öyküleri; bilincin bilinçdışı ile karşılıklı etkileşim içinde yapılandığı ortak(kolektif) ürünlerdir; bin yıllar boyunca yaşanagelmiş, sınanmış zihin modellerini, iç ve dış gerçeklikle bağlantı içinde sahneler.” (Saydam, 2019: 9).

Masallar, yüzyıllarca hüküm sürmüş bir kültürel belleğin izlerini taşır. Bunun yanında etkileyici ve eğitici olmasıyla da işlevsel bir anlatı türüdür. Ancak genellikle çocuklarla özdeşleştirilen bir anlatı türü olması sebebiyle değeri geç fark edilmiştir. Günümüzde kitle iletişim araçlarının kullanımının hızlı bir şekilde artışına rağmen aynı hızla kültürel değerlerimizin yok olmaya yüz tutması bizlere göstermiştir ki çocuklar ve çocuklarla özdeşleştirilen değerler küçümsenemez. Küçümsendiği takdirde ortaya çıkacak olan durumları ortadan kaldırmak ya da önüne geçmek imkânsız hâle gelecektir. “Yeni nesillerin nasıl bir toplumsal yapıya gireceklerini sembollerle ifade eden masallar onları hayata hazırlar, bir nevi toplumsallaştırır.” (Gezgin, 2007: 35). Hem kültürel hem de evrensel değerlerin kazanımını kolaylaştıran masallar bu bağlamda büyük önem taşımaktadır. Çünkü yoğun simgesel anlatımlarıyla masallar direkt bilinçaltına etki edebilecek ve kişide davranış oluşumu ya da değişikliği gerçekleştirebilecek yeterliliğe sahip bir anlatı türüdür. Bu durumun fark edilmesiyle birlikte son yıllarda hem dünyada hem de ülkemizde masallar; kültür aktarımı, değer kazanımı, davranış değişikliği, çocuk/ergen/yetişkin ayrımı gözetmeksizin –ki çoğunlukla çocuk- bireylerin psikolojik destek alımında başvurdukları alternatif bir yaklaşım olarak kullanılır hâle gelmiştir.

II. Semboller Hakkında Genel Bilgi

Söz konusu duyularımız ve duygularımız olduğunda ve bunları başkalarına aktarmamız istendiğinde doğru kelimeleri seçmek oldukça zordur. Örneğin doğuştan görme duyusu olmayan birine kırmızı rengi anlatmak veya koku duyusu olmayan birine çiçek kokusunu anlatmak neredeyse imkânsızdır. Benzer şekilde çocukluğumuzda ailemizin davranışlarından dolayı kardeşimize duyduğumuz kıskançlığı ve bu kıskançlık nedeniyle hissettiğimiz yalnızlık ve terk edilmişlik duygusunu anlatmak istediğimizde sadece olaylara odaklanırsınız. Ancak konu duygulara gelince bu durumu sadece o duyguyla özdeşleştirebileceğimiz bir sembol kullanarak aktarabiliriz. “İnsan anlayışının sınırlarını aşan sayısız şey olduğundan, tanımlayamadığımız ya da bütünüyle kavrayamadığımız kavramları temsil etmek üzere sembolik terimler kullanırsınız. Bütün dinlerin sembolik dil veya imgeler kullanmasının nedenlerinden biri de budur.” (Jung, 2020: 17).

“Sembol sözcüğünün kökeni, eski Mısır dilindeki *symbolon* sözcüğünün Grekçeye geçmiş hâli olan *symbollein* fiilidir. ‘birlikte tartışmak, birlikte birleştirmek, bir arada toparlayıp bağlamak’ anlamlarına gelir. Latince *symbolum* biçimine

dönüşmüştür.” (Salt, 2020: 5). Sembol, en genel ifadeyle “ Bir şeyin yerini tutan, onu temsil eden.” şeklinde tanımlanabilir. Sembol diliyle içimizdeki duyguları, sanki somut birer algı imiş gibi açıklayabilir ve birçok şeyi temsilî olarak anlatabilme imkânına kavuşabiliriz (Fromm, 1992: 25). Sembol dilinin özelliklerini açıklayan Erich Fromm, sembol ile sembol edilen şey arasındaki ilişkiyi açıklarken sembolün üçe ayrıldığını söyler: rastlantısal semboller, geleneksel semboller ve evrensel semboller. Bunlardan ilki olan rastlantısal semboller, tamamıyla rastlantısal bir şekilde aralarında bağ kurulmuş olan sembollerdir. Örneğin çocukluğumuzda erik ağacına tırmanırken düşüp bacağımızı kırmışsak ve uzun süre yardım beklemişsek erik ağacı bizde acı ve korkuyla özdeşleşir. Sonrasında erik ağacı gördüğümüzde bu özdeşleştirme nedeniyle, olayı unutmuş olsak dahi zihnimiz uyarı verir ve tedirgin oluruz. Tam tersine o ağacın altında en sevdiğimiz çocukluk arkadaşımızla oyunlar oynayıp eğlenceli vakit geçirmişsek, erik ağacı bu defa mutlulukla özdeşleşir ve üzerinden yıllar geçse de erik ağacı gördüğümüzde mutlu oluruz. Bu nedenle rastlantısal semboller tamamıyla kişiseldir (Fromm, 1992: 25).

Geleneksel semboller, en basit şekliyle kullandığımız sözcüklerde kendini gösterir. Kullandığımız sözcüklerle, o sözcüğün karşıladığı nesne arasında hiçbir bağlantı yoktur. Ancak o sözcüğün, o nesneyi sembolize etmesi o toplum tarafından genel kabul görmüştür. Sözcükler dışında o toplum tarafından genel kabul görmüş başka semboller de olabilir. Örneğin kurt ve hilalin Türk toplumu için sembolize ettiği anlamla diğer toplumlarda sembolize ettiği anlam farklılıklar gösterebilir. Bunun yanında hemen hemen her toplumda benzer anlamlar taşıyan semboller de vardır. Bu sembollere de evrensel semboller denir. Pek çok toplumda güneş bereket ve himayeyi, ay üretkenlik ve dolayısıyla anneliği, su dinginlik ve güveni, ateş değişkenlik ve hareketliliği sembolize eder. Bu örnekler elbette çoğaltılabilir. Evrensel sembollerin varlığı bize gösteriyor ki insanoğlu, aslında sembollerin dilini evrensel bir dil olarak yüzyıllardır herhangi bir coğrafyaya, dine veya ırka bağlı kalmaksızın kullanmıştır (Fromm, 1992: 26).

İlk çağlardan bu yana doğayı gözlemleyen insanoğlu gördüğü, gözlemlediği ve deneyimleyebildiği dünyayı anlamlandırabilmiş ancak idrakinin üstünde gerçekleşen durumlarda ise farklı yollara başvurmuştur. Deneyimleyip gözlemlediği dünyadan yola çıkarak anlamlandırma çabasında olduğu durumları tanımlaya çalışmıştır. Duygular, din ve felsefe gibi soyut kavramları açıklarken duyularıyla algılayabildiği varlıklara anlamlar yükleyerek onları simgeleştirmiştir. “Görünmez âlem ile görünür âlem arasında köprü

kuran semboller soyut kavramları hissedilir hâle, anlaşılması güç kavramları da sade ve basit hâle getirirler. Evrensel bir yöntem olan sembolizmin öğretilerde kullanılma nedenlerinden biri de, bu yöntemin insanın anlaması, kavraması çok güç olan veya imajine edemeyeceği bazı kavramların ve hakikatlerin ifade edilebilmesini kolaylaştırmasıdır.” (Salt, 2020:9).

“Masal da bir nevi bilinç mahsulü olduğu için, daha doğrusu bir ulusun kolektif bilincinden, anonim bilincinden türediği için içinde garip bilinçdışı veriler sunmaktadır. Şifrelenmiş örtük anlamlar okumalara açıktır ve yeni yeni okumalarla, farklı disiplinlerin de yardımlarıyla, bu kolektif bilinç ürünü masallarda yine bilince ait bu öğelerin psikanalitik değerlendirilmeleri yapılabilir.” (Sarı ve Ercan, 2008: 19). Tıpkı rüyalar gibi oldukça yoğun bir sembolik anlatıma sahip masallar psikanalitik ve psikomitolojik çözümlemelere elverişli anlatı türleridir. Yine bu sembolik anlatımları sayesinde bu alanlarda yapılacak uygulamalara elverişli bir yapıya sahiptir.

III. Masalların Çocuk Psikolojisine Etkisi

Evrenin ve insanın yaratılışında dahi önce “söz” ün varlığından bahsedilmektedir. İnsanın kendini anlama ve anlamlandırma çabasında kullandığı en etkin vasıta yine bu kadim kavramdır. En ilkel dönemlerden günümüze kadar insanlar, nesilden nesle kendi benliğini ebedileştirmek için dilin kendine sunduğu imkânlardan faydalanmıştır. “Dil, en basit bir nida da içerse, bir öyküyü ima eder. Bu bağlamda dilin işlevinin berideki dünyanın, ötede öyküsünü yaratmayı hedeflediğini iddia edebiliriz. Dil, her zaman öyküdür.” (Saydam, 2017: 47). Dil, her zaman öyküyse; öykünün en masum, en adil ve en cesur hâli olan masalların geçmişten günümüze varlığı, etkisi ve değeri yadsınamaz. İnsan ömrü üzerinden değerlendirecek olursak; insanın en masum, en adil ve en cesur dönemi olan çocukluk dönemi, aslında insan hayatının her dönemine de hitap eden masalların etkisinin en yoğun olduğu dönemdir.

Masallar, sembolik anlatıma en fazla yer veren anlatı türlerinden biridir. İyilik, doğruluk, arkadaşlık, sevgi, saygı, ahde vefa, kardeşlik gibi soyut kavramları sembolleştirerek somutlaştırır. Yaş itibarıyla somut işlem dönemine henüz girmemiş çocuklar için bu kavramların anlaşılmasını kolaylaştırır. Yedi yaşındaki bir çocuğa iyiliğin kavramsal olarak ne olduğu ve daha da önemlisi neden iyilik yapması gerektiği

anlatıldığı hâlde çocuk anlamayabilir. Ancak bunun yerine, sadece on beş dakika veya daha kısa sürecek “iyilik” temalı bir masal anlatıldığında çocuk hem bu kavramı hem de nedenini kolaylıkla kavrayacaktır. Üstelik bu masal, duygu yoğunluğu olan bir masalsa çocuk bunu yıllarca unutmayacak, unutsa dahi masalın vermek istediği mesaj bilinçaltında ömrü boyunca varlığını koruyacaktır.

Masalların tanıdığı özgürlüğün cazibesine kapılan çocukların, dünyasını şekillendirmek aslında hiç de zor değildir. Yetişkinlerde dahi çocukluk dönemi kadar olmasa da iyileştirici gücünü devam ettiren masallar, insan karakterini değiştirip dönüştürebilir. “Çocukken annemin odasındaki pembe, büyük deniz kabuğunu kulağıma dayadığımı ve denizin sesini duymaya çalıştığımı hatırlıyorum. Büyülenirdim bu oyunu oynarken ve deniz kabuğunun, denizin sesini hâlâ hatırlayabilmesine hayret ederdim. Bunca zamandır ondan ayrı düşmesine rağmen denizle arasında nasıl hâlâ böyle bir bağ olabiliyordu? Bugün yeni bir masal bulduğumda ona kulak kesiliyorum ve uzaktan gelen sesleri dinliyorum. Biliyorum ki bu masal, bir zamanlar gerçeklik pınarından dökülen engin bilgelik denizinin, o masallar okyanusunun bir parçasıydı ve ona gerçekten kulak verenlere iyileştiren müziğini hâlâ ulaştırıyor.” (Lieberman, 2015: 15).

Günümüzde medyanın ve sanal dünyanın olumsuz etkilerinden giderek daha fazla etkilenen çocuklarımız, hem ailelerinden hem de sosyal hayattan fikren ve kalben uzaklaşarak yalnızlaşmaktadır. Sürekli izledikleri çizgi filmleri, filmleri ve oynadığı bilgisayar oyunlarını tek gerçeklikleri hâline getirerek duygulardan soyutlanmış bir benlik gelişimi oluşturmaktadırlar. Bu noktada, son yıllarda eğitim sistemimizin de titizlikle üzerinde durduğu ve desteklediği “Değerler Eğitimi” meselesinin önemi de su yüzüne çıkmaktadır. Masallar, bu bağlamda bize kolay, uygulanabilir ve ümit vaat edicidir. Çünkü masallar, kahramanı ister hayvan isterse insan olsun, doğru davranışı ödüllendirip yanlış davranışı cezalandırarak, kendine has ödül-ceza sistemiyle bilinçaltını eğitmeye çalışır. Hem kültürel hem de evrensel değerlerin öğretimini kolaylaştırır. İçinde barındırdığı kültürel değerlerle de “ben” in yalnız olmadığını, insanın sosyal bir varlık olduğunu hissettirerek toplum olma bilincini aşılar.

Bazı karakter özellikleri her ne kadar kişide doğuştan var olsa da -fitrat dediğimiz kavram- pek çok karakter özelliği ve duygu durumu kişiye sonradan kazandırılır. Bunlardan en önemlilerinden biri de korkudur. Korku, türü her ne olursa olsun, çocuğun

öncelikle annesini, sonrasında ailenin diğer fertlerini ve sosyal çevresini gözlemleyerek öğrendiği bir kavramdır. Yetişkinlik döneminde kişinin yaşadığı pek çok korkunu temeli çocukluk dönemindeki travmaların sebep olduğu korkulardır. “Masallarda rastlanan cadılar, devler ve ejderha ve korkunç yaratıklar arketipsel nitelik taşır ve insanın bilinçdışında yarattığı korkuları ve kompleksleri temsil eder. Masal bu içeriğiyle okura korkularıyla yüz yüze gelmesine fırsat tanır. İnsanın zayıf taraflarını içerdiği imgelerle tanımlayıp insanın kendine daha bilinçli yönelmesini sağlar. Masallardaki korku verici figürler, şiddet içeren olaylar da çocuğa doğadaki yaşamında her şeyin ideal güzellikte olmayacağını, bu gerçeklere erkenden kendini hazırlamasını sağlamakla kalmaz aynı şekilde ideal güzelliklere sahip bir dünya için mücadele edilmesi gerekliliğinin güdüsünü de verir.” (Ermekbaeva, 2014: 7).

Masal kahramanları karşısına çıkan durum ne kadar zorlu olursa olsun pes etmez. Kahraman hem mücadele edecek cesarete hem de problemi kolaylıkla çözecek zekâyâ sahiptir. İksinin de desteğiyle cadılarla, devlerle, ejderhalarla –korkularıyla- yüzleşir ve bu savaştan galibiyetle çıkar. Bu sayede “ben” sahip olduğu/olacağı karakter özellikleriyle zorluklarla nasıl mücadele edebileceğinin tecrübesini yaşar ve bu yaşantı bilinçaltında depolanır. Dolayısıyla çocuk hem şu anda var olan korkularıyla yüzleşmeyi öğrenir hem de gelecekte kendini bekleyen biçim değiştirmiş yeni korkularla mücadele edebilmek için gerekli azığını hazırlar. “Dahası, macerayı tek başına göze almamız dahi gerekmez, çünkü her çağdan kahramanlar bizden önce gitmiştir; labirent iyice bilinmektedir; bize kalan yalnızca kahraman yolunun ipliğini izlemektir.” (Campbell, 2015: 29).

Masallarda dişil ve eril ögeler belirgindir. Her iki cinsiyet de kendine yüklenen toplumsal görevlerin gereklerini yerine getirir. Bu bağlamda kişinin cinsel kimliğine dair herhangi bir karmaşa yaşanmaz. Aksine kişinin sahip olduğu cinsiyetin getirmiş olduğu sorumluluklar asla başarmak istediklerinin karşısında bir engel değildir. Masallarda gerekli cesaret ve zekâyâ sahip her birey –cinsiyet ayrımı olmaksızın- başarıya ulaşabilir. Çünkü masallar kadın-erkek, yaşlı-genç, zengin-fakir ayrımı gözetmez. Kişiyi mutlu sona ulaştıran sahip olduğu etiket değil, karakter kimliğidir. Böylelikle masallar bize gerçek hayatın daha iyimser ve daha adil bir prototipini sunar. Henüz bozulmamış dimağların bilinçaltı temelinin atarak çocuğu/ben’i/kahramanı sağlıklı bir zihin ve sağlam bir

karakterle çıkacağı hayat yolculuğuna hazırlar. “Masallar, gerçeğin ateşiyle aranda elçilik yapar, o ateşten yanmadan ama öğrenerek çıkmanı sağlar.” (Lieberman, 2015: 15).

Çocuk henüz deneyimlemediği pek çok yaşanmışlığı saf bir cesaret ve maceracı bir ruhla masallar sayesinde kendini kahramanla özdeşleştirerek deneyimler. Bu yaşanmışlıklar –hayal dünyasında dahi olsa- birikerek çocuğun biyolojik/ psikolojik/ sosyolojik bir kimlik kazanmasını sağlayacaktır. Oluşturulan bu kimlik ne kadar sağlıklı ise kişi toplumsal hayata o kadar kolay uyumlanabilecek ve karşılaşacağı zorluklarla o kadar iyi mücadele edebilecektir.

IV. Ergenlik Dönemi Gelişimsel Özellikler

Ergenlik terimi Latince “*adolescere* (büyümek)” sözünden gelmektedir. Ergenlik dönemi başta fiziksel olmak üzere cinsel ve bilişsel gelişimlerin de yoğun olarak yaşandığı, 10-11 yaşlarında başlayıp 18-20 yaş arasında sona eren bir dönemdir. Gelişim fiziksel olarak başlasa da psiko-sosyal olgunlaşmayla devam etmektedir. Fiziksel olarak hem dış büyüme hem de iç büyüme (organların büyümesi) hızlı bir şekilde gerçekleşir. Vücutta hormon salınımı hızlanır ve yağ depolama fazlaşır. Bu hızlı büyümeye uyum sağlamakta zorlanan vücut, el-göz koordinasyonunda sorun yaşar ve kişi sakarlaşır. Vücuttaki farklılaşmadan etkilenen birey aynaya daha çok bakmaya başlar ve ayrıca mahremiyet duygusu gelişir.

Ergenlik döneminde fiziksel gelişimden çok daha önemli olan nokta psiko-sosyal gelişimdir. “Ergenlik, kişinin ne bir çocuk ne de bir yetişkin olduğu, henüz kendi toplumsal sorumluluklarına sahip olmadığı, ama rolleri keşfedebileceği, oynayabileceği, deneyebileceği bir ara evre olarak kabul edilebilir.” (Cloutier, 1982: 875). Ancak bu ara evre o kadar hızlı bir şekilde çeşitli yönlerden gelişim görevlerini kapsar ki Cloutier’e göre bir “karmaşa dönemi”ne dönüşür (Cloutier, 1982: 875). Üstelik daha önceki dönemlerde yaşantı eksiklikleri ve yapılan hataların dışavurumu da bu dönemde yaşanır. Çünkü vücuttaki yoğun hormon salınımı nedeniyle çocuk hiç olmadığı kadar hassastır. Psikolog ve eğitimci G. Stanley Hall 1904’te yazdığı kitabı Ergenlik’le bu konuyu araştıran ve bu konu üzerinde çalışmalar yapan ilk akademisyen olmuştur. Hall’in 11 yaşında başlayıp 15 yaşında zirve yapan ve 23 yaşına kadar da istikrarlı bir şekilde düşüş gösteren “bunalım eğrisi” günümüzde bile hâlâ geçerliliğini sürdürmektedir. “Hall’e göre ergenlik, gelecek yaşamın akışını değiştirebilecek çok önemli bir dönemdir. Bu toplumsal

rollerin belirlendiği, değerlerin yeni akıl yürütme, bilinçli ve daha kişilerarası ilişkilere girme yeteneklerine bağlı olarak geliştiği andır.” (Cloutier, 1982: 881).

Ergenlik dönemi ruhsal bunalımların yoğun olarak yaşandığı bir dönemdir. Aslında bu ruhsal bunalımlar sağlıklı ve gereklidir. Çünkü bu bunalımlar kendini gerçekleştirme yolunda olan bireyin ilk sancılarıdır. İleride kişinin yaşayacağı varoluşsal sorunların da temel adımıdır.

“Hemen hemen her çocuk için yeniyetmeliğin öncelikle taşıdığı bir anlam vardır: Çocuğun, bundan böyle çocuk olmadığını kanıtlaması gerekmektedir.” (Adler,2019: 209). Ergenlik döneminde kişi aslında kendisiyle bütünleşmeye, kendini kabul etmeye ve başkalarına da kabul ettirmeye çalışır. Bu nedenle kişilik gelgitler yaşar. Kimlik oluşturma çabasında olan birey, evrensel sorunlarla da ilgilenmeye başlar. Bu sorunlardan en çok ilgisini çekene kendini adamaya çalışır ve adanmışlığını diğer insanlar da görsün ister. Kendisiyle aynı düşünen gruplarda kimliğini bulmaya çalışır ve bazen bu gruplara kendini kabul ettirme, ispat etme adına normalde yapmayacağı davranışlar sergileyebilir.

Adalet, doğru, yanlış gibi pek çok kavramın zihinde bir tanıma ulaştığı, yani etiksel gelişimin de büyük oranda tamamlandığı bir dönemdir. Bu bağlamda kişinin içinde büyüdüğü aile, çevre ve kültürel etkenler ağır basar. Soyut düşünme becerileri geliştiği için yalnızca kavramlar değil hayal kurma, gelecek kaygısı, olaylar arasında mantıksal bağlantılar kurma da bu dönemdeki bireylerin zihnini oldukça meşgul eder.

Sosyal ve psikolojik bağlamda pek çok gelgitler yaşayan ergenlik dönemdeki bireyden ailelerin beklentisi ise bireyin bağımsızlığını kazanıp kendine yeter hâle gelmesidir. Bu dönemde daha asi, daha kırılgan, daha hırçın davranan birey ise her ne kadar ailesinden bağımsız olmak istese de onların desteğine ihtiyaç duyar. Zor zamanlar yaşadığında onun arkasında olacağını bilmek ister. Ona nasıl rehberlik edeceğini, onu nasıl yönlendireceğini veya kimliğini bulmasına nasıl yardım edebileceğini bilen bir aile ile birey bu süreci psiko-sosyal açıdan en sağlıklı bir şekilde geçirecek ve kendi masalının kahramanı olabilecektir.

Bu çalışmada duygu durumu olarak riskli bir yaş grubu olsa da ergenlik dönemindeki çocuklar tercih edilmiştir. Bu çalışma grubunu seçmedeki amaç bu çocukların hem kendilerini daha küçük yaş gruplarına göre daha iyi ifade etmeleridir hem de duygu durumlarında yaşadıkları gelgitlere yardımcı olabilmektir.

V. Masal, Psikoloji ve Eğitim İlişkisine Dair Bazı Çalışmalar

Masallar, halk anlatı türleri içerisinde değeri geç fark edilen bir anlatı türüdür. Masalların insan psikolojisi üzerindeki etkileri ve bu sayede çocuk eğitiminde işlevsel olarak kullanılabilirliğinin farkına varıldıktan sonra da bu alanda yapılan çalışmalar giderek önem kazanmıştır. Bunun yanında masallar üzerine yapılan psikanalitik çalışmalar göstermiştir ki masallar sadece bir anlatı türünden ibaret değildir. Ait olduğu toplumdan yola çıkıp bazen evrensel de kapsayan, insanlığın kolektif şuurunun birer yansımasıdır. Bu açıdan hem bir kültürel miras hem de toplumun ortak şuurunun en saf hâlidir. Bu bağlamda 2019 yılında Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı tarafından TÜMAK-I (Türk Masal Külliyesi-I) Projesi başlatılmıştır. Üç yıllık planlanan bu proje kapsamında Türkiye'nin dört bir yanından derlenen masallar kayıt altına alınıp bir masal külliyesi oluşturulması planlanmıştır. Projenin ikinci basamağında ise Türkiye sınırları dışında kalan Türk masallarının derlenip kayıt altına alınması planlanmaktadır.

Masalların insan psikolojisine etkisi kapsamında atılan en büyük adımlardan biri şüphesiz Judith Malika Liberman'ın yazmış olduğu “Masal Terapi” adlı eserdir. Bu eserle birlikte masalların rahatlatma, davranış değişikliği oluşturma, yönlendirme gibi işlevlerinden faydalanılmaya çalışılmıştır. İnsanlar masallar üzerinde düşünmeye yönlendirilmiş ve bu masallardan çıkarılacak dersleri hayatlarına yansıtabilmeleri için bazı uygulamalar önerilmiştir. Kitabın bu yaklaşımı önemli çapta ses getirmesini sağlamıştır. Takip eden süreçte üniversiteler ve UNESCO işbirliği ile yedi yılı aşkın bir süre Judith Malika Liberman Türkiye'nin dört bir yanında masal geceleri düzenleyerek Türkiye'nin dört bir yanında masal anlatıcılığının canlandırılmasında katkıda bulunmuştur. Aynı zamanda günümüzde pek çok üniversitede masal anlatıcılığı ve masal terapiye dair eğitim programları düzenlenmektedir.

Birebir masal terapiyi karşılamasa da masal-psikoloji, masal- eğitim ilişkisi veya masalların psikanalizine dair çok sayıda doktora ve yüksek lisans çalışmaları yapılmış ve yine bu konularda çeşitli makaleler yazılmıştır. Üstelik bu çalışmalar sadece Türk Dili ve Edebiyatı alanında değil; Batı Dilleri, Eğitim Bilimleri, Psikoloji ve İletişim alanları tarafından da desteklenen çalışmalardır. 2013 yılında Gül Büyü tarafından hazırlanan “Farklı Kültürlere Ait Masallarda Kötülük: Türk ve Britanya Masallarının Psikolojik Açıdan İncelenmesi” ve Fatih Ege tarafından 2015 yılında hazırlanan “Arketipsel

Sembolizm Bağlamında Kuzeydoğu Anadolu Masallarının Analizi” masal-psikoloji ilişkisine örnek verilebilecek doktora çalışmalarıdır. Bununla birlikte 2013 yılında Aydın Parmaksız’ın hazırladığı “Peri Masallarına Psikanalitik Bir Yaklaşım”, 2018 yılında Büşra Gökalp’in hazırladığı “Bingöl Masallarında –Seçilmiş Örneklerde- Sembolik Masal Çözümlemeleri” ve 2019 yılında Gülsem Şen’in hazırladığı “Türk Masallarına Psikanalitik Yaklaşım” yine masal-psikoloji ilişkisi bağlamında yapılmış yüksek lisans çalışmalarıdır.

Masalın eğitimsel işlevlerine dair yapılan çalışmalar son on yılda yoğunluk kazanmaktadır. 2008- 2021 yılları arasında bu alanda yapılmış çeşitli yüksek lisans çalışması mevcuttur:

- BAŞARAN, Gülşen (2008). **Masalların Işığında Charles Perrault’un Masallarının Eğitimsel Gücü** (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- OZAN DEMİR, Yasemin (2009). **Çocuk Masallarında Kişiler Arası Çatışma Çözme Süreci** (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- TÜRKAN, Fatma Tuba (2010). **Keloğlan Masallarının Bilişsel Gelişim Açısından İncelenmesi (6-12 Yaş)** (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- ÖZKAN, Pınar (2014). **Hatay(Antakya) Masallarının Çocuk Eğitimi Açısından Önemi** (Yüksek Lisans Tezi), Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- ERMEKBAEVA, Nurcamal (2014). **Halk Masallarının Çocuk Eğitimindeki Rolü (Kırgız Halk Masalları Örneğinde)** (Yüksek Lisans Tezi), Ardahan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ardahan.
- TARDUŞ, İbrahim (2015). **Kürt Masallarının Çocuk Eğitiminde Kullanılması** (Yüksek Lisans Tezi), Mardin Artuklu Üniversitesi Yaşayan Diller Enstitüsü, Mardin.
- ÖZCAN, Esmâ (2017). **Türk Dünyası Masallarının Değerler Eğitiminde Kullanılabilirliği** (Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

- BAŞDAŞ, Servan (2018). **Masalların Eğitimsel İşlevleri (Araştırma-Metin-Analiz)** (Yüksek Lisans Tezi), Mardin Artuklu Üniversitesi Yaşayan Diller Enstitüsü, Mardin.
- ÖNER, Büşra (2019). **Elazığ Masallarından Seçilmiş 15 Masalın Yeniden Yazımı ve Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi** (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- EROĞLU, Tuba (2019). **Yücel Feyzioğlu'nun Türk Dünyası Masal Kitaplarında Eğitimsel İşlevler** (Yüksek Lisans Tezi), 19 Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- ÇİFTÇİ, Deniz (2019). **Keloğlan Masallarının Değer Aktarımı Açısından İncelenmesi** (Yüksek Lisans Tezi), Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- ERDAL, Zeynep (2020). **Drama Temelli Masal Anlatıcılığı Yöntemi İle Verilen Problem Çözme Eğitiminin Beş Yaş Çocuklarının Problem Çözme Becerilerine Etkisi** (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- MUTLU, Abdullah (2020). **Türk Dünyası Hayvan Masallarının Değerler Aktarımı Bakımından İncelenmesi** (Yüksek Lisans Tezi), Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.
- KARDAŞ, Sezer (2020). **Bitlis Halk Masallarının Çocuğa Uygunluğu ve Değerler Eğitimine Katkısı Üzerine Bir İnceleme** (Yüksek Lisans Tezi), Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- GÜNEYPINAR, Şeyma (2021). **İlkokul Üçüncü Sınıf Öğrencileri İle Masal Temelli Karar Verme Etkinliklerinin Öğrencilerin Karar Verme Becerisi Algısı Düzeyine Etkisinin İncelenmesi** (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- KAYA, Serhat (2021). **Gümüşhane ve Bayburt Masalları Adli Eserdeki Masalların 1.-8. Sınıflar Öğretim Programı Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi** (Yüksek Lisans Tezi), Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.

Masal-eğitim ilişkisi, masalların değerler eğitimine katkısı ve bazı davranışsal becerilerin masallar aracılığıyla çocuklara kazandırılması konusunda özellikle son

yıllarda ağırlıklı olarak çalışmalar sürmektedir. Bu alışmalar sayesinde hem masalların eğitim hayatında işlevsel olarak kullanımı artacak hem de kültürel bir mirasın devamlılığı sağlanacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ÇOCUK TERAPİSİNDE ANADOLU MASALLARININ KULLANIM ŞEKLİ ÜZERİNE BAZI YAKLAŞIMLAR

Bu çalışmada gerçekleştirilen uygulamalar sırasında bazı yaklaşımlardan faydalanılmıştır. İlk olarak masalların insan psikolojisine etkisinin keşfiyle beraber ortaya çıkan Masal Terapi yöntemidir. Ancak bu çalışmada şimdiye kadar uygulanan Masal Terapi yöntemlerinden farklı bir yöntem uygulanmıştır. Hipnoterapi yönteminin telkin metotlarından da faydalanılarak uygulamalar gerçekleştirilmiş, yorumlama kısmında ise Bilinçaltı Dili Eğitimi ve Psikomitolojik analizden yararlanılmıştır.

1.1. Masal Terapi

Masal terapi, masalları kullanarak insanların – özellikle çocukların- kaygı, korku ve endişelerini ifade etmelerini ve bu kaygı, korku ve endişelerle baş etmelerini kolaylaştırmak için yine masallar aracılığıyla çözüm yolları sunma işidir. Özellikle çocukların günlük endişelerini ya da korkularını ifade etmeleri oldukça zordur. Bunun için bir masalı kullanmak hem çocuğun hissettiklerini ifade etmesini kolaylaştırır hem de sorunun çözüm sürecini hızlandırır. Masallardaki yoğun sembolik anlatım bilinçaltının işleyişine daha uygun olduğu için çocuk üzerindeki etkisi, normal bir iletişim hâlinde daha fazla olacaktır. Aynı zamanda masal aracılığıyla verilmek istenen mesajlar heyecan, üzüntü, mutluluk gibi duygularla eşlendiği için bu mesajın kalıcılığı da daha fazla olacaktır. Masalların bu özelliklerinden faydalanarak masal terapi uygulamalarında çocuğun ya da bireyin sorununa yönelik bir masal kurgulanarak ya da hâlihazırda var olan bir masal kullanılarak kişinin sorunuyla yüzleşmesi sağlanır. Bunun yanında yine bu masal aracılığıyla kişinin sorununa çözüm bulunur veya çözüm için gerekli olan cesareti bulmasına destek verilir.

Masal terapi uygulamaları esnasında çocuğun sorunuyla ilgili bir masal kurgulanabilir ya da önceden oluşturulmuş bir masal anlatılabilir. Terapi sırasında içeriğe uygun olarak çocuğa birkaç nesne verilip çocuktan bir masal oluşturması da istenebilir. Bunun yanında anlatılan masalı çocuğun çizmesi ya da masal anlatımı sırasında kuklalarından faydalanılması da kullanılan yöntemler arasındadır.

Üniversiteler ve UNESCO işbirliği ile yedi yılı aşkın süredir Türkiye’de masal anlatıcılığının yeniden canlanmasına katkıda bulunan Judith Malika Liberman; “Masal Terapi” kitabının yazarıdır. Son yıllarda Türkiye’de masal anlatıcılığı işine duyulan ilginin artmasına ve bu işin yaygınlaşmasına katkıda bulunmuştur. Paris Konservatuvarı’nda profesyonel masal anlatıcılığı eğitimi alan ve Pomona College’ta tiyatro eğitimi alan Liberman; NTV Radyo’da haftalık yayınlanan; “Masal Bu Ya” programını hazırlamaktadır. Günümüzde Milli Eğitim Bakanlığı’nın da öncülüğünü yaptığı; “Masal Anlatıcılığı ve Masal Terapi” eğitimleri Karatay Üniversitesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Biruni Üniversitesi’nde ve Uluslar Arası Psikologlar Derneği bünyesinde ve pek çok özel eğitim kurumlarında verilmektedir.

Bu çalışmada hâlihazırda var olan masal terapi yöntemlerinden farklı olarak Anadolu masalları odağa alınmıştır. Hipnoterapinin de telkin yöntemleri kullanılarak kişinin konsantrasyonun artması sağlanmıştır. Belirli bir noktada bırakılarak masalın geri kalanını kişinin tamamlaması istenmiş ve bu yapılırken yine telkinle kişinin bazı sembollerle ilgisi tespit edilmeye çalışılmıştır. Son olarak uygulamada masalı tamamlama esnasında kişinin kullandığı semboller çeşitli yönlerden yorumlanmıştır. Bu sayede hem bir kültürel mirasın devamlılık arz etmesine katkı sağlanmış hem de bu masalların yoğun sembolik anlatımı sayesinde kişinin bilinçaltına dair ipuçları elde edilmiştir. Bu bağlamda bireylerin psiko-sosyal gelişimlerine katkı sağlanmak istenmiştir.

1.2. Bilinçaltı Dili Eğitimi

Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu olan Refik Korkmaz, insan bilinçaltının okunabilmesi için Türk, Yunan, Arap, İran, Hint ve Çin mitolojilerinin gidilebilecek en eski ürünlerine kadar yirmi beş yıl karşılaştırmalı araştırmalar yaparak “Refik Korkmaz Bilinçaltı Dili Mucizeler Eğitimi” adlı eğitim programını ortaya çıkarmıştır. İnsan bilinçaltını, milletlerin bilinçaltının ufak bir modeli olduğunu düşünen Refik Korkmaz, dış dünyadaki kavramların bilinçaltımızdaki karşılıklarını seminerlerinde açıklamaktadır. Yirmi beş ülkede gerçekleştirdiği seminerlerle yüzlerce eğitmen ve uygulayıcı yetiştirmiştir.¹

¹ <https://refikkorkmazmucizeler.com/refik-korkmaz/>, 27. 06. 2021

“Refik Korkmaz Bilinçaltı Dili Mucizeler Eğitimi” adlı eğitim programında araştırılan mitolojilerden yola çıkarak oluşturulan eğitim kitapçığı ile birlikte kişilere hayvan ve tabiat unsurlarının sembolik dili öğretilmektedir. Uygulayıcılara bu semboller öğretildikten sonra bu terapileri nasıl yönlendirecekleri, sembolleri nasıl soracakları ve aldıkları cevapları nasıl yorumlayacakları öğretilir. Bu çalışmada Bilinçaltı Dili ve Mucizeler Eğitimi’nin de bir uygulayıcısı olarak yaptığımız masal uygulamalarında, kişilerin özellikle kendi kurguladıkları bölümlerde kullandıkları sembolleri yorumlarken bu eğitimden faydalanılmıştır.

1.3. Hipnoterapi Yöntemi

Hipnoterapi, danışanların sorunlu davranışları ya da psikolojik rahatsızlıklarını gidermek için hipnozun kullanıldığı bir terapi yöntemidir. “Hipnoz, tarihin en eski çağlarından beri kullanılmaktadır ve MÖ 5000 yıllarına kadar uzanan bir geçmişe sahiptir. Hindistan, Eski Mısır ve Çin’deki rahip ve şamanların hipnozu kullandıkları bilinmektedir. Hipnoza bağlı olarak meydana gelen gizemli ve olağanüstü hâller tarih boyunca ilgi çekmiştir.” (Taştan ve Set, 2013: 15).

Hipnozu bir terapi yöntemi olarak bilim dünyasına ilk kazandıran kişi Franz Anton Mesmer’dir. Mesmer’in manyetizma olarak tanıttığı hipnoz, asıl adını Dr. James Brad ile almıştır. Bu isimlerin yanında Charcot, Liebault, Bernheim, Breur ve Freud gibi isimler de hipnozla ilgilenmişlerdir. Ancak Freud hipnozu uygularken çene rahatsızlığından dolayı yaşadığı güçlükler sebebiyle bu yöntemi uygulamayı bırakmış ve yerine serbest çağrışım metodunu geliştirmiştir (Taştan ve Set, 2013: 16-17). Türkiye’de daha öncesinde çalışmalar olsa da otuz yıllık bir çalışmayla Dr. Hüsnü İsmet Öztürk’ün geliştirdiği “Bilinçli Hipnoz”, hipnoz alanında büyük bir atılım olmuştur. Sonrasında bu alandaki çalışmalar artarak devam etmiştir. Günümüzde bu alanda çalışan pek çok kişi Türkiye Tıbbi Hipnoz Platformu çatısında toplanmıştır (Taştan ve Set, 2013: 19).

Hipnoz, adını Yunan mitolojisindeki uyku tanrıçası Hypnose’dan alır. Bu isim ona uyku hâliyle olan benzer özelliklerinden dolayı verilmiştir. Ancak bu benzer özelliklere rağmen hipnoz bir uyku hâli değildir. Çünkü hipnoz esnasında bilinç en eski anılarını bile hatırlayacak kadar uyanıktır. Normal uyanıklık hâline farklı olarak hipnoz deneyiminde kişinin bilinçaltı su yüzüne çıkar ve kişi bilincinden uzaklaştırılıp

bilinçaltında baskıladığı anılarıyla yüzleşmek zorunda kalır. Bu sayede kişinin bugün duyduğu korku, kaygı ve davranış bozukluklarının sebebi anlamlandırılmış olup kişinin bu duygu ve davranışlardan kurtulması sağlanır.

Hipnoz temel olarak ön konuşma, ikna edici cümleler, indüksiyon, derinleştirme ve telkin verme olmak üzere beş aşamada gerçekleştirilir. Bu çalışmada uygulama yapılan kişilerin daha iyi konsantrasyon sağlayabilmesi adına hipnozun ön konuşma ve telkin aşamalarından kısmen faydalanılmıştır. Kişilerle ön konuşma yapılarak uygulamayı yapacak kişiye güven duyması sağlanmış ve bu sayede kişi rahatlatılmaya çalışılmıştır. Telkin aşamasında ise hipnozun dolaylı telkininden faydalanılmıştır. Dolaylı telkin, kişiye yapması istenilen şeyin direkt değil, bazı sembol ve metaforlarla anlatılmasıdır. Bu sayede bilinç hemen tepki göstermediği için istenen davranış doğrultusunda daha kolay yönlendirme yapılabilir. Bu bağlamda, gerçekleştirdiğimiz uygulamalarda hipnoz destekleyici bir yaklaşım olarak kullanılmıştır.

1.4. Psikomitolojik Analiz

Bir bedene ve ruha sahip olmak yeryüzünün neresinde yaşıyorsa yaşasın bütün insanlığın ortak özelliğidir. Çünkü bu gerçeklik insanın doğayla uyumlanmasıdır. İnsanın doğadan/doğasından ayrılması ise kültürle olur. Psikomitolojik analiz ise insanın evrensel/doğasına ait gerçekliklerinin oluşturduğu bilinçdışı sembollerinin yorumlanması işidir. “Mitoloji, özünde psikomitoloji’dir: Mitlerin kaynağına ancak psikososyokültürel çözümlemeyle ulaşılabilir ki, bu çözümlemelerde kullanılabilecek en gelişmiş kuram olan psikanaliz de en nihayetinde bir mitoloji uyarlamasıdır: Psikanaliz bir psikomitoloji alt dalıdır; psikanalitik uygulama, bir psikomitolojik çözümleme yöntemidir. Psikomitolojinin materyali, insanın ve insanlığın öyküsü, daha kesin bir ifadeyle, insan zihninin ve onun öznesi olan bilincin oluşum ve gelişim sürecidir. Psikomitoloji yöresel’de evrensel’i, tekil’de tümel’i yakalama kaygısı içinde, evrenin yaratılışını ve insanlık tarihinin, insan-kahraman’ın, ‘bilinçdışı ve bilinç’, ‘madde ve mânâ’, ‘doğa ve tin’, ‘dişil-ilke ve eril-ilke’ ikili sistemlerinin çekim alanlarındaki eylemleri olarak görür ve yorumlar.” (Saydam, 1997: 11).

Bilinçaltı, semboller aracılığıyla bilgi depolar. Freud bilinçaltını sıkıştırılmış bir yaya benzetir. Sıkıştırılmış bu yay bir aralık, bir fırsat bulduğu zaman ani bir sıçrama

yapar. Bu sıçrayış rüyalar aracılığıyla olabileceği gibi bunların daha bilinçli bir şekilde kurgulandığı masallar ve mitler şeklinde de olabilir. Yalnız aralarında bir fark vardır. “Rüyalar, masallar, mitler aynı kumaştan biçilmiştir. Üçü de bilinçdışının ürünüdür: Rüyalar ortak bilinçdışından beslenen ilksel kaynakları ile kişisel bilinçdışının içerik ve dinamiklerinin öykülenmesidir. Masallar ve mitler gibi ortak (kolektif) ürünler ise ortak bilinçdışının, ortak bilinçle etkileşerek şekillenmesi, ‘resim’ lenmesidir.” (Saydam, 1997: 53). Campbell da rüya ve mit konusunda Saydam ile benzer düşüncelere sahiptir. “Rüya kişiselleştirilmiş mittir, mit kişisellikten çıkarılmış rüyadır; hem rüya hem de mit ruhun dinamiğinin genel işleyişi içinde simgeseldir. Fakat rüyada biçimler rüya görenin kendine özgü sorunlarıyla tuhaflaşmıştır, mitte ise belirtilen sorunlar ve çözümler bütün insanlık tarihi için dolaysızca geçerlidir.” (Campbell, 2018: 25).

Bu çalışmada gerçekleştirdiğimiz uygulamalar esnasında hem masallarda var olan hem de kişilerin kullandığı semboller, hem psikolojinin hem de sembolizmin sunduğu imkânlarla yorumlanmaya çalışılmıştır. Yorumlama yapılırken bilinçaltının özellikleri de göz önünde bulundurulmuş, daha sağlıklı bir analiz yapabilme adına psikomitolojik çözümlemelerden de faydalanılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. ANADOLU MASALLARINDA GEÇEN BAZI SEMBOLLER

2.1. Hayvan Sembolizmi

2.1.1. Aslan

Aslan, kedigillerden olmasına rağmen grupça ve sosyal bir hiyerarşiyle yaşaması, gece ve gündüz fark etmeden sahip olduğu av becerileri ile kurtlarla benzer özellikler gösteren bir hayvandır. Bu özelliklerinden dolayı da genellikle hâkimiyetin sembolü olarak kullanılmıştır. “Tradisyonlarda kendisine ilahilik atfedilen az sayıdaki hayvanlardan biridir. Eski Mısır kaynaklı ‘Hermenika’ metinlerde, ilahiliğin karadaki sembolü aslan, denizdeki sembolü yunus ve havadaki sembolü kartal olarak kabul edilir ve bu metinlerde aslan ve yunusun, diğer hayvanlara kıyasla, ruhsal tekâmül bakımından daha gelişmiş varlıklar olduğu ifade edilir.” (Salt, 2020: 46).

Şekil 1. Aslan sembolü²

Pek çok mitolojide ya da anlatıda güç, asalet ve cesaretle özdeşleştirilen aslan, sembolik bir varlık olarak yüzyıllardır kullanılagelmiştir. “ormanların kralı” olarak tabir

² <https://mozartcultures.com/category/bilim/>, 4.07.2021

edilmesi bile hayvan olarak kendisine yüklenen değer ve statünün işaretidir. “Prensler, kahramanlar, azizler, dernekler, şehirler ve devletlerin, Chauvet Mağarası’nın fresklerinden tutun da, Metro Goldwyn-Mayer stüdyolarına kadar her yerde insanlar aslana benzetilmiş ya da ona saygı duymuşlardır. La Fontaine masallarının on yedisinde de aslan başrolüdür. Hayvanların kralı aslan Ortaçağ’dan bu yana, kartal ve boğa sembollerini gölgede bırakmıştır. Güçlü, baskın, gururlu, cesaretli, temkinli, cömert, doğru ve akıllı bir hayvan olarak ün salmıştır.” (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 56).

Aslan, genellikle kahramanlarda bulunması gereken özelliklerle ilişkilendirildiğinden birebir kahraman kişiyi sembolize eden hayvan olarak nitelendirilmiştir. Jean-Pierre Darmon’un “Hayvanlar ve Mitoloji” adlı çalışmasında “Kahraman Hayvanlar” adı altında bir yansıma hayvan olarak değerlendirilmiştir. “Aslan, temel kişiliktir, destanda mücadele sırasında savaşçının davranışını niteler. Tam anlamıyla bir kahramanlık simgesidir. Çoğunlukla bazı bireylere bağlı olsa da (örneğin Diomedes), bu imge en büyük zaferlerin anlatılmasına eşlik eder. Daha üst düzeyde aslan, cesaret, soyluluk, katı bir onur anlayışıyla ölümü küçümseme gibi aristokratik değerleri dile getirir, düşman birliğine karşı koyan yalnız bireyin yiğitliklerini yüceltir. Ancak yalnızca bir davranış modelini örneklemekten çok, kahramanın gerçek bir yansıması olarak belirir.” (Bennofe, 2018: 614).

Aslanın sembolik kullanımı Anadolu topraklarında da oldukça yaygındır. Anadolu toprakları pek çok medeniyete ev sahipliği yapmış bir yer olarak kültürel bir harmoni arz etmektedir. Bu topraklarda yaşamış olan toplumların kültürleri birbirilerini hem etkilemiş hem de birbirilerinden etkilenmişlerdir. Bu bağlamda aslanın sembolik kullanımı da kimi zaman azalıp kimi zaman çoğalarak varlığını devam ettirmiştir. “Aslan sembollerine, kabartmalarına, heykellerine en fazla rastlanan ülke Anadolu’dur. Anadolu’da aslan sembolünü en fazla kullanmış uygarlıklar: Hititler, Frigler, Lidyalılar, Urartular ve Selçuklulardır. Frigya tradisyonunda hayvanların karalardaki kralı aslan ile göklerdeki kralı kartal birleştirilmiş kanatlı aslan sfenksi ortaya çıkmıştır. Anadolu’da kanatlı aslan-insan sfenksine de rastlanır.” (Salt, 2020: 47). Bunların dışında Karahanlılardan itibaren “Arslan/ Aslan” adı, öncesinde hükümdara sonrasında erkek çocuklarına verilmeye başlanmıştır. “Türk kültüründe güç ve kuvvetin sembolü olarak önemli bir yer tutar. Bu nedenle aslan başı bayrak ve sancaklarda sembol olarak kullanılmış, Orhun kitabelerinin bulunduğu alanda heykelleri yapılmıştır. Bazı

destanlarda destan kahramanının yardımcısı olarak yer aldığı da bilinmektedir.” (Yardımcı, 2007: 58).

İslam kültüründe Hz. Muhammed tarafından Allah’ın aslanı tabiriyle övülen Hz. Ali güç, cesaret ve ilmî olgunluğun vücut bulmuş hâlidir. 12 yaşından itibaren yeni bir dini kabul ederek Mekke’nin tüm soylularına meydan okumuş, ömrü boyunca İslam’a hizmet etmiş ve katıldığı bütün savaşlarda büyük başarılar elde etmiştir. Ayrıca kendi halifelik dönemi de dâhil olmak üzere kendinden önceki üç halife döneminde ya bizzat kadılık yapmış ya da diğer halifelerin çıkmaza girdiği davalarda ilk başvurulacak kişi olmuştur. Üstelik bu davaların hepsini üstün zekâsı sayesinde dönemin şartlarına rağmen başarıyla sonuçlandırmıştır. Devam eden süreçte Alevi kültürde de Hz. Ali’yi sembolize eden aslan figürü, Hz. Ali’nin kılıcı olan Zülfikâr güç, cesaret, liderlik anlamlarını devam ettirmiştir. Bilinçaltı dilinde aslan, “Otoriter, kendine güvenen, kontrolcü, cesur, lider...” (Korkmaz, 2017: 2) insan olarak değerlendirilmiştir.

Farklı kültürlerde çeşitli şekillerde kullanılsa da genel olarak aslan, benzer sembolik anlamlar taşımaktadır. Aslan sembolü geçmişten günümüze hâkimiyet, liderlik, güç, cesaret, asalet, gurur, onur, akıl, cömertlik ve tedbirli olma anlamlarında kullanılmıştır.

2.1.2. Kaplan ve Çita

Kedigiller ailesinin aslandan sonra en asil ve güçlü olarak görülen üyesi kaplandır. Hızlı, güçlü, usta bir avcı olması ve diğer yırtıcılara göre daha paylaşımcı olması gibi asaletli davranışları onun sembolik anlam kazanmasını sağlayan özellikleridir. “Bütün Uzakdoğu toplulukları, kaplan dişlerini, ayaklarını ve pençelerini uzun ömür ve gücü çağrıştırdıkları için bir uğur olarak kullanırlar. Aynı zamanda, kaplan Mezopotamya Nehri’nin de sembolüdür. Bir gün, Diotrix, su perisini takip ederken, karşısına çıkan kaplan onu nehir kenarında durdurur ve sırtına alarak, Medlerin atası Medos ile yapacakları toplantı amacıyla onu karşıya geçirir.” (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 331-332).

Şekil 2. Kaplan sembolü³

Hristiyan geleneğinde her ne kadar diğer yırtıcı hayvanlar gibi kaplan da kötücül güçlerin sembolü sayılsa da hem İslamiyet öncesi hem de sonrası dönemde Türklerde kaplan gücün sembolüdür. “Türklerde kaplan, Çin’dekine paralel anlam kazanmıştır. Kaplanlar, Türk kabilelerinin ve yiğitlerinin (Alp) en eski tözlerindendir. Kaplanın güç ve yiğitlik sembolü olduğuna işaret eden birçok sanat eseri, Orta ve İç Asya’daki kazılarda ele geçirilmiştir. Kaplan postu, Budist devirlerde de Budizm’in gücünü ve dolayısıyla hükümdarların kudretini ifade etmiştir. Aslan gibi kaplan da taht sembolü olmuştur. İslamiyet’ten sonra da kaplanla ilgili semboller büyük oranda anlamlarını devam ettirmiştir.” (Çatalbaş, 2011: 51).

Budizm’in etkisinde kalmış bir Uygur metni olan Irk Bitig’de kaplan, cesur ve kararlı olmasıyla aslanın önceli olarak karşımıza çıkmaktadır (Roux, 2017: 84). On iki hayvan takvimindeki yıllardan biri olan kaplan yılı Orta Asya Türk mitolojisinde uğurlu sayılırdı ve önemli kahramanların birçoğu kaplan yılında doğardı (Gezgin, 2019: 107). Bilinçaltı dilinde ise kaplan, “Özgüveni yüksek, güçlü ve sağlıklı insan.” (Korkmaz, 2017: 17) anlamında kullanılmaktadır.

³ <https://www.mitolojisi.com/kore-mitolojisi/>, 5. 07. 2021

Genel olarak değerlendirildiğinde kaplan sembolü güç, yiğitlik, hâkimiyet, hız, cesaret, kararlılık, uzun ömür ve az da olsa kötücül güçler anlamlarında kullanılmıştır. Kedigiller familyasına ait başka bir hayvan olan çita ise kaplanla benzer özelliklere sahip olduğu için bilinçaltındaki sembolik anlamı açısından kaplanla aynı bağlamda değerlendirilmiştir.

2.1.3. Kurt

Köpekçiller familyasının atası kabul edilen kurtlar spesifik özellikleriyle geçmişten günümüze zıt yönlü ve çeşitli sembolik anlamlarda kullanılmıştır. Kurtların spesifik/özüml olarak addedebileceğimiz özelliklerinin başında ehlileştirilememesi gelir. Kurtlar gibi, hatta gücüyle daha ön plana çıkan aslan, kaplan, ayı ve fil gibi hayvanlar örneğin sirklerde ehlileştirilip komutlara göre çeşitli gösteriler gerçekleştirebilirken bu durum kurtlar için geçerli değildir. Özgürlüğüne son derece düşkün olan kurtları asla bir sirkte gösteri yaparken seyretemeyiz.

Şekil 3. Kurt sembolü⁴

Kurtların sembolik değer taşımasını sağlayan bir diğer özelliği ise son derece güçlü bir sosyal bilinç taşımalarıdır. Sürüler hâlinde yaşarlar. Sürüdeki yaşlı ve hasta

⁴ <https://okuryazarim.com/turk-mitolojisinde-boru/> , 5. 07. 2021

kurtlara beslenme anlamında yardım edilir. Sürüye erkek bir kurt liderlik eder. Onun eşi olan dişi kurt ise emir komuta zincirinde ikinci kişidir ve ayrıca dişilere liderlik eder. Erkek kurdun herhangi bir nedenle sürüde olmaması, hastalanması veya yaralanması gibi durumlarda sürüye liderlik etmekten, yemek temininden ve güvenlikten sorumludur. Sürüde sadece lider olan dişi ve erkek kurt çiftleşebilir ve birbirlerine sadıktırlar. Eşlerden birinin ölmesi durumunda artık başka bir eş kabul etmezler. Yavrular büyüdüğünde dahi ebeveynlerine saygı gösterir ve ebeveynlerinin/liderlerinin komutlarına göre hareket ederler. Kurtların sosyal yaşamlarına gösterdikleri bu itina onların sahip oldukları gücün (hız, üstün işitme ve koklama, avlanma yetenekleri gibi) yanı sıra asil bir kimlik kazanmalarını sağlamıştır. Ancak buna rağmen kurdun, sürülere saldırarak hayvancılıkla geçinen insanlar için zarara sebep olmasından dolayı ilk çağlardan bu yana sahip olduğu sembolik anlamlar çift yönlü gelişim göstermiştir. Bazı tradisyonlarda olumsuz/ şeytani olarak değerlendirilirken, bazı tradisyonlarda ise güçlü, asil, yol gösterici olarak kabul edilmiştir.

“Eğer efsanelerin var olduğu yüzyıllara inanıyorsak kurt sembolik alanda çelişkiler taşıyan bir hayvandır: Hem terör ve yıkım estiren şeytani bir hayvan hem de güç ve cesaret simgesidir. Dişisi, yani dişi kurt ise hem doğurganlık hem de sefahat ile ilişkilendirilir.” (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 213). “Coğrafi şartlar hayvanlarla ilgili olan inançların oluşmasında etkili olan unsurlardandır. Özellikle hayvancılık ve avcılıkla geçinen insanlar en çok kurttan korkmuştur. Sonuçta ona tabiatüstü güçler atfetmiştir.” (Çatalbaş, 2011: 49).

Şekil 4. Dişi kurt sembolü⁵

⁵ https://tr.wikipedia.org/wiki/Roma_mitolojisi , 5. 07. 2021

Yunan mitolojisinde kurt, birçok anlatıda karşımıza çıkar. Apollon'a adanmış hayvanlar arasındadır ve Apollon için kurt kurban edilir. İlkbahar ve gençliğin de sembolü olan Mars'ın başlıca hayvanı dişi bir kurttur. Roma'nın yaratılış mitoslarındaki bu dişi kurt oldukça önemlidir. Mars'ın ikiz çocukları Romulus ve Remus'u babalarının gönderdiği bu dişi kurt emzirmiştir. Bu iki çocuk Latin soyunun ataları kabul edilir. Bunun dışında kurtla ilgili kurda dönüşmeye dair anlatılar da mevcuttur (Gezgin, 2017: 147-148).

Hiç şüphesiz kurdun dünya üzerinde kendine en çok yer edindiği tradisyon Türk tradisyonudur. Hem Türk mitolojisinde hem de Türk halk anlatılarında kurt oldukça yüksek bir sembolik değer taşımaktadır.

Kurt sözcüğü, etimolojik olarak “Kur/Gur/Kür” kökünden türemiştir. Güç, kuvvet ve dayanıklılık anlamlarına gelmektedir. Kurtarmak fiili ile de bağlantılıdır (Karakurt, 2012: 511). Kurt, Türk mitolojisinde öncelikle astronomik bir semboldür. Büyükanı takımyıldızından “7 azgın kurt” olarak söz edilir. Gök-kurt (Kök-böri) gökteki Tanrı'nın yerdeki şekillenmiş sembolüdür. Türeyiş Destanı'na göre Uygurların var oluşu Tanrı'nın bir kurt kılığında yeryüzüne inmesi ve bir Türk hakanın kızıyla evlenmesi sonucunda gerçekleşmiştir. Oğuz Kağan Destanı'nda Oğuz Kağan'ın ordusuna zaman zaman böyle bir Gök-kurt önderlik ve rehberlik eder. Ergenekon Destanı'nda da yine böyle bir kurdun kılavuzluğu söz konusudur. Eski Türk kavimlerinde kurt, Tanrı'nın bir “haber getirici” sidir ve “Tanrı Türklere kurt şeklinde görünerek onlara başarı yolunu açar.” Ayrıca Türklerin kökeni ile ilgili efsanelerde de kurt, ya ilk ana ya ilk baba olmuş ya da yardımcı rolünü üstlenmiştir (Salt, 2020: 222-223). “Şamanizm inancını yaşayan Türkler arasında kurt yaşam ve savaş gücünün önemli bir işaretidir. Çevik, hareketli ve güçlü bir hayvan olduğu için çeşitli dönemlerde kimi Türk boylarının bayrak ve flamalarına sembol olarak geçmiştir.” (Yardımcı, 2007: 56). Ayrıca kurdun Türk folklorunda uğur ve bereket sembolü olarak kullanıldığı da görülmektedir. Kurdun aşık kemiğinin çocukları veya gümüşle kaplandığında gelinleri nazardan koruyacağı, bulunduğu kesede bereketin eksik olmayacağı inancı vardır (Gülşen, 2013: 4). Türk destanlarında kahramanın yol göstericisi olması, neslin devamını sağlaması ve bazen de bizzat Tanrı'nın onun kılığında insanlara yardım etmesi gibi inanışların bu bağlamda etkisi yadsınamaz.

Kurt sembolü, Türkler için ilk var olduğu asırlardan günümüze kadar taşıdığı sembolik değeri hiçbir zaman kaybetmemiştir. Mitolojik bir unsur olarak kullanımı zaman zaman eksilip artsa da Türkler onun/temsil ettiği şahsiyetin kılavuzluğundan vazgeçmemişlerdir. “Menşe efsanelerinden tanıyıp saygı duydukları bozkurdun daha çok kılavuzluk yönünü benimseyen Türkler, ne zaman dara düşseler onun yolunu gözlemişlerdir. Bahsi edilen bozkurt elbette ki yalnızca biyolojik manada vahşi bir hayvan türü değildir. Gök Tanrı’nın izni ile göksel bir kurt karakterine bürünen alp, kimi zaman kılavuzluğuna ihtiyaç duyulan bir beye kimi zaman da hastalıkları sağaltarak kişiyi kötülüklerden koruyan bir kama dönüşebilir. Destanlarda dişi bir kurttan doğan Türk soyu, asenanın varlığında beliren Türk kadını olarak yiğit Alpleri doğuran ana şeklinde karşımıza çıkar. Hakk nefesinden payını alan bozkurda duyulan saygı, onun kıyamet gününe kadar bakî kalacağına olan inançtan kaynaklanmaktadır.” (Özkan, 2018: 131).

Çin ve Japon tradisyonlarında da kurt, kutsal kabul edilmiştir. Japoncada kurt, “büyük tanrı” anlamına da gelen bir kelimedir.

Hristiyan inancında kurt, kötülüğün maskesi olarak kabul edilir. Hz. İsa’nın, on iki havarisine seslenerek “İşte sizi koyunlar gibi kurtların içine gönderiyorum. Yılan gibi açıkgöz, güvercin gibi saf olun.” demesi de kurdun böyle bir anlam kazanmasında etkili yiğitlik ve cesaret gibi olumlu sembolik anlamlarını muhafaza etmiştir. Bilinçaltı dilinde ise kurt, “Çapkın. İşinin erbabı. Şiddete meyilli, saldırgan insan.” (Korkmaz, 2017: 19) olarak değerlendirilmiştir. Ancak bunun tümüyle doğru olmadığı kurdun mitolojik ve sembolik anlamlarının tümü göz önünde bulundurulduğunda açıkça görülecektir.

Kurt sembolü, çift yönlü sembolik anlamlar barındıran ve çeşitli tradisyonlarda farklı kullanımları olan bir semboldür. Kimi tradisyonlarda yıkım ve terörü, kötücül güçleri sembolize etse de genel olarak güç, cesaret, doğurganlık, bereket, koruyuculuk, sosyal düzen, liderlik, özgürlük, asalet ve rehberlik/yol göstericilik anlamlarını barındırmaktadır.

2.1.4. Ayı

Vahşi doğanın en korkutucu hayvanlarından biri olan ayı, atta olduğu gibi sembolik olarak çift yönlü bir anlam içermektedir. Ayıda at sembolünden farklı olarak bu çift yönlülük imrenme ile korku arasındadır. Çünkü güç, insanlar için hem korkulan,

çekinilen hem de ona sahip olma arzusuyla imrenilen bir olgudur. “Ay’a ait olan ayı görüntüsü her zaman şiddetli, karanlık ve ilkel güçlere bağlanmıştır. Bu da beceriksizlik ve cehaletin sembolü hâline gelmiştir. Bununla birlikte Kuzey halkları ayıyı bir savaşçı-kral, güç ve cesaret sembolü olarak temsil etmişlerdir.” (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 78).

Ayı sembolündeki çift yönlülük Türk anlatılarında da geçerliliğini sürdürür. Kimi eserlerde güç ve cesareti övülürken kimi eserlerde ise ayıya kötü özellikler atfedilmesi ve bu kötü özellikleri sebebiyle cezalandırılması söz konusudur. “Al-Mada’inî ve aynı şekilde Kutadgu Bilig, erdemleri belli hayvanlar aracılığıyla kişileştirmektedir. Bunlardan ilki, horozun cesur, tilkinin kurnaz, turnanın temkinli, karganın dikkatli vs. olduğunu belirtir. Diğerleri ise gücü kurtta, cesareti ayıda, temizliği saksağanda, temkinli olmayı baykuşta gördüğünü belirtir.” (Roux, 2017: 114-115).

Şekil 5. Ayı sembolü⁶

Bahaeddin Ögel, Türk destanlarında ayının, ancak aptal ve kötü bir hayvan olarak yer aldığını söyleyerek bir Alpay-Türk destanından örnek verir. Bu örnekte öksüz bir çocuğun bir ayının kızıyla evlenmesini, sonra kayınbabası ile övünmesini, ardından

⁶ <https://ozhanoturk.com/2018/03/03/ayi-mitoloji/>, 4. 07. 2021

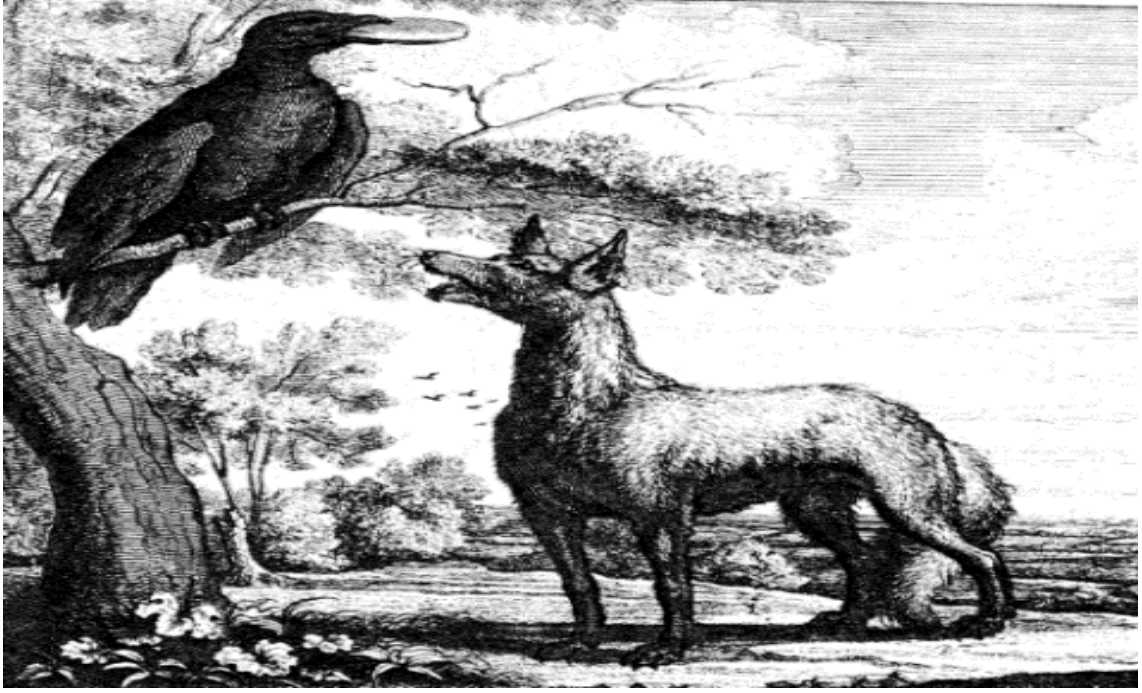
kayınbabası tarafından yenilmesini anlatır. Diğer Türk destanlarında da ayının aslan ve kaplan ile birlikte yırtıcı hayvanlar arasında yer aldığını söyler (Ögel, 2014: 675). Anadolu masallarında ise durum biraz daha farklıdır. Anadolu masallarında insanlarla ayıların arkadaşlık kurmasının yanı sıra ayı ile evlenme de vardır. “Bunların arasında en yaygın olanı, bir ayı tarafından kaçırılıp karısı yapılan bir kızla beraberliklerinden doğan çocuklarla ilgilidir. Erkek kardeşleri (veya akrabaları) kaçırılan kadını kurtarıp evlerine geri getirirler, ayıyı ve çocukları da öldürürler. Genç kadın, eski evli yaşamının yasını tutar ve ayı eşinin ve çocuklarının üzüntüsünü çeker.” (Boratav, 2016: 37). Aslında bir kült hayvanı olan ayı ile ilgili çeşitli tradisyonlarda pek çok efsane ve anlatı mevcuttur (Yunan mitolojisinde Büyük Ayı ve Küçük Ayı gibi takımyıldızlarının ortaya çıkışıyla bağlantılı söylenen anlatı gibi). Bu anlatıların bazılarında ayıya güç ve cesaret atfedilmiştir. Güç ve erkeklik sembolü olan ayı Cermen mitolojisi hayvanlarının kralı ve sayısız efsanenin ve pagan şölenin kışın ortasında kış uykusu fikrine esin veren kahramanıdır. Yine ahiretteki yaşamda da var olacak ve ruhların bilgilerini denetleyecektir. İlkbahar civarında geri dönüşü yaşamın yeniden doğduğunun bir işaretidir ve bundan bir bereket sembolü de çıkartılır (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 79-80). Bilinçaltı dilinde ise ayı, “Yalnız, kaba, fiziksel gücü yüksek, ekonomik durumu iyi insan.” (Korkmaz, 2017: 2) olarak değerlendirilmiştir.

Hem olumlu hem de olumsuz yönleri göz önünde bulundurulduğunda ayı güç, cesaret, savaşçı-kral, yalnızlık, beceriksizlik, cehalet ve aptallık gibi çift yönlü sembolik anlamlar barındıran bir hayvandır.

2.1.5. Tilki

Köpekgillerden olan tilki, bulunduğu familyadan farklı olarak yalnız yaşayan, sadece çiftleşme mevsiminde kendi türüyle bir araya gelen bir hayvandır. Genel olarak etçildir ve avını ya gizlenerek ya da ölü taklidi yaparak yakalar. Avından ihtiyacı kadar olanı yedikten sonra ise onu parçalara ayırıp farklı yerlerde toprağa gömerek saklar. Ancak ilginçtir ki sakladığı bu etlerin yerlerini asla unutmaz. Tilkinin sembolik anlam kazanmasını sağlayan en önemli iki özelliği de budur: yalnızlık ve kurnazlık. “Tilki her şeyden önce kurnazlığın cisimleşmiş hâlidir ama aynı zamanda çelişkili karakter özellikleri ve kusurlarının da bir bütünüdür: gaddarlık, ikiyüzlülük ama bir yandan da espri anlayışı, zekâ ve baştan çıkarıcılık.” (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 610).

Batı kültüründe genel olarak hayvan hikâyelerinde tilki şeytanı temsil eden bir varlıktır. Çünkü tilki, avını yakalamak için ölü taklidi yapar. Bunun yanında Ezop masallarından La Fontaine’in fabllarına kadar hemen her hikâyede tilki galip çıkar. Kendisinden zayıf bir hayvana yenildiği durumlarda ise çeşitli kurnazlıklarla onu kandırıp alay eder (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 610-611).

Şekil 6. Tilki sembolü⁷

“Yunan mitolojisinde, Teumessos tilkisi adında efsanevi bir hayvan vardı. Çok hızlı koşan bu tilkiyi yakalamak neredeyse imkânsızdı.” (Gezgin, 2019: 165). Batı tradisyonunda belki de olumlu özelliklere sahip olarak addedebileceğimiz Teumessos tilkisi de sonuç olarak yaptığı yarışmada bir türlü galip gelemediği için yarıştığı köpeklerle birlikte Zeus tarafından taşa dönüştürülmüştür.

Uzakdoğu’da hem Çin hem de Japon mitolojisinde tilki, Batı’nın tam aksine olumlu özellikleriyle göze çarpar. Çin tradisyonunda kurnaz olmasının yanı sıra şans ve uzun ömür getirdiğine inanılır. Japon tradisyonunda da şans getirdiğine ve kötü ruhları uzak tuttuğuna inanılır. “Kitsune: Tilki anlamına gelir. Kitsune’ler Japonya genelinde bulunup dünyadaki vahşi tilkilerden büyülü güçleriyle ayrılırlar. Sevimli yüzleri ve küçük

⁷ <https://ozhanoturk.com/2018/02/27/tilki-folklor-mitoloji/>, 27. 06. 2021

boyutları insanlara onları sevdirebilir. Tilkiler, Şinto tanrısı İnarî'ye hizmet ederler. İnarî türbeleri genellikle tilki görüntüleriyle ve heykelleriyle dekore edilmiştir. Gök ve dünya insanları arasında mesaj taşırlar.” (Demir, 2019. 189).

Hem ilkel halk topluluklarında hem de Batı'dan Uzakdoğu'ya kadar çeşitli tradisyonlarda kendisine birbiriyle çelişkili sembolik anlamlarla yer edinen tilki, son yıllarda bilim dünyasında deprem etkisi yaratan Göbeklitepe'de de kendini göstermiştir. “Göbeklitepe'de tilki motifi en güçlü hâliyle B Yapısı'nın merkezindeki iki dikili taşta görülmüştü. Bu figürler sembolik bir anlamın ötesinde ‘muhafız’ ya da ‘koruyucu’ bir bağlamı taşırcasına erkek, saldırgan ve avlanma pozisyonunda resmedilmişti.” (Halis, t.y.: 33) Tilki, Türklerin önemli destan ve efsanelerinde pek yer almasa da El-Medinî'nin aktardığı bilgiye göre Türklerin bir ordu önderinde aradığı on temel özelliğinden biri tilkinin kurnazlığıdır. Ayrıca tilki, Şamanların görü yeteneğine ve keskin bakışa katkı sağlayan bir hayvandır. Bu nedenle Şamanların şapkalarında tilki postu bulunur. (Halis, t.y.: 36-37).

Şekil 7. Tilki kabartması⁸

Türklerde tilki, hem olumlu hem de olumsuz anlamlar barındıran bir semboldür. Olumlu özelliklerle bağdaştırılması kurtla ilişkilendirilmesi sebebiyledir. “Altaylarda ve Yakutlarda tözler arasında tilkinin de yer alması onun eski çağlarda ata simgesi olduğuna işaret etmektedir. Tilki Çin’de iyi şans, uzun ömrü ve kurnazlığı simgeliyordu. Türklerde

⁸ <https://atiye-deniz-resimleri.onrender.com/g%C3%B6beklitepe-de-bulunan-semboller.html>, 27. 06. 2021

de hilekâr ve kurnaz bir hayvan olarak tanınıyordu. Tilkinin bazen kahramanların koruyucu ruhlarından sayıldığı da anlaşılmaktadır; bu koruyucu ruh öldüğünde kahramanın da öldüğüne inanılmaktadır.” (Yıldız, 2011: 197). Tilkinin uğursuz sayılmasına dair halk inanışları da mevcuttur. “Tilkinin uğursuzluk sembolü olarak görülmesi Erlik ve taifesiyle ilişkili olmasındandır ki bunun yerini bazı anlatmalarda köpek, kurt, kedi, vb. hayvanlar almaktadır. Ayrıca sözü edilen uğursuzlukla ilgili inanış Adriyatik’ten Çin Seddi’ne kadar her yerde ortaktır.” (Alptekin, 2012: 371). Bilinçaltı diline ise tilki, “Sömüren, kurnaz insan.” (Korkmaz, 2017: 33) olarak değerlendirilmiştir. Ancak anlam olarak çok yönlülüğü göz önünde bulundurulduğunda bu bağdaştırma yeterli değildir.

Genel olarak değerlendirilecek olursa tilki, yer ve gök arasında taşıyıcılık görevi yüklenen “yardımcı ruh”, kesin zekâ, kurnazlık, hilekârlık, yalnızlık gibi çeşitli sembolik anlamlar taşımaktadır. Aslında taşıdığı sembolik anlamlardaki çelişkiler, iyi/kötü, arasındaki gelgitleri, hem insani hem de semavi özellikleri tilkiyi temel olarak insanın sahip olduğu sembolik anlama daha çok yaklaştırmaktadır.

2.1.6. Geyik ve Ceylan

Geyik, sembolik değeri yüksek bir canlı olarak hem dünyada hem de Türklerde kendine genişçe yer edinmiş bir hayvan motifidir. Eti yenebilir bir hayvan olmasının yanı sıra ormanlarda yaşayan pek çok türünün olması, kıvraklığı, ürkekliği ve güzelliği yüzyıllar boyu insanların ilgisini cezbetmesini sağlamıştır. Bu durum elbette pek çok kültürün mitlerinde, dinlerinde ve anlatılarında geyiğin sembolik bir değer taşımasını etkileyen faktörlerdir. “İlkbaharda ilave yeni bir dal (Hayvanın yaşını belirlemeyi sağlar.) ile ortaya çıkacak boynuzlarını kışın sonunda kaybeden, ormanların bu soylu sakini gücün, yeniden gençleşmenin ve bereketin simgesidir. Hristiyanlık ve kraliyetle de ilişkilendirilir.” (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 230). Yunan mitolojisinde geyik, av Tanrıçası Artemis’in sembolüdür. Hristiyanlıkta ise erkek geyik Hristiyanlık erdemleriyle donatılmış olup boynuzlarının dalları on emri simgeler. Beyaz erkek geyik, 14. yy. ’dan 16. yy. ’a kadar Hz. İsa’nın sembolü olarak da kullanılmıştır (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 230).

Şekil 8. Geyik sembolü⁹

Sadece erkek geyik boynuzlara sahiptir. Dişi geyikler genellikle yaşamları boyunca boynuza sahip olmazlar. İster boynuzlu ister boynuzsuz olsun, geyik birkaç örnek hariç (Hz. İsa'nın sembolü olması veya Galyalı bolluk ve refah Tanrısı Cemunnos'un erdemleri simgeleyen geyik boynuzundan tacının olması gibi) genellikle dişil olarak tasavvur edilmiştir. “Geyik de bazı doğaüstü güçlerle donatılmış diğer bir kült hayvanıdır. Anadolu'nun eski dinlerine dayanan efsanelerde, bazen bir dişi olarak, ona, sihirli güçlere sahip ‘ustalar’ veya çobanlar eşlik eder. Bu kişiler, hayvanların bekçileridir ve onları avlayan avcılar ölümle, sakatlıkla veya silinemeyen yeşil renkli işaretlerle cezalandırırlar.” (Boratav, 2016: 74).

Geyiklerin hızlılığı, çevikliği ve en önemlisi her yıl boynuz değiştirmesi sembolizmde onun ölümsüzlük, ilk saflık hâli, yenilenme, dönüşüm, ruhsal rehberlik gibi anlamlar kazanmasını sağlamıştır. Boynuzlarının ağacı andırması ona hayat ağacının hayvan versiyonu olma özelliği de kazandırmıştır. Ayrıca Asya tradisyonlarında ilahî seçilmenin işareti olarak da görülür. Bazı Türk-Moğol tradisyonlarında dişi geyik Yer ve

⁹ <https://tr.pinterest.com/pin/823666219330300752/>, 27. 06. 2021

Gök birleşmesinde dişi olan Yer'in simgesidir. Anadolu üzerinde yaşayan uygarlıklardan kalma eserlerde (Hitit, Hurri, Alacahöyük gibi) geyik figürüne sıkça rastlanır. Yenilenme ve ölümsüzlükle ilişkilendirildiği için Altay Türklerinde, Mayalarda, Kızılderililerde ve Budistlerde reenkarnasyonu ve bunlardan bazılarında reenkarnasyonla birlikte spiritüel aydınlanmayı da sembolize eder (Salt, 2020: 125-126). "... Çingiz Han destanında da, 'Kurt gökten, alageyik Ho'ai Maral ise, yerden gelmişti.' Kurt göklerin; alageyik ise, yerlerin sembolü ve ruhu gibidirler." (Ögel, 2014: 129). Geyiğin yardımcı hayvan rolündeki en güzel örneklerinden biri de Dede Korkut kitabında Bamsı Beyrek'in bir geyiği kovalarken Banu Çiçek'i bulmasıdır. Böylelikle geyik, kahramanın öteki/dişi yarısına kavuşmasına aracı olmuştur.

Türk-Moğol ve Altay mitolojilerinde geyik hem eril hem de dişil olarak tasavvur edilmiştir (Geyik Ana ve Geyik Ata). Ancak ister eril isterse dişil olsun ikisinde de yol gösterici, koruyu kimliğini sürdürmektedir. "Değişik Türk dillerinde Keyik (Kiyik, Giyik) Ana olarak da söylenir. Burçın (Burçin) Ana veya Bulan (Bolan) Ana tabirleri de eşanlamlı olarak kullanılır. Moğollar Maral Ece derler. Bedenindeki lekeler yıldızların işaretidir. Denizden çıkarak gelmiştir. Bazı Türk boylarına yol göstericilik yapar. Ak Geyik kılığına girerek Göktürklerin atasıyla birleşmiş ve Göktürkler türemiştir." (Karakurt, 2012: 334). Geyikten türeme inancı sadece Göktürklerde değil Kırgızlarda da mevcuttur. "Kırgızların atalarının 'Boynuzlu Maral Ana' olduğuna dair beslenen inancın günümüzde dahi izleri yaşamaktadır." (Karadavut ve Yeşildal, 2007: 104). Anadolu'da Giresun ve çevresinde anlatılmakta olan "Ana Geyik" efsanesinde ise yaylaya giderken hasta diye bir ağaç kovuğuna bırakılan çocuğun annesi yayladan dönene kadar dişi bir geyik tarafından emzirilmesi, hastalığından kurtulması, büyüüp serpilmesi ve annesinin çocuğunu geri alarak evine dönmesi anlatılır (Şimşek, 1995: 17-18). "Değişik Türk dillerinde Keyik (Kiyik, Giyik) olarak da söylenir. Sığın (Sıgun) Ata veya Bulan (Bolan) Ata ya da Puğu (Buğu) Ata tabirleri de eşanlamlı olarak kullanılır. Moğollar Eli Ecege derler. Geyik sürülerinin başında bulunup idare eden geyiğe Gökgeyik veya Göksığın adı verilir. Masal kahramanları veya söylence kişileri bir geyiği kovalar ve peşinde mağaraya girer. Burada çoğu zaman güzel bir kıza rastlar. Geyikli Baba gibi erenler halk kültüründe sıklıkla yer alır. Hacı Bektaş-ı Veli gibi erenler de geyik donuna bürünebilir." (Karakurt, 2021: 335). Türk kültüründe, verilen Geyik Ana ve Geyik Ata örneğinde de görüldüğü gibi, geyik kutsiyet atfedilen hayvanlardan biridir. Bu bağlamda geyiğe yüklenen kutsiyet

kendini halk inanışlarında da göstermektedir. “Kimi Türk destanlarında rastlanan geyik motifi kutsal özelliğini korumaktadır. Bu nedenle Anadolu’nun çeşitli yerlerinde geyik avlamanın uğursuzluk, hatta felaket getireceğine inanılır. Geyiğin kutsallığı nedeniyle geyik boynuzunun kimi evlerde uğur için duvara asıldığı bilinmektedir.” (Yardımcı, 2007: 50). Geyik avlamanın uğursuzluk getirdiğine dair inanç yine eski Türk geleneğine dayanmaktadır. Çünkü ongun kabul edilen hayvanların avlanıp yenilmesi hususunda belirli kurallar bulunmaktadır.

“Geyik genel olarak dünya mitolojisinde çabukluğu/hızlılığı, uzun ömürlülüğü, sevimliliği, sonbaharı ayrıca boynuzlarıyla da güneşin ışıklarını temsil eder.” (Atnur, 2005: 213). Bilinçaltı dilinde ise geyik, “Nezaket sahibi, kibar, medeni, diksiyonuna özen gösteren, iyi kalpli, asla kötülük düşünmeyen, merhametli, sadık, özgürlüğüne düşkün, insan. Genç kız ve kibar bayanlardan sıklıkla duyacağımız simge.” (Korkmaz, 2017: 14) olarak değerlendirilmiştir. Geyiğin genellikle dişil olarak algılanmasının böyle değerlendirilmesinde etkisi olduğu düşünülmektedir; ancak çeşitli tradisyonlarda görüldüğü üzere geyiğin eril olarak da tasavvur edilmiştir.

Genellikle olumlu özelliklerle ilişkilendirilen geyik; yenilenme, asalet, zarafet, güzellik, erdemlilik, koruyuculuk, yol göstericilik gibi anlamlar barındıran bir semboldür. “Ceylan, geyikte var olan niteliklere sahip olmakla beraber, özellikle gözleri ve bakışlarındaki anlamlı ve çarpıcı güzelliği sayesinde bir güzellik ve masumiyet sembolüdür. Ceylan Yunanca (gazel) olarak adlandırılır ve (görmek) anlamına gelir.” (Ersoy, 2000: 427). Bilinçaltındaki sembolik anlamı açısından ceylan, geyikle benzer özelliklere sahip olduğu için aynı çerçevede değerlendirilecektir.

2.1.7. At ve Pegasos

Geçmişten günümüze pek çok toplulukta insanlarla birlikte yaşamını sürdüren ve onların yaşamlarını kolaylaştırıcı etkisi olan at, genellikle olumlu özelliklerle bağdaştırılmıştır. Bununla birlikte yine mitolojide de – hangi kültüre ait olursa olsun- atın ilahî kaynaklı bir hayvan olduğu düşünülmüş; su, gök, rüzgâr gibi tabiat unsurlarıyla da ilişkilendirilmiştir. “At imgesi tümüyle farklı bir yan anlam sunar ve atın sahneye çıkması hiçbir olumsuzluk içermez. At savaşçının vazgeçilmez dostudur, tıpkı silahları gibi onun

bir parçası sayılır. Ata sahip olmak gereklidir ve yalnızca parasal değeriyle ölçülmez. Odysseia'nın IV. Bölümünde *agalma* diye belirtilen at, ödül olarak verilen özel ve değer biçilemeyen nesneler arasında verilir.” (Bennofe, 2018: 616-617).

Şekil 9. At sembolü¹⁰

Anlatılarda kahramanın yardımcı figürü olarak karşımıza çıkan at, onun zafer kazanmasındaki en büyük etkenlerden biridir. Zaferle ilişkilendirilir. “Apollon’un arabası ile firavunun altın arabasını çeken atlar yine muzafferi sırtında taşırlar... İnsanın en güzel fethi olan at, en kısa boylu fatihin bile yükseklerde görülmesini sağlamıştır. Binicilikle ilgili heykeller ve tablolar göstermektedir ki, Markus Aurelius veya Boneparte gibi komutanlar ve krallar her zaman at üzerinde temsil edilmeyi sevmişlerdir.” (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 62).

Örneği az görülse de bazı anlatılarda at, karşımıza olumsuz özellikleriyle çıkar. Yer yer karanlık dünyayla olan bağlantısı vurgulanır. Bu karanlık özellikler de genellikle ölüm ve ölüme ait yer altı dünyasıyla ilişkilidir. “At, çağrıştırdıkları dikkate alındığında tezatlık yaratan bir semboldür. O güçtür, zaferdir ve heybettir; ama şeytani bir şekilde

¹⁰<https://www.atliturcappadocia.com/index.php?tp=sayfa&url=mitolojik-atlar>, 4.07.2021

karanlıkların esrarengiz dünyasına aittir... Hades'in arabası siyah atlarla çekilmekle beraber, buna karşılık, ölüm Apokalips'te beyaz bir ata biner.” (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 62). “At ölümün ve sezginin sembolüdür, gökyüzünde de yeryüzünde de yeri vardır. Tanrıların insanlara yardım etmesi için onun varlığı gerekmektedir. Esrarengiz âlemi temsil eden bir hayvandır.” (Seyidoğlu, 1995:93). Atın bu iki zıt sembolik çağrışımı bize “Ata bindim diye sevinme, atın ayağı yerededir.” Türk atasözünü anımsatıyor. Her ne kadar atın başı rüzgârlarla yarışsa da yere koşan ayakları onun hâlâ yeryüzünün gerçekliğine bağlı olduğunu hatırlatır.

Diğer ülkelerin tradisyonlarıyla kıyaslandığında –özellikle de destanlarda- atın ilahî ve çok özel bir yeri olan ulus hiç şüphesiz ki Türklerdir. Hayatı at sırtında geçen bir topluluğun atı, doğadaki en önemli yardımcısı ve dolayısıyla kendi hayatlarının tamamlayıcısı olarak görmeleri kuvvetle muhtemeldir. Bunun yanı sıra savaşçı bir ulus için zafer kazanmasına destek olan bir canlıya ilahilik atfetmesi anlaşılabilir bir durumdur. “At eski Türk dünyasında özellikle insanın ayrılmaz dostu (ki bu sıfatıyla özel bir kişiliğe sahiptir) ve özellikle gök tanrı (Tengri) için kurban hayvanı olarak kabul ediliyordu. Atı başka merasimlerde de görmek mümkündür, özellikle at yarışlarında veya bir merkezin ‘etrafı dolanıldığında’. Bütün bu örneklerde, at ile gök arasında şüphesiz bir bağlantı olduğu anlaşılmaktadır. Bu hayvanın gök kökenli olduğu veya göğe benzediği yolundaki düşünce, henüz milattan önceki dönemde bile bozkırlarda yaygın olan bir inanç olsa gerek. Dolayısıyla bu inancın Türklerde var olması kuvvetle muhtemeldir. 12 Hayvanlı Takvimde at ayı Haziran ayına, başka bir deyişle yaz gün dönümünün olduğu aya, yani güneşin en yüksek noktada bulunduğu zamana karşılık gelir.” (Roux, 2017: 35). Özellikle M. Ö. 3.-1. yüzyıllar arasında ve devamında at, ülkeler için bir üstünlük göstergesi olmuştur. Siyasi ve iktisadi hayatın önemli bir unsuru olarak savaş kazanmada da önemli bir etken olmuştur. Hatta iyi atlara sahip olmak için bu dönemde iki sefer düzenlenmiş, yani iyi cins atlara sahip olmak savaş sebebi olmuştur. Çinliler M.Ö. 104-101 yılları arasında günümüzdeki Fergana bölgesinde yetiştirilen ve vesikalarında “kan terleyen atlar” olarak tabir ettikleri atları elde edebilmek için Fergana’ya iki sefer düzenlemişlerdir. Çünkü ancak bu atlara sahip olarak Hunlara üstünlük sağlayacaklarını düşünmüşlerdir (Belek, 2015: 116-117).

Türk mitolojisinde atın tanrıyı gördüğüne ve yine bir Yakut efsanesine göre atın tanrı tarafından kahramanlara yardım için gönderildiğine inanılır. Nitekim sahibiyle

anılan atlar vardır. Bu atlar konuşabilen, uçabilen, hiç yorulmayan, uçan kuşa yetişebilen, düşmanı hissedip sahibini önceden uyararak, kahramanın durumunu anlayıp ona göre davranan, renk değiştirebilen, ölen kahramanı vatanına götüren veya yaralı kahramanı iyi birisinin yanına yetiştiren atlardır (Bıyıklı, 2019: 8). Bu bağlamda at, kahramanın savaş arkadaşı ve en büyük yardımcısıdır. Bu sebeple Türk destanlarında bazı kahramanlar atlarıyla anılır ve destanlara göre kahramanlarla aynı gün doğarlar. “Manas’ın atı Akkula, Alpamış’ın Bayçıbar, Köroğlu’nun Kırat’ı, Koblandı’nın Tayburul’u sahipleri gibi üstün özelliklere sahiptir.” (Turgunbayer, 2007: 100).

Bazı Türk masallarında ve halk hikâyelerinde ata ait bazı motifler de mevcuttur. Örneğin çocuksuzluk motifiyle bağlantılı olarak dervişin verdiği elma anne ve baba tarafından yenir ve bazen bu elmanın kabukları da ata yedirilir. Devamında anne ve babadan kahraman, elmanın kabuklarını yiyen attan da kahramanın atı dünyaya gelir. Bu at, destanlarda olduğu gibi kahramana atıldığı maceralarda yardımcı olur (Sakaoğlu, 1995: 282-288). Ata verilen kutsiyet pek çok anlatıda kendini göstermektedir. Onların var oluşları bile olağanüstülüklerle gerçekleşir. Bu bağlamda Şükrü Elçin Türk kültüründe atların menşei ile ilgili efsaneleri dört başlık altında toplar: Gök menşei, rüzgâr-hava menşei, mağara-toprak menşei ve su menşei atlar (Akman, 2003: 234).

Türklerin ata kutsiyet atfetmeleriyle bağlantılı olarak onun uğur getirdiğine de inanılır. Rüya da at görmek, kişinin hayatında olumlu ve güzel şeylerin gerçekleşeceğinin habercisidir. Halk arasında bu durum “At murattır.” diye tabir edilir. Az da olsa bazı durumlarda öte dünyanın ve ölümün habercisi olarak da görülmüştür. “Atın uğur getireceğine olan inanç, kendisiyle beraber başka inançların doğmasına da vesile olmuştur. Örneğin at, evin önünde, başı eve doğru bağlanırsa, o eve bereket getireceğine, atın nefesinin hastalıkları gidereceğine ve at olan eve Şeytan’ın giremeyeceğine inanılırdı. Bu inançların etkisiyle, nazardan korunmak için, bazı evlere atın kafatası asılırdı. Atın kuyruğunu kesmek Türklerde matem işareti sayılmıştır. Türk destan geleneğine göre uykuda, birinin bindiği atın kuyruğunu eksik veya kesik olarak görmek, ata binen adamın öleceğinin habercisi gibi yorumlanırdı.” (Beydili, 2015: 71).

Bilinçaltı dilinde at, “Öz güveni yüksek, yaşamı seven, kendi ayakları üzerinde duran, işini iyi yapan, özgürlüğüne düşkün, ‘hayır’ demesini bilen... sahip olduğu

özellikleri etrafına göstermekten keyif alan, etrafındakilere motivasyon ruhu veren insan.” (Korkmaz, 2017: 2) olarak değerlendirilir.

Türk mitolojisinde ayrı bir yeri ve önemi olmakla birlikte yerleşik hayata sahip toplulukların mitolojilerinde (Yunan mitolojisi gibi) bile kendine yer edinen atın, genel olarak özgürlük, güç, zafer, asalet gibi özelliklerinin yanı sıra realist bir yönü de vardır. En yalın anlatımıyla insanların zihninde güç ve dengenin (hayat/ölüm, yeryüzü/gökyüzü, bu dünya/öte dünya) sembolüdür denilebilir.

Klasik Yunan hayvanlarından biri olan Pegasos, efsanevi bir nitelik taşır. Jean-Pierre Darmon’un Hayvanlar ve Mitoloji adlı eserinde aracı hayvan olarak nitelendirilen atın, bir tanrıdan doğma ve kanatlara sahip olmayla kutsanmış hâlidir Pegasos.

Deniz tanrıları Phorkys ve Keto’nun kızları olan üç Gorgo “Stheno, Euryale ve Medusa” dır. Bu tanrısal üç kız kardeşten sadece Medusa ölümlüdür. Bu kızların altından kanatları vardır ve güzellerdir. Kemerleri yılanı çevirebilirler ve kendilerine her bakını taşa dönüştürmek gibi kötü bir alışkanlıkları vardır. Onlardan tanrılar bile uzak dururken sadece Poseidon (denizler tanrısı) Medusa ile birleşme cesareti gösterir ve Perseus Medusa’nın boynunu kesince, boynundan deniz tanrısının iki çocuğu çıkar: Bellerophontes’in atı Pegasos ve Khrysaor (Bonnefoy, 2018: 546).

Şekil 10. Pegasos¹¹

¹¹ <https://wikikultur.com/2019/07/21/yunan-mitolojisiinde-kanatli-at-pegasus/>, 4.07. 2021

Yunan mitolojisine özgü bir canlı olan Pegasos, bilinçaltı dilinde “Tanrısak özelliklere sahip insan, en yüksek, pozitif titreşimler yayan, istediği her şeyi başarabilecek, her problemi sadece kendisi için değil toplum için de faydalı olacak biçimde çözen, başkalarına yol gösteren, ilham veren insan.” (Korkmaz, 2017: 28) anlamlarına gelmektedir.

2.1.8. Eşek

Taşımacılıkta kullanılan bir çiftlik hayvanı olan eşek, günlük hayatın içinden bir hayvan olması sebebiyle anlatılarda kendine yer edinebilmiştir. Karakter özelliği olarak ise daha çok inatçılığı ve aptallığı ile tanınır. “Eşek aynı zamanda aptallığın ve cahilliğin simgesidir. Komik anırması (hii-ha) bu şöhretin kökeni olabilir. Apollon terbiyesiz Midas’ı cezalandırmak için onun alnına bir çift kulak koymuştur. Mitolojide ve fabllarda Silen, Sancho Pancha gibi sıcakkanlı, aptal veya komik kişiler eşeğe binerler. Aptallığın bir başka belirtisi ise iki yol arasında seçim yapmak ya da ilerlemek veya tam tersi durmak konusundaki inatçılığıdır.” (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 215-216).

Şekil 11. Eşek sembolü¹²

¹² <https://www.nenedirvikipedi.com/genel-kultur/esek-kulakli-midas-efsanesi-nedir-13772.html>, 4. 07. 2021

Eşeğin aptallıkla bağdaştırıldığı bir başka nokta ise Şeytan'ın Hz. Nuh'un gemisine eşeği kandırarak girmesi hadisesidir. Ayrıca yine bu döneme ait efsanelerde gemide bulunan dişi bir eşek ve dişi bir köpeğin kıza dönüştürüldüğü anlatılır. Efsaneye göre Hz. Nuh kızını evlendirmesi hususunda üç farklı kişiye söz verir. Çünkü daha önce söz verdiğini unutmuştur. Bu sebeple Nuh peygamberin bir mucizesi olarak bir eşek ve bir köpek de kıza dönüştürülür ve Hz. Nuh bu üç kızı söz verdiği kişilerle evlendirir. “Eşeğin dik kafalılığı Nuh'un dönemi hakkındaki efsanelerin bir bölümünde anlatılır; bunların en ünlüsü, Şeytan'ın nasıl bir hileyle Nuh'un Gemisi'ne bindiği ile ilgilidir; Şeytan görünmez olur ve bir eşeğe biner; ancak, eşek gemiye çıkmak istemeyince, Nuh'un eşeğe şeytanın özelliği olan ‘lanetli’ küfrüyle bağırır. Şeytan bu yolla Nuh'un gemisine çıkar. Özbek yazar İmamî (17.yy) tarafından Türklerin efsanevi öykülerinden oluşan *Hanname* metnindeki bir efsanede, Nuh'un bir dişi eşekle bir dişi köpeği birer ‘kıza’ dönüştürdüğü anlatılır. Dede Korkut Kitabı'nda bazı kategorilerde ‘utanmaz’ ve ‘ukala’ kadınlardan, ‘Şuradaki kadın Nuh'un eşeğinden gelmedir.’ Diye bahsedilirken, kastedilen bu dişi eşektir.” (Boratav, 2016: 75-76).

Bahaeddin Ögel'e göre de eşek, Anadolu masallarında -insana yakın ve yararlı bir hayvan olmasına rağmen- iyi bir motif olarak görülmez. Türklerce atlar her zaman üstün görülmüş, eşek ise küçümsenmiştir. Manas Destanı'nda da Manas Han çiftçilere hitaben “Atları yerine eşeklerini överler.” , “Sen eşek ve öküzden başka ne bilirsin.” diyerek çiftçilerle alay etmiş ve küçümsemiştir (Ögel, 2014: 684).

Her ne kadar olumsuz bir motif gibi görünse de bazı Anadolu masallarında eşek, kahramana yardımcı olan hayvan rolünü de üstlenmiştir. Eşeğin insana dönüşmesi ve onunla evlenme, eşeğin konuşması, olağanüstü güçlere sahip olması, altın dökmesi gibi durumlar da söz konusudur (Yıldız, 2011: 87-89).

Türk fıkralarında önemli bir yere sahip Nasreddin Hoca fıkralarında eşek sembolü sıklıkla, hem gerçek hem de mecaz anlamlarını ihtiva edecek şekilde kullanılmıştır. Türk insanın her olaya, her duruma karşı verdiği mesajlarla kendisine rehber edinebileceği bir nitelik taşıyan Nasreddin Hoca fıkralarının Türklerin yaşam felsefesine etkisi elbette ki yadsınamaz. Bu fıkralarda Nasreddin Hoca'dan sonra en çok görülen eşeğin de sembolik anlamı da önem arz etmektedir. “Bu evrensel yolculuğunda Nasreddin Hoca'nın eşeği; yoldaşı, sırdaşı, arkadaşı, sözünü emanet ettiği yardımcısı, kısacası her anlamda

kendisinin bütünleyicisidir. Zaman zaman aksi kutupları temsil ederek sonuçta tamlığa işaret etmektedirler. Eşegi ile zıt bir görüntü sunan ancak bu zıtlığa rağmen onunla bir bütünü temsil eden Nasreddin Hoca aklın gücünü, kimyasını ve simyasını şahsından hareketle fıkralarda sentezleyen bir dehadır.” (Çetindağ Süme, 2019: 56).

Bilinçaltı dilinde ise eşek, “Yaptığı hatanın pişmanlığı içinde olan insan... Takım hâlinde çalışamayan, anlayışsız, inatçı insan.” (Korkmaz, 2017: 11) anlamlarında değerlendirilmiştir. Ancak eşek sembolü tradisyonlara genel olarak bakıldığında sadece olumsuz manada kullanılmamıştır. Çünkü çiftçilikle geçinen topluluklarda eşek faydalı bir hayvandır ve bu sebeple olumlu özelliklerle de bağdaştırılmıştır.

Genel olarak değerlendirildiğinde eşek sembolü; aptallık, cahillik, inatçılık, pişmanlık gibi olumsuz özelliklerin yanında sıcakkanlılık, yardımseverlik, mizah anlayışı gibi olumlu özellikleri de barındıran bir semboldür.

2.1.9. Kedi

Hem doğada tek başına hem de insanlarla beraber yaşayabilen bir hayvan olarak kedi, geçmişten günümüze pek çok kültürde kendinden izler bırakmıştır. İnsanların tahıl ambarlarını ve bizzat kendilerini zararlılardan (fare, yılan, akrep ve diğer böcekler) koruma, çok iyi bir gece görüşüne sahip olma, depremi her ne kadar kısa bir süre önce de olsa insana haber verme, uzak mesafedeki bir yere gitse bile başladığı yere geri dönebilme gibi özelliklere sahiptir. Bunların yanı sıra yavrularına özenle bakar ve gerektiğinde yavruları için canını feda eder. Bu özelliklerinden dolayı Tanrı ilan edildikleri veya bazı Tanrıların sembolü olarak görüldükleri de olmuştur. Örneğin Eski Mısır’da Atum-Ra’nın (Güneş Tanrısı) sembolü kedidir. Çünkü kedilerin gece karanlığında gözlerinin parlaması Atum-Ra’nın güneş battıktan sonra yeraltı dünyasının karanlığında hâlâ ışık saçmasına benzetilmiştir. Ancak 14. ve 17. yy.’lar arasında Hristiyanlar tarafından kedi –özellikle siyah kedi- şeytaniliğin/büyücülüğün/kötücül güçlerin sembolü ya da bağlantısı olarak görülmüştür. Bu nedenle hem kediler hem de bu kedilerin sahipleri büyücülükle suçlanıp katledilmiştir (Tekin, 2004: 56-63).

Kedi, çift yönlü (olumlu/olumsuz) sembolik anlamlar barındıran hayvanlardan biridir. Hatta bu çift yönlülüğün sadece farklı kültürler için değil aynı kültürde dahi (Hristiyan kültürde olduğu gibi) zamanla kediye dair algının değişmesiyle oluşması da

söz konusudur. Bir tahıl ülkesi olarak Mısır’da ilk çağlardan bu yana faydalı bir hayvan olarak görülmesi ve hep olumlu özelliklerle bağdaştırılması oldukça anlaşılabilir. “Bazen dişi bir aslan ya da kedi olarak kendini gösteren en büyük Mısır Tanrıçalarından biri olan Bastet sevincin, ev güvenliğinin ve bereketin sembolüdür. Mısırlılar kedilere büyük saygı duyarlar ve onları küçük mezarlıklar içerisinde mumyalarlardı... Mısır inanışına göre rüyada kedi görmek bereketli bir hasat yaşanacağına işaretti.” (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019:342). Yunan mitolojisinde de kedi dişil/faydalı/olumlu bir öge olarak görülmüştür. Ancak Hristiyan dünyasında genel olarak durum değişkendir. Günümüzde evlerinde birlikte yaşayacak kadar kedilere önem verilirken Ortaçağ’da durum tam tersidir. “Hristiyan dünyasında kedi kadınlığın karanlık yönüdür: Entrikacı bir kişilik olarak, sessizce ilerler; önceden ne yapacağı kestirilebilir değildir, aniden tırnaklarını gösterir; endişe vericidir, karanlıkta görebilir ve gözbebekleri karanlıkta parıldar.” (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019:342-343).

Şekil 12. Kedi sembolü¹³

¹³ <https://www.bilgiustam.com/tanrica-bast-kimdir/>, 27. 06. 2021

Bahaeddin Ögel'e göre kediler, yerleşik kültür ve şehir hayatının bir ev hayvanı olduğu için göçebe ve hayvancılıkla geçinen Türk kültüründe kedi motifi pek bir önem arz etmez. Bu bağlamda Türk destanlarında da pek görülmez. Kedinin dikkat çeken yönü ise yumuşak başlı olmaları ve birbirilerini desteklemeleridir (Ögel, 2014: 687).

İslam kültüründe ilk zamanlardan bugüne dek Hristiyan kültürün aksine hiçbir olumsuz özellik kediyle bağdaştırılmamıştır. Tam tersine Hz. Muhammed'in Uhud Savaşı'ndan dönüşte bir Habeş kedisini sahiplenip adını "Müezza" koyduğu, bir gün hırkasının üstünde uyuduğunda namaz için kalkacağı esnada onu uyandırmamak için hırkasını kestiği, onun su içtiği kaptan abdest aldığı rivayet edilir. İslam kültüründe kediye karşı bu olumlu yaklaşım konusunda herhangi bir değişiklik olmamıştır.

Bilinçaltı dilinde kedi, "Aile sıcaklığını, anne ve baba şefkatini tam olarak hisseden mutlu çocuk (çocuklar için)." (Korkmaz, 2017: 17) anlamında değerlendirilmektedir.

Çeşitli tradisyonlarda kedi sembolik olarak hem olumlu hem olumsuz anlamlar içermektedir. Özellikle de Batı tradisyonunda kötücül güçlerle, cadılıkla, büyücülükle ilişkilendirilmiş, kadınlığın karanlık ve esrareniz yanı, aldaticılığı olarak görülmüştür. Bunun dışında kedi pek çok hayvan sembolünde olduğu gibi yaşadığı coğrafyada insanlara faydalı bir hayvan olmasıyla derece derece olumlu özelliklerle ilişkilendirilen ve hatta bazı tradisyonlarda tanrılık atfedilen bir hayvandır. Bu tradisyonlarda kedi sembolü; dişilik, sevinç, ev güvenliği, bereket gibi anlamlar barındırmaktadır.

2.1.10. Köpek

İnsanlara olan sadakat ve bağlılığıyla ön plana çıkan bir hayvan olan köpeğin olumlu özellikleri sadece bu kadarla sınırlı değildir. Köpek, saldırgan olmasının yanı sıra ehlileştirilebilir ve bu saldırganlığını hem sahibini hem de onun sorumluluğuna bırakılan diğer hayvanları korumak için kullanabilir. Ayrıca köpeklerin üç duyusu insanlardan üstündür. Koku alma, görme ve ses algıları insanların duysal olarak algılayabileceklerinden çok daha fazladır. Bu nedenle sadakat ve bağlılığın yanında bilinmeyen/bilinenin ötesi/öte dünya ile de ilişkilendirilen bir sembol olarak farklı kültürlerde kullanılmıştır.

Sadakat sembolü olma konusunda kedilerin tam tersi olarak zihinde yer edinen köpek, Yunan mitolojisinde de bu bağlamda kullanılmıştır. “Odysseus on yıllık göçebe hayatın ardından İthaka’ya geri döndüğünde onu tek tanıyan yirmi yaşındaki köpeği olmuştur. Efendisinin yokluğunda hayatta kalmayı başarmıştır. Onu görür görmez ayağa kalkar ve hemen ardından ölür.” (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 367).

Köpeklerin geceleri görebilme, ses ve koku duyularının insanlardan daha iyi gelişmiş olması, insanlar için gizemli konulardan biri olan ölüm ve öte dünyayla bağdaştırılmasına sebep olmuştur. Bu nedenle Yunan mitolojisinde cehennemin bekçisi (Kerberos) iken Eski Mısır tradisyonunda ise direkt ölüm tanrısıdır (köpek başlı Anibus). Aztek ve İnkalarda ölümlere eşlik eder, Cermenlerde ölümlerin bekçisidir (Garm) (Salt, 2020: 225).

Şekil 13. Köpek sembolü¹⁴

¹⁴ <https://okuryazarim.com/yeralti-tanrиси-hades/>, 27. 06. 2021

Batılı tarihçiler Türklerin bir köpeğin önderliğinde Ön Asya'ya girdikleri gibi yer yer kurdun köpek olduğu yanlışlığına düşmüşlerse de bunun yanlış olduğu günümüzde ispatlanmıştır. Türk mitolojisinde köpek, kurda göre çok daha önemsiz bir rol üstlenmiştir ve çok az görülmektedir. Sadece belirli vakitlerde havlamasına bazı anlamlar yüklenmiştir (Roux, 2017: 87).

İslam geleneğinde köpek, tüylerinde çok fazla parazit barındırması sebebiyle necis bir hayvan kabul edilmiştir. Bunun yanında yine sadakat, bağlılık vasfına bir gönderme olarak da Kehf Suresi'nde bahsedilen “Yedi Uyuyanlar”a eşlik eden ve onları koruyan Kıtırmir'den bahsedilir.

Bilinçaltı dilinde köpek, “Aile sıcaklığını, anne ve baba şefkatini tam olarak hisseden mutlu çocuk (çocuklar için).” (Korkmaz, 2017: 17) anlamında değerlendirilmektedir.

Köpek sembolü, kedi sembolünde olduğu gibi çift yönlü anlamlar barındırır. Olumsuz olarak addedilebilecek anlamları ölüm ve öte dünyayla ilişkilendirilmesinden kaynaklanmaktadır. Bu tarz anlamlar barındırdığı tradisyonlarda köpek cehennemin bekçisi, ölümlere eşlik eden Tanrı ya da bizzat ölüm Tanrısıdır. Köpek sembolünün olumlu anlamları ise sadakat, bağlılık ve güvendir.

2.1.11. Kartal

Yeryüzünde hayvanların kralı olarak nitelenen aslanın gökyüzündeki karşılığı kartaldır. Kusurlarının olmasının yanı sıra fiziksel bazı özellikleri ona bu niteliği kazandırmıştır. Görüş açısının 300 derece olması, iki retinaya sahip olması, istediği görüntüyü 6-8 kat büyütebilmesi, çok yüksekteyken dahi 30 bin hektarlık bir alanı tarayabilmesi gibi keskin görüş özellikleriyle birlikte onun kadar yüksekte uçabilen başka bir kuş türü yoktur. Kartallar, gözlerini kırpmadan güneşe doğrudan bakabilir. Yuvalarını genellikle yüksek dağların tepelerine yaparlar. Tek eşlidirler ve ömürlerinin sonuna kadar aynı yuvayı kullanırlar. Bu özelliklerinin yanında tıpkı aslanlar gibi usta birer avcılardır. Kartalların bu özellikleri bazen ayrı ayrı bazen de hepsi birlikte sembolik değer kazanmasını sağlamıştır. Bunların başında da üstün görüş yeteneği ve en yüksekte uçuş özelliği gelir. Güneşe doğrudan bakabilmesi ise onun güneşle/ışıkla ilişkilendirilmesini sağlamıştır. Ayrıca Jean-Pierre Darmon'un Hayvanlar ve Mitoloji adlı makalesinde aslan kadar vurgulanmasa da yansıma hayvan olarak değerlendirilmiştir.

Şekil 14. Kartal sembolü¹⁵

Yunan mitolojisinde kartal, Zeus'un simgesidir. Çünkü kartal iktidarı, asilliği ve gücü sembolize eder. “Zeus kartal kılığına girerek Ganimedes'i kaçırmıştır. Yine Olympos'un efendisi Zeus, tanrıların ateşini çalarak insanlara armağan eden Prometheus'un karaciğerini her gün kemirmesi için bir kartal görevlendirmiştir.” (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 335). Yalnız Ortaçağ'da kartal, anlam değişmesine uğrayarak kötücül bir anlam kazanmıştır. Sonrasında ise Avrupa için kartal siyasi ve askerî alanda bir simge hâline gelmiştir. Öncelikle Roma'da bazı tümenlerde, sonrasında germen imparatorları tarafından amblem ve politik simge olarak kullanılan kartal, sonrasında Napolyon tarafından yine askerî simge olarak kullanılmıştır. Fransızların asıl simgesi olan horozun yerini almıştır (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 336).

Kartalın güneşle bağlantılı olarak liderlik, hükümdarlık ve güçle ilişkilendirilmesi sadece yunan mitolojisinde değil Mısır, Aztek, Japon ve K. Amerika Kızılderilileri

¹⁵ <https://www.telifport.com/gorsel/telifport?Id=OTc3NzAwNTg=>, 27. 06. 2021

tradisyonları için de geçerlidir. “K. Amerika Kızılderilileri, Asya şamanlarında da görüldüğü gibi, kartal tüyü takarlar ‘güneşe bakan’ danslarında kartalı güneşle ilişkilendirirler. Maya dilindeki gün isimlerinden ‘men’ hem kartalı hem de bilge kişiyi ifade eder.” (Salt, 2020: 197).

Bilinçaltı dilinde kartal, “Etrafında olan biten her şeyden haberdar, otoriter, kendine güvenen, kontrolcü, cesur, lider insan.” (Korkmaz, 2017: 18) olarak değerlendirilmiştir.

Türk tradisyonunda kartalın sembolik olarak kullanımı İslamiyet’in kabulünden önce Şamanizm’de sıkça yer alır. Çünkü kartal, şamanların atası olarak kabul edilmektedir. “Kartala şamanların babası gözüyle bakılır. Örneğin, Buryatlara göre, şamanların atasının ya da ilk şamanın babası ilahiliği simgeleyen bir kartaldır ki, çocuk bu kartalın bir kadınla çiftleşmesinden doğmuştur. Turukhansk Yakutları’na göre de kartal, ilk şamanı yaratan Yaratıcı’ yı, ışığın yaratıcısı olan Yüce Varlığı simgeler.” (Salt, 2020: 197). “Şaman göğe yükselirken Dünya Ağacı’nı vasıta olarak kullanıyordu. Bahsedilen bu Dünya Ağacı’nın üzerinde kuşlar ve tepesinde kartal bulunuyordu. Bazen bu ağaç uzun bir sırık şeklinde düşünülüyordu. Sırığın tepesinde genellikle Gök Kuşu denilen kartal veya çift başlı kartal bulunmaktaydı, tasavvura göre göğe kadar ulaşan bu sırığın üzerindeki kartal Gök Tanrı’nın kuvvet ve kudretini temsil ediyordu.” (Çoruhlu, 1995: 85-86). Türk tradisyonunda Anadolu’da kartalın sembolik kullanımının tarihi geçmişi beylikler dönemine kadar uzamaktadır. Anadolu’da kartal, Türklerden de önce Hititler tarafından, bazı değişikliklere uğrayarak çift başlı kartal, Bizanslılardan önce Selçuklular tarafından kullanılmıştır. Ayrıca bu çift başlı kartala –kartal geceleri göremediğinden duyabilsin diye- kulak eklenmiştir. Kartalın çift başlı hâle getirilmesi ise zaten güçlü olan bu hayvana daha fazla güç ekleyip iktidarından ve gözetiminden hiçbir şeyin kurtulamayacağını göstermek içindir. Kartal, Selçukluların ongunudur. “Bilindiği üzere, Orta Asya’daki Türk boylarının saydığı bir ongunu bulunur, her boy bu ongunla anılırdı. Çift başlı olan bu kuş, aslında kendine puhunun özellikleri de ilave edilmiş gerçek bir kartaldır. Çift başlı kartal psikomatik denge göstergesi olan bir kadüsedir.” (Ersoy, 2000: 470).

Şekil 15. Çift başlı kartal¹⁶

Hem diğer tradisyonlarda hem de Türk tradisyonlarında genel olarak değerlendirecek olursak kartal sembolü; güç, iktidar, hâkimiyet, ilahî olanla –yaratıcıyla- olan bağlantı anlamlarında kullanılmıştır. Çift başıyla hem bu âlem hem de öte âlem onun gözetimindedir. Bu nedenle her iki âlemde de olup bitene vâkıftır. Bazı tradisyonlarda ise kartalın yılanla olan mücadelesi resmedilir. Burada ise ilahî olanla, iyilikle yeraltına ait olanların, kötülüğün bitmek bilmeyen mücadelesi sembolize edilmiştir.

2.1.12. Güvercin

Güzelliği, evcilleştirilebilir olması ve eski dönemlerde haberleşmede kullanılması güvercinlerin geçmişten günümüze insanların ilgisini cezbetmesini sağlamıştır. Güvercinlerin haberleşmede kullanılması onların diğer hayvanlardan farklı olarak sahip olduğu farklı bir fiziksel özellikten kaynaklanmaktadır. Kafatası ile beyinleri arasında bulunan ferromanyetik bazı parçacıklar sayesinde güvercinler, yerin manyetik alanına karşı duyarlıdırlar. Yerin manyetik alanındaki değişimleri sezebildikleri için uzun mesafe

¹⁶ <http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=24003&start=30> , 5. 07. 2021

kat ettiklerinde bile yönlerini kolayca bulabilmelerini sağlar. Bu özellikleri sayesinde İÖ 5000 yıllarında bile haberleşmede kullanılmışlardır.

Şekil 16. Güvercin sembolü¹⁷

Güvercinlerin haberleşmede kullanılması sadece insanlar arasında değil, insanlarla tanrılar arasında da gerçekleştiğine inanılmaktadır. Güvercinin hem bu yönüne hem de günümüzde en çok kullanılan sembolik anlamı olan “barış” yönüne vurgu yapan en önemli anlatı şüphesiz ki üç ilahî dinin ortak anlatılarından biri olan Nuh Tufanı hadisesidir. “Tufanın bitimini, gagasında taşıdığı bir zeytin dalıyla müjdelediği imajının zihinlerde yer etmiş olması, onu eski mutlu günlere dönüş, yani barışın evrensel simgesi yapmıştır.” (Ersoy, 2000: 472). Ağzındaki zeytin dalıyla güvercin tufanın bitimini, yaşamın yeni bir düzenle birlikte devam edeceğini, huzurlu ve mutlu günlerin geleceğini, insanların artık affedildiği mesajını Allah’tan Hz. Nuh’a iletmıştır. Üç ilahî dindeki bu ortak anlatıdaki güvercin ve zeytin dalı günümüzde de “barış” ın sembolü olarak siyasi bir imge hâline gelmiştir.

Güvercinin diğer sembolik anlamları aşk, sadakat, bağlılık ve dişilik üzerinedir. Bu anlamları kazanmasındaki başlıca etken güvercinin çift hâlinde dolaşan bir hayvan olması ve yumurtalarının başında diğer çift gezen kuşların aksine erkek güvercinin beklemesidir. “Güvercin Mezopotamya’da bolluk ve bereket ana tanrıçası İştar’ın, ardından Yunanistan’da aşk tanrıçası olan Afrodit ve Eros’un simgesidir.” (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 256). “Güvercinin özellikle Samilerde aşk tanrıçası ile ilişkilendirildiği bilinmektedir.” (Gezgin, 2019: 97). Ayrıca Suriyeli bir Tanrıça olan Derketo’nun terk ettiği kızı Semiramis’i (Suriye dilinde “güvercinlerden gelen”),

¹⁷ <https://pxhere.com/tr/photo/1621049>, 27. 06. 2021

güvercinler acıyarak büyütür. Bu kız efsanevi Babylon'un kraliçesi olur ve Asya'da fetih yapar. Bir kâhinin öngörüsüyle ve aldığı istihbaratla kendi oğlu tarafından öldürüleceğini anlayınca tahtı oğluna bırakır ve gözden kaybolur. Efsaneye göre onun tanrılar tarafından kutsandığına ve bir güvercine dönüşüp gökyüzüne ulaştığına inanılır (Gezgin, 2019:98).

Hem Hristiyan inancında hem de İslam inancında güvercinler uhrevi canlılardır. Saflık, temizlik, sadelik, barış ve maneviyat gibi olumlu özellikleri çağrıştırırlar. Hristiyan inancında Hz. Meryem'in sembolüdür. Ayrıca "İsa'yı vaftiz ettikten sonra Vaftizci Yahya, İsa'nın üzerine, sembolik şekilden başka hiçbir şekilde tanımlanamaz olduğu için geleneksel bir Kutsal Ruh temsiline dönüşecek olan ve kendisine güzel bir gelecek vadeden bir güvercinin indiğini görür." (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 256). İslam inancında Hz. Muhammed'in müşriklerden saklandığı mağaranın girişinde yuva yapan bir güvercini görenler, mağaranın içinde birinin olabileceğine ihtimal vermemiş, bu sayede onu düşmanlardan koruyan bir canlı imajına bürünmüştür.

Tasavvuf inancında ermişlerin uykuları esnasında ruhlarının güvercine dönüşerek kutsal yerleri dolaştığına inanılır. Rüyada güvercin görmek de ruhsal arınmışlığa delalettir (Gezgin, 2019: 97). Bilinçaltı dilinde ise güvercin sembolü, "Sadık İnsan." (Korkmaz, 2017: 14) olarak değerlendirilmiştir.

Türk mitolojisinde güvercin, bir perispri (astral beden) olarak karşımıza çıkmaktadır. Don değiştirme ve bir dönüşüm hayvanı olan güvercin diğer tradisyonlarda olduğu gibi olumlu özellikler taşımaktadır. Abdal Musa'nın güvercin donunda cihana geldiğini söylemesi veya kadınların güvercine dönüşmesi gibi örneklerde bir cezalandırma sonucu güvercine dönüşme söz konusu değildir (Ögel, 2014: 696-697).

Güvercin hemen hemen tüm tradisyonlarda olumlu özelliklerle ilişkilendirilen bir hayvan sembolüdür. Genel olarak değerlendirildiğinde güvercin sembolü; barış, sadakat, aşk, bağlılık, dişilik, bolluk, bereket, arınmışlık gibi anlamlar barındırmaktadır.

2.1.13. Balık

Farklı tradisyonlarda sembolik değer taşıyan balığın küresel olarak büyük üne kavuşmasının en büyük sebeplerinden biri şüphesiz ki Hristiyan inancında Hz. İsa'nın sembolü olarak kullanılmasıdır. "Aslında Yunancadaki balık kelimesini anlatan *ichtus* kelimesinin harfleri 'Jesus Christos Theou Uios Soter' (İsa, Tanrı'nın oğlu, koruyucu) deyiminin bir kısaltmasıdır. Hristiyanlığın başlarında balık freskolarda ve gizli

toplanmanın bir simgesi olarak ilk Hristiyanların evlerinde sıklıkla görülürdü. İsa'nın yaşamının akışında balık birinci planda rol oynamıştır (ekmeklerin ve balıkların çoğalması, mucizevi balık avı, yeniden dirildikten sonra havarilerine görünen İsa'nın yediği yemek gibi). Suda yaşayan balık vaftiz imajı hâline dönüşür: vaftize ait havuzların (Latince *piscina*) içerisinde 'küçük balıklar' (*pisculi*) Hristiyan hâline dönüştürülür. Bu sembol Kutsal Üçlü'nün temsili ile daha sonra yaygınlaşacaktır: Birbirleriyle iç içe geçmiş üç tane balık ya da tek kafalı üç balık şeklinde temsil edilecektir.” (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 98).

Şekil 17. Balık sembolü¹⁸

Balığın bir peygamberle ilişkilendirilmesi sadece Hz. İsa için geçerli değildir. Hem İncil’de hem de Kur’ân’da Hz. Yunus’un kavmini terk ettiği için ceza olarak bir balık tarafından yutulması olayından bahsedilir. Balık, Hz. Yunus için hem bir ceza hem de engin okyanusta barınabileceği bir mekândır. Balığın dinî tradisyonlarından biri de Hz. Musa’nın ab-ı hayatı ararken tatlı ve tuzlu suyun birbirine karışmadığı bir noktada yanında bulunan kurutulmuş balığın dirilerek suya atılması ve gözden kaybolmasıdır.

Yaşam şartları göz önünde bulundurulduğunda göçebe bir yaşam süren ve hayvancılıkla geçinen Türklerin balık ve balıkçılıkla ilgili anlatıları azdır. Bunun yanında “ırmak balıkçılığı” ile ilgilenmişlerdir. Sadece balıkçılıkla ilgilenen Türkler ise Kuzey

¹⁸ <https://tr.depositphotos.com/vector-images/bal%C4%B1k-burcu-i%C5%9Fareti.html>, 27. 06. 2021

Asya'nın soğuk bölgelerinde yaşarlar. Anadolu anlatıları göz önünde bulundurulduğunda ise en küçük oğlanın kendisiyle konuşan balığı serbest bırakması ve bu balığın onun dileğini yerine getirmesi veya ihtiyacı olduğunda yardımına koşması olayı olduğunda yardımına koşması hadisesi çok görülür (Sarı Balık, Balığın Minnettarlığı vs.) (Ögel, 2014: 676). Bununla birlikte Anadolu'da anlatılan bazı efsanelerde balığa kutsiyet atfetme de söz konusudur. Başta Urfa ve Darende (Somuncu Baba) olmak üzere “Balıklı Göl” efsaneleri sebebiyle avlanması ve eti yenmesi günah sayılan, saygı duyulan balıklar vardır. Bu efsanelerden yola çıkarak balıkların kurtuluş ve masumiyeti sembolize ettiği de söylenebilir. Çünkü bu efsanelerde yer alan kahramanlar balığa dönüşerek hem içinde bulundukları sıkıntılı durumdan kurtulurlar hem de masumiyetleri ispatlanmış olur (Şimşek, 2012:381-383). “Mitolojinin yanı sıra Türk halk masallarında da balık kurtarıcı ve dilekleri yerine getirme özelliği ile karşımıza çıkar ki, bu yönüyle Hz. Hızır ile büyük benzerlikler gösterdiği ortadadır.” (Şimşek, 2012: 382). Türk halk anlatıları genel olarak değerlendirildiğinde balık, anlatıda yer alan kahramanı sınava tabi tutan ve sınavı geçtiği takdirde kahramana iyilik yapan ya da girdiği sıkıntılı durumlardan kurtaran bir sembol işlevi görmektedir.

Balığın sembolik değer taşımasının en büyük nedenlerinden biri yaşamla, canlılıkla özdeşleştirilen ve yoğun bir sembolik değer taşıyan suda yaşıyor olmasıdır. Bilinçaltı dilinde her balık türünün sahip olduğu anlamsal değer birbirinden farklıdır. Ancak balık sembolü genel olarak kurtuluş, dilekleri yerine getiren, masumiyet, koruyuculuk, bereket ve sonsuz hayat gibi anlamlar içermektedir.

2.1.14. Kurbağa

Bilinen 5250 türü bulunan kurbağa, yumurtlamayla çoğalan ve büyüme evresinde başkalaşım geçiren bir hayvandır. Türlerinin büyük bir bölümü Yağmur Ormanları'nda yaşamaktadır. Parlak ve canlı renklere sahip bazı türlerinin derileri toksin madde salgılar. Kuzey Amerika'da yetişen bir türü ise ilginç bir şekilde kışın donar ve ilkbaharda yeniden canlanarak yaşamına devam eder. Geçmişten günümüze, özellikle Batı inancında kurbağa, mistik özellikleri olan bir hayvan olarak görülmüştür. “Şehvet, açgözlülük ve ölüm sembolü olan kara kurbağası büyücülerin mutfağının başlıca bileşenlerinden biridir.” (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 333).

Şekil 18. Kurbağa sembolü¹⁹

Kurbağanın mistik yanı her ne kadar kötücül unsurlarla bağdaştırılsa da başkalaşım geçiren bir hayvan olduğundan özellikle dönüşüme dair anlatı veya mitlerde kendine yer edinmiştir. Yalnız bu dönüşüm, anlam olarak çift yönlüdür. Zeus’un tanrısal çocuklarını doğuran Leto’nun çocuklarını pınarda yıkamasına izin vermeyen çobanları kurbağaya dönüştürmesi veya Zeus’un Melos Adası’ndaki perileri kurbağaya dönüştürmesi gibi cezalandırma işlevi gören bir dönüşüm olabilir. Bunun zıttı olarak özellikle masallarda kurbağadan insana dönüşme de söz konusudur. “Kurbağa geçmişten günümüze masalların sihirli prensi olarak bilinir ve aslında çirkin görünümü bir yanılısama olup ardında çok farklı gizler barındırmaktadır.” (Gezgin, 2019: 144).

Başkalaşım, dönüşüm ve mistik öğelerin yanı sıra kurbağanın sembolik anlam çağrıştıran başka bir özelliği ise sıçrayıştır. Bu sıçrayış kimi zaman kötücül unsurlardan kurtulma, fiziksel olandan ruhani olana ulaşma çabası olarak değerlendirilmiştir. Farklı bir bakış açısı ile kurbağa, Uzakdoğulularca bereket ve şansın sembolü olarak görülmüştür. Yine dönüşüm ve mistik öğelerle olan bağını da devam ettirmektedir. “Gama-Senin: Japon mitolojisinde iyi huylu bir bilge. Yanında her zaman bir kara

¹⁹ <https://simgelerdensecmeler.wordpress.com/2015/08/02/ruh-hayvani-kurbaga/> , 5. 07. 2021

kurbağası bulunur. O yılanı dönüşebiliyor veya bazen yüzünü değiştirerek gençleşiyordu. O ölümsüzlüğün sırrını bulmuştu.” (Demir, 2019: 187).

Bilinçaltı dilinde kurbağa, “Potansiyeline ulaşmamış insan. Bir durumu değiştirme çabasında olan insan.” (Korkmaz, 2017: 22) anlamlarında değerlendirilmiştir.

Kurbağa, birçok hayvan sembolünde olduğu gibi çift yönlü anlamlar barındıran bir semboldür. Kurbağa sembolünün içerdiği olumsuz anlamlar Batı’da genellikle büyücülükle bağdaştırılmasından dolayıdır. Batılı anlayışa göre kötücül unsurları çağrıştıran kurbağa sembolik olarak şehvet, açgözlülük ve ölüm anlamlarını içerir. Ancak kurbağanın mistik yönünün farklı değerlendirildiği toplumlarda kurbağa sembolü değişim, dönüşüm, sıçramasıyla fiziksel olandan veya kötücül unsurlardan kurtulma, bereket, şans ve ölümsüzlük anlamlarını ihtiva eder.

2.1.15. Kaplumbağa

Bilimsel olarak dünyanın en eski hayvanlarından biri olduğu düşünülen – yaklaşık 200 milyon yıl- kaplumbağalar 150-200 yıllık bir ömre sahiptir. Hem etçil hem otçul beslenebilen, hem karada hem denizde yaşayabilen, Antartika hariç dünyanın her yerinde pek çok türü bulunan kaplumbağaların onları gözlemleyen insanlarda uyandırdıkları en temel intibai dayanıklılık ve sonsuzluk olması şaşırtıcı değildir. Her iklim koşuluna uyum sağlayıp aşırı sıcak, soğuk veya açlığa da dayanabilmeleri bu intibai desteklemiştir. Kendi omurgasına sahip olmasına rağmen 60 çeşit kemikten oluşan kabuğu da kaplumbağanın bu dayanıklılık imajına katkı sağlar. Sahip olduğu bu özellikler bazı inanışlarda kaplumbağanın ilk yaratılan canlılardan biri olduğu görüşüne yol açmıştır.

Şekil 19. Kaplumbağa sembolü²⁰

Orhon yazıtlarının üstüne oturtulduğu kaide dev bir kaplumbağaya benzetilir. Çünkü pek çok Orta Asya mitosunda dünyayı dev bir kaplumbağanın taşıdığı inancı vardır. Bir Moğol mitinde de evrenin merkezi olan dağ, dev bir yaldızlı kaplumbağanın sırtındadır. Buriyatlar ve Tunguzlarda da bu inanış vardır. Kıyametin kopması ise dünyayı yakıp kavuran güneşin ısısına dayanamayan kaplumbağanın ters dönmesiyle gerçekleşecektir (Gezgin, 2007: 107-108). Kaplumbağanın dayanıklılık ve ölümsüzlükle ilişkilendirilen inanışlarda var olması bunlarla da sınırlı değildir. Hatta bu sembolik anlam insanlarda zaman zaman gerçeklik algısı oluşturmuş olsa gerek ki Çin’de uzun yaşam için kaplumbağa kabuğundan içecekler yapılmıştır (Gezgin, 2007: 108).

Kaplumbağanın ölüme meydan okuyuşu, halk anlatılarında ve yerel inanışlarda da kendine yer edinir. Büyük Tufan’da gemiye binmese dahi yüzerek hayatta kalması bunlardan biridir. Bir tasavvufi anlatıya göre ise bir gün Tur Dağı’nda Hz. Musa Allah’a onu görmek istediğini söyler; ancak Allah Hz. Musa’ya buna dayanamayacağını kelimeler eder. Bunun ispatı olarak da bir dağa sadece nazar eder ve dağ paramparça olur. Dağın parçalanma hadisesi gerçekleşirken civardaki bütün hayvanlar korkudan kaçırlar.

²⁰ <https://twitter.com/nurayblgl1/status/1255613303503585280>, 5. 07. 2021

Sadece kaplumbağa kaçmaz; çünkü Allah'ın sadece bakışı dahi olsa görme arzusundadır. Kaplumbağa bu duruma dayanır; ancak kabuğunun dışında kalan ayakları ve yüzü yanar. Kaplumbağanın yüzünün kırışıklığı bu hadiseye dayandırılır.

Kaplumbağanın hem zırhı hem yuvası olan kabuğuyla ve bu kabuğun şekliyle ilgili farklı tradisyonlarda çeşitli inanış ve sembolik anlamlar da mevcuttur. “Ayrıca kaplumbağanın kubbe şeklini andıran sırtı gökyüzü (yang), alt kısmı ise yeryüzünü (yin) simgeler.” (Şimşek, 2016: 53). “Hindu dininde, şeklinin yeryüzü üzerindeki gök kubbeyi çağrıştırdığı kaplumbağa (kabuğunun iç kısmı düzdür) süt denizinin çalkantısı sırasındaki dünya durağanlığının garantisidir. Yine aynı şekilde Sümerlerde Ea'nın amblemi hâline dönüşmüş, kozmik düzenin sembolüdür.” (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 332).

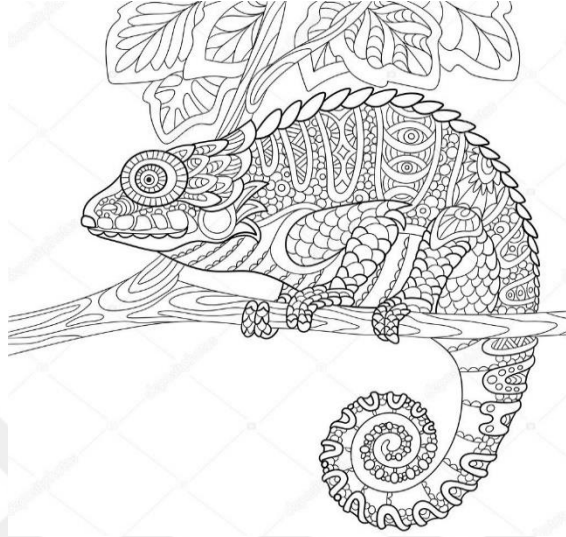
Ölümsüzlük ve kalıcılığa dair sembolik çağrışımlara sahip olması ve erkeğe ihtiyaç duymadan da yumurtlayabilen –her kadar yumurtalardan yavru çıkmasa da- bir canlı olması sebebiyle kaplumbağa kadınlık, üretkenlik, kısmet gibi kavramlarla da bağdaştırılmıştır. “Başlıca dişiliğe, Ay'a ve suya ait olan kaplumbağa, donandığı fiziksel karakteristikleri sayesinde de kalıcılık, yavaşlık, dayanıklılık ve uzun yaşam sembolü olmuştur.” (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 332). “Kaplumbağa Türk halk kültüründe de çeşitli özellikleriyle yer almaktadır. Halk hekimliğinde, özellikle çocuk sahibi olmada, kanser ve verem hastalıklarının tedavisinde kaplumbağadan yararlanılır.” (Şimşek, 2016: 53). “İslam'da rüya tabirlerinde kaplumbağa süslü ve güzel bir kadını simgeleyebildiği gibi bilgeliği de simgeleyebileceği düşünülmektedir.” (Gezgin, 2007:108). Bilinçaltı dilinde ise kaplumbağa, “Sağlıklı, çalışkan, gayretli insan.” (Korkmaz, 2017: 20) anlamında değerlendirilmiştir.

Uzun yaşamı, her iklimde ve her koşulda yaşayabilen bir canlı olması, yavaş fakat azimli tavrı, hem yeryüzü hem gökyüzünü, hem karmaşayı hem de düzeni çağrıştıran özellikleri ve bu özelliklerin toplamının doğurduğu sonuç nedeniyle kaplumbağa, aynı zamanda bilgelikle de özdeşleştirilmiştir.

2.1.16. Bukalemun

Bukalemunu hayvanlar âleminde özel kılınan belirgin özelliği bulunduğu ortama göre renk değiştirebilme özelliğidir. Yalnız bukalemun bu özelliğini keyfi olarak kullanmaz. Saldırıya uğrama tehlikesi olduğunda ya da hava sıcaklığının değişimi hâlinde vücut ısını koruyabilme adına renk değiştirme özelliğini kullanır. Sembolik açıdan da

bukalemun anlamsal değerini yine bu özelliği sayesinde kazanır. “Değişkenlik sembolü olan bukalemun kendisine rağmen renk değiştirir.” (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 123). Bilinçaltı dilinde ise bukalemun, “İçine girdiği topluma kolaylıkla uyum sağlayan insan.” (Korkmaz, 2017: 5) anlamında değerlendirilir.

Şekil 20. Bukalemun sembolü²¹

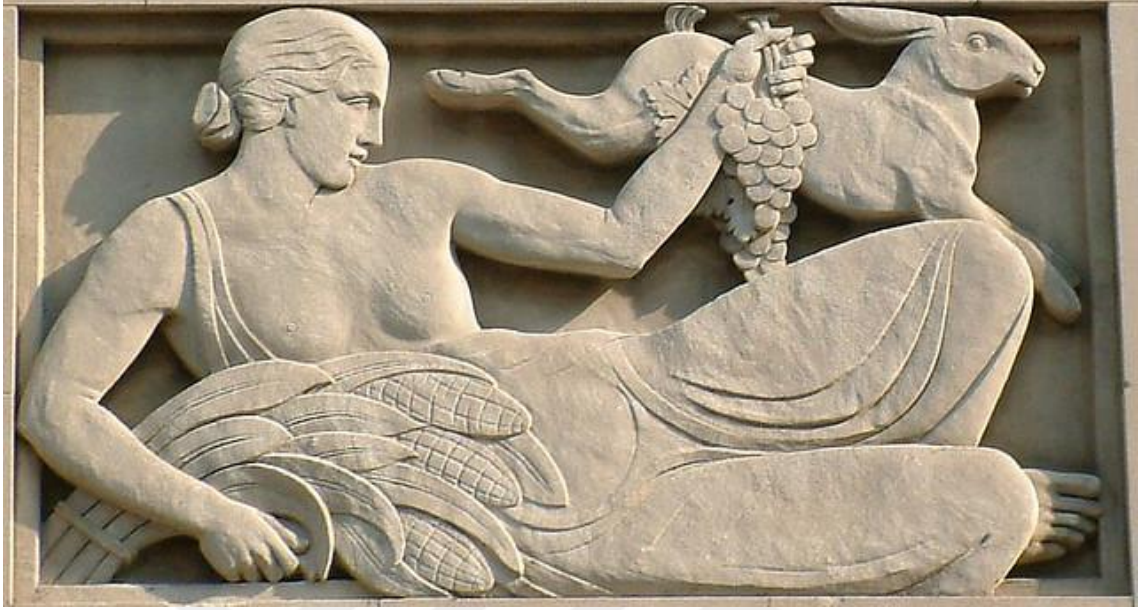
2.1.17. Tavşan

Sevimliliği ve ikon hâline gelmiş kulaklarıyla ön planda olan tavşanların dünya üzerinde elliye yakın türü mevcuttur. Otçul hayvanlardır ve bir kısmı toprak altında yaşar. Sembolik anlam çağrıştırmaya elverişli diyebileceğimiz özellikleri hızlı olmaları, duyma yetilerinin gelişmişliği ve doğurganlıklarıdır. “Tavşan ve yabani tavşan akla verimliliği ve hızı getirir. Başlıca gece aktiviteleri onları ay ile ilişkilendirmektedir.” (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019:593).

Tavşanın üretkenlik, doğurganlık ve ayla ilişkilendirilmesi Paskalya inancını doğurmuştur. Sadakatin sembolü Cermen tanrıçası Oestra, Paskalya zamanında senede bir kere ayda yumurtlayan bir tavşana sahiptir. Bu nedenle Paskalya yumurtaları yenilenmenin ve yeniden doğuşun sembolüdür. Ay üzerindeki şekillerin tavşana benzetilmesi sadece Batı’ya özgü değildir. Taoistler ayın lekeleri arasında havanda

²¹ <https://tr.depositphotos.com/vector-images/bukalemun-logo-vekt%C3%B6r.html>, 27. 06. 2021

ölümsüzlük iksiri döven bir tavşan görürler (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019:593-594).

Şekil 21. Tavşan sembolü²²

Kahraman'ın Döngüleri adlı eserinde Dr. Paul Radin kahraman mitinin gelişimini dört evrede açıklar. Bunlar “Hilebaz” döngüsü, “Tavşan” döngüsü, “Kızıl Boynuz” döngüsü ve “İkiz” döngüsüdür. Kahraman mitinin gelişimindeki ikinci evre olan Tavşan önce hayvan formunda görülür. Henüz olgun insan yapısı kazanmasa da insan kültürünün kurucusu/dönüştürücüsüdür. Winnebagolalılar “İyileştirme Ritüellerini” veren bu figürün kendilerinin kurtarıcısı olarak kabul eder. Hatta Hristiyanlığa geçişte dahi Tavşan varken İsa'ya ihtiyaçlarının olmadığını söylerler (Jung, 2020: 108-109).

Bazı spesifik inanışlar hariç, genel olarak tavşan üretkenlik ve şansla ilişkilendirilmiştir. Türk mitolojisinde pek yer almayan hayvanlardan biri olan tavşan ve tavşan sembolizmiyle ilgili bilgiler sınırlıdır. “Erken dönem Türk mitolojisinde beyaz tavşan gök unsurlarına, siyah tavşan yer unsurlarına ait olmuştur. Altaylarda ve Yakutlarda duvar ve sarıklara başka hayvanların yanı sıra tavşan derileri asılmakta ve bir töz kabul edilmektedir. Şamanın yardımcı ruhlarından birisi de tavşandır. Türk Hayvan Takvimi'nde yıl sembolüdür. Göktürklerde av hayvanı olması sebebiyle uğurlu sayılmış ve bolluğun simgesi olmuştur.” (Çatalbaş, 2011: 54). Bilinçaltı dilinde ise tavşan, “Aile

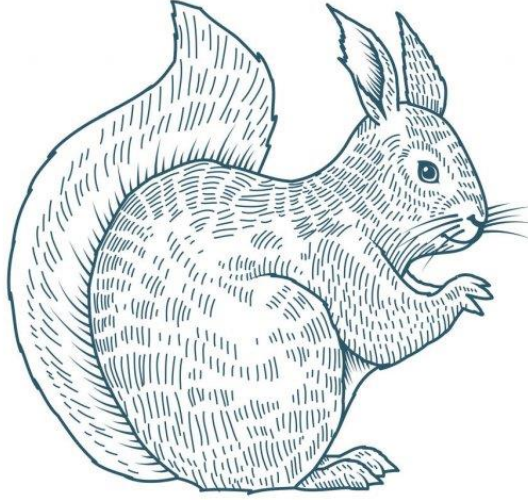
²² <https://indigodergisi.com/2013/04/tanrica-serisi-3-tanricanin-sembolleri/> , 5. 07. 2021

sıcaklığını, anne ve baba şefkatini tam olarak hisseden mutlu, huzurlu, sakin insan (çocuklar için). Şanslı insan.” (Korkmaz, 2017: 33) anlamlarında değerlendirilmektedir.

Tavşanın uğursuz olduğuna dair spesifik görüş, Alevi inancına aittir. Uğursuz kabul edilmesinin yanı sıra eti de yenmez. Diğer inanışlarda uğursuz sayılmasından ziyade etinin yenilip yenilemeyeceğine dair görüşler vardır. “Sezar, Keltlerin tavşan yetiştirdiğini ancak etini yemediklerini yazmıştı. Çünkü Keltler yer altında yaşayan tavşanın insanlardan gizli bilgilere sahip olduklarını ve öteki dünyayla ilişkileri olduklarını düşünürlerdi... Musevilikte de tavşan eti yenmesi yasaklanmıştı.” (Gezgin, 2019: 161). Alevi inancında tavşanın uğursuz sayılması ve etinin yenmemesi ile inanca dayandırılan birçok anlatı gerekçe gösterilir. “Tavşanın uğursuz ve kötü sayılmasının bir nedeni de Yezit’in ruhunun tavşanın vücuduna girdiği düşüncesindendir. Aleviler tavşanın Hz. Ali’nin atı Düldül’ü ürküttüğüne ve Kerbela’da Hz. Hüseyin’in yerini düşmanlara gösterdiğine inanırlar.” (Gezgin, 2019: 161). Pertev Naili Boratav, Alevilerde tavşanın etinin yenmemesini avcı toplulukların eski aktarımlarına dayandırmaktadır. Eti yenilen hayvanın ruhsal ve fiziksel özelliklerinin avcıya geçeceği düşüncesinin kalıntılarının bu inanca sebep olduğu görüşündedir (Boratav, 2016: 73).

Genel olarak çeşitli tradisyonlar değerlendirildiğinde tavşan sembolü; üretkenlik, doğurganlık, hız, şans, bolluk ve şifa gibi anlamlar barındırmaktadır. Tavşanın uğursuz kabul edilmesine dair bazı inançlar ise tavşanın yer unsurlarına ait olduğuna ya da eski Türklerdeki töz kavramına dayanan inanışlardan ötürüdür. Ancak çoğunlukla tavşan kendinde olumlu anlamlar barındıran bir sembol olarak kullanılmıştır.

2.1.18. Sincap

Şekil 22. Sincap sembolü²³

Sincaplar küçük bedenleri, uzun kürklü kuyrukları ve zekice denebilecek tavırlarıyla ot obur ve sevimli canlılardır. Tradisyonlarda pek karşılaşılmayan hayvanlardan biridir. Sincapların sembolik açıdan değerlendirilebilecek özellikleri üstün sıçrama yetenekleri ve arasında üç metre bulunan nesneler arasında bile hiç durmadan, hızlıca hareket edebilme kabiliyetleridir. Belki de bu bağlamda sincap, bilinçaltı dilinde “İki aşk arasında kalmaktan hayatı çile hâline gelen insan.” (Korkmaz, 2017: 29) olarak değerlendirilmiştir.

²³ <https://telifport.com/gorsel/telifport?Id=NDM4MDAwNjMy>, 27. 06. 2021

2.1.19. Panda

Şekil 23. Panda sembolü²⁴

Etçil olmasına rağmen kendini ot yemeye zorlayan bir hayvan olan panda, bu nedenle ihtiyacı olan proteini alamadığı için günün büyük bir bölümünü yemek yiyerek ve uyuyarak geçirir. Bir milyon yıl öncesinde dahi yaşadığı düşünülse de günümüzde nesli tükenmek üzeredir. Bu nedenle asıl yaşam alanı olan Çin’de koruma altına alınmış ve Çin’in millî sembolü ilan edilmiştir. Tradisyonlarda kendine pek yer edinemeyen pandanın sembolik anlam taşıyabilecek özellikleri sadece sevimliliği ve sakinliğidir. Bu bağlamda bilinçaltı dilinde panda, “Aile sıcaklığını, anne ve baba şefkatini tam olarak hisseden mutlu, huzurlu, sakin insan.” (Korkmaz, 2017: 27) olarak değerlendirilmiştir.

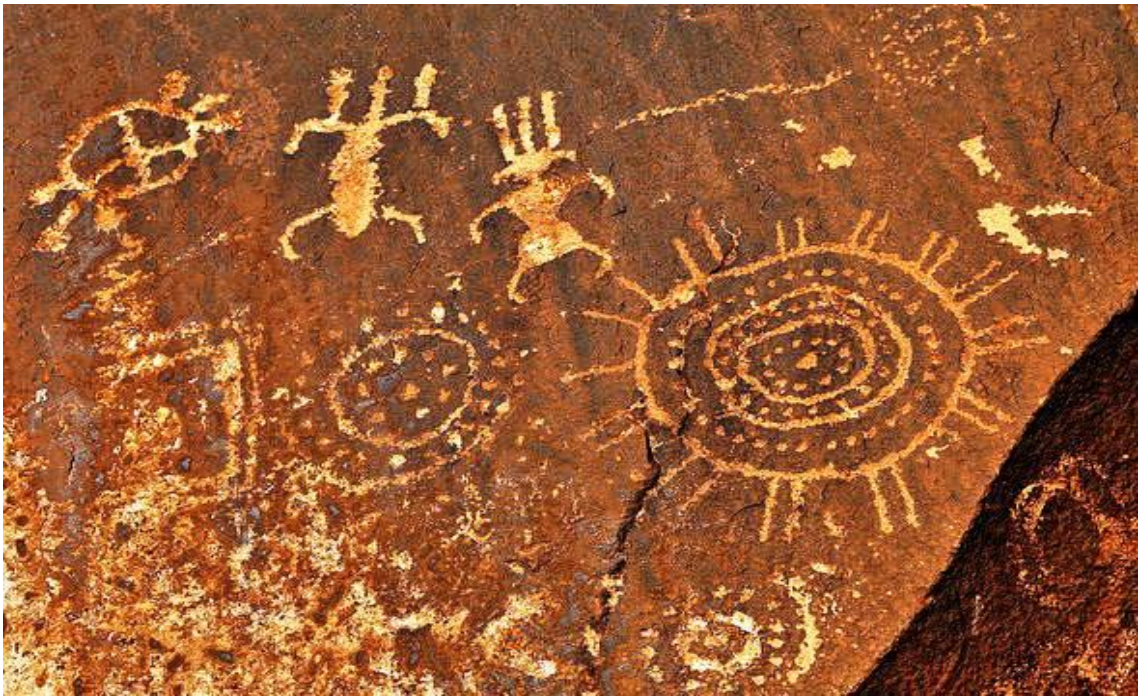
2.2. Tabiat Unsurlarının Sembolizmi

2.2.1. Güneş

Yeryüzünün en büyük ısı ve ışık kaynağı olan güneş, ilk insanlardan bu yana hem hayranlık hem de korku uyandıran bir varlık olmuştur. Çünkü güneş yeryüzünün karanlıktan aydınlığa ulaşmasını sağlar, karanlığın soğuşundan kurtarıp ısıtır, sebze ve meyvelerin olgunlaşmasını sağlar ama aynı zamanda kavurucu sıcaklığıyla kuraklığın da

²⁴ <https://www.telifport.com/gorsel/telifport?Id=MTkzMDE5NTQ2>, 27. 06. 2021

sebebi olabilir. Bu sebeple yüce ve erişilmez olan güneş hemen hemen tüm tradisyonlarda ilahî kaynaklı addedilmiştir. Onun kutsallığı daim olurken; kutsallığının derecesi, türü ya da kaynağı arasında farklılıklar vardır. Bazı tradisyonlarda direkt Tanrı olarak kabul edilmiş, bazılarında Tanrı'nın kudretinin en büyük sembolü olarak algılanmış, bazılarında ise ay ile birlikte Tanrı'nın ışığını yansıtan bir ayna olarak görülmüştür. “Güneş, ilahiliğin bütün niteliklerini kendinde toplayan kolektif bir semboldür. Platon onu hayrın ve bilginin sembolü olarak kabul etmiştir.” (Salt, 2020: 139). “Işık, ısı ve yaşam kaynağı olan Güneş, kral gezegendir; kendisi parlayan şeyin, hayırlı ve aydınlık gücün, parıldayan etkinin sembolüdür.” (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 251).

Şekil 24. Güneş sembolü²⁵

Tarih öncesi dönemler ait petrogliflerde (mağara resimleri) güneş, güneş başlı ilah resimlerine rastlanmaktadır. Tanrı güneşle özdeşleştirilmiş, kutsal sayılan hayvanların dahi başı ya da boynuzları güneşe benzetilerek çizilmiştir (Hoppál, 2020: 37). Güneş, mitolojileri gök cisimlerine dayanan bazı uygarlıklarda baş tanrı, göğü baş tanrı kabul eden uygarlıklarda ise ikinci derecede tanrı olarak kabul edilmiştir: Râ, Osiris, Mitra, Şarruma (Telepuni), Apollon... aynı zamanda güneş tanrısıydılar. Japon imparatorlarına

²⁵<https://mylandrover.ru/tr/shiny-i-diski/graficheskoe-izobrazhenie-risunka-na-stenah-peshcher-vidy-i-osobennosti.html>, 27. 06. 2021

güneşin oğlu denilmektedir. Çin mitolojisinde ise güneş Yang (aktif ve erkek), ay ise Yin'dir (pasif ve dişi) (Ersoy, 2000: 179-180).

Kelt, Hint, Türk ve Moğol mitolojilerinde güneş, üretken bir nitelik taşıdığı için dişil kabul edilir. Bunların dışındaki tüm tradisyonlarda ilahiliğin ve hâkimiyetin sembolü sayılmış ve eril olarak kabul edilmiştir.

Güneşin ilahlarla ilişkilendirilmesi, kişileştirilmesiyle sembolizmde yüksek idare mekanizmasının çeşitli fonksiyonları ifade edilmiştir. Güneşin dünyaya uzanan ışıklarının el biçiminde ulaşması temsilde mekanizmanın yeryüzü üzerindeki sevk ve idare fonksiyonu simgelenmiştir. Güneşin, göğün gözü tarzında belirtilmesi sembolizmde mekanizmanın gözünden hiçbir şeyin kaçmaması, kalbe doğan ışık sembolizmde sezgilerinin kuvveti, ışıklarının ok biçiminde olmasıyla tesirinin gereken etkiyi yaratmada hiçbir şaşmaya uğramaması gibi fonksiyonları simgelemiştir (Salt, 2020: 141). “Kitapları M. K. Atatürk tarafından incelenmiş ünlü Mu araştırmacısı James Churchward’a göre, güneş sembolü yitik Mu kıtasında Tanrı’nın tekliğini ifade etmekteydi.” (Salt, 2020: 142).

Şekil 25. Hitit güneşi²⁶

Türk-Moğol tradisyonunda diğer tradisyonların tersine güneş dişil ögedir. “Güneş yaşamın ana kaynağı olduğundan dişil olarak algılanmış. Eski kaynaklarda belirtildiği

²⁶ <https://www.ankara.edu.tr/kurumsal/tanitim/gunes-kursu/>, 27. 06. 2021

üzere ayı ortaya çıkaran güneştir, çünkü ışıklarıyla onu aydınlatmaktadır. Ayın yaptığı gibi güneş de ve çoğu kez ayla birlikte insanların dünyasına müdahale eder. Bundaki amaç, imparatorluk kurucuları ve kahramanlara hayat vermektir.” (Roux, 2017: 94).

Altayların türeyiş destanında ay ve güneşin kendilerine ait bir güçleri yoktur. İkisi de sadece bir ayna görevi görür. Tanrı’dan aldıkları ışıkları yeryüzüne yansıtırlar. Güneş bir ayna görevi gördüğünden Şamanlar da fallarını aynaya bakarak açarlar. Kırgız hanları ile Şıngız (Çingiz?) Han’ın güneşten türediğine inanılır. Altay-Türk efsanelerinde Budizm’in etkisi vardır; nitekim Hindulara göre de “ay, erkek; güneş ise dişi” dir (Ögel, 2014: 237-240).

Güneş, politik olarak da hükümdarlık, kraliyet, teklik ve güç gibi kavramları çağrıştıracak bir semboldür. Mısır’da 4. hanedanlığın firavunları kendilerini Ra’nın oğulları olarak ilan etmiş, firavunların piramitlerinin tepe ucu güneşi sembolize eden altınla kaplanmış, bununla oğullarının babalarına kolay ulaşabilmeleri amaçlanmıştır. Roma’da kraliyet mezarlarının yuvarlak ve kubbeli şekli kozmik ve güneşe ait bir yönelim çağrışıdır. Güneşe bağlanan bu sembolik güç lakabı Güneş-Kral olan XIV. Louis tarafından da benimsenmiş; gezegenlerin kralının, insanların kralına yakıştığı düşünülmüştür. Mason ikenografisinde de güneş, her zaman bir gözle birlikte, ışınlarla çevrili bir eşkenar üçgen şekli altında belirir. (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 252-254)

“Hristiyan düşüncesinde İsa adaletin güneşi, yayınladığı 12 ışın ise onun havarileri olarak kabul edilmiştir.” (Ersoy, 2000: 180). Tasavvuf düşüncesinde Hz. Adem cennetten yeryüzüne ceza olarak gönderildiğinde her yer karanlıktır. Cennette karanlığı tecrübe etmemiş Hz. Adem için bu durum çok korkutucudur. Güneşin doğuşu ile birlikte Hz. Adem için de bir ümit ışığı belirir. Kendi karanlığından kurtulması/affedilmesi için de bir ümit ışığıdır bu. Bu sebeple Hz. Adem hemen şükür secdesi yapar. Rivayetlere göre böylelikle ilk sabah namazı Hz. Adem tarafından kılınmıştır. Güneş burada Allah’ın kudretinin, inayetinin ve affediciliğinin bir sembolüdür.

“... güneş sıklıkla psikanalizde baskın ve yok edici üst benliğin gördüğü benliğin en uç neticesi olarak yorumlanır.” (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 253). Bilinçaltı dilinde ise güneş baba olarak değerlendirilmiş; güneşin ısısı, parlaklığı, büyüklüğü babanın mizacıyla ilişkilendirilmiştir (Korkmaz, 2017: 45). Çalışmamızda da kolektif

olarak eril/baba algılanmış güneş sembolü yine kişinin sahip olduğu baba figürü olarak değerlendirilmiştir.

2.2.2. Ay

Ayın sembolik değer taşımasını ve çeşitli anlamlar çağrıştırmasını sağlayan çeşitli özellikleri mevcuttur. Bunların başında güneşten aldığı ışığı yansıtan bir ayna görevi görerek gecenin karanlığını hafifletmesi gelir. Birbirinden farklı şekillere büründüğü evrelere sahip olması ve med-cezir gibi yeryüzündeki bazı olaylarda etkisinin olması ise onun sembolik değer taşımasını sağlayan diğer özellikleridir.

Şekil 26. Ay sembolü²⁷

Güneşin ayla ilişkilendirilerek anlatımı birçok tradisyonda kendini göstermektedir. “Yin ve yang düalitesini esas alan Çin tradisyonunda Güneş’in ışığını yansıtan Ay yin’dir; yani pasif prensiptir. Ruhsal ve maddi olma düalitesinde maddi olandır. Simyada değişkenliği ve dişil prensibi temsil eder.” (Salt, 2020: 56). “Sanskrit geleneğine göre Brahmana Kaundinya’nın yılan biçimindeki karısıdır, sözlü edebiyat

²⁷ <https://arkaguverte.com/gundem/ay-tanrisi-al-ilah-43544>, 27. 06. 2021

geleneğine göre de ilk Khmer hanedanının kurucusu olan Güneş-kral Brah Thon'un karısıdır." (Bonney, 2018: 161). "Eski Kamboçya'da hanedanlarla ilgili efsanelerin üzerinde en fazla durduğu konular; Ay prensesleriyle Güneş prenslerinin evliliğidir." (Bonney, 2018: 161).

İlk çağlardan bu yana ay bir ana, üretken ve verimli bir kadınla özdeşleştirilmiştir. Kadınların üretkenliğini ayın düzenlediği fikri hemen bütün toplumlar arasında yaygındır. Bilimsel dayanağı olmasa da kadınların aybaşı dönemlerinin ay dönemlerine denk düşmesi insanları aradaki benzerlik konusunda düşündürmüştür. Ayrıca ayın kadınları ruhsal ve fiziksel açıdan etkilediği günümüzde dahi tartışma konusudur. Ayın aldığı farklı görünümle ile kadınların değişken bir yapıya sahip olmaları da birbirleriyle ilişkilendirilmiştir (Ersoy, 2000: 175-176).

Ayın evrelerini takip etmek eski çağlarda geçen zamanın hesaplanmasına büyük fayda sağlamıştır. Bu durum İslam inancı tarafından da desteklenmiştir. "Kur'an'a göre Ay, zamanın ölçülebilmesi için yaratılmıştır... Müslümanların dini takvimi, hicrî kamerî (ay) takvimidir... Hristiyanlıkta ise Ay önemli bir yere sahip olmamakla birlikte, Meryem Ana'nın simgelerinden biridir." (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 73-74).

Ayın evreleri de başka bir açıdan sembolik değer taşımaktadır. Ayın dolunay hâlindeyken oyuklar şeklinde yavaş yavaş azalması ve üç günlük tamamıyla bir yok oluş sürecinden sonra tekrar yavaş yavaş dolarak dolunay hâlini almasıyla doğum-ölüm-yeniden diriliş ile ilişkilendirilmiştir. "Eski Mısır'da evreler göstererek kaybolup yeniden ortaya çıkan Ay, yaşam ve ölüm çemberinin, ölüm ve yeniden doğuş sürecinin sembolü olarak görülmüştür. Mircae Eliade birçok kültürde ayın dolunay ve hilale dönüşümleri ile evrenin birinci ve ikinci yaratılış mitosları arasında bağlantı kurulduğunu bildirmektedir." (Salt, 2020: 56). "Gece yıldızı Ay, kadın ve onun sahip olduğu iktidar ile bağlantılı olup ölümün ve dirilişin sembolüdür." (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 73).

Ay doğurganlığın, verimliliğin, üretkenliğin, büyümenin ve değişkenliğin kaynağıdır. Ayın yükselmesi ve alçalmasının büyümeyle olan ilgisi sebebiyle çiftçiler buna göre ekim ya da budama yaparlar. "...her şeyin çabuk büyümesi, çabuk gelişmesi, tomurcukların çabuk açılması, toprağın altındaki tohumların büyüüp yeşermeleri, daha çok ayın alçaldığı, dolunaydan sonraki günlerde olmasıdır. Bu yüzden üreticiler ağaçların dallarını ay yükselirken budarlar; tohumları ise ay alçalırken ekerler. Okültizm

çevrelerinde GÜNEŞ pozitif ve yaratıcı enerji deposu (Baba Kozmos) dur. Ay ise negatif enerjiyi temsil eder, dişil prensiplidir, baba'nın enerjisini yansıtır.” (Ersoy, 2000: 177).

Ayın kadınla özdeşleştirilmesi sonucu kadına dair pek çok olumlu veya olumsuz özellik de aya yüklenmiştir. Duygu, hayal, sezgi, endişe, kuruntu, değişkenlik, tutku gibi kavramlar aya yüklenen kadınla bağlantılı kavramlar olarak değerlendirilebilir. Ancak tüm tradisyonlarda ay dişil öge olarak düşünülmemiştir. Bazılarında eril olarak sembolize edilirken bazılarında ise bazen eril, bazen dişil olarak sembolize edilmiştir. “Örneğin, Ay İnka, Maya tradisyonlarında dişil, Japon, Güney Vietnam, Sami tradisyonlarında eril, Türk, Hint ve Kamboç tradisyonlarında bazen eril bazen dişil olmuştur.” (Salt, 2020: 56). Ayın eril algılandığı Türk tradisyonunda Mısırlı tarihçi Dawadârî'nin dünya tarihini yazdığı eserinde yer alan bir efsaneye göre Çin sınırındaki Kara-Dağ mağarasında insan bedenini andıran bir çukur yağmur sularıyla dolar. Güneşin ısısının etkisiyle çukurdaki çamur canlanır ve ilk erkek Ay-Ata yaratılır. 40 yıl sonra aynı şekilde ilk kadın Ay-wa yaratılır. Kadının yaratılışı eksik kalır; çünkü güneşin ısısı birinci seferdeki gibi yeterli değildir. İkisinin beraberliklerinden 40 çocuk dünyaya gelir. İkisi öldüklerinde en yaşlı oğulları onların cesetlerini anne-çukuruna gömerek tekrar canlandırmaya çalışır (Boratav, 2016: 36). Yakut Türklerine ait “Ay-Dede ile Öksüz Kız” veya Altay Türklerine ait “Ay-Dede ile Yedi Başlı Dev” masallarında da ayın eril algılandığını görmekteyiz. Buna rağmen aya tapınma yoktur. Çünkü Türkler, “ayı yaratan büyük Tanrı”nın varlığına inanırlar. “Ay Tengri” deyişi ise Mani ve Buda dinlerinden etkilenen Uygurlarda görülür (Ögel, 2014: 249-255).

Şekil 27. Türklerde Ay sembolleri²⁸

Bilinçaltı dilinde ise ay anne, ayın evreleri çocuk ve anne arasındaki bağ, yine biçimi ve parlaklığı annenin mizacıyla ilişkilendirilmiştir (Korkmaz, 2017: 46). Çalışmamızda kolektif olarak çoğunlukla dişil öge olarak algılanmış ay sembolü kişinin sahip olduğu anne figürü olarak değerlendirilmiştir.

2.2.3. Yıldız

Gök cisimleri ve onların hareketleriyle yeryüzünde olup bitenler veya olacaklar arasında bir bağlantının olup olmadığı geçmişten günümüze ilgi duyulan bir alan olmuş ve bu ilgi astronominin doğması ve gelişmesini sağlamıştır. Mezopotamya'dan Mısır'a kadar kralların da desteğiyle yıldızların/gezegenlerin takibi yapılarak onların konumlarından hareketle kehanetlerde bulunulmuştur. Bu durum zaman zaman dini

²⁸ <https://www.facebook.com/Tragna/posts/1421756281206513/>, 27. 06. 2021

çevrelerce yasaklansa da astronomi ve astronomiye duyulan ilgi günümüze kadar varlığını sürdürmüştür.

“Yıldızlar (gezegenler ve yıldızlar) kaderin cilvelerinin bir nedeni değil ama işaretidirler. İnsanların kaderlerinin gökyüzündeki yansımaları ve aynı anda hem var olup hem yok olabilen yıldızlar, grafik temsillerinin de mükemmelliği ile mutlak olanın, umudun ya da başarının sembolüdürler.” (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 653). Birçok ülke de özellikle de sanat alanında başarılı olan kişiler için yıldız tabiri kullanılır. Ancak yıldızın başarılı insanların sembolü olarak kullanılması sadece sanat alanında değil askerî alan için de geçerlidir. Hatta askerî alandaki kullanımının geçmişi sanat alanındaki kullanımından çok daha eskiye dayanır. “Antik Roma’da zafer töreni sırasında, beyaz atlar tarafından çekilen bir arabaya binmiş, başında altın yıldızlı defne yapraklarıyla yapılmış bir taç bulunan, zafer kazanmış general üzerine yıldızlar serpiştirilmiş mor bir cübbe giyerdi.” (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 653). Yine birçok ülkenin askerî sisteminde aralarındaki hiyerarşinin belirleyicisi olarak yıldız kullanılır ve yine ordu için üstün hizmet gösteren kişilere verilen nişanlar da genellikle yıldız şeklindedir.

Şekil 28. Yıldız sembolü²⁹

Mükemmelliğin sembolü olan pentegram (beş uçlu yıldız), diğer farklı şekillerde çizilen yıldızlara göre tradisyonlarda en çok kullanılan yıldız çeşididir. “Özellikle Pisagor

²⁹ <https://yuvayayolculuk.com/yildiz-semollerinin-dili.html> , 27. 06. 2021

ekolünde, Babil’de, Eski Mısır’da ve Hinduizm’de çok önem verilmiş olmakla birlikte, pek çok tradisyonda kullanılmış ve Türkiye Cumhuriyeti’nce bayrakta kullanılmasından sonra birçok bayrakta yer almış bir semboldür.” (Salt, 2020: 68). Bayraklarda kullanılan yıldız mükemmellik, başarı ve umudun yanı sıra birlikteliği de sembolize eder. Birleşik Devletler ve Avrupa Birliği bayrakları üzerindeki yıldızlar buna örnek teşkil eder. Birinde devlete bağlı eyaletlerin, diğerinde ise birliğe bağlı devletlerin birlikteliği sembolize edilmiştir.

Türkler savaştı bir toplum olduğı için, yönlerini dolayısıyla güzergâhlarını bulabilmek için yıldız bilgisine büyük önem vermişlerdir. Sadece yön değil zamanı tahmin etmede de yıldız bilgisi kullanılmıştır. Eski Anadolu köylerinde yıldız bilgisi ile saati bile tahmin etme mümkündür (Ögel, 2014: 261). Bu bağlamda Türkler yıldız bilgisini işlevsel hâle getirerek iki önemli olguya, yön ve zaman meselesine çözüm üretmişlerdir.

İslam inancında yıldızın bir benzetme ya da sembol olarak kullanımına Hz. Muhammed’in “kardeşlerim” olarak nitelendirdiği sahabelerine ithafen söylediği meşhur hadisinde rastlıyoruz. “Ashâbım yıldızlar gibidir. Hangisine uyarsanız hidâyeti bulmuş olursunuz.” (Hadis-i Şerif).

Gerçekleştirdiğimiz uygulamalarda ayın/annenin etrafına konumlandığımız yıldızlar, kardeş veya akrabaları sembolize etmektedir (Korkmaz, 2017: 42). Dolayısıyla bu çalışmada annenin sembolü olan ayın etrafındaki yıldızlar birliktelik temelli değerlendirilmiştir.

2.2.4. Hava

Su ile beraber yaşamın temeli ve canlıların vazgeçilmezidir. Her canlı benzer veya farklı şekillerde de olsa yaşamını idame ettirebilmek için atmosferi oluşturan bu gaz kütesinden faydalanır. Havanın sembolik değer taşımasını sağlayan en temel özelliği de budur. Hava sembolü, zaman zaman yerini benzer özellik taşıyan nefes veya rüzgâra bırakır. Örneğin “yaşamın vazgeçilmezi” olarak değerlendirilen hava, yaşamı ilk nefes ile son nefes arasında olan biz canlılar için aynı sembolik değeri taşır.

Şekil 29. Hava sembolü³⁰

Hava, Eflatun ve Aristoteles’e göre evreni oluşturan dört temel unsurdan (ateş, hava, su, toprak) biridir. Gnostiklerin simge biliminde de pentagramın öğelerinden (ateş, hava, toprak, su ve ruh) biridir. Hermetiklerin söylencelerinde ise Altın Post’u üç başlı (su, hava, ateş) ejderha korur. Çok güçlü olup diğer ejderhaları yenebilmek için bu üç başın bir araya gelmesi gerekir (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 272-273).

Hava, göğe ait bir unsur olduğu için eril ve aktiftir. Dört elementten su ve toprak dişil, ateş ve hava erildir. Böylelikle eril ve dişil elementlerin sayısı ve gücü dengelenir. Eril element olan hava İkizler, Terazi ve Kova burçlarının elementidir ve bu burçlara hafiflik, açılıp uzana bilirlilik ve aktif zekâ karakterini aşılır. Zekânın rüzgârı yaradılışa ve yaşayanların içindeki öze yön verir. Bu nedenle ruhun da simgesidir. Yeryüzü ile gökyüzü arasındaki boşluğu dolduran bağlantı konumundaki hava, hissedilebilir evreni canlandırır (Ersoy, 2000: 182-183).

Göğün kutsal kabul edildiği tradisyonlarda hava, gökyüzü ile yeryüzü arasında aracı konumundadır. Bazılarında ise “Semavî Alem’in” temsilcisidir. Eski Mısır tradisyonunda havanın kişileşmiş hâli Shu’dur. Shu, kendi kendine var olan Atum’un

³⁰ <https://marinakedisi.com/2018/03/yelkencilerin-bilmesi-gereken-ruzgar-tanrilari/> , 5. 07. 2021

burnundan nefes olarak çıkmıştır. Hint tradisyonunda, kız kardeşi “ateş” (Vagni) olan “hava” (Vayu) fiziksel olan her şeyin canlılık ve yaşam prensibi olan kozmik nefestir. Çin tradisyonunda ise hava (“ki”) bütün canlıların yaşamlarını sürdürmek için ihtiyaç duyduğu bir unsur olarak ele alınır (Salt, 2020:151).

“Hava mitolojide atmosferik olayların oluştuğu bir ortam olup Zeus’u simgeler. Bu yaklaşım Babil kültür ve inancından kaynaklanıyor. Japonlar ve Çinliler ellerini yüzlerinin üzerinde sallamanın kötü ruhları çekeceğine inandıklarından hep yelpaze kullanmayı âdet edinmişlerdi.” (Ersoy, 2000: 183).

Gerçekleştirdiğimiz uygulamalarda eril bir unsur olan hava yine eril (baba) bir unsur olan güneşle ilişkilendirilmiştir. Güneşin etkisiyle havanın sıcak ya da soğuk olması kişinin baba sembolüyle olan ilişkisi/bağı/bağlantısı hakkında bize ipuçları vermekte ve kullanılan güneş sembolünün yorumlanmasını desteklemektedir.

2.2.5. Su

Su, kendisi cansız olduğu hâlde canlı varlıkların can bulmasını sağlayan eşsiz bir varlıktır. Belki de bu sebeple ontolojik açıdan varlığın ilk hâli olarak kabul edilmiş, hemen her tradisyonun mitolojisinde kutsiyetini korumuş, kozmik oluşumların temeli kabul edilmiştir.

Mısır hiyerogliflerinde üç dalgalı çizgiyle gösterilen ve Nun denilen “süptil okyanus”, tüm ilahların çıktığı yerdir. Ra bile onun Geb ile ürettiği yumurtadan çıkmıştır. Bu “süptil okyanus” un Grek mitolojisindeki karşılığı Okeanos’tur. Homeros’a göre tüm ilahların ya da su ilahlarının kökeni Okeanos’tur. Sümerlilere göre dünya iki su kitlesi olan Ap-su (tatlı su) ile Tiamat’ın (tuzlu su) birleşmesinden oluşmuştur. Hint tradisyonunda başlangıçta her şey bir deniz gibidir ve dünya bu denizin çalkalanmasından oluşmuştur. Çin tradisyonunda su, kaos, ilk ayrımsızlık hâlini niteler. Altay Türklerine göre de yeryüzü başlangıçta sularla kaplıdır (Salt, 2020: 304-306).

Suyun kutsiyeti ve varlığın yaratılışında üstlendiği etkin rol tek tanrılı ilahî dinler de geçerlidir. Hristiyanlık, Musevilik ve İslam’ın ortak özelliklerinden biri de suyun aldığı bu etkin roldür. Kendisi de tek tanrı tarafından yaratılmış bir varlık olan su, canlıların yaratımında ana madde olarak kabul edilmiştir. Kur’an’da canlıların sudan yaratıldıkları açıkça belirtilmiştir. “Gökler ile Yer bitişikken onları ayırdığımızı, sudan

bütün diri şeyleri meydana getirdiğimizi kafirler görmüyorlar mı?” (21/30) Eski Ahit ve Kitab-ı Mukaddes’te de dünyanın yaratılışını suyun ve toprağın ayrışmasıyla başlar ve insanlığın yaratılma prensibi su olarak kabul edilir. Çünkü ilk insan toprak ve sudan yaratılmıştır (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 555).

Yaşamın ana kaynağı olan su, sadece bu yönüyle değil yaşamın hemen her alanında kullanılır. Hayvanlar ve bitkiler için de vazgeçilmezdir. Temizlik ve arınma suyla gerçekleşir. Bunun yanı sıra bir varlık olarak ilginç bir karakteristiğe sahiptir. Yakıcı ve yanıcı iki maddeden (Hidrojen ve Oksijen) oluşmasına rağmen ateşi söndürür. Maddenin üç hâlimden biri olmasına rağmen tekrar ve tekrar her üçüne de dönüşebilir. Girdiği her ortama uyumlanıp şeklini almasına rağmen kendi özünü kaybetmez. Saydam olmasına rağmen ses ve ışığı absorbe eder. Çok yumuşak, hafif, latif bir varlık olmasına rağmen çok daha sert ve ağır varlıklara gücü yeter. Yaşam veren bir varlık olmasına rağmen kimi zaman yaşam alır. “Bu yüzden su Taoculuk’ta örnek olarak gösterilir. ‘Suyun doğasını taklit edebilen bilge halka kaynaşır.’ denir.” (Salt, 2020: 308).

Su aynı zamanda koruyucudur. Roma’da çobanlar, sürülerinin koruyucusu olduğuna inandıkları Tanrı Pales adına sürülerinin üzerine su serperler. Ordular ve donanmadaki askerlerin sefere çıkmadan önce yıkanmaları istenir (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 556). Suyun koruyuculuğu inancı tek tanrılı ilahî dinlerde de kendini devam ettirir. Hz. Musa’nın bastonuyla Kızıl Deniz’i yararak ona inanları koruması ve onları koruyan bu suyun düşmanlarını helak etmesi bu duruma örnek gösterilebilir. Hristiyan inancında rahiplerin vaftiz ve takdis için suyu kullanmaları ve Müslümanların birçok ibadetten önce abdesti şart koşması sembolik olarak değerlendirildiğinde hem arınma hem de korunma anlamı taşımaktadır.

“Dünyayı oluşturan dört temel unsurdan biri olan su saflığı, bereketi, kadınsılığı ve alma kabiliyetini sembolize eder.” (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 554). “Su ay kültürüne bağlı olup temizlik, parlaklık, masumiyetin bir simgesi olmuştur.” (Ersoy, 2000: 188). Su, ay ve kadın birbiriyle ilişkilendirilen sembollerdir. Geçmişte günlük yaşamda suyla ilgili görevler (temizlik, su taşıma, sulama...) genellikle kadına yüklenmiş ve suyun üretimdeki rolü de göz önünde bulundurularak yine üretken olan kadın benzer sembolik değer taşıyan anlamlar kazanmıştır. “Sembolik anlamların çözümünde kullanılan formüllerden biri de su’yun dişi bir yapıya sahip oluşudur. Ateşle olduğu gibi ev işlerinde

suyla ilgilenen ve onu temin eden kişinin yine kadın olduğu görülür. Bu bakımdan su ilahları dişidir. Hititlerde (EA) bir su tanrıçasıydı.” (Ersoy, 2000:189).

Şekil 30. Su sembolü³¹

Kutsal addedilen yerlerde bulunan akarsular veya kaynak suları da pek çok tradisyonda kutsal sayılmıştır. Bu sular arınma, iyileşme, şifa, korunma gibi amaçlarla kullanılmıştır. “Kâbe’nin yanındaki kuyunun (zemzem) suyundan başlayarak Efes’teki Meryem Ana Evi’nin, Tarsus’taki Aziz Paulos (St. Poul)’un doğduğu evdeki kuyunun suyu, Bergama Asclepion ve Didim Apollon tapınağındaki, Antakya’daki Aziz Petrus (St. Pierre) Kilisesi’ndeki kaynak, Sumela Manastırı’ndaki ayazma... bu konudaki ilk akla gelen örneklerdendir.” (Ersoy, 2000: 189).

Diğer tradisyonlarda olduğu gibi Türk tradisyonunda da su, kutsal sayılmıştır. “Göktürk yazıtlarında yer, ancak suyu ile birlikte düşünülebilirdi. Bundan dolayı yazıların her yerinde, ‘ıduk Yer-sub’ yani ‘mukaddes yer ve su’ deyimini görebiliriz. Eski Türkçede ‘ıduk’, mukaddes demektir. Çünkü, ‘su, Tanrı tarafından gönderilmiştir.’” (Ögel, 2014: 423). “Anadolu’da su içme, bir ‘saygı protokolü’ içinde yapılır. Bu saygı

³¹https://www.dunyadinleri.com/tr-TR/mitoloji/eskimolarin-mitolojisi/oku_su-canlilarinin-tanricasi-ofkeli-sedna , 5. 07. 2021

töresinde, ‘ekmek ile su’ birbirinden ayrılmaz.” (Ögel, 2014: 423). “ ‘âb-ı hayat’ anlayışı da, Güney ve Ortadoğu kültürlerinin bir anlayış ve inanışıdır.” (Ögel, 2014: 424).

Şekil 31. Su ve kadın³²

Diğer mitolojilerde olduğu gibi Türk mitolojisinde de dünyanın yaratılışı anlatırken diğer varlıkların yaratılmasından evvel suyun varlığından bahsedilir. Bunun belki de en bariz örneklerinden biri Altay Yaratılış mitidir. Bu destana göre dünyanın yaratılışındaki asli element sudur (Özdemir, 2014: 25). Bu inanış aslında Tevrat, İncil ve Kur’an gibi dini kaynaklarla da örtüşmektedir. Babil ve Mısır tradisyonuna göre de su, yaradılışın temelidir. “Tüm bu mitolojik sistemlerde açıkça görülmektedir ki su maddesel imgelemin en önemli yapı taşı durumundadır. Somut bir varlık olan suyu bir tanrının varlığında soyutlaştıran insanoğlu, suyu canlı ve oldukça güçlü bir unsur olarak hayal etmiştir.” (Özdemir, 2014: 30).

Suyun kadınla ilişkilendirilmesi ve onsuz yaşama devam edilememesi sebebiyle olsa gerek ki bilinçaltı dilinde su aşk –çocuklar için aile içerisinde ve çevresinde hissettiği sevgi diyebiliriz- olarak değerlendirilmiştir. Suyun büyüklüğü, akarsu olup olmayışı ise bu aşkın/sevginin yoğunluğu ve biçimi ile ilişkilendirilmiştir (Korkmaz, 2017: 48). “Mitolojide ve tüm eski dinlerde gökyüzü ve deniz, sevgiyle birbirini kucaklayan evrensel çift olarak tanımlanır.” (Saito ve Nagao, 2019: 60). Suyun dişilik, saflık, masumiyet

³² <https://porsukkultur.com/eski-turklerde-su-ve-koruyucu-su-iyesi/>, 27. 06. 2021

yönleri ve çalıştığımız grubun yaş özellikleri itibari ile yaptığımız çalışmada su, bireyin hayatındaki sevgi/duygu yoğunluğu olarak değerlendirilmiştir.

2.3. Renk Sembolizmi

2.3.1. Beyaz

Beyaz, uzun ve karanlık bir geceden sonra güneşin doğuşunu müjdeleyen ilk ışıklardır. İnsanın dünyaya gözlerini ilk açtığı anda, ilk besini olan annesinin sütünün rengidir. Kültür ve inançların pek çoğunu doğayı gözlemleyerek oluşturan biz insanlar için beyaz, böylelikle yeni başlangıçların rengi olmasıyla ilk sembolik anlamını kazanmış olur. Bu bağlamda ressamların bin bir renkle bezedikleri tuvallerinin renginin beyaz olması da şaşırtıcı değildir.

İnsanın saçlarının beyazlamasıyla yaşlılık dönemine girmesi veya doğanın ölüm sessizliğe büründüğü ve soğuğu hatırlatan kışın rengi olmasıyla ölümü de çağrıştıran bir renk olmasına rağmen hemen her kültürde beyaz, olumlu bir sembolik değer taşımıştır. “Güneşin tüm ışınları yansıtan nesnelerin rengidir, insan gözünün gördüğü tüm renklerin toplamıdır. Doğada sütün rengidir. Afrika yerlilerinde şifa kudreti kazanmanın, Pisagorcular’a göre Tanrısal ışığın, vicdanın rengi, mitolojilerde ise kutsal dağın rengidir. Beyazın kötü anlamda gösterildiği bir tradisyon mevcut değildir.” (Salt, 2020: 70).

Pozitif bir renk olan beyaz, toplumların kendi yüksek değerlerini ifade ederken kullandıkları bir renk olmuştur. İlk çağ Kelt ve Latin Avrupa’da saflığın başlıca simgesidir. Antik Roma’da seçimlere katılan adaylar beyaz giyinmişlerdir. Pegos kelimesi beyazın üç anlamı (temizlik, hükümdarlık ve sağlık) ile bağdaştırılır ve kanatlı Pegasos atına hayat verir. Kraliyeti ve iktidarı sembolize eden beyaz boğaya, mitolojilerde ve kurban ayinlerinde sıklıkla rastlanır. Bunların yanı sıra beyaz ilahî aydınlığın, arınmışlığın sembolüdür. Bu sebeple papanın giysileri, rahiplerin tören giysileri, vaftiz veya Kudas ayininde bulunan kişilerin giysileri beyazdır. Arınmanın bir sembolü olarak Mekke’de ihrama giren hacılar da beyaz giyinirler (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 113-114).

Renklerin yönlerle ilişkilendirilmesinde beyaz, hem doğu hem de batı için kullanılır. Güneşin tam doğma ve tam batma anında oluşan beyazlık ufuk çizgisini tayin

ettiği için beyaz renk doğum ile ölüm anını ya da ölümden sonra tekrar dirilişi de simgeleyen bir sembol olmuştur. “Batıya ait olan beyaz, yarattığı absorbe edip, onu AY ÂLEMİNE sokan ölümün (mat) olan beyazdır; bu beyaz soğuk ve dışıdır. Batı yönü gündüz görülebilen renkleri gecenin boşluğuna sürükleyerek, onları orada gözden silmektedir. Doğunun beyazı ise geriye dönüş’ün rengidir. Bu fecir adını verdiğimiz, gün doğumudur. O sırada gök küresi renkten yoksundur ama bütün enerjilerin kaynağı olan gecenin karnında geçirdiği süre içerisinde, tıpkı bir elektrik pili gibi tekrar dolmuş, zengin bir potansiyele sahip olur ve yavaş yavaş bu potansiyeli deşarj ederek, bize tüm renkleri göstermeye başlar...” (Ersoy, 2000: 52).

Asya’da bazı toplumlarda matem ve yasın rengi olsa da saflığı çağrıştırdığı için Batı’da gelinliğin rengidir. Türklerde Şamanist döneme ait bazı manevi inanmalarda beyaz/ak ululuk, adalet ve güçlülük anlamları taşımaktadır. Şaman dualarında tanrı Ülgen’e Beyaz (Parlak) Hakan vb. şeklinde hitap eder. Türklerde “aklık” temizlik, arılık, yücelik ve ululuktur. Yaşlılık, tecrübe ile dolu oluş, büyüklüktür. Devlet büyüklerinin özellikle savaşlarda giydiği elbise rengidir (Mazlum, 2011: 129-130).

Barış, itaat ve teslimiyetin de rengi olan beyaz, bu sebeple bayraklarda da kullanılan sembolik bir renktir. Örneğin beyaz bayrak ateşkes veya teslimiyet için kullanılır. Hz. Muhammed’in de kullandığı üç sancağından (beyaz, siyah, yeşil) biri olarak barışı simgeler. Bilinçaltı dilinde ise beyaz, “Saflığın, barışın, masumiyetin, temizlik, mükemmeliyet ve ölümün simgesi.” (Korkmaz, 2017: 44) olarak değerlendirilmiştir.

Tasavvuf inancında da beyaz, pozitif anlamlarda kullanılmıştır. Her şeyden önce Allah’ın cemâlini simgeler. Sonrasında ilahî ışık anlamında olan nurun rengidir. “Renkler üzerine çalışan uzmanlar, aslında bütün renklerin, ışığın yani beyazın farklı yansımaları olduğunu tespit etmişlerdir. Beyaz görünen güneş ışığına prizmayı tuttuğumuzda diğer renkleri gözlemlememiz mümkün olmaktadır. Bu durum, tasavvuf ehlinin, her şeyin aslını Mutlak Nur’a dayandırması anlayışını tam olarak simgelemektedir. Nihayetinde ‘bin bir’ olarak adlandırdığımız renklerin kaynağı beyaz renktir. Bu, aynı zamanda vahdet-kesret meselesini de aydınlatmaktadır; zira bu kadar çokluk, aslında Bir’in tecelli ve tezahüründen başka bir şey değildir.” (Yıldırım, 2000: 10).

Çoğunlukla olumlu ve pozitif anlamlar taşıyan beyaz, genel olarak saflık, masumiyet, arınma ölüm/ölümsüzlük/yeniden doğum, başlangıç, neşe, barış, teslimiyet, mükemmeliyet, itaat, güzellik, sağlık, hükümdarlık, yücelik, adalet ve güç gibi anlamlarda kullanılmıştır. Gerçekleştirdiğimiz uygulamalarda pozitif enerjisi çok yüksek bir renk olarak kişinin mizacını çözümlemeye yardımcı bir sembol olarak kullanılmıştır.

2.3.2. Siyah

Işığın/beyazın ortaya çıkardığı tüm renkleri yansıtmadan yutan siyah, bir anlamda renk yoksunluğudur. Güneşin batışıyla dolayısıyla ışığın bitişiyle başlar; ancak aynı zamanda yeniden doğacak güneşin de habercisidir. Renksizlik olarak algılanır ama aslında tüm renklerin birleşimidir. Kozmostan önce var olan kaosun rengidir. Bu bağlamda bir renk olarak hem olumlu hem de olumsuz anlamlar taşıyan sembollerden biridir. “Koyu renk, ışıksızlık, pislik, umutsuzluk, talihsizlik ile bağdaştırılan siyah, yine de ölümü ve yeniden dirilmeyi hatta zarafeti birleştiren, çift yönlü bir renktir.” (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 549).

Kozmosu doğuran kaosun, günü doğuran gecenin rengi olarak siyaha birçok tradisyonda dişilik, doğurganlık, bereket anlamları yüklenmiştir. “Avrupa’nın birkaç yerinde olduğu gibi, eski Roma’nın ilk kurulduğu yedi tepeden biri olan Palatin Dağı üstünde siyah, küp şeklinde bir taş bulunuyor. Magna Mater (Büyük Ana)’yı sembolize eden bu taş da, diğer yerlerdeki gibi kutsal bir obje olarak saygınlık kazanmış ve sürekli ziyaret edilen bir öğren yeri hâline gelmiştir. İşte bu açıdan siyahta analık, bereket ve doğurganlıkla ilgili başka özellikler de görmekteyiz. Mitolojide pek çok ana tanrıça ve bakire, örneğin Kibele (Sibel), Efes’in Artemis ve sonra Diana’sı, Hinduların Kali’si, eski Mısırlıların İsis’i, Yunan ve Roma’da Demeter, Afrodite simgesel olarak hep siyah renkte gösterilmişlerdir.” (Ersoy, 2000: 64).

Eski Mısır’da hem mat siyah bulutların yağmuru getirmesi hem de Nil tarafından sürüklenen balçığın rengi (kemet “siyah/toprak” anlamına gelir) olarak siyah; bereket, doğurganlık ve yaşam anlamlarını taşır. Siyah, aynı renkteki kömür gibi yanma ve yeniden canlanma devresine benzetilir. Simyada siyahlık, taşlarda ortaya çıkarılması gereken gizli bir cevherdir. Siyah taşla saklanmış bir bereket ve ruh vardır. Böylece siyah

simyada bilinmeyi, saklanı, derinlerde gizlenmiş sembolize eder (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 549-550).

Işığın bitimiyle karanlığın başlaması gibi insan için yeryüzünde yaşamın bitimiyle de ölüm/yeraltı başlar. Beyaz ile siyahın ortak noktalarından biri de ölüm ve sonrasında yeniden doğumu –toprağın altında/karanlıkta bekleyen tohumun filizlenmesi gibi- sembolize etmesidir.

Eski Mısır’da ölüm ve sonucu olarak yeniden dirilmeyi sembolize ettiği için Osiris, Anubis, Path gibi ölüm ve yeniden dirilmeyle bağdaştırılan tanrıların rengi ya siyah ya da yeşildir. Hristiyanlarda önceleri sadece asillerin giydiği bir renk olan siyah (yapımı masraflı olduğu için), gecenin karanlığında yeraltı dünyası ve sonsuz uykuyla bağdaştırıldığından 20. yy. ortalarına kadar yas ritüellerinin ana unsuru olmuştur. (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 550). “Mısır hiyerogliflerinde, siyah renkli bir güvercin, ölüme kadar dul yani yalnız bir yaşam sürmüş kadınları simgeleyen bir renk olarak kullanıldığı saptanmıştır.” (Ersoy, 2000: 66).

Siyahın karanlıkla eşdeğer oluşu onun olumsuz çağrışımlar uyandırmasına da neden olmuştur. Ölüm, yeraltı, cehennem anlamları doğrultusunda kırmızıyla beraber Hristiyan inancında Şeytan’ın sembolik renklerinden biri hâline gelmiştir. Bunun yanında karamsarlık, korku, kaygı ve matemin rengi olarak melankolinin de ana rengi konumundadır. “Etimolojisinde de görüldüğü gibi, melankolia kelimesi Yunancada ‘khole’, ‘endişe’ ve ‘melas’, ‘siyah’ eklerinden oluşmuştur. Dalak tarafından salgılanan meşhur siyah renkli safra, eski Yunan tıbbında, kötü huyların sorumlusu sayılmaktadır.” (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 550). Bilinçaltı dilinde ise siyah, “Bilinmezlik, tehlike, karanlık, nefret, kötülük ve asaletin simgesi. Ayakları yere basan (gerçekçi, hayalci olmayan) insanın simgesi.” (Korkmaz, 2017: 44) olarak değerlendirilmiştir.

İslam kültüründe bazı istisna durumlar olsa da genellikle siyah, olumsuz çağrışım değeri yüksek bir renktir. “Kur’an’da siyah renk küfrü, azabı, şerri, öfkeyi, matemi ve hüznü temsil etmekte ve kâfirlerin rengi olarak belirtilmektedir.” (Akyüz, 2014: 380). “Kur’an’ın mücrimlerle ilgili mutsuzluk ifadesi olarak kullandığı siyahın, bu rengin ilişkide bulunduğu karanlık, sıcaklı, zehir kavramlarından doğan kasavet ve mutsuzluk anlamı taşımaktadır. Cehennem tasvirlerindeki siyah duman ve katran ögeleri ise kâfirlerin hesaptaki yüz karalığının tamamlayıcı ögesidir.” (Akyüz, 2014: 380). İslam

kültüründe siyahın olumlu çağrışımında kullanıldığı en önemli unsur hiç şüphesiz ki Kâbe'nin örtüsünün siyah olmasıdır. Ayrıca Hz. Muhammed'in Mekke Fethi'nde siyah sarık kullanması ve üç sancağından birinin rengi olması da dikkat çekicidir. "... O'nun (s.a.v.) söyleminde siyah renk, savaşçıların karşı saftakilere korku salması için vazgeçilmez bir renktir. Mekke Fethi günü bu renk heybetin, asaletin ve güçlü olmanın bir sembolü olmuştur." (Akyüz, 2014: 383).

Sufi inancında Tanrısal Öz'e sık sık gececil anlamlar taşıyan Leylâ olarak seslenilmesi siyah rengini, Sınırsızlık'taki "dişil" yönüyle Mutlak Gerçeklik'in simgesi hâline getirmiştir. Mutasavvıflar sık sık Allah'ın yaratma iradesinden önceki mertebeyi idrak edilemezlik ve tecellisizlik yönleri sebebiyle siyahla simgelemişlerdir (Yıldırım, 2000: 10). Mevlevi dervişleri semâ ayininde dönmeye başlamadan önce üzerlerindeki fâni/ölümlü olanı simgeleyen siyah pelerinlerini çıkarırlar. Sonrasında gerçeği, yeniden doğuşu simgeleyen beyaz roblarıyla semâyâ başlarlar. Siyah/kara toprağın rengi olduğu için pelerinin çıkarılmasıyla fizikî ölümle toprağın içine girişi sembolize ederler. Üzerlerindeki geniş etekli ve beyaz renkli tennure yeniden doğuştur. Çünkü Mevlâna felsefesine göre ölüm, yeni yaşamın/sonsuz hayatın başlangıcıdır (Ersoy, 2000: 65).

Türk tradisyonunda siyah – asıl kullanımıyla "kara"- diğer birçok tradisyonda olduğu gibi olumsuz anlamları yoğunlukta olan bir çağrışım değerine sahiptir. "Kara'nın Şaman Türkler açısından ifade ettiği anlamlarla ilgili olarak İnan, Altaylıların akidelerinde ruhlar aru (pak, temiz, arı) veya kara (habis) zümrelerine ayrıldığını belirtmiştir. Yine işaret edildiği gibi kara renk, Türklerde binlerce yıldan beri kuzeyin sembolü olarak kullanılmıştır. Çünkü çeşitli kavimler ile kültürler, kuzeyin karanlıklar ülkesi olduğu konusunda birleşmişlerdir." (Mazlum, 2011: 130).

Çeşitli tradisyonlarda doğurganlık, bereket, ölüm/yeniden doğuş/ölümlü olan, gerçeklik, asalet, güç, korku, kaygı, karanlık, kötülük/kötücül unsurlar gibi çift yönlü anlamlar taşımaktadır. Bu nedenle gerçekleştirdiğimiz uygulamalarda siyah rengi, kişinin mizacı için kullandığı sembollerini yorumlamada yardımcı bir unsur olarak değerlendirilmiştir.

2.3.3. Gri

Siyah ve beyazın karışımından ortaya çıkan gri, nötr bir renktir. Bu zıt kutupların kesişme noktası olarak, her iki kutbun da ortak sembolik anlamı olan ölüm ve dolayısıyla matemi gri renkte de görmekteyiz. “Eski Mısır’da, ölü ve mumyalama tanrısı olan çakal başlı Upuaut (Anubis olarak da bilinir) griler içinde tasvir edilir, oysaki Eski Ahit’te cismin yanması ve yok olması sonucu ortaya çıkan gri renk kül ile bağdaştırılmakta, bu nedenle de matem ve tövbenin simgesi hâline gelmektedir. Romalılarda yaşamın beyazı ile ölümün harmanı olan matem kıyafetlerinin rengidir.” (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 242).

Avrupalı rahip ve botanik bilimci Mendel’in kalıtım-soya çekimle ilgili kanunlarındaki varsayımına göre insanoğlunun doğduğunda ilk tanıdığı renk gridir. Gri aynı zamanda sisin rengidir. Sisli havalar insanda melankolik duyguları çağrışırtırlar. Bu nedenle İbraniler yaşadıkları duygusal acılarını ve yaslarını kül rengi giysilerle ifade ederler. Gri aynı zamanda şan/şöhret ve sonsuzluk anlamı taşır. Bu nedenle taştan yapılmış, sıvasız camiler temelinden kubbesine kadar gri renktedir (Ersoy, 2000: 68).

Simyacılar grideki siyahı değil, beyazı görürler. Çünkü gri bir geçiş hâlidir. Başka geleneklerde ise siyah ve beyazın, zıtlığın dengesine dikkat çekerler. Ayrıca gri renk Hristiyanlarda dünyevi ölüm ile ruhani ölümsüzlüğün simgesidir (Larouuse Semboller Sözlüğü, 2019: 242).

“Rahatlığı seven insanların tercih ettiği bir renktir. Ağır bir renktir. Hareketsizliği, yavaşlığı ve ciddiyeti temsil eder.” (Çeken ve Yıldız, 2012: 134). Bilinçaltı dilinde ise “Hastalık, depresyon, korku, karmaşa ve kararsızlık.” (Korkmaz, 2017: 44) anlamlarına gelmektedir.

Genel olarak şan/şöhret, sonsuzluk, matem, hareketsizlik, yavaşlık, ciddiyet, zıtlıkların uyumu ve duygusal acıları ifade etmesi gibi çift yönlü çağrışım değeri bulunan anlamlar taşımaktadır. Her ne kadar içinde az da olsa olumlu anlamlar barındırsa da gri genel olarak çalışmamızda enerji düzeyi düşük bir renk olarak değerlendirilmiştir.

2.3.4. Kırmızı

İlk insandan bu yana hemen her sembolde olduğu gibi doğayı gözlemleyerek anlamlandırdığımız sembollerden biri de kırmızı rengidir. Kırmızı, kan ve ateşin rengi olarak yaşam enerjisini, canlanmayı ve hareketi çağırır. Bunun yanında bu iki unsurun ilk akla gelen çağrışımı savaştır. “Eski Mısır’da şiddetle birleştirilmiştir yıkıcı Tanrı Set’in rengi olmuştur ve böylelikle de lanetli ve uğursuz sayılmıştır: Yazıcılar kötü kehanetlerini kırmızı mürekkeple yazmışlardır.” (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 356).

Neolitik çağdan cıvalı taş çağına kadar ölü gömme törenlerinde beyazla birlikte en çok kullanılan renk kırmızıdır. Kanın, dolayısıyla yaşamın rengi olduğu için bu çağlara ait gömütlerde kemikler cenin pozisyonunda ve kırmızı renge boyanmış olarak bulunmuştur. Bu durum ilkel insanın ölümlerini canlandırma çabasının ifadesidir (Ersoy, 2000: 56).

“Roma’da kırmızı soyluların, bölük komutanlarının, generallerin ve imparatorların mantolarının rengiydi. Konstantinapolis’te bu renk imparatorlara ayrılmıştır. Justinianus erguvani renkte kumaş alan ve satan herkes için bir ceza kanunu çıkarmıştır.” (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 356).

Aşkın, tutkun, güçlü duyguların, dinamizmin de rengi olan kırmızı eril bir renktir. “Kırmızı aslında cinselliği erkek olan bir renktir; alevin rengidir. Sembolizmin prensibinde alev de erkektir.” (Ersoy, 2000: 56). Titreşimi yoğun bir renk olan kırmızı yasak, uyarı, alarm durumu, tehlike gibi durumlara kişinin dikkatini çekerek, bu durumlardan korunması için de kullanılır. Uzakdoğu tradisyonunda ise büyü, tılsım hazırlanmasında kullanılan bir renktir. “Uzakdoğu ülkelerinde Çin, Hindistan, Güneydoğu Asya’da büyü dualarının yazıldığı amulet (muska) kağıtları kırmızı renkli olurdu.” (Ersoy, 2000: 56).

“Günümüz sembolizminde basın ve reklam dünyasındaki bayraklar, simgeler üzerinde her zaman var olabilen kırmızı; aksiyona, yaşam zevkine, sağlığın yerinde olmasına ama aynı zamanda lükse ve ihtişama bağlanır.” (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 357). Bilinçaltı dilinde ise kırmızı, “Enerji, tutku, saldırganlık, cesaret derin duygusal çağrışımlar, öfke, tehlike, şiddet, utanç, reddetme...” (Korkmaz, 2017:43) anlamlarında kullanılmıştır.

Her nesne veya davranışın sembolik anlam içerdiği Mevlevî semâ törenlerinde kırmızı rengi de kullanılmıştır. Şeyhin oturduğu post kırmızıdır. Çünkü Mevlânâ Celâleddin-i Rumî'nin makamı sayılır ve şeyh vekâleten bu postta oturmaktadır. Mevlânâ güneş batarkenki kızılılıkta Allah'a kavuşmuştur. Bu nedenle posttaki bu kırmızı renk maddi dünyadan manevi dünyaya varışı, “vuslat”ı, simgeler (Yıldırım, 2000: 11).

“Çin kaynakları Göktürkler ve Uygurlar dönemlerinde kuzeydeki Kırgız hakanlarının otağında bir kırmızı bayrak bulunduğunu ve herkesin buna saygı gösterdiğini yazmaktadır. Ayrıca Göktürkler, Uygurlar ve Moğollarda al kaftanın ve al damganın hakanlık sembolleri olarak kullanıldığı görülmektedir. Karahanlı, Selçuklu hükümdarlarının bayrakları, tuğları, saltanat şemsiyeleri, otağları ve giydikleri çizmeler de kırmızı ve sarı renklerden oluşmuştur. Bu nedenle ki Türk tarihinde kırmızı, hem saltanatın hem de halkın çok sevdiği renklerden biri olmuştur.” (Mazlum, 2011: 131).

Genel olarak değerlendirildiğinde kırmızı; yaşam enerjisi, güç, hareket, dinamizm, aşk, tutku, yoğun duygular, kavuşma, tehlike, yasak, şiddet gibi anlamlarda kullanılmıştır. Bu bağlamda kırmızı renginin sahip olduğu sembolik anlamlar gerçekleştirdiğimiz uygulamalarda kişinin mizacını yorumlamada yardımcı unsur olarak değerlendirilmiştir.

2.3.5. Sarı

Doğada ilk olarak gözlemlenen ve dünyayı karanlıktan kurtaran, ısı ve ışık kaynağı güneşin rengi olan sarı, tıpkı ait olduğu güneş gibi erildir. İnsanlar için değerli ve güzel bulunan, aynı zamanda uzun ömürlü bir maden olan altının rengidir. Bu nedenle sarı –özellikle altın sarısı- uzun ömürle bağdaştırılmıştır. “Renklerin en sıcak olanıdır. Söndürülmesi ve ısısı en zor ve çok olan ateşle, yani güneşle ilintilidir. İlkel toplumlarda sonsuza dek yaşamı simgeliyordu. Sarı renkte olan ışınların, göğün azur mavisini delip geçerek, öbür dünyanın tanrısal güçlerini açığa vurduğuna inanıldığından, Azteklerin, tüm tanrıların onuruna yapılmış olan tapınaklarında (panteon) güneş tanrısı (mavi-sarıya) boyanmıştı.” (Ersoy, 2000: 54).

Sarının güneş sebebiyle tanrılarla ilişkilendirilmesi özellikle eski Mısır'da oldukça yoğundur. Bu renk, hem güneşin hem de tanrıların bedeninin rengidir. Bu nedenle ruhun canlı kalması için mezar odaları sarıya boyanır. Güneşsel sembolizmden

dolayı Yunanlılarda Apollon'un, Perslerde Mithra'nın rengidir. Hristiyan inancında ise İsa'nın başını çevreleyen hâlenin rengidir (Larousse Semboller Sözlüğü: 2019:527). Çin'de saltanatı ve sarayı simgeler. Çünkü Çin hükümdarlarının cennetin merkezinde oturduğuna inanılır (Mazlum, 2011: 132).

Sarı sembolizmde zihnin rengidir. Bu nedenle aura renklerinde de sezgi ve yüksek fikirleri simgeleyen renk, açık sarı veya altın sarısıdır. Yıldız-ilahlar da genellikle altın sarısıyla temsil edilir (Salt, 2020: 286). Ayrıca sarı rengin hem zihni uyarıcı, hem de çok okuma sonucu yorulan gözleri dinlendirici bir özelliği vardır. Bu sebeple zihni uyaran etkiye sahip bir renge ihtiyaç duyulan mekânların duvarları sarı renge boyanır ve kitap sayfalarında –özellikle roman- beyaz-sarı arası bir renk tercih edilir.

Sarı rengi de çift yönlü (olumlu-olumsuz) sembollerden biridir; ancak onun çift yönlülüğü tonlarıyla ilgilidir. “İslam’da ise altın sarısının masumiyet ve iyi huyluluğu, soluk sarının ihanet ve düş kırıklığını simgelediği öne sürülür.” (Ersoy, 2000: 55). Soluk sarının ihaneti simgelemesi Hristiyan inancında da ortaktır. Bu sebeple Ortaçağ ikonografisinde Yahuda hep soluk sarı renkte giysilerle resmedilmiştir. Yahudiler tarafından da bu renk yüz kızartıcı eylemlerde bulunanlara atfedilmiş bir renktir (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 529). Bilinçaltı dilinde ise sarı renk, “Hastalığın sembolü. Başkaldırının, asiliğin sembolü. Yeni bir düşünce sisteminin, felsefenin, dinin getirilmesinin simgesi. Bu yüzden peygamberlerin simgesi.” (Korkmaz, 2017: 43) anlamlarında kullanılmıştır.

Psikolojide sarı gibi parlak renkler sıcak ve olumlu duygularla bağdaştırılır (Saito ve Nagao, 2019: 39). Sarı renk sembolik olarak sonsuza dek yaşam, güneşle ilişkili olarak tanrısallık, zihin, yüksek fikirler, sezgi, masumiyet, iyi huyluluk gibi anlamlar ifade etmesine karşın soluk sarı renk ise ihanet ve hayal kırıklığını sembolize eder. Bu bağlamda gerçekleştirdiğimiz uygulamalarda sarı rengin sahip olduğu sembolik anlamlar, kişinin karakterini yorumlamada yardımcı unsur olarak değerlendirilecektir.

2.3.6. Turuncu

İki sıcak renk olan kırmızı ve sarının birleşiminden oluşan turuncu da sıcak ve hafif bir renktir. İki rengin de vermiş olduğu enerjiyi taşıdığından aktif ve pozitifdir. “Turuncu, neşenin ve bilgeliğin rengidir, sosyalleşmeyi arttırır.” (Albayrak, 2008: 107).

Turuncu rengin gökteki güneşle, yeraltındaki ateşin ortasında bulunduğu düşünülerek, vahiy yoluyla Tanrı aşkına ulaşmanın ve ruhsal dengenin de rengi olmuştur. Bağlılık ve doğruluk anlamlarına da geldiği için, çoğunlukla Budist rahipleri ve bazı Hristiyan din adamları safran rengi kıyafet giyinir. Yunanlılarda Apollon Kültürüne inananlar ve Dianizos da turuncu giyimli resmedilmiştir (Ersoy, 2000: 63-64).

Bilinçaltı dilinde ise turuncu, “Güzel giyinmeyi seven, etrafa hava atan, sosyal çevresi geniş, dışa dönük, yaşama sıkı sıkıya bağlı, hayat dolu, pek çok yeteneğe sahip, nazik, cömert insanın simgesi.” (Korkmaz, 2017: 42) anlamlarına kullanılmaktadır.

Sembolik olarak turuncu renk, sosyallik, neşe, bilgelik, doğruluk, bağlılık, ruhsal denge gibi anlamlar barındırmaktadır. Ayrıca enerji düzeyi yüksek ve pozitif ruh hâline sahip insanların sembolik olarak tercih ettikleri bir renktir. Turuncu rengin sahip olduğu sembolik anlamlar, gerçekleştirdiğimiz uygulamalarda kişinin mizacını yorumlamada yardımcı unsur olarak değerlendirilecektir.

2.3.7. Yeşil

Soğuk bir renk olan maviyle, sıcak bir renk olan sarının belirli bir oranda birleşimiyle ortaya çıkan yeşil çift yönlü (olumlu-olumsuz) bir anlam taşımasına rağmen bu anlamların büyük çoğunluğu olumludur. İlk olarak doğanın gözlemlenmesiyle ortaya çıkan sembolizm için yeşil renk, en temelde tabiat ananın rengidir. Baharın müjdecisi, kışla birlikte yarı ölü hâlde bulunan, insanda ölüm ve yalnızlık hissi uyandıran doğanın yeniden hayat bulduğunun, canlandığının ispatıdır. Bu sebeptendir ki yeşilin çağrıştırdığı ilk sembolik anlam da yeniden doğuştur.

“Eski Mısır’da maddi ve ruhani doğuşun simgesi olan yeşil, yaratılışın başlangıçtan beri var olan unsuru suyla birleştirir ve Tanrı Path’a (yaratıcı eylem), Tanrıça Maat’a (evrenin düzenini garantileyen) ve yeniden dirilen Osiris’e bağlanır. Papirüs şeklinde bir hiyeroglifle temsil edilmiş yeşil, bitki örtüsünün sembolüdür, gençliğe ve yenilenmeye gönderide bulunur. Roma’da ilkbaharın ve bahçelerin ve yine Aşk Tanrıçası Venüs’ün rengidir, buna göre yenilenmeyi çağrıştırır, çünkü kışın sonuna işaret eder ve yine ümit sembolüdür.” (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 644).

Yeşil, kırmızının zıttı olarak dişil bir imaj taşır. Yeşillere bürünmüş doğanın “Tabiat Ana” olarak adlandırılması bu durumun başlıca ispatıdır. Henüz büyümemiş,

olgunlaşmamış meyve ve sebzelerin, ayrıca tomurcukların rengi olarak yeşil, “doğum”la bağdaştırılır. Bu tomurcuklar, meyveler, sebzeler ve hatta tahıllar büyüyüp olgunlaştıklarında kendi karakteristik renklerine kavuşurlar; ancak doğumları tipik olarak yeşille olur. “... Zeus’un kızları olan su perileri Nympha’lar ve deniz kızları Nereid’ler antik çağ resimlerinde hep yeşil giysiler içinde betimlenmişlerdir. Aşk ve güzellik tanrıçası Afrodite’ye hem dalgaların köpüğünden çıktığı hem de dişiliğin tam kendisi olduğundan, atribü olarak yeşil renk uygun görülmüştür.” (Ersoy, 2000: 61).

Hristiyan inancında da yeşil, insanın yenilenmesiyle ilişkilendirilmiştir. Büyük oruç ile ondan önceki dört hafta boyunca rahipler yeşil giyer; çünkü bu süreç İsa’nın geri döndüğü döneme denk gelir. Ortaçağ’da haç ve çile aletleri yeşil ile temsil edilir. Hatta İsa’nın son yemeğini yediği saf zümrüitten kâse de yeşil tasvir edilir. Ve çarmıhtan sonra İsa’nın kanının bu kâsede toplandığı varsayılır (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 646).

İslam geleneğinde yeşil, sembolik değeri yüksek bir renktir ve pozitif enerjiye sahiptir. Kur’an’da sekiz ayette yeşil kelimesi geçer. Bu ayetlerde yeşil renk tabiatın canlılığına, ahengine, süsüne, güzelliğine vurgu yapar. Bazı ayetlerde de cennet ve cennet elbiselerinin rengidir. Genel olarak İslam sembolizminde yeşil bolluk, bereket, hayat, canlılık, mutluluk, umut, huzur anlamlarında kullanılmıştır (Akyüz, 2014: 390-391). Aynı zamanda yeşil, Hz. Muhammed’in üç sancağından birinin ve kendi hırkasının rengidir. “Yolcuların piri olan ve Hıdr (yeşil adam) olarak da adlandırılan Hızır ise bu şekliyle ilahî tedbiri cisimleştirmiştir.” (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 646).

Yeşilin çift yönlü bir renk olması hem sıcak ve soğuk renk karışımından ortaya çıkması hem de yine tabiat gözlemlerinden kaynaklanmaktadır. Doğada hamılığı, küfün ve çok hasta olan kişilerin yüzünün aldığı renk olarak da ölümü çağrıştırmaktadır (Ersoy, 2000: 61). “Birbirine zıt iki renkten oluştuğundan dolayı yeşil, iki anlamı olan bir renktir. Sürpriz/anidenlik ve yabancılık/tuhaflık içerir. Kırmızı basit, bölünemez ve anidenliktir. Yeşilde mutluluk, umut, mutlu beklenti, güzel haber; beklenmedik bir yön, neşe, sevinç vardır. O ne kırmızının şiddetine ne de mavinin anlaşılmasız esrarlı düşünce derinliğine, ne de sarının açık, basit ve neşe saçan özelliğine sahiptir. Kırmızı tam şu andır. Yeşil tam tersine geçmişe ve geleceğe bakan iki yönlü bir sürekliliğe işaret eder.” (Albayrak, 2008: 110). Bilinçaltı dilinde ise “Sağlık, bereket, şifa, umut, canlılık, acemilik; günün sabah vakti, yılın ilkbahar mevsimi, ömrün çocukluk yıllarını simgeler.” (Korkmaz, 2017: 43).

Doğada ilk gözlemlenen renklerden biri olarak yeşilin, doğaya/doğal yaşama son derece önem veren, hatta doğadaki bazı varlıkların kendine ait kutsal/koruyucu bir ruha (iye) sahip olduğuna inanan Türkler için yeşil rengin sembolik değer taşıması ve Türk mitolojisinde kendine yer edinmesi elbette kaçınılmazdır. “Türk mitolojisinde göre hayır ilahı Ülgen’in, koruyucu ruh kabul edilen yedi oğlundan birinin adı Yaşıl (Yeşil) Kaan idi ve genellikle bitkilerin yetişip büyümesini düzenlediğine inanılırdı. Diğer taraftan Türkler yılbaşını başlıca iki tabiat olayının görülmesi ile başlatmışlardır. Bunların ilki otların yeşermesi, diğeri de gök gürlemeleri ile yıldırımların başlaması idi. İşte en eski dönemlerde büyük çoğunluğu hayvancılıkla geçinen, göçebe hayat yaşayan Türklerin hayatında otların yeşerme zamanı çok büyük rol oynamıştır. Bu yüzden de yeşil renge ayrıca büyük bir önem verilmiştir.” (Mazlum, 2011: 133-134.)

Yeşil, çoğunlukla huzur, mutluluk, umut, bereket, bahar, hayat, canlılık, tazelik, sürpriz, tuhaflık, neşe, sevinç, sağlık, şifa ve yeniden doğumu sembolize eden bir renktir. Yeşil rengin sahip olduğu sembolik anlamlar, gerçekleştirdiğimiz uygulamalarda kişinin mizacını yorumlamada yardımcı unsur olarak değerlendirilecektir.

2.3.8. Mavi

Bulutsuz bir göğün, denizlerin ve engin okyanusların rengi olarak mavinin insanoğlunda ilk uyandırdığı izlenimler derinlik ve sonsuzluktur. Yalnız bu derinlik ve sonsuzluk duygusu ürkütücü değildir. Tam tersine rahatlatıcı bir etkiye sahiptir. Kişiyi olumlu düşünmeye, hayal kurmaya teşvik eder. Bu bağlamda rahatlatıp sakinleştirirken zihnî aktiviteleri yoğunlaştırdığını da söyleyebiliriz.

“Derin etkisinden dolayı, Eski Roma’da felsefecilerin akademik cübbelerinin rengi olarak mavi kullanılmıştır. Hristiyanlıkta ise mavi, umut ve dindarlığın rengidir. İbraniler için mavi tanrısal bir renktir. Mavi, Çin kültüründe cenneti ve ölümsüzlüğü sembolize eder.” (Mazlum, 2011:133). Mavi renk sembolizmde tinselliği/ruhaniliği, krallığı, gerçeği ve bilgeliği temsil eder. Mısır’ın koruyucu tanrısı Amon mavi tene sahiptir. Homeros’un Athena’sı “mavi bakışlı tanrıça” dır. Yunanlılarda ise Zeus (Roma’da Jüpiter) ve dişilik tanrıçası Hera ile ilişkilendirilir. (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 418).

Pek çok tradisyonda mavi, kötücül unsurlardan koruyucu etkisi olduğu düşünülen bir renktir. “Yahudilerin kötü cinleri kovmak için kullandıkları gibi, Mısır, İran, Hindistan, Pencap geleneklerinde ve nihayet İslam’da kötülüğe, nazara karşı koruyucu bir anlam ve etkisi olduğu varsayılır. Nazar boncuklarında egemen olan renk mavidir.” (Ersoy, 2000: 59). Güven telkin edici özelliğinden dolayı genellikle emniyet teşkilatlarının duvarlarında da mavi renk tercih edilir. Bilinçaltı dilinde ise mavi, “Sosyal çevresi geniş insan. Arkadaş canlısı, hayatı seven insan.” (Korkmaz, 2017: 43) anlamlarında kullanılmaktadır.

İslam tradisyonunun temeli olan Kur’an’da mavi renk bir ayette geçmektedir ve inancı arttırıcı bir etkiye sahiptir. Dini düşünce ve derin sezginin rengidir. Ayrıca sadakat, vefa, dostluk, temizlik ve ruhaniliğin sembolüdür. Bir hadise göre defnedilen ölüyü sorgulamaya gelen meleklerin gözleri mavidir. Ayrıca başka bir hadiste Hz. Peygamber, maviyi şeytanın göz rengi olarak betimlemiştir. Genel olarak Arap toplumunda mavi göz rengi kötü bir renktir. Çünkü ezeli düşmanları olan Romalıların gözleri mavidir (Akyüz, 2014: 392-393).

“Gök Tanrı dinine inanan Türkler için gök mavidir. Şamanlar ululuğu temsil eden mavi rengi gök kelimesiyle adlandırmışlardır. Ancak gök rengi aynı zamanda yeşili de karşılar. Asya kültüründe, Moğol ve Türk boylarındaki efsanelerde mavi kurt ve mavi aslan önemli bir yer tutar. Moğol- Türk mitolojisinde mavi aslan ve kaplanlar, Altay boyunun atası sayılan Tangri’nin gücünü sembolize eder. Tangri Altaylarda dağların üzerindeki mavi göklerin, mutlak hâkimiyetin sembolüydü.” (Mazlum, 2011: 133).

Mavi, titreşimi en az olan soğuk bir renktir. Bu nedenle kırmızının aksine insanları yatıştırıcı, nefesini ve tansiyonunu düzenleyici bir etkisi vardır. Yüksek ısıya sahip çalışma ortamlarında serinlik hissi uyandırması için duvarlar maviye boyanır (Ersoy, 2000: 59). “Mavi renk fiziksel anlamda sessizlik, sakinlik, memnuniyet ve pasifliği simgeler. Psikolojik etkisi ise memnuniyet verici ve rahatlatıcı bir etkiye sahip olmasıdır. Toplumsal açıdan düzeni çağırıştırır. Psikolojik açıdan da birey üzerinde tazelik, derinlik ve hijyen duygusu yaratır. Sessizlik ve rahatlık telkin etmesi nedeniyle dinlendirici aynı zamanda da lider bir renktir. Düşünmeye, karar vermeye, yaratıcı fikirlerin doğmasına yardımcı olur. Temizlik ve saflık imajı yaratmak için genellikle pek çok su ambalajında

mavi renk esastır.” (Çeken ve Yıldız, 2012: 132). Mavi renk, zihnin alt katmanlarındaki faaliyetlerle –hayal gücü, sezgi, zekâ- ilişkilendirilir (Saito ve Nagao, 2019: 22).

Çağrışımsal değeri göz önünde bulundurulduğunda mavi renk derinlik, güvenlik, ruhanilik, temizlik, saflık, sadakat, vefa, dostluk, sezgi ve sonsuzluk gibi anlamları karşılamaktadır. Mavi rengin sahip olduğu sembolik anlamlar, gerçekleştirdiğimiz uygulamalarda kişinin mizacını yorumlamada yardımcı unsur olarak değerlendirilecektir.

2.3.9. Mor

Mor renk, sıcak renklerin zirvesi, titreşimi en yoğun olan renklerden biri olan kırmızı ile soğuk ve titreşimi en az olan mavinin karışımından oluşan bir renktir. Sembolik değerini de çoğunlukla bu özelliğinde hareketle kazanmıştır. İnsani/nefsi arzuların simgesi kırmızının, ruhani bir renk olan maviyle bir araya gelmesi; bir yanıla dünyaya, bir yanıla tanrısına bağlı; bir yanıla madde, bir yanıla mana; bir yanıla beden, bir yanıla ruh olan insanı temsil eden belki de en anlamlı renk mordur. Bu nedenle de insanda enerji düzeyi en yüksek renklerden biridir. “Sembolizmde ‘spiritüel aydınlanma’nın, aura renklerinde, koyu olduğunda iyilikseverliğin, açık olduğunda (açık menekşe) ise kendisini insanlığın tekâmülüne adanmış olmanın rengidir.” (Salt, 2020: 253).

“Batı’da en az sevilen renk olan mor, yası ve tövbeyi ifade eder. Antik dönem boyunca mor yasla ilişkilendirilmiştir. Persephone menekşe toplarken kendisini cehenneme götürecek Hades tarafından kaçırılmıştır. Hristiyan kültüründe mor, göklere ait bir ruhla (mavi) birlikte İsa’nın insanla (kırmızı) birleşimini temsil eder, bu olay da ‘çile’nin gizemli rengine dâhil edilir.” (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 437).

Yine mavi ve kırmızının birleşmesinden oluşan mor, bu özelliğinden dolayı yer ve gök arasındaki dengeyi simgeler. Soğukkanlılık, kanaat, çekingenlik, aşk, itaat, parlak zekâyâ sahip olma gibi anlamları çağrıştırır (Ersoy, 2000: 63). Hristiyan tradisyonunda insanların öptüğü piskoposun yüzüğü mor renkte olan ametist taşındandır. Çünkü mor itaati ve boyun eğmeyi simgeler (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 438).

“Mor; yaratıcı özellikler taşıdığından sanatı ifade eder. İnsanları bilinçaltından korkuttuğu tespit edilen bir renktir.” (Çeken ve Yıldız, 2012: 134). “Mor, bütün öteki renklerden farklı olarak vücudun iskelet yapısını etkiler. Fiziksel ve ruhsal dünyamızın

enerjileri arasında sağlıklı bir denge kurulmasını kolaylaştırır.” (Albayrak, 2008: 107). Bilinçaltı dilinde ise mor, “Şifa, şefkat, merhamet, onur, başarı, yaratıcılık, dinî dinginlik, içsel dinginlik, huzur, sükût, nezaket, estetik, arınma, sezgi. Mor; tanrıların ve kralların rengidir. Akıl hastalarının en çok huzur bulduğu renktir.” (Korkmaz, 2017: 42) anlamlarına gelmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde mor renk sembolik olarak aydınlanma, kendini insanlığa adama, iyilikseverlik, madde ve mananın dengesi, soğukkanlılık, aşk, itaat, parlak zekâ, yaratıcılık, merhamet, başarı gibi anlamlar barındırmakla birlikte yas, tövbe ve çileyi de temsil eder. Mor rengin sahip olduğu sembolik anlamlar, gerçekleştirdiğimiz uygulamalarda kişinin mizacını yorumlamada yardımcı unsur olarak değerlendirilecektir.

2.3.10. Kahverengi

Toprağın rengi olarak kahverengi insanoğlunun ilk keşfettiği renklerden biridir. Sembolik olarak en temel çağrışım değerini de toprağın rengi olmasıyla kazanmaktadır. Yine toprağın simgesi olmasından dolayı da çift yönlü (olumlu-olumsuz) anlam taşımaktadır. İlk olarak bereket ve mütevazılığın sembolüdür. Özellikle Hristiyan inancında mütevazılığın ve alçak gönüllülüğün sembolü olarak kullanılmıştır. “Manastıra ait bir renktir, yani mütevazı ve sade abalı Benediktin papazlarının, Sisterisyen ve Fransisken tarikatlarına ait olanların rengidir. Batı’da koyu kahverengi doyuran toprağın, bolluğun, bereketin rengidir; kilin, çamurun, toprağın humusunun, ama aynı zamanda ağacın da rengidir.” (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 317).

Kahverenginin olumsuz çağrışımı ise toprağın rengi olmasının yanı sıra çürümenin de rengi olmasından kaynaklanmaktadır. “Avusturyalı psikanalist ve nörolog Freud kahverenginin bir tür sadizm imajı verdiğini iddia ediyor. Hitler taraftarı olan Nazilerin de hep kahverengi gömlekle dolaştıkları bilinmektedir.” (Ersoy, 2000: 63). Bilinçaltı dilinde ise kahverengi “Toprak rengi olduğundan hayatın gerçeklerini kabullenmenin simgesidir. Genç biri kahverengi söylüyorsa kendini erken yaşlanmış hissediyor demektir.” (Korkmaz, 2017: 44).

Kahverengi, bağlılıkla da ilişkilendirilen bir renktir. Kahverengi giymek bir yere bağlı olmak, gelecek için sağlam ilişkiler kurmak gibi bir algı oluşturur (Albayrak, 2008:

107-108). “Ayrıca kahverenginin rahatlatıcı, yatıştırıcı bir etkisi vardır. Konfor, sağlıklı yaşam, sağlamlığı da sembolize etmektedir.” (Çeken ve Yıldız, 2012: 134).

Genel olarak kahverengi bereket, mütevazılık, alçak gönüllülük, bağlılık ve gerçekçilik, sağlıklı yaşam, sağlamlık gibi anlamlar barındırmaktadır. Kahverenginin sahip olduğu sembolik anlamlar, gerçekleştirdiğimiz uygulamalarda kişinin mizacını yorumlamada yardımcı unsur olarak değerlendirilecektir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ANADOLU MASALLARININ KULLANILDIĞI ÇOCUK BİLİNÇALTI UYGULAMA ÖRNEKLERİ

3.1. Ö. E. K. (Cinsiyet: Erkek, Yaş: 10), Yılan Hikâyesi

Uygulayıcı: Eski zamanların birinde bir adam yaşarmış. Bu adam bir gün yolda yürürken bir kutuya rastlamış. Boş mu, dolu mu diye kutuya vurunca kutudan ses gelmiş. Belki içinde değerli bir şey vardır diye kutuyu açmış. Kutudan bir yılan çıkmış. Bu yılan adamın bacağına sarılmış ve "İşte şimdi beni bu kutuya hapseden düşmanımı buldum. Seni sokup öldüreceğim." demiş. Adam yılanı "Lütfen beni öldürme! Seni bu kutuya hapseden ben değilim. Benim bir ailem, çocuklarım var." diye yalvarmış. Adam çaresizlik içinde etrafına bakınırken bir at görmüş. Yılanı "Gel birlikte gidip ata soralım. At ne derse onu yapalım." demiş. Yılan bu teklifi kabul etmiş. Atın yanına gidip başlarından geçenleri anlatmışlar. At düşünüp taşınmış ve onlara "Ben zamanında bir Arap kralının atıydım. Bir insanoğlu gelip beni ondan aldı. Beni yarıştırdı. Girdiğim yarışmaları kazandım. Yarış kazanamaz olunca beni işlerinde kullandı. Güçten düşünce ise beni kapı dışarı attı. Şimdi böyle bir deri, bir kemik kaldım. Bu insanoğlu çiğ süt emmiş. Yılan kardeş, iyisi mi sen bunu öldür." demiş.

Adam çok üzülmüş ve ağlayarak yılanı öldürmemesi için yalvarmış. Umutsuzluk içinde etrafına bakınırken bir öküz görmüş. Adam "Gidip bir de öküze soralım." deyince yılan kabul etmiş ve gidip öküze durumu anlamışlar. Öküz düşünüp taşınmış ve onlara "Ben zamanında çok semizdim. Sahibim beni tarlada, bağda, bahçede kullandı. Ne zaman ki zayıf düştüm, iş yapamaz oldum sahibim beni kapı dışarı etti. Ben buralarda aç, sefil dolaşıyorum. Yılan kardeş bu insanoğlu çiğ süt emmiş. İyisi mi sen bunu öldür." demiş.

Adamın umutları giderek azalmış. Ağlayıp yalvararak yilandan son bir şans istemiş. Yılan da kabul etmiş. Adam çaresizlik içinde etrafına bakınırken kendisini kurtarmasını beklediği hayvanı görmüş. Gördüğü bu hayvan, hangi hayvan?

Ö. E. K. : Kedi.

Uygulayıcı: Çok güzel. Bu kedinin rengi ne?

Ö. E. K. : Beyaz.

Uygulayıcı: Beyaz bir kedi, çok güzel. Kedinin yanına gittiler, meseleyi anlattılar. Kedi yılanı ve adama ne söyledi? Bir çözüm bulabildi mi? Gerisini sen anlatmaya çalış bana.

Ö. E. K. : Aslında kedinin söylediğinin at ve öküzün söylediğinden bir farkı yok. Adam yine çaresiz kalmış. Sonra... Nasıl yapacağımı bilmiyorum.

Uygulayıcı: Kedi adamı kurtarmak istiyor mu?

Ö. E. K. : Kediye bir ara aç bırakmışlar. Bir yerde çalıştırmışlar. Sonra satmışlar, gitmiş. Sonra birisi sahiplenmiş. Çok iyi bir insan bakmış ona. En sonunda... Bulamıyorum. Çünkü kedi onu kurtarmak isterken yılan öldürmek istiyor.

Uygulayıcı: Adamı gerçekten kurtarmak istiyorsan merak etme, kedi ne söylerse yılan ona inanacak. İstersen kedi yılanı kendi hikâyesini anlatsın. Çünkü kediye sonunda iyi bir adam alıp ona bakmış. Demek ki bütün insanlar kötü değil.

Ö. E. K. : Tamam, kedi yılanı kendi hikâyesini anlatmış.

Uygulayıcı: Kedi yilandan adamı affetmesini istiyor mu?

Ö. E. K. : Evet istiyor. Yılan da bu durumu anlayıp adamı serbest bırakıyor.

Uygulayıcı: Çok güzel. Gündüz olduğunu hayal et. Kedi kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde güneş var mı?

Ö. E. K. : Var.

Uygulayıcı: Nasıl bir güneş, tarif eder misin?

Ö. E. K. : Normal bir güneş.

Uygulayıcı: Pekiyi, sıcaklığı nasıl. Kedi rahatsız oluyor mu sıcaklığından?

Ö. E. K. : Ilık bir hava var. Rahatsız olmuyor.

Uygulayıcı: Çok güzel. Zamanın geçtiğini ve gece olduğunu hayal et. Bu kedi kafasını kaldırıp tekrar gökyüzüne baksın. Gökyüzünde ay var mı?

Ö. E. K. : Var.

Uygulayıcı: Nasıl bir ay? Yarım, hilal, dolunay?

Ö. E. K. : Yarım.

Uygulayıcı: Işıkları nasıl? Parlak mı, solgun mu?

Ö. E. K. : Biraz solgun.

Uygulayıcı: Etrafında yıldızlar var mı?

Ö. E. K. : Var.

Uygulayıcı: Sayabiliyor musun, yoksa çok mu fazla?

Ö. E. K. : Çok fazla.

Uygulayıcı: Tamam. Bu ay, dolunay olsun ister misin? Gündüz gibi aydınlatsın geceyi, çok güzel bir dolunay olsun.

Ö. E. K. : Evet.

Uygulayıcı: Kedinin bu dileğini ayın duyduğunu hayal et. Böylece ay yavaş yavaş büyümeye başladı. Büyüdü, büyüdü ve tam bir dolunay hâline geldi. Çok güzel bir dolunay. Etrafında yıldızlar var. Zaman ilerledi ve ertesi gün oldu. Kedi susamış, su içmek istiyor. Suyunu nereden içer?

Ö. E. K. : Bir çeşme gördü ve oraya doğru ilerlemeye başladı.

Uygulayıcı: Tamam. Kedi çeşmeye yaklaştı. Tabii çeşmeden su akıyor. Kedi bu sudan içti mi?

Ö. E. K. : Evet içti.

Uygulayıcı: Güzel, yanında başka bir hayvan var mı?

Ö. E. K. : Yok. Tek başına içti.

Uygulayıcı: Güzel. Teşekkür ederim.

Yorum: Özellikle erkek çocukları için seçtiğimiz bu masalda kurtarıcı/kahraman pozisyonundaki hayvanı kişi kendi mizacıyla orantılı olarak imaje edecektir. Bu masalda kurtarıcı pozisyonunda hayal edilen kedi, anlamsal olarak çift yönlü (olumlu-olumsuz) gelişim gösteren bir semboldür. Ancak kedinin beyaz hayal edilmesi olumlu özelliklerin

baskın olduğunu göstermektedir. Bilinçaltı dilinde “Aile sıcaklığını, anne ve baba sefkatini tam olarak hisseden mutlu çocuk.” (Korkmaz, 2017: 17) anlamına gelen kedinin seçilmesi ve bu kedinin beyaz hayal edilmesi kişinin anne ve baba sevgisini tam olarak hissettiğinin ve mutlu bir çocukluk dönemi geçirdiğinin göstergesidir. Nitekim hayatındaki mevcut sevginin karşılığı olan su sembolü olarak tercih edilen, temiz bir su akan çeşme de sürekli kendini yenileyen, tazeleyen bir sevgiye sahip olduğunu tekrar tasdik etmiştir.

Çocuğun tercih ettiği baba(güneş) ve anne(ay) sembollerinden yola çıkarak söyleyebiliriz ki hissettiği baba imajı anne imajından daha baskındır. Baba çocuğa daha sıcakkanlı, arkadaş gibi yaklaşmaktadır. Bununla birlikte seçtiği yıldız sembolüne dayanarak söyleyebiliriz ki hem ailesi hem kendisi birlikteliğe önem veren bireylerdir.

Çocuğun masalı devam ettiriş şekli, hayatın gerçeklerine bağlı kalırken olumlu düşünmeyi de ihmal etmeyen bir yapıya sahip olduğunun göstergesidir. Çünkü seçmiş olduğu kedi sembolü diğer hayvanlarla benzer durumları yaşamış olmasına rağmen mutlu sona ulaşabilmiştir. Yani hayatın sadece olumsuz yanlarına odaklanmadan, olumlu yanlarının da olabileceğine dair ümidini kaybetmemiştir. Masalı herhangi bir olağanüstülükle değil konuşarak, ikna ederek mutlu sonla bitirmesi de kişinin akılcı yanına vurgu yapan başka bir yönüdür.

3.2. M. Y. A. (Cinsiyet: Erkek, Yaş: 11), Yılan Hikâyesi

Uygulayıcı: Eski zamanların birinde bir adam yaşarmış. Bu adam bir gün yolda yürürken bir kutuya rastlamış. Boş mu, dolu mu diye kutuya vurunca kutudan ses gelmiş. Belki içinde değerli bir şey vardır diye kutuyu açmış. Kutudan bir yılan çıkmış. Bu yılan adamın bacağına sarılmış ve "İşte şimdi beni bu kutuya hapseden düşmanımı buldum. Seni sokup öldüreceğim." demiş. Adam yılanı "Lütfen beni öldürme! Seni bu kutuya hapseden ben değilim. Benim bir ailem, çocuklarım var." diye yalvarmış. Adam çaresizlik içinde etrafına bakınırken bir at görmüş. Yılanı "Gel birlikte gidip ata soralım. At ne derse onu yapalım." demiş. Yılan bu teklifi kabul etmiş. Atın yanına gidip başlarından geçenleri anlatmışlar. At düşünüp taşınmış ve onlara "Ben zamanında bir Arap kralının atıydım. Bir insanoğlu gelip beni ondan aldı. Beni yarıştırdı. Girdiğim yarışmaları kazandım. Yarış kazanamaz olunca beni işlerinde kullandı. Güçten düşünce ise beni kapı

dışarı attı. Şimdi böyle bir deri, bir kemik kaldım. Bu insanoğlu çiğ süt emmiş. Yılan kardeş, iyisi mi sen bunu öldür." demiş.

Adam çok üzölmüş ve ağlayarak yılanı öldürmemesi için yalvarmış. Umutsuzluk içinde etrafına bakınırken bir öküz görmüş. Adam "Gidip bir de öküze soralım." deyince yılan kabul etmiş ve gidip öküze durumu anlamışlar. Öküz düşünüp taşınmış ve onlara "Ben zamanında çok semizdim. Sahibim beni tarlada, bağda, bahçede kullandı. Ne zaman ki zayıf düştüm, iş yapamaz oldum sahibim beni kapı dışarı etti. Ben buralarda aç, sefil dolaşıyorum. Yılan kardeş bu insanoğlu çiğ süt emmiş. İyisi mi sen bunu öldür." demiş.

Adamın umutları giderek azalmış. Ağlayıp yalvararak yilandan son bir şans istemiş. Yılan da kabul etmiş. Adam çaresizlik içinde etrafına bakınırken kendisini kurtarmasını beklediği hayvanı görmüş. Gördüğü bu hayvan, hangi hayvan?

M. Y. A. : Eşek.

Uygulayıcı: Eşek görmüş. Çok güzel. Bu eşeğin rengi ne?

M. Y. A. : Gri.

Uygulayıcı: Gri bir eşek. Tamam. Eşeğin yanına gidip olanları anlatmışlar. Eşek, adamı kurtarmak istiyor mu?

M. Y. A. : Şimdi eşek de diyor ki, "Ben vaktiyle çok yük taşıdım. Bana her zaman yemek verdiler, şunu yaptılar, bunu yaptılar. Bence en iyi sen bu insanı öldürme. İnsanlar bana hep güzel şeyler yaptı, öldürme."

Uygulayıcı: Yani, ben onlara iyilik yaptım ama onlar da bana iyilik yaptı diyor. Çok güzel.

M. Y. A. : Sen bu insanı öldürme, diyor. Yılan da kabul ediyor. Gidip kutusuna kapanıyor. Bu sefer günün birinde adam odunculuk yapmaya başlıyor. Odunculuk yaparken yine bir kutuya çarpıyor. Bu sefer yine o yılan karşısına çıkıyor. Bu sefer yılan diyor ki "İmkânı yok seni öldüreceğim." Adam ağlıyor. "Yapma, etme." diyor. Yılan da diyor ki "Bu sefer senin istediğin gibi hayvanlara sormayacağız. Sen gidip o sahipsiz at ve öküzü bulup sahiplerine kavuşturursan seni öldürmem." Adam da: "Yapacağım." diyor. Adam gidip önce öküzü buluyor. Ona diyor ki: "Gel, ben senin sahibin olacağım." Adam düşünüyor. Öküzü götürüp pazarda satsa belki ona yine kötü davranırlar. O yüzden kendisi bakıyor, yemini, suyunu veriyor. Bu sırada yılan, yıllar içerisinde adam verdiği

sözü tutuyor mu diye gizlice adamı izliyor. Adam gidip atı da sahipleniyor. Yıllar geçiyor. Adama diyor ki: “Bu yılanın geleceği yok. İyisi mi ben bu öküzle atı Kurban Bayramı’nda keseyim de biraz et yiyeyim.” Kurban Bayramı geliyor ve adam bu ikisini kesiyor. Bu sefer yılan olanları görünce çok sinirleniyor. Diyor ki “Gel buraya, bu sefer seni öldüreceğim.” Yılan adamı öldürüyor. Adamın karısı başka bir adamla evleniyor. Çocuklarını da yetimhaneye bırakıyor.

Uygulayıcı: Tamam. Yine de biraz daha devam edelim. Pekiyi, eşeğe ne olmuş?

M. Y. A. : Eşek hayatına devam etti.

Uygulayıcı: O zaman eşeği şimdi hayal et. Gri bir eşekti. Gündüz olduğunu hayal et. Bu eşek kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde güneş var mı?

M. Y. A. : Var.

Uygulayıcı: Nasıl bir güneş?

M. Y. A. : Yuvarlak bir güneş.

Uygulayıcı: Pekiyi sıcaklığı nasıl? Eşek rahatsız oluyor mu yoksa ılık bir hava mı var?

M. Y. A. : Sıcaktan rahatsız oluyor. Çünkü yaz zamanı.

Uygulayıcı: Eşeğin, havanın ılık olmasını dilediğini ve güneşin de bu dileği yerine getirdiğini hayal et. Yavaş yavaş ısınısını düşürmeye başladı. Düşürdü, düşürdü. Şu anda çok güzel, ılık bir hava oldu. Eşek çok mutlu. Yavaş yavaş zaman ilerledi, ilerledi ve gece oldu. Her yer karanlık. Eşek tekrar kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde ay var mı?

M. Y. A. : Var.

Uygulayıcı: Pekiyi, şekli nasıl? Hilal, yarım, dolunay?

M. Y. A. : Hilal.

Uygulayıcı: Dolunay olsun ister misin? Gündüz gibi etrafı aydınlatsın.

M. Y. A. : Hayır, istemiyorum.

Uygulayıcı: Tamam, ayımız hilal şeklinde. Etrafında yıldız var mı?

M. Y. A. : Bir sürü yıldız var.

Uygulayıcı: Çok güzel, yavaş yavaş zamanın ilerlediğini ve ertesi gün olduğunu hayal et. Bu eşek susamış su içmek istiyor. Suyunu nereden içer?

M. Y. A. : Dere.

Uygulayıcı: Pekiyi, bu derenin suyu temiz mi, kirli mi?

M. Y. A. : Kirli. O yüzden eşeğin temiz bir su bulabilmek için yeni bir maceraya atılması lazım.

Uygulayıcı: Şöyle yapsak olmaz mı? Deremiz akarsu olduğu için, suyunun aktıkça temizlendiğini hayal et. Derenin kaynağından çıkan su aslında temiz ve aktıkça derenin suyu temizleniyor.

M. Y. A. : Ve eşek sudan içiyor.

Uygulayıcı: Bu derenin suyunun şifalı bir su olduğunu hayal et. Eşek de bu sudan içtikçe şifalanıyor ve rengi beyaz olmaya başlıyor.

M. Y. A. : Yaşlanıyor mu?

Uygulayıcı: Hayır yaşlanmıyor. Sadece şifalandığı için rengi beyaz oluyor ve eşek çok mutlu oluyor. Hayal edebildin mi?

M. Y. A. : Evet.

Uygulayıcı: Çok güzel, teşekkür ederim.

Yorum: Erkek çocukları için seçtiğimiz bu masalda kişinin kendini yerine koyduğu, kendiyle özdeşleştirdiği hayvan sembolü eşektir. Eşek, çift yönlü anlam içeren sembollerden biridir. Nitekim eşek sembolü için seçtiği renk de karmaşa ve kararsızlığın sembolü olan, siyah ve beyazın birlikteliğinden doğan bir renk olduğu için de olumlu-olumsuz özelliklerin her ikisini kendinde barındıran bir renktir. Bu durumun, eşek sembolünün karşıladığı alçakgönüllülük, saflık ve azmin yanı sıra inatçılık, kararsızlık ve pişmanlık gibi özellikleri de barındırdığını söyleyebiliriz. Nitekim kişinin masalı devam ettiriş şekli de bize çok yönlü bir mizaca sahip olduğunu göstermiştir.

Çocuğun seçmiş olduğu ay, güneş ve yıldız sembollerinden yola çıkarak söyleyebiliriz ki, aile birlikteliğe(yıldız sembolü) önem veren bireylerden oluşmaktadır. Ancak çocuğun zihnindeki baba imajı biraz baskın bir yapıya sahiptir. Anne imajı(hilal) ise olması gerektiği gibi değildir ve çocuk anneye karşı tepkili olduğu için bu durumun

değiştirilmesini istememektedir. Nitekim çocuğun hayatında var olan sevginin göstergesi olan su sembolünü de kirli görmesi maalesef tahminimizi doğrulamaktadır.

Çocuğun masalı bitiriş şekli oldukça ilginçtir. Gelişmiş hayal dünyası şaşırtıcı düzeyde ve tahmin edilemez bir yapıdadır. Tam masalı mutlu sonla, akılcı bir şekilde bitirecek derken hayalperest, ibret verici ve kötü sonla bitirmesi bir yandan hayal dünyasının gelişmişliğini gösterirken bir yandan da duygu durumunda yaşadığı karmaşanın, zihninde de var olduğu göstermektedir.

3.3. Y. E. K. (Cinsiyet: Erkek, Yaş: 12), Yılan Hikâyesi

Uygulayıcı: Eski zamanların birinde bir adam yaşarmış. Bu adam bir gün yolda yürürken bir kutuya rastlamış. Boş mu, dolu mu diye kutuya vurunca kutudan ses gelmiş. Belki içinde değerli bir şey vardır diye kutuyu açmış. Kutudan bir yılan çıkmış. Bu yılan adamın bacağına sarılmış ve "İşte şimdi beni bu kutuya hapseden düşmanımı buldum. Seni sokup öldüreceğim." demiş. Adam yılanı "Lütfen beni öldürme! Seni bu kutuya hapseden ben değilim. Benim bir ailem, çocuklarım var." diye yalvarmış. Adam çaresizlik içinde etrafına bakınırken bir at görmüş. Yılanı "Gel birlikte gidip ata soralım. At ne derse onu yapalım." demiş. Yılan bu teklifi kabul etmiş. Atın yanına gidip başlarından geçenleri anlatmışlar. At düşünüp taşınmış ve onlara "Ben zamanında bir Arap kralının atıydım. Bir insanoğlu gelip beni ondan aldı. Beni yarıştırdı. Girdiğim yarışmaları kazandım. Yarış kazanamaz olunca beni işlerinde kullandı. Güçten düşünce ise beni kapı dışarı attı. Şimdi böyle bir deri, bir kemik kaldım. Bu insanoğlu çiğ süt emmiş. Yılan kardeş, iyisi mi sen bunu öldür." demiş.

Adam çok üzülmüş ve ağlayarak yılanı öldürmemesi için yalvarmış. Umutsuzluk içinde etrafına bakınırken bir öküz görmüş. Adam "Gidip bir de öküze soralım." deyince yılan kabul etmiş ve gidip öküze durumu anlamışlar. Öküz düşünüp taşınmış ve onlara "Ben zamanında çok semizdim. Sahibim beni tarlada, bağda, bahçede kullandı. Ne zaman ki zayıf düştüm, iş yapamaz oldum sahibim beni kapı dışarı etti. Ben buralarda aç, sefil dolaşıyorum. Yılan kardeş bu insanoğlu çiğ süt emmiş. İyisi mi sen bunu öldür." demiş.

Adamın umutları giderek azalmış. Ağlayıp yalvararak yilandan son bir şans istemiş. Yılan da kabul etmiş. Adam çaresizlik içinde etrafına bakınırken kendisini kurtarmasını beklediği hayvanı görmüş. Gördüğü bu hayvan, hangi hayvan?

Y. E. K. : Tavşan.

Uygulayıcı: Çok güzel. Bu tavşanın rengi ne?

Y. E. K. : Beyaz.

Uygulayıcı: Beyaz bir tavşan çok güzel. Tavşanın yanına gelmişler. Meseleyi anlatmışlar. Tavşan adamla yılanla ne anlatmış?

Y. E. K. : Diyor ki “Onu öldürmeyin. Ben de zamanında insanoğlunun elindeydim. Bana çok iyi baktılar. Ondan sonra ben kendim dağa çıktım. Burada da çok iyiyim. Onu öldürmeyin. Bazı insanlar iyi.”

Uygulayıcı: Çok güzel. Şimdi gündüz olduğunu hayal et. Bu tavşan kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde güneş var mı?

Y. E. K. : Evet.

Uygulayıcı: Pekiyi, nasıl bir güneş?

Y. E. K. : Sapsarı bir güneş.

Uygulayıcı: Parlak bir güneş mi?

Y. E. K. : Evet.

Uygulayıcı: Havanın sıcaklığı tavşanı rahatsız ediyor mu?

Y. E. K. : Yok.

Uygulayıcı: Ilık bir hava var o zaman değil mi?

Y. E. K. : Evet.

Uygulayıcı: Çok güzel. Şimdi yavaş yavaş zamanın geçtiğini ve havanın kararmaya başladığını hayal et. Hava karardı ve gece oldu. Tavşan kafasını kaldırıp tekrar gökyüzüne baksın. Gökyüzünde ay var mı?

Y. E. K. : Evet.

Uygulayıcı: Nasıl bir ay? Hilal, yarım, dolunay?

Y. E. K. : Tam dolunay.

Uygulayıcı: Tam dolunay, çok güzel. Etrafında yıldızlar var mı?

Y. E. K. : Evet.

Uygulayıcı: Pekiyi sayabiliyor musun yoksa sayamayacağım kadar çok mu?

Y. E. K. : Sayamıyorum, çok fazla.

Uygulayıcı: Tamam. Yavaş yavaş zamanın geçtiğini ve ertesi gün olduğunu hayal et. Tavşan susamış, su içmek istiyor. Suyunu nereden içer?

Y. E. K. : Yakınında dere varsa dereden içer.

Uygulayıcı: Pekiyi dereyi görebiliyor musun?

Y. E. K. : Evet! Önümde.

Uygulayıcı: Pekiyi, bu derenin suyu temiz mi, kirli mi?

Y. E. K. : Evet, temiz.

Uygulayıcı: Temiz bir su, çok güzel. Pekiyi tavşan sudan içiyor mu?

Y. E. K. : Evet, şimdi içiyor.

Uygulayıcı: Tamam. Yanında başka bir hayvan var mı?

Y. E. K. : Yok. Tek başına içiyor.

Uygulayıcı: Tamam. Teşekkürler.

Yorum: Erkek çocukları için seçtiğimiz bu masalda kişinin kendini yerine koyduğu, kendiyle özdeşleştirdiği hayvan sembolü tavşandır. Tavşan sembolü bilinçaltı dilinde “Aile sıcaklığını, anne ve baba şefkatini tam olarak hisseden mutlu, huzurlu sakin insan (çocuklar için). Şanslı insan.” (Korkmaz, 2017: 33) anlamında değerlendirilmiştir. Mitolojik olarak farklı tradisyonlarda ise aynı zamanda üretkenliğin sembolü olarak kullanılmıştır. Seçtiği hayvan sembolünü beyaz tasvir etmesi de yine seçtiği hayvanla doğru orantılı bir sembolik anlam içermektedir. Saflığın, temizliğin, masumiyetin ve üretkenliğin rengi olan beyazla tavşan sembolü birlikte anlam olarak uyum gösteren sembollerdir ve çocuğun ruh hâli olarak kendini mutlu hissettiğinin göstergesidir.

Anne, baba ve aile ilişkileri için çocuğun seçtiği semboller de tavşan ve beyaz sembolleriyle doğru orantılıdır. Çünkü çocuğun zihninde var olan anne ve baba imajı, birliktelik imajı tam olarak sağlanabilmiştir. Çocuğun söylediği semboller aile ilişkilerinin sağlamlığının da bir göstergesidir. Çocuğun hayatında var olan sevginin

göstergesi olarak seçtiği su sembolü(akarsu) sürekli kendini yenileyen bir sevgiye sahip olduğunu göstermektedir.

Çocuğun masalı bitiriş şeklinden yola çıkarak diyebiliriz ki, sorunların çözümünde olağandışı veya hayalperest bir beklentiden çok rasyonel bir zihne sahiptir. Çünkü sorunlarını konuşarak, ikna etmeye çalışarak çözmeye çalışmıştır. Masalı mutlu sonla sonuçlandırması ise yine ruh hâli ve mizacıyla doğru orantılıdır.

3.4. Y. S. Y. (Cinsiyet: Erkek, Yaş: 14), Yılan Hikâyesi

Uygulayıcı: Eski zamanların birinde bir adam yaşarmış. Bu adam bir gün yolda yürürken bir kutuya rastlamış. Boş mu, dolu mu diye kutuya vurunca kutudan ses gelmiş. Belki içinde değerli bir şey vardır diye kutuyu açmış. Kutudan bir yılan çıkmış. Bu yılan adamın bacağına sarılmış ve "İşte şimdi beni bu kutuya hapseden düşmanımı buldum. Seni sokup öldüreceğim." demiş. Adam yılanı "Lütfen beni öldürme! Seni bu kutuya hapseden ben değilim. Benim bir ailem, çocuklarım var." diye yalvarmış. Adam çaresizlik içinde etrafına bakınırken bir at görmüş. Yılanı "Gel birlikte gidip ata soralım. At ne derse onu yapalım." demiş. Yılan bu teklifi kabul etmiş. Atın yanına gidip başlarından geçenleri anlatmışlar. At düşünüp taşınmış ve onlara "Ben zamanında bir Arap kralının atıydım. Bir insanoğlu gelip beni ondan aldı. Beni yarıştırdı. Girdiğim yarışmaları kazandım. Yarış kazanamaz olunca beni işlerinde kullandı. Güçten düşünce ise beni kapı dışarı attı. Şimdi böyle bir deri, bir kemik kaldım. Bu insanoğlu çiğ süt emmiş. Yılan kardeş, iyisi mi sen bunu öldür." demiş.

Adam çok üzülmüş ve ağlayarak yılanı öldürmemesi için yalvarmış. Umutsuzluk içinde etrafına bakınırken bir öküz görmüş. Adam "Gidip bir de öküze soralım." deyince yılan kabul etmiş ve gidip öküze durumu anlamışlar. Öküz düşünüp taşınmış ve onlara "Ben zamanında çok semizdim. Sahibim beni tarlada, bağda, bahçede kullandı. Ne zaman ki zayıf düştüm, iş yapamaz oldum sahibim beni kapı dışarı etti. Ben buralarda aç, sefil dolaşıyorum. Yılan kardeş bu insanoğlu çiğ süt emmiş. İyisi mi sen bunu öldür." demiş.

Adamın umutları giderek azalmış. Ağlayıp yalvararak yilandan son bir şans istemiş. Yılan da kabul etmiş. Adam çaresizlik içinde etrafına bakınırken kendisini kurtarmasını beklediği hayvanı görmüş. Gördüğü bu hayvan, hangi hayvan?

Y. S. Y. : Geyik.

Uygulayıcı: Geyik, çok güzel. Bu geyiğin rengi ne?

Y. S. Y. : Kahverengi.

Uygulayıcı: Kahverengi bir geyik. Geyiğin yanına geldiler ve meseleyi anlattılar. Pekiyi, geyik adamı kurtarmak istiyor mu?

Y. S. Y. : Eğer geyiğe de kötü şeyler yapmışlarsa o da öldürmesini söyler.

Uygulayıcı: Ama geyik öldür derse adam ölecek. Çünkü geyik adamın son şansı. Geyik mutlu mu, kendini mutlu hissediyor mu?

Y. S. Y. : Evet mutlu.

Uygulayıcı: Pekiyi, insanlar kötü davranmış mı geyiğe?

Y. S. Y. : Hayır, geyik de onun için “Adamı öldürmeyin diyor. İnsanoğlu çok insaflıdır.” diyor.

Uygulayıcı: Yani bütün insanlar kötü değil, değil mi? İyi insanlar da var. Pekiyi, yılanı ikna edebiliyor mu?

Y. S. Y. : Evet.

Uygulayıcı: Çok güzel. O zaman adam kurtuldu, değil mi?

Y. S. Y. : Evet.

Uygulayıcı: Şimdi gündüz olduğunu hayal et. Bu geyik kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde güneş var mı?

Y. S. Y. : Evet.

Uygulayıcı: Nasıl bir güneş? Parlak mı?

Y. S. Y. : Evet, parlak.

Uygulayıcı: Sıcaklığı nasıl? Geyik rahatsız oluyor mu?

Y. S. Y. : Evet, rahatsız oluyor?

Uygulayıcı: Sıcak mı hava?

Y. S. Y. : Evet.

Uygulayıcı: Tamam. Geyik çok sıcak olduğundan havanın daha ılık olmasını diliyor ve güneş de onun dileğini yerine getiriyor. Yavaş yavaş sıcaklığı azalttı, azalttı. Tam şu anda ılık bir hava oldu. Geyik şu anda havanın sıcaklığından memnun mu?

Y. S. Y. : Evet.

Uygulayıcı: Güzel, yavaş yavaş zamanın ilerlediği hayal et. Hava karardı, karardı ve gece oldu. Bu geyik tekrar kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde ay var mı?

Y. S. Y. : Evet.

Uygulayıcı: Nasıl bir ay? Hilal, yarım, dolunay?

Y. S. Y. : Dolunay.

Uygulayıcı: Çok güzel. Dolunayın ışıkları parlak mı?

Y. S. Y. : Parlak.

Uygulayıcı: Çok güzel. Etrafında yıldızlar var mı?

Y. S. Y. : Çok fazla var.

Uygulayıcı: Tamam. Yavaş yavaş zamanın geçtiğini ve ertesi gün olduğunu hayal et. Bu geyik susamış, su içmek istiyor. Suyunu nereden içer?

Y. S. Y. : Nehirden.

Uygulayıcı: Çok güzel. Bu nehir akarsu değil mi?

Y. S. Y. : Evet.

Uygulayıcı: Pekiyi, suyu temiz mi, kirli mi?

Y.S.Y. : Temiz bir su.

Uygulayıcı: Geyik bu sudan içiyor mu?

Y. S. Y. : Evet.

Uygulayıcı: Bu suyun şifalı bir su olduğunu hayal et. Tabi geyik içene kadar bunu bilmiyordu. O kadar lezzetli ve şifalı bir su ki geyik bu sudan içtikçe bembeyaz, çok güzel bir geyik oluyor. Geyiğin tüm vücudu şifalandı ve şu anda geyik çok mutlu. Hissedebiliyor musun?

Y. S. Y. : Evet.

Uygulayıcı: Çok güzel. Teşekkürler.

Yorum: Erkek çocukları için seçtiğimiz bu masalda kişinin kendi mizacıyla özdeşleştirerek seçtiği hayvan sembolü geyiktir. Aslında geyik genellikle bayanların kendileriyle özdeşleştirdikleri bir semboldür. Çünkü bilinçaltı dilinde geyik sembolü, “Nezaket sahibi, kibar, medeni, diksiyonuna özen gösteren, iyi kalpli, asla kötülük düşünmeyen, merhametli, sadık, özgürlüğüne düşkün insan.” (Korkmaz, 2017: 14) anlamlarında değerlendirilmektedir. Genel olarak tradisyonlarda da tanrıçalara atfedilen bir semboldür; ancak bazı tradisyonlarda (Galyalılarda olduğu gibi) tanrı sembolü olarak asalet ve erdemleri sembolize ettiğini de görmekteyiz. Bununla birlikte tüm tradisyonlarda geyik olumlu anlamlara sahip asil bir hayvan sembolü olarak kullanılmıştır. Seçtiği hayvan sembolünü kahverengi tasavvur etmesi ise yaş itibarıyla olduğundan daha olgun davranan biri olduğunun göstergesidir.

Çocuğun sahip olduğu anne ve baba imajına bakacak olursak, anne için seçtiği sembole(dolunay) dayanarak söyleyebiliriz ki anneyle olan bağı tam olması gerektiği gibi güçlüdür. Yalnız çocuğun güneşin sıcaklığından rahatsız olması gösteriyor ki baba imajı biraz sert tabiatlıdır. Ancak aile ilişkileri, birliktelikleri(yıldız sembolü) güçlüdür. Yine çocuğun seçtiği su sembolü çocuğun sürekli kendini yenileyen, saf bir sevgiye sahip olduğunun göstergesidir.. Dolayısıyla aile bu güçlü bağı oluşturabilmiştir.

Çocuğun masalı bitiriş şekli rasyonel bir zihne sahip olduğunu, sorunlarını konuşarak, mantık çerçevesinde halledebileceğini göstermektedir. Ancak her ne kadar olgun davranışlar sergilese de kibar, kırılgan tabiatı sebebiyle biraz yönlendirilmeye ihtiyaç duymaktadır.

3.5. B. A. (Cinsiyet: Erkek, Yaş: 12), Yılan Hikâyesi

Uygulayıcı: Eski zamanların birinde bir adam yaşarmış. Bu adam bir gün yolda yürürken bir kutuya rastlamış. Boş mu, dolu mu diye kutuya vurunca kutudan ses gelmiş. Belki içinde değerli bir şey vardır diye kutuyu açmış. Kutudan bir yılan çıkmış. Bu yılan adamın bacağına sarılmış ve "İşte şimdi beni bu kutuya hapseden düşmanımı buldum. Seni sokup öldüreceğim." demiş. Adam yılanı "Lütfen beni öldürme! Seni bu kutuya hapseden ben değilim. Benim bir ailem, çocuklarım var." diye yalvarmış. Adam çaresizlik

içinde etrafına bakınırken bir at görmüş. Yılana "Gel birlikte gidip ata soralım. At ne derse onu yapalım." demiş. Yılan bu teklifi kabul etmiş. Atın yanına gidip başlarından geçenleri anlatmışlar. At düşünüp taşınmış ve onlara "Ben zamanında bir Arap kralının atıydım. Bir insanoğlu gelip beni ondan aldı. Beni yarıştırdı. Girdiğim yarışmaları kazandım. Yarış kazanamaz olunca beni işlerinde kullandı. Güçten düşünce ise beni kapı dışarı attı. Şimdi böyle bir deri, bir kemik kaldım. Bu insanoğlu çiğ süt emmiş. Yılan kardeş, iyisi mi sen bunu öldür." demiş.

Adam çok üzölmüş ve ağlayarak yılana öldürmemesi için yalvarmış. Umutsuzluk içinde etrafına bakınırken bir öküz görmüş. Adam "Gidip bir de öküze soralım." deyince yılan kabul etmiş ve gidip öküze durumu anlamışlar. Öküz düşünüp taşınmış ve onlara "Ben zamanında çok semizdim. Sahibim beni tarlada, bağda, bahçede kullandı. Ne zaman ki zayıf düştüm, iş yapamaz oldum sahibim beni kapı dışarı etti. Ben buralarda aç, sefil dolaşıyorum. Yılan kardeş bu insanoğlu çiğ süt emmiş. İyisi mi sen bunu öldür." demiş.

Adamın umutları giderek azalmış. Ağlayıp yalvararak yilandan son bir şans istemiş. Yılan da kabul etmiş. Adam çaresizlik içinde etrafına bakınırken kendisini kurtarmasını beklediği hayvanı görmüş. Gördüğü bu hayvan, hangi hayvan?

B. A. : Kartal.

Uygulayıcı: Güzel. Bu kartalın rengi ne?

B. A. : Siyah.

Uygulayıcı: Siyah bir kartal. Tamam. Adamla kartal yılının yanına gidiyorlar. Meseleyi anlatıyorlar. Kartal adamı kurtarmak istiyor mu?

B. A. : İstiyor.

Uygulayıcı: Güzel. Kartal bu soruna nasıl bir çözüm buluyor?

B. A. : Kartalın gözleri iyi ya. Aslında uzaktan olanları görmüş. Yılanı kutuya bu adamın koymadığını da görmüş. Bu yüzden adama şahitlik ediyor?

Uygulayıcı: Güzel. Pekiyi, ikna edebiliyor mu yılani?

B. A. : Ediyor.

Uygulayıcı: O zaman adam kurtuldu, değil mi?

B. A. : Evet.

Uygulayıcı: Tamam. Şimdi gündüz olduğunu hayal et. Bu kartal gökyüzüne baksın. Gökyüzünde güneşi görebiliyor mu?

B. A. : Evet.

Uygulayıcı: Nasıl bir güneş?

B. A. : Yarisını bulutlar kapatmış.

Uygulayıcı: Tamam. Şimdi güneşin önündeki bulutların çekilip kaybolduğunu hayal et. Şu anda tertemiz, masmavi gökyüzünde güneş tek başına. Peki, bu güneşin sıcaklığı nasıl?

B. A. : Çok sıcak.

Uygulayıcı: Tamam. Kartalın güneşten sıcaklığını azaltmasını istediğini hayal et. Güneş bu isteği duydu. Çok sıcak olduğunu kabul etti. Kartalın isteğini yerine getirip yavaş yavaş sıcaklığını azaltmaya başladı. Sıcaklık azaldı, azaldı ve şu anda hava ılık. Çok güzel bir hava var şu anda. Bahar havası gibi. Bu ılık havayı hissedebiliyor musun?

B. A. : Evet.

Uygulayıcı: Güzel. Yavaş yavaş zamanın ilerlediği, havanın karardığını ve gece olduğunu hayal et. Şu anda her yer karanlık. Kartal tekrar gökyüzüne baksın. Gökyüzünde ay var mı?

B. A. : Var.

Uygulayıcı: Peki nasıl bir ay? Hilal, yarım, dolunay?

B. A. : Dolunay.

Uygulayıcı: Çok güzel. Etrafında yıldız var mı?

B. A. : Var.

Uygulayıcı: Sayabiliyor musun yoksa sayamayacağın kadar çok mu?

B. A. : Çok var.

Uygulayıcı: Güzel. Yavaş yavaş zamanın geçtiğini ve ertesi gün olduğunu hayal et. Bu kartal susamış su içmek istiyor. Suyunu nereden içer?

B. A. : Bir göle gidip oradan içsin.

Uygulayıcı: Pekiyi, gölü görebiliyor musun?

B. A. : Evet.

Uygulayıcı: Bu gölün suyu temiz mi, kirli mi?

B. A. : Temiz.

Uygulayıcı: Temiz bir su, çok güzel. Kartal gelip suyun kenarına kondu. Yalnız kartalın bilmediği bir şey var. Bu gölün suyu aslında şifalı bir suymuş. Bu sudan içtikçe gagasından başlayarak, başı ve tüm tüyleri bembeyaz oluyor. Çok güzel bembeyaz bir kartala dönüşüyor. Şu anda kartal hem zihnen hem bedenlen kendini çok iyi hissediyor, şifalanmış hissediyor. Bu sebeple kartal şu anda çok mutlu. Kartalın ne kadar mutlu olduğunu hissedebildin mi?

B. A. : Evet.

Uygulayıcı: Çok güzel. Teşekkürler.

Yorum: Tradisyonlarda genellikle güç ve iktidarın sembolü olan kartal, bilinçaltı dilinde “Etrafında olup biten her şeyden haberdar, otoriter, kendine güvenen, kontrolcü, cesur, lider insan.” (Korkmaz, 2017: 18) anlamlarında değerlendirilmiştir. Çocuğun kendini yerine koyarak seçmiş olduğu kartal sembolü yeryüzündeki aslan sembolünün gökyüzündeki karşılığıdır. Bu sebeple de sembol olarak aynı anlamları içerir. Yalnız seçmiş olduğu kartal sembolünü siyah olarak tasavvur etmesi ruh hâli olarak kendini çok mutlu hissetmediğinin bir göstergesidir; ancak yine siyah da içerdiği olumsuz anlamların yanı sıra asaletin de sembolüdür. Bu bağlam da seçtiği hayvan ve renk sembolleri birbiriyle orantılıdır diyebiliriz.

Çocuğun sahip olduğu baba imajı biraz baskın, sert karakterlidir ve çocuk bu durumdan rahatsız olmaktadır. Babanın sembolü olan güneşi tarif ederken sürekli onu görmeyi engelleyen bulut ya da sıcaklık gibi sorunların olması bu anlamda düşündürücüdür. Anne imajı(dolunay) ise babaya oranla çok daha güçlüdür. Ailedeki birliktelik algısı(yıldız sembolü) olması gerektiği gibidir. Çocuğun seçtiği su sembolünden yola çıkarak da söyleyebiliriz ki hissettiği sevgi sakin, büyük ve güvenilir bir sevgidir.

Masalı bitiriş şekli birçok erkek çocuğunda olduğu gibi akılcıdır. Sadece konuşup ikna ederek değil, aynı zamanda kartalın keskin görüş kabiliyetini kullanarak mevcut

soruna bir çözüm bulmuştur. Bu durum, kişinin var olan yeteneklerini en iyi şekilde değerlendirerek sorunlarını çözmesi noktasında seçtiği hayvan sembolünün rastlantı olmadığını göstermektedir.

3.6. S. E. K. : (Cinsiyet: Erkek, Yaş: 12), Yılan Hikâyesi

Uygulayıcı: Eski zamanların birinde bir adam yaşarmış. Bu adam bir gün yolda yürürken bir kutuya rastlamış. Boş mu, dolu mu diye kutuya vurunca kutudan ses gelmiş. Belki içinde değerli bir şey vardır diye kutuyu açmış. Kutudan bir yılan çıkmış. Bu yılan adamın bacağına sarılmış ve "İşte şimdi beni bu kutuya hapseden düşmanımı buldum. Seni sokup öldüreceğim." demiş. Adam yılanı "Lütfen beni öldürme! Seni bu kutuya hapseden ben değilim. Benim bir ailem, çocuklarım var." diye yalvarmış. Adam çaresizlik içinde etrafına bakınırken bir at görmüş. Yılanı "Gel birlikte gidip ata soralım. At ne derse onu yapalım." demiş. Yılan bu teklifi kabul etmiş. Atın yanına gidip başlarından geçenleri anlatmışlar. At düşünüp taşınmış ve onlara "Ben zamanında bir Arap kralının atıydım. Bir insanoğlu gelip beni ondan aldı. Beni yarıştırdı. Girdiğim yarışmaları kazandım. Yarış kazanamaz olunca beni işlerinde kullandı. Güçten düşünce ise beni kapı dışarı attı. Şimdi böyle bir deri, bir kemik kaldım. Bu insanoğlu çiğ süt emmiş. Yılan kardeş, iyisi mi sen bunu öldür." demiş.

Adam çok üzülmüş ve ağlayarak yılanı öldürmemesi için yalvarmış. Umutsuzluk içinde etrafına bakınırken bir öküz görmüş. Adam "Gidip bir de öküze soralım." deyince yılan kabul etmiş ve gidip öküze durumu anlamışlar. Öküz düşünüp taşınmış ve onlara "Ben zamanında çok semizdim. Sahibim beni tarlada, bağda, bahçede kullandı. Ne zaman ki zayıf düştüm, iş yapamaz oldum sahibim beni kapı dışarı etti. Ben buralarda aç, sefil dolaşıyorum. Yılan kardeş bu insanoğlu çiğ süt emmiş. İyisi mi sen bunu öldür." demiş.

Adamın umutları giderek azalmış. Ağlayıp yalvararak yilandan son bir şans istemiş. Yılan da kabul etmiş. Adam çaresizlik içinde etrafına bakınırken kendisini kurtarmasını beklediği hayvanı görmüş. Gördüğü bu hayvan, hangi hayvan?

S. E. K. : Aslan.

Uygulayıcı: Bu aslanın rengi ne?

S. E. K. : Mor. Çok güzel bir aslan.

Uygulayıcı: Mor bir aslan, tamam. Aslanın yanına geldiler, meseleyi anlattılar. Artık aslan ne derse onu yapacaklar. Bu aslan adamı kurtarmak istiyor mu?

S. E. K. : Evet.

Uygulayıcı: Güzel. Bu aslan olaya nasıl bir çözüm bulacak?

S. E. K. : Yılan kendini kutuya kapatan kişiyi hatırlamıyor mu?

Uygulayıcı: Hayır. Biri onu kutuya kapatmış ama kapatanın bu adam olduğunu zannediyor.

S. E. K. : Yılan diyor ki “Adamın yerinde sen olsaydın, eşin ve çocukların olsaydı öldürülmek ister miydin?

Uygulayıcı: O zaman aslan yilandan empati kurmasını istiyor değil mi?

S. E. K. : Evet.

Uygulayıcı: Tamam. Pekiyi, yılan ikna oluyor mu?

S. E. K. : Evet, oluyor.

Uygulayıcı: Aslan şimdi mutlu mu, adamı kurtardığı için?

S. E. K. : Evet, mutlu. Amacı buydu sonuçta.

Uygulayıcı: Tamam. Aslan meseleyi halletti ve adam da yılan da gittiler. Şimdi gündüz olduğunu hayal et. Bu aslan kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde güneş var mı?

S. E. K. : Var.

Uygulayıcı: Nasıl bir güneş tarif eder misin?

S. E. K. : Sapsarı ve kocaman.

Uygulayıcı: Pekiyi, sıcaklığı nasıl? Aslan rahatsız oluyor mu, yoksa ılık bir hava mı var?

S. E. K. : Rahatsız oluyor.

Uygulayıcı: Tamam. Aslanın, havanın daha ılık olmasını dilediğini ve güneşin de bu dileği alıp kabul ettiğini hayal et. Böyle yavaş yavaş sıcaklığını azaltmaya başladı.

Azalttı, azalttı ve Őu anda çok güzel, ılık bir hava var. Bahar havası gibi hayal edebildin mi?

S. E. K. : Evet.

Uygulayıcı: Güzel. Yavaş yavaş vaktin ilerlediğini ve havanın kararmaya başladığını hayal et. Hava karardı, karardı ve gece oldu. Aslan tekrar kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde ay var mı?

S. E. K. : Var.

Uygulayıcı: Güzel. Nasıl bir ay? Hilal, yarım, dolunay?

S. E. K. : Yarım ay.

Uygulayıcı: Pekiyi, dolunay olsun ister misin?

S. E. K. : Olur.

Uygulayıcı: Aslanın bu dileğini ayın duyduğunu ve kabul ettiğini hayal et. Ay büyümeye başladı. Büyüdü, büyüdü ve dolunay hâline geldi. Őu anda çok parlak, çok güzel bir dolunay oldu. Bu dolunayın etrafında yıldızlar var mı?

S. E. K. : Var.

Uygulayıcı: Sayabiliyor musun yoksa sayamayacağın kadar çok mu?

S. E. K. : Çok.

Uygulayıcı: Güzel. Zamanın ilerlediğini ve ertesı gün olduğunu hayal et. Bu aslan çok susamış, su içmek istiyor. Suyunu nereden içer?

S. E. K. : Nehirden.

Uygulayıcı: Nehrin suyu nasıl, akarsu mu?

S. E. K. : Yok, durgun bir su.

Uygulayıcı: Pekiyi bu su temiz mi, kirli mi?

S. E. K. : Kirli.

Uygulayıcı: Tamam. O zaman bu durgun suyun birden hareketlendiğini ve akmaya başladığını hayal et. Dalgalar hızlanmaya başladı. Dalgalar hızlandı, hızlandı. Dalgalarla beraber gelen suyla birlikte nehrin temizlendiğini hayal et. Böylece nehir

dalgaların taşıdığı suyla tamamen temizlendi. Aslan akarsuyun yanına yaklaştı. Aslan bu sudan içiyor mu?

S. E. K. : Evet, içiyor.

Uygulayıcı: Çok güzel. Teşekkürler.

Yorum: Erkek çocukları için seçtiğimiz bu masalda çocuğun kendiyle özdeşleştirerek tercih ettiği hayvan sembolü aslandır. Aslan bilinçaltı dilinde “Otoriter, kendine güvenen, kontrolcü, cesur, lider...” (Korkmaz, 2017: 2) anlamlarında değerlendirilen bir semboldür. Farklı tradisyonlarda da aslan asalet, güç, hâkimiyet, akıl, cömertlik ve cesaretin sembolü olarak kullanılmış pek çok kültürde (özellikle Yunan ve Mısır) gücü daha da arttırılma adına başka hayvanlarla ya da insan başıyla birleştirilerek sfenksleri yapılmıştır. Aslan için seçtiği mor renk ilk etapta ilginç görülse de mor rengin sembolik anlamları düşünüldüğünde seçtiği hayvan sembolüyle renk sembolünün aslında bağlantılı olduğu görülecektir. Çünkü mor renk, pozitif enerjisi yüksek bir renk olmanın yanı sıra tanrıların ve kralların rengi olarak bilinir. Bunun yanında boyun eğmenin, matem ve çilenin de rengidir. Çocuğun hayatında var olan sevgi imajının sembolü olan suyu kirli tasavvur etmesi bu bağlamda mor rengi tercih etmesini daha anlaşılır kılmaktadır.

Çocuğun güneşin sıcaklığından rahatsız olması sahip olduğu baba imajının biraz baskın ve sert olduğunun göstergesidir. Bunun yanında anne imajı(yarım ay) görülmekle birlikte tam olması gerektiği gibi değildir. Aile birlikteliğe(yıldız sembolü) önem veren bir yapıya sahiptir; ancak aradaki sevgi bağı şu an çocuk için her an sarsılabilir düzeydedir. Çünkü çocuk su sembolünü kirli görmüştür. Tabii ki yaş itibariyle duygu durumunda olabilecek gelgitlerin yaşanabilmesi oldukça doğaldır.

Masalı bitiriş şekli bize gösteriyor ki olayları konuşarak halletmeye çalışmasının yanı sıra olaylara biraz da duygusal açıdan bakabilen bir mizaca sahiptir. Çünkü sorunu halledebilme adına karşı taraftan empati kurmasını istemiş ve masalı mutlu sonla bitirmiştir.

3.7. M. İ. (Cinsiyet: Kız, Yaş: 12), Kurbağa Kız

Uygulayıcı: Zamanın birinde bir adam ve üç oğlu varmış. Bu adam bir gün oğullarına demiş ki "Oğlum kendiniz evlenin, kendiniz kazanın. Ben kimin kızını kime

isteyeyim." Bunu söyledikten sonra oğullarına üç tane ok vermiş ve demiş ki "Oğullarım, bu okları atın. Kimin kapısına düşerse ben size gidip onun kızını isteyeyim." En büyük oğlu yayını çekip okunu fırlatmış ve ok bir sarayın kapısına düşmüş. Babası gidip padişahın kızını istemiş. Padişah kızını verince oğluyla evlendirmiş. Ortanca oğlan yayını gerip okunu fırlatmış ve ok gidip vezirin kapısının önüne düşmüş. Babası gidip vezirin kızını istemiş. Vezir kızını verince de oğluyla evlendirmiş. En küçük oğlan yayını gerip okunu fırlatmış, ancak ok herhangi birinin kapısına düşmemiş. Okun havada süzülüp bir hayvanın yanına düştüğünü hayal et. Ancak bu hayvan geceleri sihirli bir şekilde güzel bir kıza dönüşen bir hayvan. Bu hangi hayvan?

M.İ. : Kurbağa.

Uygulayıcı: Tamam. Bu kurbağanın rengi ne?

M. İ. : Yeşil.

Uygulayıcı: Yeşil bir kurbağa. Tamam. En küçük kardeş okunu almak için geldiğinde bakmış ki etrafında kimse yok. Kurbağa, o fark etmeden sırtına çıkmış. Unutmadan, bu gölün suyu temiz mi, kirli mi?

M.İ. : Temiz bir su.

Uygulayıcı: Çok güzel. Bu gençle kurbağa gencin evine gitmişler. Bu arada genç, oku birinin kapısına düşmediği için kaderini kabullenmiş. Bu genç sabah uyanınca bakmış ki ev temizlenmiş, yemekler yapılmış. Genç bunu bilmiyormuş ama kurbağa gece olunca kıza dönüşmüş ve sessizce, genci uyandırmadan temizlik ve yemek yapmış. Bu durum böyle günlerce devam etmiş. Bundan sonra neler olmuş?

M. İ. : Adam en sonunda bu işte bir terslik olduğunu fark ediyor ve kurbağayı fark ediyor.

Uygulayıcı: Nasıl fark ediyor. Gece uyumuyor mu?

M. İ. : Hayır. Kurbağanın evde olduğunu fark ediyor. Geceleri uyuyup sabahları uyandığında kurbağa tekrar orada. Bir süre sonra genç bu duruma şaşırıyor.

Uygulayıcı: Tamam. Kurbağanın evin penceresinden dışarıya baktığını hayal et. Gökyüzünde güneş var mı?

M. İ. : Evet.

Uygulayıcı: Nasıl bir güneş?

M. İ. : Sarı bir güneş.

Uygulayıcı: Pekiyi, sıcaklığı nasıl? Kurbağa rahatsız oluyor mu?

M. İ. : Ilık bir hava.

Uygulayıcı: Güzel. Zamanın geçtiğini hayal et. Bu kurbağa güzel bir kıza dönüştü. Bu kız pencereye yaklaşsın ve gökyüzüne baksın. Gökyüzünde ay var mı?

M. İ. : Evet.

Uygulayıcı: Pekiyi, nasıl bir ay? Hilal, yarım, dolunay?

M. İ. : Dolunay.

Uygulayıcı: Çok güzel. Etrafında yıldızlar var mı?

M. İ. : Evet.

Uygulayıcı: Sayabiliyor musun yoksa sayamayacağın kadar çok mu?

M. İ. : Çok fazla.

Uygulayıcı: Güzel. Şimdi devam edebilirsin.

M. İ. : Hani biz evlerimizde çiçeklerimizle konuşuruz ya adam da o şekilde gündüzleri kurbağayla konuşmaya başlıyor. “Neden sürekli evimdesin?” diye. Bir gün bu genç dışarıda arkadaşlarıyla eğlenceye gidiyor. Gece eve geldiğinde bakıyor ki yine ev temizlenmiş ve kanepede güzel bir kız oturuyor. Kızın yanına gidip sorular soruyor. Kız da ona gerçeği anlatıyor. Genç hem mutlu oluyor hem de biraz üzülüyor. Kızın tamamıyla kıza dönüşmesi için bir iksir içmesi gerekiyor. O iksirin yapılması da uzun zaman alacak. Çünkü içine nadir bulunan eşyalar konuluyor. Kıza âşık olduğu için o iksiri bulmak için çabalıyor ve buluyor. Bulduktan sonra iksiri kıza içiriyor ve kız, normal bir kıza olur.

Uygulayıcı: Çok güzel. Teşekkürler.

Yorum: Özellikle kız çocukları için seçtiğimiz bu masalda kişinin kendisiyle özdeşleştirerek seçtiği hayvan sembolü kurbağadır. Bilinçaltı dilinde kurbağa sembolik olarak “Potansiyeline ulaşamamış insan. Bir durumu değiştirme çabasında olan insan.” (Korkmaz, 2017: 22) anlamlarında değerlendirilmiştir. Kurbağa çeşitli tradisyonlarda değişim, dönüşüm, yeniden doğma ve aynı zamanda gizemi simgeleyen bir hayvan

sembolüdür. Bu sebeple de genellikle dişil özelliklerle bağdaştırılır. Sembol olarak seçtiği hayvanı yeşil tasavvur etmesi de oldukça doğaldır. Çünkü yeşil, kurbağaların büyük bir çoğunluğunun rengi olmasının yanı sıra yine dişil özellikleri ağır basan, şifa, değişim, dönüşüm, gençlik dönemi ve şifa gibi sembolik anlamlar barındırmaktadır.

Çocuğun sahip olduğu anne ve baba imajı, seçmiş olduğu güneş ve ay sembollerinden yola çıkarak değerlendirecek olursak olması gerektiği gibidir. Birlikteliğe(yıldız sembolü) önem veren aile aynı zamanda çocukla aralarında olması gereken bağı olumlu şekilde yönlendirebilmiştir. Çocuğun sahip olduğu sevgi imajı(temiz su) da güven vericidir.

Masalı yönlendiriş şekli bize göstermektedir ki çocuk ilk etapta hayatı olağan akışı içinde anlamlandırmaya çalışmaktadır. Ancak maalesef pek çok kız çocuğunda olduğu gibi sorunların çözümünde kendisi emek harcamaktan ziyade karşı tarafın yardımını ya da olağanüstü çözümleri beklemektedir. Masalı mutlu sonla bitirmesi ise sahip olduğu sevgi imajının bir diğer göstergesidir.

3.8. E. D. (Cinsiyet: Kız, Yaş: 14), Kurbağa Kız

Uygulayıcı: Zamanın birinde bir adam ve üç oğlu varmış. Bu adam bir gün oğullarına demiş ki "Oğlum kendiniz evlenin, kendiniz kazanın. Ben kimin kızını kime isteyeyim." Bunu söyledikten sonra oğullarına üç tane ok vermiş ve demiş ki "Oğullarım, bu okları atın. Kimin kapısına düşerse ben size gidip onun kızını isteyeyim." En büyük oğlu yayını çekip okunu fırlatmış ve ok bir sarayın kapısına düşmüş. Babası gidip padişahın kızını istemiş. Padişah kızını verince oğluyla evlendirmiş. Ortanca oğlan yayını gerip okunu fırlatmış ve ok gidip vezirin kapısının önüne düşmüş. Babası gidip vezirin kızını istemiş. Vezir kızını verince de oğluyla evlendirmiş. En küçük oğlan yayını gerip okunu fırlatmış, ancak ok herhangi birinin kapısına düşmemiş. Okun havada süzülüp bir hayvanın yanına düştüğünü hayal et. Ancak bu hayvan geceleri sihirli bir şekilde güzel bir kıza dönüşen bir hayvan. Bu hangi hayvan?

E. D. : Kurbağa.

Uygulayıcı: Tamam. Bu kurbağanın rengi ne?

E. D. : Mavi ve turuncu.

Uygulayıcı: Güzel. Gencimiz okun yanına gelmiş ve etrafına bakmış ama kimseyi görememiş. Kurbağa, bu genç fark etmeden bu gencin sırtına tırmanmış. Bu arada bu gölün suyu temiz mi kirli mi?

E. D. : Çok güzel, tertemiz bir su.

Uygulayıcı: Çok güzel. Bu gençle kurbağa gencin evine gitmişler. Genç, oku birinin kapısına düşmediği için kaderini kabullenmiş. Bu genç, akşam olunca uyumuş. Sabah olup uyanınca bakmış ki ev temizlenmiş, yemekler yapılmış. Genç bunu bilmiyormuş ama kurbağa gece olunca kıza dönüşmüş ve sessizce, genci uyandırmadan temizlik ve yemek yapmış. Bu durum böyle günlerce devam etmiş. Şimdi gündüz olduğunu hayal et. Bu kurbağa pencereden dışarı, gökyüzüne doğru baksın. Gökyüzünde güneş var mı?

E. D. : Evet.

Uygulayıcı: Pekiyi, nasıl bir Güneş?

E. D. : Yuvarlak ve çok parlayan bir güneş.

Uygulayıcı: Çok güzel. Sıcaklığı kurbağayı rahatsız ediyor mu?

E. D. : Etmiyor.

Uygulayıcı: Ilık bir hava var o zaman, değil mi?

E. D. : Evet.

Uygulayıcı: Güzel. Yavaş yavaş zamanın geçtiği ve gece olduğunu hayal et. Genç uyudu, kurbağa güzel bir kıza dönüştü. Kız tekrar pencereden gökyüzüne baksın. Gökyüzünde ay var mı?

E. D. : Evet.

Uygulayıcı: Pekiyi, nasıl bir ay? Hilal, yarım, dolunay?

E. D. : Dolunay.

Uygulayıcı: Çok güzel. Işıkları parlak mı?

E. D. : Evet.

Uygulayıcı: Etrafında yıldızlar var mı?

E. D. : Evet.

Uygulayıcı: Sayabiliyor musun yoksa sayamayacağın kadar çok mu?

E. D. : Çok fazla.

Uygulayıcı: Çok güzel. Böylelikle günler geçmeye devam etmiş. Bundan sonra bu masal nasıl devam eder? Olaylar nasıl gelişiyor?

E. D. : Bir gece genci uyandırır ve ona her şeyi anlatır.

Uygulayıcı: Kız kendisi fark ettiriyor değil mi?

E. D. : Evet.

Uygulayıcı: Güzel. Derdini de anlatıyor. Pekiyi, bu gencimiz kıza âşık oluyor mu?

E. D. : Evet.

Uygulayıcı: Tamam ama bu soruna nasıl bir çözüm bulacaklar? Çünkü kız hâlâ gündüzleri kurbağaya dönüşüyor.

E. D. : Aslında iyi bir peri onu iyileştirebilir.

Uygulayıcı: Bu periyi nereden bulacaklar?

E. D. : Bir mağaranın içinde. Çok güzel, altınlarla dolu bir mağaranın içinde.

Uygulayıcı: O zaman gencimiz bir maceraya çıkmış. Bu mağarayı bulmuş. Mağaranın içinde bu altınlar ve iyi kalpli bir peri var. Derdini ve dileğini bu periye anlatmış. Pekiyi, peri gencin dileğini kabul ediyor mu?

E. D. : Evet.

Uygulayıcı: O zaman birlikte dönmüşler ve peri sihir yapmış. Kız o günden sonra bir daha kurbağaya dönüşmemiş, değil mi?

E. D. : Evet.

Uygulayıcı: Çok güzel. Teşekkürler.

Yorum: Özellikle kız çocukları için seçtiğimiz bu masalda kişinin kendisiyle özdeşleştirerek seçtiği hayvan sembolü kurbağadır. Bilinçaltı dilinde kurbağa sembolik olarak “Potansiyeline ulaşamamış insan. Bir durumu değiştirme çabasında olan insan.” (Korkmaz, 2017: 22) anlamlarında değerlendirilmiştir. Kurbağa çeşitli tradisyonlarda

değişim, dönüşüm, yeniden doğma ve aynı zamanda gizemi simgeleyen bir hayvan sembolüdür. Bu sebeple de genellikle dişil özelliklerle bağdaştırılır. Seçtiği hayvan sembolünü mavi ve turuncu renkte tasavvur etmiştir. Sembol olarak mavi bilinçaltı dilinde “Sosyal çevresi geniş insan. Arkadaş canlısı, hayatı seven insan.” (Korkmaz, 2017: 43) anlamlarında değerlendirilmektedir. Ayrıca çeşitli tradisyonlarda göğün rengi olduğu için ruhani, semavi olanlarla ve bilgelikle özdeşleştirilen anlamlar barındırmaktadır. Turuncu renk de yine kişinin sosyal yanını vurgulayan olumlu yönü yüksek bir renktir.

Çocuğun sahip olduğu anne ve baba imajı, seçmiş olduğu güneş ve ay sembollerinden yola çıkarak değerlendirilecek olursak olması gerektiği gibidir. Birlikteliğe(yıldız sembolü) önem veren aile aynı zamanda çocukla aralarında olması gereken bağı olumlu şekilde yönlendirebilmiştir. Seçmiş olduğu su sembolünü(temiz su) anlatış tarzından da söyleyebiliriz ki çocuk ebeveynlerine güvenmektedir. Ayrıca aralarındaki sevgi bağı da güçlü bir bağlıdır.

Masalı bitiriş şekli hem hayal dünyasının gelişmişliğini göstermekte hem de olayların çözümünde ilk adımı kendisinin attığını göstermektedir. Sonrasında ise karşı tarafın özverisini beklemektedir. Ayrıca masalı mutlu sonla bitirmesi sahip olduğu sevgi tasavvurunun bir sonucudur.

3.9. E. S. D. (Cinsiyet: Kız, Yaş: 13), Kurbağa Kız

Uygulayıcı: Zamanın birinde bir adam ve üç oğlu varmış. Bu adam bir gün oğullarına demiş ki "Oğlum kendiniz evlenin, kendiniz kazanın. Ben kimin kızını kime isteyeyim." Bunu söyledikten sonra oğullarına üç tane ok vermiş ve demiş ki "Oğullarım, bu okları atın. Kimin kapısına düşerse ben size gidip onun kızını isteyeyim." En büyük oğlu yayını çekip okunu fırlatmış ve ok bir sarayın kapısına düşmüş. Babası gidip padişahın kızını istemiş. Padişah kızını verince oğluyla evlendirmiş. Ortanca oğlan yayını gerip okunu fırlatmış ve ok gidip vezirin kapısının önüne düşmüş. Babası gidip vezirin kızını istemiş. Vezir kızını verince de oğluyla evlendirmiş. En küçük oğlan yayını gerip okunu fırlatmış, ancak ok herhangi birinin kapısına düşmemiş. Okun havada süzülüp bir hayvanın yanına düştüğünü hayal et. Ancak bu hayvan geceleri sihirli bir şekilde güzel bir kıza dönüşen bir hayvan. Bu hangi hayvan?

E. S. D. : Kurbağa.

Uygulayıcı: Bu kurbağanın rengi ne?

E. S. D. : Yeşil.

Uygulayıcı: Yeşil bir kurbağa. Tamam. En küçük kardeş okunu almaya geldiğinde bakmış ki etrafta kimse yok. Kurbağa o fark etmeden sırtına çıkmış. Bu arada, bu gölün suyu temiz mi, kirli mi?

E. S. D. : Temiz bir su.

Uygulayıcı: Çok güzel. Bu gençle kurbağa gencin evine gitmişler. Bu arada genç, oku birinin kapısına düşmediği için kaderini kabullenmiş. Bu genç sabah uyanınca bakmış ki ev temizlenmiş, yemekler yapılmış. Bu durum böyle günlerce devam etmiş. Şimdi gündüz olduğunu hayal et. Bu kurbağa pencereden dışarıya baksın. Gökyüzünde güneş var mı?

E. S. D. : Evet.

Uygulayıcı: Nasıl bir güneş.

E. S. D. : Yarısı bulutların içinde bir güneş.

Uygulayıcı: Onu bulutlardan kurtaralım. Bulutlar yavaş yavaş küçülüp kaybolsunlar. Rüzgârla sürüklenip gitsinler ve güneş tek başına gökyüzünde kalsın. Sarı, parlak, çok güzel bir güneş. Pekiyi, sıcaklığı nasıl, kurbağa rahatsız oluyor mu?

E. S. D. : Olmuyor.

Uygulayıcı: Ilık bir hava var o zaman, değil mi?

E. S. D. : Evet.

Uygulayıcı: Güzel. Zamanın geçtiğini ve gece olduğunu hayal et. Tabi kurbağamız güzel bir kıza dönüştü. Kız pencereden dışarıya, gökyüzüne baksın, gökyüzünde ay var mı?

E. S. D. : Var.

Uygulayıcı: Şekli nasıl? Hilal, yarım, dolunay?

E. S. D. : Hilal.

Uygulayıcı: Pekiyi, dolunay olsun ister misin?

E. S. D. : Olabilir.

Uygulayıcı: Tamam. Kızın bunu dilediğini, ayın da bu dileği duyduğunu ve kabul ettiğini hayal et. Hilal şeklindeki ay yavaş yavaş büyüyor. Önce yarım ay oluyor. Daha da büyüyor ve çok güzel, parlak bir dolunay oluyor. Bu dolunayın etrafında yıldız var mı?

E. S. D. : Var.

Uygulayıcı: Pekiyi, sayabiliyor musun yoksa sayamayacağın kadar çok mu?

E. S. D. : Çok fazla.

Uygulayıcı: Tamam. Böylece zaman ilerliyor. Bundan sonra olaylar nasıl gelişiyor?

E. S. D. : Gündüz olduğunda kurbağa camdan bakarken prens onu fark ediyor. O sırada akşam oluyor. Sonra kurbağa güzel bir kıza dönüşüyor. Sonra da birbirlerini sevip birbirleriyle evleniyorlar.

Uygulayıcı: Güzel. Yalnız, evlenmeleri sorunu çözmiyor ki! Kız hâlâ gündüzleri bir kurbağaya dönüşüyor. Bu soruna nasıl bir çözüm buluyorlar?

E. S. D. : Orada yaşayan büyücülere gidebilirler.

Uygulayıcı: Pekiyi, bu büyücüler iyi kalpli mi, yoksa kötü kalpli mi?

E. S. D. : İyi kalpliler.

Uygulayıcı: Bu iyi kalpli büyücüler soruna nasıl bir çözüm buluyor?

E. S. D. : İksir hazırlayıp veriyor ve kız düzeliyor.

Uygulayıcı: Çok güzel. Teşekkürler.

Yorum: Özellikle kız çocukları için seçtiğimiz bu masalda kişinin kendisiyle özdeşleştirerek seçtiği hayvan sembolü kurbağadır. Bilinçaltı dilinde kurbağa sembolik olarak “Potansiyeline ulaşamamış insan. Bir durumu değiştirme çabasındaki insan.” (Korkmaz, 2017: 22) anlamlarında değerlendirilmiştir. Kurbağa çeşitli tradisyonlarda değişim, dönüşüm, yeniden doğma ve aynı zamanda gizemi simgeleyen bir hayvan sembolüdür. Bu sebeple de genellikle dişil özelliklerle bağdaştırılır. Sembol olarak seçtiği

hayvanı yeşil tasavvur etmesi de oldukça doğaldır. Çünkü yeşil, kurbağaların büyük bir çoğunluğunun rengi olmasının yanı sıra yine dişil özellikleri ağır basan, şifa, değişim, dönüşüm, gençlik dönemi ve şifa anlamları içeren sembolik anlamlar barındırmaktadır.

Çocuğun baba imajı olarak seçmiş olduğu güneş sembolü bulutların arkasındadır; ancak sıcaklığı rahatsız etmemektedir. Bu bağlamda çocuğuna arkadaş canlısı, samimi yaklaşan ancak aradaki bağın tam anlamıyla gerçekleştirilemediği bir baba imajına sahip olduğu sonucunu çıkarabiliriz. Annenin sembolü olan ayı ise hilal şeklinde görmesi çocuğun anne imajının zayıf olmasının bir sonucudur. Buna rağmen çocuk, sevgi çerçevesinde, birlikteliğe(yıldız sembolü) önem veren bir aile imajına sahiptir.

Çocuğun masalı bitiriş şekli birçok kız çocuğunda görüldüğü gibi hayali unsurlara bağlı ve duygusal yoğunluğu olan bir sonudur. Sorunun çözümü için olağanüstülük beklentisi vardır ve masal mutlu sonla bitirilmiştir.

3.10. B. S. Y. (Cinsiyet: Kız, Yaş: 12), Kurbağa Kız

Uygulayıcı: Zamanın birinde bir adam ve üç oğlu varmış. Bu adam bir gün oğullarına demiş ki "Oğlum kendiniz evlenin, kendiniz kazanın. Ben kimin kızını kime isteyeyim." Bunu söyledikten sonra oğullarına üç tane ok vermiş ve demiş ki "Oğullarım, bu okları atın. Kimin kapısına düşerse ben size gidip onun kızını isteyeyim." En büyük oğlu yayını çekip okunu fırlatmış ve ok bir sarayın kapısına düşmüş. Babası gidip padişahın kızını istemiş. Padişah kızını verince oğluyla evlendirmiş. Ortanca oğlan yayını gerip okunu fırlatmış ve ok gidip vezirin kapısının önüne düşmüş. Babası gidip vezirin kızını istemiş. Vezir kızını verince de oğluyla evlendirmiş. En küçük oğlan yayını gerip okunu fırlatmış, ancak ok herhangi birinin kapısına düşmemiş. Okun havada süzülüp bir hayvanın yanına düştüğünü hayal et. Ancak bu hayvan geceleri sihirli bir şekilde güzel bir kıza dönüşen bir hayvan. Bu hangi hayvan?

B. S. Y. : Kurbağa.

Uygulayıcı: Tamam. Pekiyi bu kurbağanın rengi ne?

B. S. Y. : Yeşil.

Uygulayıcı: Yeşil bir kurbağa. Tamam. En küçük kardeş oku almaya geldiğinde bakıyor ki etrafta kimse yok. Kurbağa o fark etmeden sırtına çıkmış. Bu arada, bu gölün suyu temiz mi, kirli mi?

B. S. Y. : Kirli.

Uygulayıcı: Su içebileceği başka bir yer var mı?

B. S. Y. : Gölün yanında suyu temiz olan bir birikintiden su içiyor.

Uygulayıcı: Çok güzel. Bu gençle kurbağa gencin evine gitmişler. Bu arada genç, oku birinin kapısına düşmediği için kaderini kabullenmiş. Bu genç sabah uyanınca bakmış ki ev temizlenmiş, yemekler yapılmış. Bu durum böyle günlerce devam etmiş. Şimdi gündüz olduğunu hayal et. Bu kurbağa pencereden dışarı, gökyüzüne baksın. Gökyüzünde güneş var mı?

B. S. Y. : Evet.

Uygulayıcı: Nasıl bir güneş?

B. S. Y. : Yuvarlak, sarı bir güneş.

Uygulayıcı: Çok güzel. Pekiyi, sıcaklığı nasıl. Kurbağa rahatsız oluyor mu sıcaklıktan?

B.S.Y. : Yok. Ilık bir hava var.

Uygulayıcı: Şimdi yavaş yavaş zamanın geçtiğini ve gece olduğunu hayal et. Tabii kurbağa çok güzel bir kıza dönüştü. Bu kız tekrar pencereden dışarı, gökyüzüne baksın gökyüzünde ay var mı?

B. S. Y. : Evet.

Uygulayıcı: Pekiyi, nasıl bir ay? Hilal, yarım, dolunay?

B. S. Y. : Hilal.

Uygulayıcı: Hilal şeklinde. Dolunay olsun ister misin?

B. S. Y. : Evet.

Uygulayıcı: Kızın bunu dilediğini ve ayın da bu dileği duyup kabul ettiğini hayal et. Yavaş yavaş ay büyümeye başladı. Büyüdü, büyüdü, önce yarım ay oldu. Büyümeye

devam etti ve dolunay oldu. Çok parlak, çok güzel bir dolunay oldu. Pekiyi, bu dolunayın etrafında yıldızlar var mı?

B. S. Y. : Evet.

Uygulayıcı: Kaç tane var, sayabiliyor musun yoksa sayamayacağın kadar çok mu?

B. S. Y. : Bir sürü yıldız var.

Uygulayıcı: Çok güzel. Böylece ertesi gün oluyor. Bundan sonra olaylar nasıl geliyor?

B. S. Y. : Sabah olunca kız yine kurbağaya dönüşüyor. Genç de sabah uyanıyor ve evde bir kurbağa olduğunu fark ediyor. Bu kurbağa eve nasıl girdi diye düşünüyor. Genci görünce kurbağa yatağın altına saklanıyor. Prens onu bulamıyor. Bulamadığı içinde evden dışarı çıkıyor. Kurbağa da onun peşinden gidiyor. Prens kahvaltısını yapıyor ve dışarda geziyor. Bu sırada kurbağa da onu takip ediyor. Vaktin nasıl geçtiğini anlamıyorlar ve birden beklemedikleri anda gece oluyor. Tabii gece olunca gencin peşindeki kurbağa kıza dönüşüyor. Prens, kıızı görünce çok mutlu oluyor. Prens nasıl birden gece olduğunu ve kurbağanın nasıl kıza dönüştüğünü de düşünüyor. Sonra bu kıızı sevdiği için elinden tutup babasına götürüyor ve bu kızla evlenmek istediğini söylüyor. Sonra da evleniyorlar.

Uygulayıcı: Tamam. Evleniyorlar ama kızın gündüzleri bir kurbağaya dönüştüğü sorunu hâlâ devam ediyor. Bu soruna nasıl bir çözüm buluyorlar?

B. S. Y. : Aslında padişahın sarayında bir büyücü varmış. O bütün sihirleri bildiği için kıza da sihir yapıyor ve kız bir daha kurbağaya dönüşmüyor.

Uygulayıcı: Çok güzel. Teşekkürler.

Yorum: Özellikle kız çocukları için seçtiğimiz bu masalda kişinin kendisiyle özdeşleştirerek seçtiği hayvan sembolü kurbağadır. Bilinçaltı dilinde kurbağa sembolik olarak “Potansiyeline ulaşamamış insan. Bir durumu değiştirme çabasında olan insan.” (Korkmaz, 2017: 22) anlamlarında değerlendirilmiştir. Kurbağa çeşitli tradisyonlarda değişim, dönüşüm, yeniden doğma ve aynı zamanda gizemi simgeleyen bir hayvan sembolüdür. Bu sebeple de genellikle dişil özelliklerle bağdaştırılır. Sembol olarak seçtiği hayvanı yeşil tasavvur etmesi de oldukça doğaldır. Çünkü yeşil, kurbağaların büyük bir

çoğunluğunun rengi olmasının yanı sıra yine dişil özellikleri ağır basan, şifa, değişim, dönüşüm, gençlik dönemi ve şifa anlamları içeren sembolik anlamlar barındırmaktadır.

Çocuğun sahip olduğu anne ve baba imajını değerlendirecek olursak, baba imajını karşılayan güneş sembolünden yola çıkarak söyleyebiliriz ki çocuğuna arkadaş gibi yaklaşan, samimi bir baba imajına sahiptir. Ay sembolü ise babaya göre daha sönük kalmıştır. Özgürlüğüne düşkün, çocukla arasındaki bağın biraz zayıf kaldığı bir anne imajına sahiptir. Her ne kadar birlikteliğe(yıldız sembolü) önem veren bir aile olsa da çocuğun hayatında var olan sevginin sembolü olan suyun kirli görülmesi bu bağın zayıflığından kaynaklanıyor olabilir.

Çocuğun masalı devam ettiriş ve bitiriş şekline baktığımızda aslında sorunlara mantıklı çözüm arayışlarına giren ancak tıkanıp durduğu noktalarda başkalarının desteğini ya da olağanüstü bir yardımı bekleyen bir mizacı görmekteyiz. Bununla birlikte seçtiği su sembolünün ima ettiği duygu durumuna rağmen masalı mutlu sonla bitirmesi olumlu olana yönelim konusunda umudunun olduğunun bir göstergesidir.

3.11. E. Y. (Cinsiyet: Kız, Yaş: 13), Kurbağa Kız

Uygulayıcı: Zamanın birinde bir adam ve üç oğlu varmış. Bu adam bir gün oğullarına demiş ki "Oğlum kendiniz evlenin, kendiniz kazanın. Ben kimin kızını kime isteyeyim." Bunu söyledikten sonra oğullarına üç tane ok vermiş ve demiş ki "Oğullarım, bu okları atın. Kimin kapısına düşerse ben size gidip onun kızını isteyeyim." En büyük oğlu yayını çekip okunu fırlatmış ve ok bir sarayın kapısına düşmüş. Babası gidip padişahın kızını istemiş. Padişah kızını verince oğluyla evlendirmiş. Ortanca oğlan yayını gerip okunu fırlatmış ve ok gidip vezirin kapısının önüne düşmüş. Babası gidip vezirin kızını istemiş. Vezir kızını verince de oğluyla evlendirmiş. En küçük oğlan yayını gerip okunu fırlatmış, ancak ok herhangi birinin kapısına düşmemiş. Okun havada süzülüp bir hayvanın yanına düştüğünü hayal et. Ancak bu hayvan geceleri sihirli bir şekilde güzel bir kıza dönüşen bir hayvan. Bu hangi hayvan?

E. Y. : Tavşan.

Uygulayıcı: Çok güzel. Pekiyi bu tavşanın rengi ne?

E. Y. : Beyaz.

Uygulayıcı: Beyaz bir tavşan. Tamam. En küçük kardeş oku almaya geldiğinde bakıyor ki etrafta kimse yok. Bu gencimizi de okunu alıyor ve evine geri dönüyor. Tavşan da o fark etmeden zıplaya zıplaya peşinden gidiyor. Eve geldiklerinde tavşan da evin içinde gizleniyor. Gündüzleri genç, evden çıkıp işlerini hallediyor. Akşam olup uyuyunca ise tavşan kıza dönüşüyor ve sessiz sedasız, genci uyandırmadan evi temizliyor, yemekleri yapıyor. Sabah olup genç uyanınca bakıyor ki ev temizlenmiş, yemekler yapılmış ama bunun asıl olduğunu bilmiyor. Şimdi gündüz olduğunu hayal et. Bu tavşan, gencimiz evde yokken pencereye tırmansın ve pencereden gökyüzüne baksın. Gökyüzünde güneş var mı?

E. Y. : Var.

Uygulayıcı: Nasıl bir güneş?

E. Y. : Bulutların arkasında.

Uygulayıcı: Tamam. Bu bulutların rüzgârla beraber yavaş yavaş çekildiğini ve güneşin tek başına kaldığını hayal et. Güneş şu anda tek başına ve pas parlak. Güneşin sıcaklığı tavşanı rahatsız ediyor mu?

E. Y. : Rüzgârdan dolayı hava ılık.

Uygulayıcı: Tamam. Şimdi yavaş yavaş zamanın geçtiğini ve gece olduğunu hayal et. Tabi tavşanımız güzel bir kıza dönüştü. Bu kız tekrar pencereden gökyüzüne baksın. Gökyüzünde de ay var mı?

E. Y. : Var.

Uygulayıcı: Pekiyi, nasıl bir ay? Hilal, yarım, dolunay?

E. Y. : Dolunay.

Uygulayıcı: Çok güzel. Işıkları parlak mı?

E. Y. : Evet.

Uygulayıcı: Etrafında yıldızlar var mı?

E. Y. : Yok.

Uygulayıcı: Tamam. Şimdi ertesi gün olduğunu hayal et, bundan sonrasında olaylar nasıl geliyor?

E. Y. : Adam bir gün eve geldiğinde bakıyor ki evde güzel bir kız var.

Uygulayıcı: Eve gece mi geliyor.

E. Y. : Hayır. Gündüz geliyor.

Uygulayıcı: Gündüz olduğu hâlde tavşan nasıl kıza dönüşmüş?

E. Y. : Çünkü bu büyü'nün bir süresi varmış. Kız 18 yaşına geldiğinde büyü'nün süresi bittiği için büyü kendiliğinden kırılmış.

Uygulayıcı: Pekiyi bu gençle güzel kız evleniyorlar mı?

E. Y. : Evet.

Uygulayıcı: O zaman masalımız mutlu sonla bitiyor değil mi?

E. Y. : Evet.

Uygulayıcı: Tamam. Çok güzel. Tavşanın yanında yaşadığı gölü hatırlıyor musun?

E. Y. : Evet.

Uygulayıcı: Bu gölü tekrar hayal et. Bu gölün suyu temiz miydi, kirli miydi?

E. Y. : Temizdi.

Uygulayıcı: Pekiyi, bu tavşan göletten su içiyor muydu?

E. Y. : Hayır. Sadece etrafında dolaşıyordu?

Uygulayıcı: Tamam. Teşekkür ederim.

Yorum: Özellikle kız çocukları için seçtiğimiz bu masalda kişinin kendini yerine koyduğu, kendiyle özdeşleştirdiği hayvan sembolü tavşandır. Tavşan sembolü bilinçaltı dilinde “Aile sıcaklığını, anne ve baba şefkatini tam olarak hisseden mutlu, huzurlu, sakin insan (çocuklar için). Şanslı insan.” (Korkmaz, 2017: 33) anlamında değerlendirilmiştir. Mitolojik olarak farklı tradisyonlarda ise aynı zamanda üretkenliğin sembolü olarak kullanılmıştır. Seçtiği hayvan sembolünü beyaz tasvir etmesi de yine seçtiği hayvanla doğru orantılı bir sembolik anlam içermektedir. Saflığın, temizliğin, masumiyetin ve üretkenliğin rengi olan beyazla tavşan sembolü birlikte anlam olarak uyum gösteren sembollerdir ve çocuğun ruh hâli olarak kendini mutlu hissettiğinin göstergesidir.

Çocuğun seçtiği güneş ve ay sembolleri göstermektedir çocuk her ikisinde de anne ve baba imajına tam olarak sahiptir ve iki imaj da olması gerektiği gibidir. Yalnızca çocuğuna arkadaş gibi yaklaşan bir baba olmasına rağmen çocuğun babanın sembolü olan güneşi görmekte biraz zorlanması –bulutların arkasında olduğu için- baba imajının anneye göre biraz daha zayıf olduğunun göstergesidir. Çocuğun yıldız sembolünü görmemesi ve su sembolünü temiz görmesine rağmen içmek istememesi kendini biraz yalnız hissettiğinin işaretlerini vermektedir.

Masalı devam ettiriş şeklinden çocuğun kaderci bir anlayışa sahip olduğunu ve sorunların kendiliğinden çözümünü beklediğini söyleyebiliriz. Yine de bu kaderci anlayış kendinde mutlu bir son ümidi barındırmaktadır.

3.12. S. N. A. (Cinsiyet: Kız, Yaş: 13), Kurbağa Kız

Uygulayıcı: Zamanın birinde bir adam ve üç oğlu varmış. Bu adam bir gün oğullarına demiş ki "Oğlum kendiniz evlenin, kendiniz kazanın. Ben kimin kızını kime isteyeyim." Bunu söyledikten sonra oğullarına üç tane ok vermiş ve demiş ki "Oğullarım, bu okları atın. Kimin kapısına düşerse ben size gidip onun kızını isteyeyim." En büyük oğlu yayını çekip okunu fırlatmış ve ok bir sarayın kapısına düşmüş. Babası gidip padişahın kızını istemiş. Padişah kızını verince oğluyla evlendirmiş. Ortanca oğlan yayını gerip okunu fırlatmış ve ok gidip vezirin kapısının önüne düşmüş. Babası gidip vezirin kızını istemiş. Vezir kızını verince de oğluyla evlendirmiş. En küçük oğlan yayını gerip okunu fırlatmış, ancak ok herhangi birinin kapısına düşmemiş. Okun havada süzülüp bir hayvanın yanına düştüğünü hayal et. Ancak bu hayvan geceleri sihirli bir şekilde güzel bir kıza dönüşen bir hayvan. Bu hangi hayvan?

S. N. A. : Panda.

Uygulayıcı: Güzel. Bu pandanın rengi ne?

S. N. A. : Beyaz. Sadece birkaç yerinde siyah var.

Uygulayıcı: Tamam. En küçük kardeş oku almaya geldiğinde bakıyor ki etrafta kimse yok. Ok bir gölün kenarına konmuş. Bu göl nasıl bir göl? Tarif eder misin?

S. N. A. : Çok büyük değil.

Uygulayıcı: Suyu nasıl? Temiz mi, kirli mi?

S. N. A. : Temiz bir su. Berrak.

Uygulayıcı: Güzel, panda bu sudan içiyor mu?

S. N. A. : Evet. İçiyor.

Uygulayıcı: Güzel. En küçük kardeş oku alıyor. Etrafında hiçbir ev ya da birini göremediği için kaderini kabulleniyor ve evine dönüyor. Tabii bu sırada panda saklana saklana bu genci evine kadar takip ediyor. Evin içine de girip bir yere saklanıyor. Sonra zaman ilerliyor ve gece oluyor. Tabii panda gece çok güzel bir kıza dönüşüyor. Genci uyandırmadan sessizce evi temizliyor ve yemek yapıyor. Genç, sabah uyanınca evin temizlendiğini, yemek yapıldığını görüyor ve çok şaşıyor. Evden çıkıp işine gidiyor. Pandanın pencereden dışarı, gökyüzüne baktığını hayal et. Gökyüzünde güneş var mı?

S. N. A. : Evet.

Uygulayıcı: Nasıl bir güneş? Tarif eder misin?

S. N. A. : Yuvarlak çok fazla ışık saçıyor.

Uygulayıcı: Sıcaklığı nasıl? Panda rahatsız oluyor mu sıcaktan?

S. N. A. : Sıcaktan rahatsız olmuyor.

Uygulayıcı: Zamanın geçtiğini ve havanın karardığını hayal et. Gece oldu. Gencimiz uyudu. Panda çok güzel bir kıza dönüştü. Bu kız tekrar pencereden dışarı baksın. Gökyüzünde ay var mı?

S. N. A. : Var.

Uygulayıcı: Nasıl bir ay? Hilal, yarım, dolunay?

S. N. A. : Hilal.

Uygulayıcı: Pekiyi, dolunay olsun ister misin?

S. N. A. : Yani, isterim.

Uygulayıcı: Tamam. Kızın dileğini ayın duyduğunu ve kabul ettiğini hayal et. Hilal şeklindeki ay büyüdü, büyüdü ve önce yarım ay oldu. Daha da büyüdü. Dolunay hâline geldi. Şu anda çok güzel, pas parlak bir dolunay oldu. Pekiyi etrafında yıldızlar var mı?

S. N. A. : Evet.

Uygulayıcı: Sayabiliyor musun yoksa sayamayacağın kadar çok mu?

S. N. A. : Çok fazla.

Uygulayıcı: Güzel. Pekiyi bundan sonra olaylar nasıl gelişiyor.

S. N. A. : Mutlu sonla bitirmek isterim. Panda geceleri olduğu gibi hep kız hâlinde kalmak istiyor. Bunun için her gün dua ediyor. Bir gün ettiği bu dualar kabul oluyor ve bir daha pandaya dönüşmüyor. Gençle birbirlerini sevip evleniyorlar.

Uygulayıcı: Tamam. Teşekkürler.

Yorum: Özellikle kız çocukları için seçtiğimiz bu masalda kişinin kendini yerine koyduğu, kendiyle özdeşleştirdiği hayvan sembolü pandadır. Panda sembolü bilinçaltı dilinde “Aile sıcaklığını, anne ve baba şefkatini tam olarak hisseden mutlu, huzurlu, sakin insan (çocuklar için). Şanslı insan.” (Korkmaz, 2017: 33) anlamlarında değerlendirilmiştir. Seçtiği hayvan sembolünü beyaz tasvir etmesi de yine seçtiği hayvanla doğru orantılı bir sembolik anlam içermektedir. Saflığın, temizliğin, masumiyetin ve üretkenliğin rengi olan beyazla panda sembolü birlikte anlam olarak uyum gösteren sembollerdir ve çocuğun ruh hâli olarak kendini mutlu hissettiğinin göstergesidir.

Çocuğun sahip olduğu baba imajı için güneş sembolünü tarif ediş şeklinden yola çıkarak söyleyebiliriz ki oldukça güçlü, çocuğuna arkadaş gibi yaklaşan, samimi ve sıcak davranan bir baba imajıdır. Anne imajı ise baba tasavvurunun yanında oldukça zayıf kalmıştır. Çocuğun seçtiği su ve yıldız sembolleri yine güçlü bir sevgiye ve birlikteliğe önem veren bir aile tasavvuruna sahip olduğunu göstermektedir.

Çocuğun masalı devam ettiriş ve bitiriş şeklinden yola çıkarak söyleyebiliriz ki sorunlarının çözümünde telkini, olumlu düşünmeyi ve semavi olanla iletişime başvurmayı tercih etmektedir. Çünkü dua, kişi hangi dine mensup olursa olsun bir olumlu telkin yöntemidir. Aynı zamanda görünen âlemde kendini çaresiz hissettiği anlarda kişiyi olumlu düşünmeye teşvik eder.

3.13. M. K. (Cinsiyet: Kız, Yaş: 11), Balığın Minnettarlığı

Uygulayıcı: Zamanın birinde bir bey ile oğlu varmış. Oğlunu büyütmüş, yetiştirmiş, okutmuş. Bir gün oğluna artık onu evlendirmek istediğini söylemiş. Oğlu da “Hayır, baba. Ben şimdi evlenmek istemiyorum. Evleneceğim zaman ben sana söylerim.” demiş. Aradan günler, aylar geçmiş ve bey hastalanmış, yataklara düşmüş. Kimse derdine bir çare bulamamış. Düşünüp taşınmışlar. O devirde Çin’de yaşayan çok meşhur bir hekimi çağırmışlar. Hekim de beyi muayene etmiş. Beyin oğluna şifalı bir balık olduğunu ve bu balığın kanıyla beyin iyileşeceğini söylemiş. Beyin oğlu adamlarıyla beraber balığı aramaya çıkmış. Sence bu balık nerede yaşıyordur. Derede mi, gölde mi ya da okyanusta mı? Nerede?

M. K. : Gölde.

Uygulayıcı: Gölde yaşıyor. Peki, bu göl nasıl bir göl?

M. K. : Büyük bir göl. Bulamayacakları kadar.

Uygulayıcı: Bu gölün suyu temiz mi, kirli mi?

M. K. : Temiz.

Uygulayıcı: Çok güzel. Beyin oğlu adamlarıyla beraber bu gölü aramaya çıktı. Yürüdü, yürüdü. Dağlar, tepeler aştı. Sonra gölü bulabildi mi?

M. K. : Buldu.

Uygulayıcı: Çok güzel. Gölü buldu. Gölde balığı aradı ve balığı da buldu. Bu balığın türü ne?

M. K. : Japon balığı.

Uygulayıcı: Balığın rengi ne?

M. K. : Yeşil.

Uygulayıcı: Tamam. Yeşil japon balığı bulundu. Peki, sence beyin oğlu bu balığı babasına götürüp kesecek mi yoksa serbest mi bırakacak?

M. K. : Bence babasına götürecektir.

Uygulayıcı: Tamam. Beyin oğlu balığı su dolu bir fanusun içine koydu ve eve doğru yola koyuldu. Yolculukları sırasında gündüz olduğunu hayal et. Bu balık kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde güneş var mı?

M. K. : Var.

Uygulayıcı: Nasıl bir güneş?

M. K. : Çok parlak bir güneş.

Uygulayıcı: Güzel. Pekiyi, sıcaklığı nasıl, rahatsız oluyorlar mı?

M. K. : Evet. Çok sıcak.

Uygulayıcı: O zaman havanın daha ılık olması için dilek dilediklerini ve güneşin de bu dileği duyup kabul ettiğini hayal et. Yavaş yavaş sıcaklık azaldı, azaldı. Şu anda çok ılık bir hava var. Bahar havası kadar güzel bir hava. Sonra zaman geçit, geçti ve akşam oldu. Tekrar gökyüzüne baksın balığımız gökyüzünde ay var mı?

M. K. : Var.

Uygulayıcı: Pekiyi, nasıl bir ay? Hilal, yarım, dolunay?

M. K. : Dolunay.

Uygulayıcı: Dolunay şeklinde, çok güzel. Etrafında yıldız var mı?

M. K. : Var.

Uygulayıcı: Kaç tane var? Sayabiliyor musun yoksa sayamayacağın kadar çok mu?

M. K. : 7 tane.

Uygulayıcı: Tamam. Günler ilerledi ve beyin oğlu evine vardı. Balığı babasına getirdi. Bu balığı kesecek mi?

M. K. : Evet.

Uygulayıcı: O zaman balığı kestiler ve babasının gözleri iyileşti değil mi?

M. K. : Evet.

Uygulayıcı: Tamam. Teşekkürler.

Yorum: Masalda kişinin kendiyile özdeşleştirilmesi istenen hayvan sembolü olarak çocuğun tercih ettiği sembol japon balığıdır. Genellikle turuncu, sarı ve beyaz renklerde olan japon balığını çocuk yeşil olarak tasavvur etmiştir. Aslında yeşil rengi seçmesi çocuğun yaş ve cinsiyeti göz önünde bulundurulduğunda şaşırtıcı değildir. Yeşil renk bilinçaltı dilinde “Sağlık, bereket, şifa, umut, canlılık, acemilik; günün sabah vakti, yılın ilkbahar mevsimi, ömrün çocukluk yıllarını simgeler.” (Korkmaz, 2017: 43). Masalımızda seçilen balıktan beklenen özellik şifa vermesidir. Ayrıca çalışmamızda daha önce renk sembollerinde de açıkladığımız gibi yeşil, dişil bir renk sembolüdür. Bu sebeple çocuğun seçtiği balığı yeşil olarak görmesi hem özellik, hem yaş, hem de cinsiyet olarak doğru orantılı bir renktir.

Çocuğun sahip olduğu baba imajı için seçtiği güneş sembolünden yola çıkarak söyleyebiliriz ki belirgin bir baba imajı olmasıyla birlikte baskın bir mizaca sahiptir. Ay sembolünü ise dolunay şeklinde görmüştür. Yani anne imajı tam olması gerektiği gibi zihninde yer etmiştir. Yıldız sembolünün sayısını belirtmesi ise hayatında kendine çok yakın, kardeş veya kardeş gibi hissettiği 7 kişinin varlığını göstermektedir. Sevginin sembolü olan suyu bulamayacakları kadar büyük bir göl olarak tasavvur etmiştir; ancak Bey’in oğlu suyu bulur. Bu da gösteriyor ki sahip olduğu büyük ve güvenilir sevgi imajını zaman zaman kaybettiğini düşünse de onu tekrar bulmakta gecikmez.

Masalı bitiriş şeklinde yola çıkarak söyleyebiliriz ki herhangi bir sorunla yüzleştiği zaman onları çözebilmek adına kendisi zarar görse dahi fedakârlık yapmaktan çekinmeyen bir mizaca sahiptir. Yalnız bu durumun olumsuz tarafları da vardır. Çünkü bazen duygusal davranıp büyük bir fedakârlık yapmak yerine kimsenin zarar görmeyeceği akılcı bir çözüm de üretilebilir. Böylelikle kişi zarar görmez veya fedakârlık yapmak zorunda kalmaz.

3.14. M. A. (Cinsiyet: Erkek, Yaş: 11), Balığın Minnettarlığı

Uygulayıcı: Zamanın birinde bir bey ile oğlu varmış. Oğlunu büyütmüş, yetiştirmiş, okutmuş. Bir gün oğluna artık onu evlendirmek istediğini söylemiş. Oğlu da “Hayır, baba. Ben şimdi evlenmek istemiyorum. Evleneceğim zaman ben sana söylerim.” demiş. Aradan günler, aylar geçmiş ve bey hastalanmış, yataklara düşmüş. Kimse derdine bir çare bulamamış. Düşünüp taşınmışlar. O devirde Çin’de yaşayan çok

meşhur bir hekimi çağırmışlar. Hekim de beyi muayene etmiş. Beyin oğluna şifalı bir balık olduğunu ve bu balığın kanıyla beyin iyileşeceğini söylemiş. Beyin oğlu adamlarıyla beraber balığı aramaya çıkmış. Sence bu balık nerede yaşıyordur. Derede mi, gölde mi ya da okyanusta mı? Nerede?

M. A. : Gölde.

Uygulayıcı: Güzel. Peki, bu gölün suyu temiz mi, kirli mi?

M. A. : Temiz bir su.

Uygulayıcı: Çok güzel. Beyin oğlu adamlarıyla beraber bu gölü aramaya çıktı. Yürüdü, yürüdü. Dağlar, tepeler aştı. Sonra gölü bulabildi mi?

M. A. : Evet.

Uygulayıcı: Tamam. Göle vardı beyin oğlu. Gölde balığı yakaladı. Bu balığın türü ne?

M. A. : Hamsi.

Uygulayıcı: Tamam. Bu hamsinin rengi ne?

M. A. : Mavi.

Uygulayıcı: Mavi bir hamsi güzel. Şimdi beyin oğlu bu balığı serbest mi bırakacak, babasına mı götürecektir?

M. A. : Babasına götürecektir.

Uygulayıcı: Tamam. Beyin oğlu balığı aldı. Bir fanusun içindeki suya koydu ve evine doğru yola koyuldu. Eve dönüş yolunda gündüz olduğunu hayal et. Balık gökyüzüne doğru baksın, gökyüzünde güneş var mı?

M. A. : Var.

Uygulayıcı: Nasıl bir güneş?

M. A. : Sarı, normal bir güneş?

Uygulayıcı: Sıcaklığı nasıl? Balık rahatsız oluyor mu hava sıcaklığından?

M. A. : Hayır, ılık bir hava var.

Uygulayıcı: Çok güzel. Yavaş yavaş zamanın geçtiğini ve akşam olduğunu hayal et. Balık tekrar gökyüzüne baksın. Gökyüzünde ay var mı?

M. A. : Evet, var.

Uygulayıcı: Nasıl bir ay? Hilal, yarım, dolunay?

M. A. : Dolunay.

Uygulayıcı: Güzel. Bu dolunayın etrafında yıldızlar var mı?

M. A. : Var.

Uygulayıcı: Sayabiliyor musun yoksa sayamayacağım kadar çok mu?

M. A. : Sayamayacağım kadar çok.

Uygulayıcı: Güzel. Zaman ilerledi ve ertesi gün oldu. Gittiler, gittiler. Dereler, tepeler aşıldı ve beyin oğlu evine geri döndü. Balığı babasına getirdi. Beyin oğlu babası için balığı kesiyor mu?

M. A. : Evet, kesiyor.

Uygulayıcı: Tamam. Beyin oğlu balığı kesti, balığın kanını beyin gözlerine sürdüler ve bey iyileşti değil mi?

M. A. : Evet.

Uygulayıcı: Tamam. Teşekkürler.

Yorum: Masalda kişinin kendisiyle özdeşleştirdiği hayvan sembolü küçük bir balık türü olan hamsidir. Hamsinin doğal rengi gri iken çocuk bu balığı mavi olarak tasavvur etmiştir. Mavi renk bilinçaltı dilinde “Sosyal çevresi geniş insan. Arkadaş canlısı, hayatı seven insan.” (Korkmaz, 2017: 43) anlamlarında değerlendirilmiştir. Mavi renk psikolojik olarak güven ve sakinlik veren bir renktir. Ayrıca göğün rengi olmasıyla ilişkili olarak da semavi ve ruhani olanla ilgili bir renktir.

Çocuğun sahip olduğu anne ve baba imajı seçmiş olduğu güneş ve ay sembollerinden yola çıkarak değerlendirilecek olursak olması gerektiği gibidir. Birlikteliğe(yıldız sembolü) önem veren aile aynı zamanda çocukla aralarında olması gereken bağı olumlu şekilde yönlendirebilmiştir. Seçmiş olduğu su sembolünü(temiz su)

anlatış tarzından da söyleyebiliriz ki çocuk ebeveynlerine güvenmektedir. Ayrıca arlarındaki sevgi bağı da güçlü bir bağıdır.

Masalı bitiriş şeklinde yola çıkarak söyleyebiliriz ki, herhangi bir sorunla yüzleştiği zaman onları çözebilmek adına kendisi zarar görse dahi fedakârlık yapmaktan çekinmeyen bir mizaca sahiptir. Yalnız bu durumun olumsuz tarafları da vardır. Çünkü bazen duygusal davranıp büyük bir fedakârlık yapmak yerine kimsenin zarar görmeyeceği akılcı bir çözüm de üretilebilir. Böylelikle kişi zarar görmek veya fedakârlık yapmak zorunda kalmaz.

3.15. H. D. (Cinsiyet: Kız, Yaş: 12), Balığın Minnettarlığı

Uygulayıcı: Zamanın birinde bir bey ile oğlu varmış. Oğlunu büyüttmüş, yetiştirmiş, okutmuş. Bir gün oğluna artık onu evlendirmek istediğini söylemiş. Oğlu da “Hayır, baba. Ben şimdi evlenmek istemiyorum. Evleneceğim zaman ben sana söylerim.” demiş. Aradan günler, aylar geçmiş ve bey hastalanmış, yataklara düşmüş. Kimse derdine bir çare bulamamış. Düşünüp taşınmışlar. O devirde Çin’de yaşayan çok meşhur bir hekimi çağırmışlar. Hekim de beyi muayene etmiş. Beyin oğluna şifalı bir balık olduğunu ve bu balığın kanıyla beyin iyileşeceğini söylemiş. Beyin oğlu adamlarıyla beraber balığı aramaya çıkmış. Sence bu balık nerede yaşıyordur. Derede mi, gölde mi ya da okyanusta mı? Nerede?

H. D. : Küçük bir göl.

Uygulayıcı: Tamam. Bu küçük gölün suyu temiz mi, kirli mi?

H. D. : Temiz.

Uygulayıcı: Temiz bir su, çok güzel. Beyin oğlu bu gölde balığı da buldu. Peki, bu balığın türü ne?

H. D. : Alabalık.

Uygulayıcı: Bu kalabalığın rengi ne?

H. D. : Kırmızı.

Uygulayıcı: Beyin oğul bu kırmızı balığı aldı. Su dolu bir fanusun içine koydu ve evine dönmek için yola koyuldu. Şimdi yolculuk sırasında gündüz olduğunu hayal et. Bu alabalık gökyüzüne doğru bakıyor. Gökyüzünde güneş var mı?

H. D. : Var.

Uygulayıcı: Nasıl bir güneş?

H. D. : Sarı, büyük bir güneş.

Uygulayıcı: Tamam. Pekiyi sıcaklığı nasıl? Balık rahatsız oluyor mu sıcaklıktan?

H. D. : Hayır. Ilık bir hava var.

Uygulayıcı: Çok güzel. Yavaş yavaş zamanın geçtiğini ve havanın karardığını hayal et. Şu anda gece oldu. Bu alabalık tekrar gökyüzüne baksın. Gökyüzünde ay var mı?

H. D. : Var.

Uygulayıcı: Nasıl bir ay? Hilal, yarım, dolunay?

H. D. : Hilal.

Uygulayıcı: Hilal şeklinde. Pekiyi, dolunay olsun ister misin? Gündüz gibi aydınlatsın geceyi.

H. D. : Evet.

Uygulayıcı: Alabalık bunu diledi ve ay da bu dileği kabul etti. Hilal şeklindeki ay büyüdü, büyüdü ve önce yarım ay oldu. Daha da büyüdü ve dolunay oldu. Parlak, çok güzel bir dolunay oldu. Bu dolunayın etrafında yıldız var mı?

H. D. : Var.

Uygulayıcı: Kaç tane? Sayabiliyor musun?

H. D. : Bir sürü.

Uygulayıcı: Bir sürü yıldız var, çok güzel. Zaman ilerledi ve ertesi gün oldu. Yolculuklarına devam ettiler ve sonunda eve vardılar. Beyin oğlu bu alabalığı babasına getirdi. Beyin oğlu bu balığı kesecek mi?

H. D. : Kesecek.

Uygulayıcı: O zaman beyin oğlu balığı kesti. Balığın kanını beyin gözlerine sürdüler ve bey iyileşti, değil mi?

H. D. : Evet.

Uygulayıcı: Tamam. Teşekkürler.

Yorum: Masalda çocuğun kendisiyle özdeşleştirerek seçtiği hayvan sembolü alabalıktır ve bu balığı doğal rengi olmadığı hâlde kırmızı renkte tasavvur etmiştir. Kırmızı renk bilinçaltı dilinde “Enerji, tutku, saldırganlık, cesaret, derin duygusal çağrışımlar, öfke, tehlike...” (Korkmaz, 2017: 43) anlamlarında değerlendirilmiştir. “Diğer renkler içinde titreşimi en fazla olan kırmızı, katı bir renk olup, genelde yaşamı etkileyen bazı duygusal tepkilerin anlatımını sağlar.” (Ersoy, 2000: 57)

Çocuğun seçtiği güneş sembolü baba imajının güçlü olduğunu, çocuğuna arkadaş canlısı ve samimi yaklaşım sergilediğini göstermektedir. Bununla birlikte anne imajı baba imajına göre çok daha zayıf kalmıştır. Çocuğun sahip olduğu anne imajı(hilal) özgürlüğüne düşkün ve olması gerektiği gibi değildir. Aile birlikteliğe(yıldız sembolü) önem vermekle birlikte çocuğun sahip olduğu sevgi tasavvuru temiz (yani güvenilir) olmakla birlikte çok güçlü değildir.

Masalı bitiriş şeklinde yola çıkarak söyleyebiliriz ki, herhangi bir sorunla yüzleştiği zaman onları çözebilmek adına kendisi zarar görse dahi fedakârlık yapmaktan çekinmeyen bir mizaca sahiptir. Yalnız bu durumun olumsuz tarafları da vardır. Çünkü bazen duygusal davranıp büyük bir fedakârlık yapmak yerine kimsenin zarar görmeyeceği akılcı bir çözüm de üretilebilir. Böylelikle kişi zarar görmek veya fedakârlık yapmak zorunda kalmaz.

3.16. E. Y. (Cinsiyet: Kız, Yaş: 13), Balığın Minnettarlığı

Uygulayıcı: Zamanın birinde bir bey ile oğlu varmış. Oğlunu büyütmüş, yetiştirmiş, okutmuş. Bir gün oğluna artık onu evlendirmek istediğini söylemiş. Oğlu da “Hayır, baba. Ben şimdi evlenmek istemiyorum. Evleneceğim zaman ben sana söylerim.” demiş. Aradan günler, aylar geçmiş ve bey hastalanmış, yataklara düşmüş. Kimse derdine bir çare bulamamış. Düşünüp taşınmışlar. O devirde Çin’de yaşayan çok meşhur bir hekimi çağırmışlar. Hekim de beyi muayene etmiş. Beyin oğluna şifalı bir

balık olduğunu ve bu balığın kanıyla beyin iyileşeceğini söylemiş. Beyin oğlu adamlarıyla beraber balığı aramaya çıkmış. Sence bu balık nerede yaşıyordur. Derede mi, gölde mi ya da okyanusta mı? Nerede?

E. Y. : Dere gibi.

Uygulayıcı: Pekiyi, bu derenin suyu temiz mi, kirli mi?

E. Y. : Temiz bir su.

Uygulayıcı: Güzel. Beyin oğlu bu derede balığı buldu. Bu balığın türü ne?

E. Y. : Japon balığı.

Uygulayıcı: Bu Japon balığının rengi ne?

E. Y. : Turuncu.

Uygulayıcı: Turuncu bir japon balığı. Tamam. Beyin oğlu bu balığı aldı. Cam bir fanusun içinde koydu ve evine dönmek için yola koyuldu. Şimdi gündüz olduğunu hayal et. Bu Japon balığı gökyüzüne doğru baksın. Gökyüzünde güneş var mı?

E. Y. : Evet.

Uygulayıcı: Nasıl bir güneş?

E. Y. : Parlak bir güneş.

Uygulayıcı: Çok güzel. Pekiyi, sıcaklığı nasıl? Balık rahatsız oluyor mu sıcaklıktan?

E. Y. : Ilık bir hava var.

Uygulayıcı: Güzel. Zamanın geçtiğini ve havanın karardığını hayal et. Hava karardı, karardı ve gece oldu. Balık tekrar gökyüzüne baksın. Gökyüzünde ay var mı?

E. Y. : Var.

Uygulayıcı: Pekiyi, nasıl bir ay? Hilal, yarım, dolunay?

E. Y. : Yarım ay.

Uygulayıcı: Tamam. Dolunay olsun ister misin?

E. Y. : Olur.

Uygulayıcı: Güzel. Balığın bunu dilediğini ve ayın da bu dileği kabul ettiğini hayal et. Yavaş yavaş ay büyüdü, büyüdü ve tam bir dolunay hâline geldi. Parlak bir dolunay oldu. Bu dolunayın etrafında yıldız var mı?

E. Y. : Yok.

Uygulayıcı: Tamam. Ertesi gün olduğunu hayal et. Yolculuklarına devam ettiler ve sonunda eve döndüler. Beyin oğlu babası iyileşsin diye bu balığı kesecek mi?

E. Y. : Evet, kesecek.

Uygulayıcı: Tamam. O zaman beyin oğlu balığı kesti ve balığın kanıyla beyin gözleri iyileşti, değil mi?

E. Y. : Evet.

Uygulayıcı: Tamam. Teşekkürler.

Yorum: Masalda çocuğun kendiyle özdeşleştirerek seçtiği hayvan sembolü japon balığıdır ve bu balığı turuncu renkte tasavvur etmiştir. Turuncu, bilinçaltı dilinde “Güzel giyinmeyi seven, etrafa hava atan, sosyal çevresi geniş, dışa dönük, yaşama sıkı sıkıya bağlı, hayat dolu, pek çok yeteneğe sahip, nazik, cömert insanın simgesi.” (Korkmaz, 2017: 42) olarak değerlendirilmiştir. Aynı zamanda bağlılık ve doğruluğun da rengidir.

Çocuğun seçtiği güneş sembolü baba imajının güçlü olduğunu, çocuğuna arkadaş canlısı ve samimi yaklaşım sergilediğini göstermektedir. Bununla birlikte anne imajı(yarım ay) baba imajına göre daha zayıf kalmıştır. Çocuğun sahip olduğu anne imajı tam olması gerektiği gibi değildir. Çocuğun sahip olduğu sevgi tasavvuru için seçtiği su sembolünden yola çıkarak söyleyebiliriz ki güvenilir(temiz) ve kendini yenileyen, tazeleyen(akarsu) bir sevgi anlayışına sahiptir. Bununla birlikte yıldız sembolünü görmemesi çocuğun kendini yalnız hissettiğinin bir göstergesidir.

Masalı bitiriş şeklinde yola çıkarak söyleyebiliriz ki, herhangi bir sorunla yüzleştiği zaman onları çözebilmek adına kendisi zarar görse dahi fedakârlık yapmaktan çekinmeyen bir mizaca sahiptir. Yalnız bu durumun olumsuz tarafları da vardır. Çünkü bazen duygusal davranıp büyük bir fedakârlık yapmak yerine kimsenin zarar görmeyeceği akılcı bir çözüm de üretilebilir. Böylelikle kişi zarar görmek veya fedakârlık yapmak zorunda kalmaz.

3.17. A. T. D. (Cinsiyet: Kız, Yaş: 12), Balığın Minnettarlığı

Uygulayıcı: Zamanın birinde bir bey ile oğlu varmış. Oğlunu büyütmiş, yetiştirmiş, okutmuş. Bir gün oğluna artık onu evlendirmek istediğini söylemiş. Oğlu da “Hayır, baba. Ben şimdi evlenmek istemiyorum. Evleneceğim zaman ben sana söylerim.” demiş. Aradan günler, aylar geçmiş ve bey hastalanmış, yataklara düşmüş. Kimse derdine bir çare bulamamış. Düşünüp taşınmışlar. O devirde Çin’de yaşayan çok meşhur bir hekimi çağırmışlar. Hekim de beyi muayene etmiş. Beyin oğluna şifalı bir balık olduğunu ve bu balığın kanıyla beyin iyileşeceğini söylemiş. Beyin oğlu adamlarıyla beraber balığı aramaya çıkmış. Sence bu balık nerede yaşıyordur. Derede mi, gölde mi ya da okyanusta mı? Nerede?

A. T. D. : Bulamadı.

Uygulayıcı: Beyin oğlu aramaya devam etsin. Bulana kadar aradı, aradı ve sonunda gölü buldu mu?

A. T. D. : Evet, buldu.

Uygulayıcı: Bu göl nasıl bir göl?

A. T. D. : Dere gibi. Üstünde de köprü var.

Uygulayıcı: Çok güzel. Suyu temiz mi, kirli mi?

A. T. D. : Temiz. Ama balığı bulamıyor.

Uygulayıcı: Tamam. Beyin oğlu bu suyu takip etsin. Su boyunca yürüdü, yürüdü ve sonunda balığı buldu. Bu balığın türü ne?

A. T. D. : Turuncu bir balık.

Uygulayıcı: Tamam. Turuncu bir balık. Bu turuncu balığın türü ne?

A. T. D. : Japon balığı.

Uygulayıcı: Turuncu bir japon balığı. Beyin oğlu bu balığı aldı. Cam bir fanusun içine koydu. Evine doğru yola koyuldu. Şimdi gündüz olduğunu hayal et. Bu balık, fanustan gökyüzüne doğru baksın. Gökyüzünde güneş var mı?

A. T. D. : Var.

Uygulayıcı: Nasıl bir güneş?

A. T. D. : Yakıyor böyle.

Uygulayıcı: Çok mu sıcak?

A. T. D. : Evet.

Uygulayıcı: Tamam. Balığın güneşten sıcaklığın azaltmasını dilediğini ve güneşin de bu dileği duyup kabul ettiğini hayal et. Yavaş yavaş sıcaklığını azalttı, azalttı ve hava şu anda çok güzel, ılık bir hava oldu. Bahar havası gibi. Şimdi yavaş yavaş havanın karardığını ve gece olduğunu hayal et. Balık tekrar gökyüzüne baksın. Gökyüzünde ay var mı?

A. T. D. : Var.

Uygulayıcı: Nasıl bir ay? Hilal, yarım, dolunay.

A. T. D. : Dolunay.

Uygulayıcı: Çok güzel. Pekiyi etrafında yıldızlar var mı?

A. T. D. : Var.

Uygulayıcı: Kaç tane? Sayabiliyor musun?

A. T. D. : Sonsuza kadar.

Uygulayıcı: Tamam. Şimdi zamanın geçtiğini hayal et. Yolculuklarına devam ettiler ve sonunda eve vardılar. Beyin oğlu balığı babasının huzuruna getirdi. Kesecek mi bu balığı?

A. T. D. : Kesmeyecek.

Uygulayıcı: Kesmeyecek. Kıyamadı balığa. O zaman babasının gözlerini iyileştirmek için başka bir çözüm bulması gerekir, değil mi? Pekiyi, bundan sonra beyin oğlu ne yapacak?

A. T. D. : Babasının istediği bir şeyi yapıp babasını mutlu edebilir. Hani babası evlenmesini istiyordu ya.

Uygulayıcı: Evlenince babası da mutlu olacağı için gözleri iyileşecek mi?

A. T. D. : Evet.

Uygulayıcı: Tamam. Pekiyi beyin oğlu nasıl evlenecek.

A. T. D. : Balık kızı buluyor.

Uygulayıcı: Beyin oğlu balığı yaşadığı dereye geri götürsün ve yolda karşılaşsınlar.

A. T. D. : Yok şöyle oluyor. Aslında kız da bu balığı arıyormuş. Beyin oğlu ve balığı birlikte görünce balığı istediğini söylüyor. Beyin oğlu da balığı kıza veriyor. Böylece tanışıp evleniyorlar.

Uygulayıcı: Beyin oğlu ile kız evlenince babasının da mutluluktan gözleri iyileşiyor, değil mi?

A. T. D. : Evet.

Uygulayıcı: Tamam, teşekkürler.

Yorum: Masalda çocuğun kendiyle özdeşleştirerek seçtiği hayvan sembolü japon balığıdır ve bu balığı turuncu renkte tasavvur etmiştir. Turuncu, bilinçaltı dilinde “Güzel giyinmeyi seven, etrafa hava atan, sosyal çevresi geniş, dışa dönük, yaşama sıkı sıkıya bağlı, hayat dolu, pek çok yeteneğe sahip, nazik, cömert insanın simgesi.” (Korkmaz, 2017: 42) olarak değerlendirilmiştir. Aynı zamanda bağlılık ve doğruluğun da rengidir.

Çocuğun sahip olduğu baba imajı biraz baskın, sert karakterlidir ve çocuk bu durumdan rahatsız olmaktadır. Güneşin neden olduğu rahatsız edici sıcaklık bunu göstermektedir. Anne imajı(dolunay) ise babaya oranla çok daha güçlü, olması gerektiği gibi ve güven vericidir. Ailedeki birliktelik algısı(yıldız sembolü) olması gerektiği gibidir. Göl yerine tercih ettiği dere sembolünden yola çıkarak söyleyebiliriz ki çocuğun hissettiği sevgi kendini yenileyen, tazeleyen bir sevgidir.

Çocuk masalın kendisinin tamamlaması gereken kısmında kendiyle özdeşleştirdiği hayvan sembolünün yok olması yerine başka bir çözüm üretmeye çalışmıştır. Ürettiği çözüm kaderci bir anlayışa sahip olmakla beraber duygusal yoğunluğu olan bir çözümdür. İnsanlara mutluluğun da şifa getirebileceği düşüncesi ve hem kendine hem de etrafındakilere karşı beslemiş olduğu merhamet oldukça masum ve sevgi dolu bir mizaca sahip olduğunun göstergesidir.

3.18. Ş. N. K. (Cinsiyet: Kız, Yaş: 13), Balığın Minnettarlığı

Uygulayıcı: Zamanın birinde bir bey ile oğlu varmış. Oğlunu büyütmiş, yetiştirmiş, okutmuş. Bir gün oğluna artık onu evlendirmek istediğini söylemiş. Oğlu da “Hayır, baba. Ben şimdi evlenmek istemiyorum. Evleneceğim zaman ben sana söylerim.” demiş. Aradan günler, aylar geçmiş ve bey hastalanmış, yataklara düşmüş. Kimse derdine bir çare bulamamış. Düşünüp taşınmışlar. O devirde Çin’de yaşayan çok meşhur bir hekimi çağırmışlar. Hekim de beyi muayene etmiş. Beyin oğluna şifalı bir balık olduğunu ve bu balığın kanıyla beyin iyileşeceğini söylemiş. Beyin oğlu adamlarıyla beraber balığı aramaya çıkmış. Sence bu balık nerede yaşıyordur. Derede mi, gölde mi ya da okyanusta mı? Nerede?

Ş. N. K. : Büyük bir göl.

Uygulayıcı: Suyu temiz mi, kirli mi?

Ş. N. K. : Temiz.

Uygulayıcı: Çok güzel. Beyin oğlu gölün kenarına geldi ve balığı aramaya başladı ve sonunda buldu. Pekiyi bu balığın türü ne?

Ş. N. K. : Levrek.

Uygulayıcı: Bu levreğin rengi ne?

Ş. N. K. : Mor bir levrek.

Uygulayıcı: Tamam. Beyin oğlu balığı cam bir fanusun içine koydu ve evine doğru yola koyuldu. Dönüş yolunda gündüz olduğunu hayal et. Bu balık fanustan gökyüzüne doğru baksın. Gökyüzünde güneş var mı?

Ş. N. K. : Var.

Uygulayıcı: Nasıl bir güneş? Tarif eder misin?

Ş. N. K. : Tam tepeye çıkar ya, öyle bir güneş?

Uygulayıcı: Sıcaklığı nasıl? Balık rahatsız oluyor mu?

Ş. N. K. : Çok sıcak.

Uygulayıcı: Balığın güneşten daha ılık olmasını dilediğini hayal et. Güneş bu dileği duydu ve kabul etti. Yavaş yavaş sıcaklığını düşürmeye başladı. Sıcaklık azaldı, azaldı ve şu anda çok ılık bir hava oldu. Hissedebiliyor musun?

Ş. N. K. : Evet.

Uygulayıcı: Çok güzel. Zaman ilerledi ve yavaş yavaş hava kararmaya başladı. Hava karardı, karardı ve gece oldu. Balık tekrar kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın gökyüzünde ay var mı?

Ş. N. K. : Evet.

Uygulayıcı: Şekli nasıl? Hilal, yarım, dolunay?

Ş. N. K. : Dolunay, tam bir dolunay.

Uygulayıcı: Çok güzel. Etrafında yıldızlar var mı?

Ş. N. K. : Bir sürü.

Uygulayıcı: Tamam. Ertesi gün oldu ve yolculuklarına devam ettiler. Sonunda eve ulaştılar. Beyin oğlu balıkla beraber babasının huzuruna çıktı. Beyin oğlu bu balığı kesecek mi, babasının gözleri açılsın diye?

Ş. N. K. : Evet.

Uygulayıcı: Başka bir şekilde de bitirebilirsin masalı, çünkü o balık sensin.

Ş. N. K. : Şırıngayla da alabilir balığın kanını ama babasına yetmez. O yüzden balığı kesecek.

Uygulayıcı: Kesiyor mu balığı?

Ş. N. K. : Evet.

Uygulayıcı: Tamam. Teşekkürler.

Yorum: Masalda çocuğun kendiyi özdeşleştirerek seçmiş olduğu hayvan sembolü levrektir. Levrek herhangi bir sembolik anlam taşımasa da çocuk kendiyi alakalı ipuçlarını seçtiği bu balığın rengiyle verir. Mor renk, bilinçaltı dilinde “Şifa, şefkat, merhamet, onur, başarı, yaratıcılık, dini dinginlik, huzur, sükût, nezaket, estetik, arınma, sezgi.” (Korkmaz, 2017:42) anlamlarında değerlendirilmiştir. Soğuk ve sıcak

renklerin en uç noktalarında iki rengin (mavi ve kırmızı) karışımından oluştuğu için de dengeyi, itidal üzere olmayı sembolize eder.

Çocuğun sahip olduğu baba imajı(güneş) biraz baskın, sert karakterlidir ve çocuk bu durumdan rahatsız olmaktadır. Güneşin neden olduğu rahatsız edici sıcaklık bunu göstermektedir. Anne imajı(dolunay) ise babaya oranla çok daha güçlü, olması gerektiği gibi ve güven vericidir. Ailedeki birliktelik algısı(yıldız sembolü) da olması gerektiği gibidir. Sahip olduğu sevgi imajı ise büyük, güven verici ve sakindir.

Masalı bitiriş şekli bize gösteriyor ki aslında sorunlarına rasyonel çözümler üretebilecek yeterliliğe sahipken bile duygusal davranmayı ve fedakârlık yapmayı tercih etmektedir. Hem mantığın hem de duyguların dengeli bir şekilde kullanımı desteklenirse çocuğun çok daha başarılı bir yaşam algısı oluşturulabilecek potansiyele sahiptir.

3.19. S. U. (Cinsiyet: Erkek, Yaş: 13), Oduncuyla Yılan

Uygulayıcı: Zamanın birinde bir oduncuyla oğlu yaşarmış. Bunlar her gün odun kesmeye giderlermiş. Odun kesmeye giderken de yanlarına karınlarını doyurmak için süt alırlarmış. Sütün kovaşını da ağacın dalına takarlarmış. Böyle her gün geçmekteymiş. Her zaman olduğu gibi çocuk, sütü almaya gitmiş, babasıyla birlikte sütü afiyetle içmişler. Fakat bu sefer süt bitince, içinden bir altın çıkmış. Çocuk “Baba süt burada duruyordu, yanımıza da kimse gelmedi, sütün içine kim bir altın bıraktı?” demiş. Babasıyla buna bir anlam verememişler. Bu şekilde günlerce devam etmiş. Baba, oğul odun kesmeye gidiyor, getirdikleri sütü içiyor, sonra da sütün içindeki altını alıyorlarmış. En sonunda çocuk merak etmiş. Babasına “Ben bugün ağaç kesmeyeceğim, sütü kim içiyor takip edeceğim.” demiş. O gün çocuk bir yere gizlenip beklemiş. En sonunda bakmış bir hayvan gelip süttten içiyor ve yerine bir altın bırakıyor. Bu hayvan hangi hayvan?

S. U. : Ayı.

Uygulayıcı: Bu ayının rengi ne?

S. U. : Kahverengi.

Uygulayıcı: Kahverengi bir ayı. Tamam. Ayı yine geldi, sütü içti altını koydu ve geri döndü. Gündüz olduğunu hayal et. Bu ayı kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde güneş var mı?

S. U. : Var.

Uygulayıcı: Nasıl bir güneş?

S. U. : Parlak bir güneş, ışıkları yüzüme vuruyor.

Uygulayıcı: Pekiyi sıcaklığı nasıl, ayı rahatsız oluyor mu?

S. U. : Yok, rahatsız olmuyor.

Uygulayıcı: Güzel. Yavaş yavaş havanın karardığını ve gece olduğunu hayal et. Bu ayı tekrar kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde ay var mı?

S. U. : Var.

Uygulayıcı: Nasıl bir ay, şekli nasıl?

S. U. : Hilal şeklinde.

Uygulayıcı: Tamam. Pekiyi, dolunay olsun ister misin?

S. U. : Hayır, hilal şeklinde.

Uygulayıcı: Etrafında yıldız var mı?

S. U. : Yok.

Uygulayıcı: Tamam. Ertesi gün olduğunu hayal et. Bu ayı su içmek istiyor. Suyunu nereden içer?

S. U. : Dereden.

Uygulayıcı: Pekiyi, derenin suyu temiz mi, kirli mi?

S. U. : Temiz bir su.

Uygulayıcı: Çok güzel. Ayı buradan suyunu içti. Şimdi tekrar süt içmek için oduncu ile oğlunun olduğu yere doğru gidiyor. Pekiyi bundan sonra olaylar nasıl geliyor? Ayıyla karşılaşıyor mu?

S. U. : Evet, sonunda karşılaşıyorlar.

Uygulayıcı: Pekiyi, oduncuyla oğlu altınları artık kimin bıraktığını biliyorlar. Bu altınların kaynağını merak edip ayıyı takip ediyorlar mı?

S. U. : Hayır etmiyorlar. Sonuçta ayı oraya her gün altın bırakıyor zaten.

Uygulayıcı: Olaylar nasıl devam ediyor. Ona zarar veriyorlar mı?

S. U. : Oduncuyla oğlu sütten başka da yiyecek koyuyorlar ayı için. Ona zarar vermiyorlar, korkmuyorlar da. Tam tersine ayıyı seviyorlar.

Uygulayıcı: Tamam. Teşekkürler.

Yorum: Masalda çocuğun kendiyle özdeşleştirerek seçtiği hayvan sembolü ayıdır. Bilinçaltı dilinde ayı yalnız, kaba, fiziksel gücü yüksek insan anlamlarında değerlendirilir (Korkmaz, 2017: 2). Her ne kadar ayı sembolü karanlıklarla ilişkilendirilen bir sembol olsa da Kuzey halkları tarafından savaşçı-kral, güç ve cesaretin sembolü olarak kullanılmıştır (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019:78). Seçtiği hayvan sembolünü kahverengi tasavvur etmiştir. Kahverengi yine çift yönlü anlam taşıyan sembollerden biridir. Bu özelliğini de toprağın rengi olmasından almaktadır. Hem realist, hem de yaş itibarıyla kendini olduğundan daha büyük hisseden kişilerin seçtiği bir renktir.

Çocuğun söylediği güneş ve ay sembollerinden yola çıkarak söyleyebiliriz ki sahip olduğu baba imajı anne imajından(hilal) çok daha güçlüdür. Baba tasavvuru çocuğuna samimi davranan ve arkadaş gibi yaklaşan bir babadır. Anne ile oluşan güven bağı ise babaya göre daha zayıftır. Çocuk, kendini yenileyen, tazeleyen(akarsu) ve güvenilir(temiz) bir sevgiye sahip olsa da kendini yalnız hissetmektedir. Çünkü ayla da ilişkilendirilen yıldız sembolünü görmemiştir.

Masalı devam ettiriş ve bitiriş şekli bize göstermektedir ki, sorunların çözümünde olana rıza göstermektedir. Var olanı değiştirme çabasında olmayıp aynı zamanda güçlü bir merhamet duygusuna sahiptir.

3.20. Y. B. (Cinsiyet: Erkek, Yaş: 13), Oduncuyla Yılan

Uygulayıcı: Zamanın birinde bir oduncuyla oğlu yaşarmış. Bunlar her gün odun kesmeye giderlermiş. Odun kesmeye giderken de yanlarına karınlarını doyurmak için süt alırlarmış. Sütün kovasını da ağacın dalına takarlarmış. Böyle her gün geçmekteymiş. Her zaman olduğu gibi çocuk, sütü almaya gitmiş, babasıyla birlikte sütü afiyetle içmişler. Fakat bu sefer süt bitince, içinden bir altın çıkmış. Çocuk “Baba süt burada duruyordu, yanımıza da kimse gelmedi, sütün içine kim bir altın bıraktı?” demiş. Babasıyla buna bir anlam verememişler. Bu şekilde günlerce devam etmiş. Baba, oğul odun kesmeye

gidiyor, getirdikleri sütü içiyor, sonra da sütün içindeki altını alıyorlarmış. En sonunda çocuk merak etmiş. Babasına “Ben bugün ağaç kesmeyeceğim, sütü kim içiyor takip edeceğim.” demiş. O gün çocuk bir yere gizlenip beklemiş. En sonunda bakmış bir hayvan gelip sütten içiyor ve yerine bir altın bırakıyor. Bu hayvan hangi hayvan?

Y. B. : Kedi.

Uygulayıcı: Güzel. Pekiyi, bu kedinin rengi ne?

Y. B. : Beyaz.

Uygulayıcı: Beyaz bir kedi. Çok güzel. Bu kedi sütü içti, altınını bıraktı ve döndü. Şimdi gündüz olduğunu hayal et. Bu kedi kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın gökyüzünde güneş var mı?

Y. B. : Var.

Uygulayıcı: Nasıl bir güneş, tarif eder misin?

Y. B. : Öğlen güneşi gibi.

Uygulayıcı: Sıcaklığından kedi rahatsız oluyor mu?

Y. B. : Hayır.

Uygulayıcı: Ilık bir hava var o zaman. Güzel. Yavaş yavaş zamanın ilerlediğini, havanın karardığını hayal et. Hava karardı, karadı ve gece oldu. Kedi tekrar kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde ay var mı?

Y. B. : Var.

Uygulayıcı: Nasıl bir ay? Hilal, yarım, dolunay?

Y. B. : Hilal.

Uygulayıcı: Hilal şeklide. Pekiyi, dolunay olsun ister misin?

Y. B. : Olur.

Uygulayıcı: Tamam. Kedinin bunu dilediğini ve ayın da bu dileği alıp kabul ettiğini hayal et. Hilal şeklindeki ay yavaş yavaş büyümeye başladı. Büyüdü, büyüdü ve yarım ay oldu. Daha da büyüdü ve dolunay hâline geldi. Çok güzel, parlak bir dolunay hâline geldi. Bu dolunayın etrafında yıldızlar var mı?

Y. B. : Var.

Uygulayıcı: Kaç tane? Sayabiliyor musun?

Y. B. : Çok fazla.

Uygulayıcı: Tamam. Zamanın geçtiğini ve ertesi gün olduğunu hayal et. Bu kedi susamış, su içmek istiyor. Suyunu nereden içer?

Y. B. : Su birikintisinden.

Uygulayıcı: Bu birikinti temiz mi, kirli mi?

Y. B. : Temiz.

Uygulayıcı: Güzel. Kedi suyunu da içti. Şimdi yine o sütün içebilmek için oduncu ile oğlunun olduğu yere doğru gidiyor. Bundan sonra olaylar nasıl gelişir?

Y. B. : Kedi her gün gidip sütünü içiyor ve altını bırakıyor.

Uygulayıcı: Oduncu ile oğlu merak etmiyorlar mı bu altınların nereden geldiğini, hiç öğrenmiyorlar mı altını kimin bıraktığını?

Y. B. : Bir gün öğreniyorlar ama kediyi serbest bırakıyorlar. Sonra kediyi takip edip altınları nereden getirdiğini öğreniyorlar.

Uygulayıcı: Pekiyi, kediyi zarar veriyorlar mı, öldürüyorlar mı kediyi?

Y. B. : Hayır, zarar vermiyorlar. Sadece takip ediyorlar.

Uygulayıcı: Tamam. Teşekkürler.

Yorum: Bu masalda kişinin kendiyle özdeşleştirerek tasavvur ettiği hayvan sembolü olan kedi, anlamsal olarak çift yönlü (olumlu-olumsuz) gelişim gösteren bir semboldür. Ancak kedinin beyaz hayal edilmesi olumlu özelliklerin baskın olduğunu göstermektedir. Bilinçaltı dilinde kedi “Aile sıcaklığını, anne ve baba şefkatini tam olarak hisseden mutlu çocuk.” (Korkmaz, 2017: 17) anlamlarında değerlendirilmiştir.

Çocuğun söylediği güneş ve ay sembollerinden yola çıkarak söyleyebiliriz ki sahip olduğu baba imajı anne imajından(hilal) çok daha güçlüdür. Baba tasavvuru çocuğuna samimi davranan ve arkadaş gibi yaklaşan bir babadır. Anne ile oluşan güven bağı ise babaya göre daha zayıftır. Birlikteliğe(yıldız sembolü) önem veren bir aile

imajına sahiptir. Seçtiği su sembolü(birikinti) ise bize göstermektedir ki hissettiği sevgi büyük olmasa da güvenilirdir.

Çocuğun masalı devam ettiriş şekli dikkat çekicidir. Olana rıza göstermenin yanı sıra var olan durumların kaynağını merak eden bir yapıya sahiptir. Bununla birlikte sonuçlarından memnun ise bu kaynağa herhangi bir müdahalede bulunmamaktadır. Aynı zamanda merhamet duygusuna da sahiptir.

3.21. E. K. (Cinsiyet: Erkek, Yaş: 12), Oduncuyla Yılan

Uygulayıcı: Zamanın birinde bir oduncuyla oğlu yaşarmış. Bunlar her gün odun kesmeye giderlermiş. Odun kesmeye giderken de yanlarına karınlarını doyurmak için süt alırlarmış. Sütün kovasını da ağacın dalına takarlarmış. Böyle her gün geçmekteymiş. Her zaman olduğu gibi çocuk, sütü almaya gitmiş, babasıyla birlikte sütü afiyetle içmişler. Fakat bu sefer süt bitince, içinden bir altın çıkmış. Çocuk “Baba süt burada duruyordu, yanımıza da kimse gelmedi, sütün içine kim bir altın bıraktı?” demiş. Babasıyla buna bir anlam verememişler. Bu şekilde günlerce devam etmiş. Baba, oğul odun kesmeye gidiyor, getirdikleri sütü içiyor, sonra da sütün içindeki altını alıyorlarmış. En sonunda çocuk merak etmiş. Babasına “Ben bugün ağaç kesmeyeceğim, sütü kim içiyor takip edeceğim.” demiş. O gün çocuk bir yere gizlenip beklemiş. En sonunda bakmış bir hayvan gelip süttten içiyor ve yerine bir altın bırakıyor. Bu hayvan hangi hayvan?

E. K. : Tilki.

Uygulayıcı: Bu tilkinin rengi ne?

E. K. : Turuncu.

Uygulayıcı: Turuncu bir tilki. Tamam. Bu tilki sütü içti, altını bıraktı ve döndü. Şimdi gündüz olduğunu hayal et. Bu tilki kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde güneş var mı?

E. K. : Var.

Uygulayıcı: Nasıl bir güneş?

E. K. : Güneş, bulutların arkasında görünüyor.

Uygulayıcı: Tamam. Şimdi hafif bir rüzgâr çıktığını ve bulutları sürüklediğini hayal et. Rüzgârla beraber bulutlar kayboldu ve güneş gökyüzünde tek başına kaldı. Şu anda pas parlak, çok güzel bir güneş var gökyüzünde. Pekiyi güneşin sıcaklığı nasıl, tilki rahatsız oluyor mu sıcaktan?

E. K. : Yok, olmuyor.

Uygulayıcı: Güzel. Tilkinin yuvasına döndüğünü ve havanın karardığını hayal et. Hava karardı, karardı ve gece oldu. Tilki kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın, gökyüzünde ay var mı?

E. K. : Gökyüzünde ay yok. Sadece yıldızlar var.

Uygulayıcı: Pekiyi ay olsun ister misin? Gündüz gibi aydınlatsın geceyi.

E. K. : Olur.

Uygulayıcı: Tamam. Tilkinin bunu dilediğini ve ayın da bu dileği alıp kabul ettiğini hayal et. Gökyüzünde yavaş yavaş çok güzel bir hilal belirdi. Bu hilal büyüdü büyüdü ve önce yarım ay, sonra da güzel, kocaman bir dolunaya dönüştü. Şimdi zamanın geçtiğini ve ertesi gün olduğunu hayal et. Tilki susamış ve su içmek istiyor. Suyunu nereden içer?

E. K. : Dereden.

Uygulayıcı: Bu derenin suyu akarsu mu?

E. K. : Evet.

Uygulayıcı: Pekiyi, suyu temiz mi, kirli mi?

E. K. : Temiz.

Uygulayıcı: Tilki bu sudan içiyor mu?

E. K. : Evet, içiyor.

Uygulayıcı: Güzel. Tilki suyunu içti ve süt içmek için oduncu ve oğlunun olduğu yere doğru gitmeye başladı. Bundan sonra olaylar nasıl gelişiyor?

E. K. : Bir gün yine süt içmeye giderken oduncuyla çocuk bir yerde saklanıyorlar. Sonra tilki sütü içerken yanına geliyorlar. Tilki sütü içip altını bırakıyor. Oduncuyla

çocuk buna çok şaşırıyor. Tilki onları görmüyor. Ertesi gün tilki gelmeden tilkiye tuzak kuruyorlar. Böylece tilkiyi yakalıyorlar.

Uygulayıcı: Tilkiye zarar veriyorlar mı ya da öldürüyorlar mı?

E. K. : Hayır. Zarar vermiyorlar?

Uygulayıcı: O zaman altınların yerini öğrenmek için mi tilkiyi yakaladılar.

E. K. : Evet.

Uygulayıcı: Tamam. Altınların yerini öğrendiler ve altınları aldılar. Altınları aldıktan sonra tilkiye zarar veriyorlar mı?

E. K. : Hayır, zarar vermiyorlar.

Uygulayıcı: Tamam. Teşekkürler.

Yorum: Seçtiğimiz masalda çocuğun kendiyi özdeşleştirerek seçtiği hayvan sembolü tilkidir. Bilinçaltı dilinde tilki, “Sömüren, kurnaz insan.” (Korkmaz, 2017: 33) anlamında değerlendirilmiştir. Ancak bunun yanında espri anlayışı ve keskin zekânın da sembolüdür. Turuncu rengi ise, bilinçaltı dilinde “Güzel giyinmeyi seven, etrafa hava atan, sosyal çevresi geniş, dışa dönük, yaşama sıkı sıkıya bağlı, hayat dolu, pek çok yeteneğe sahip, nazik, cömert insanın simgesi.” (Korkmaz, 2017: 42) olarak değerlendirilmiştir. Aynı zamanda bağlılık ve doğruluğun da rengidir.

Çocuğun, baba ve annenin sembolü olarak hayal ettirdiğimiz güneş ve ay sembollerini tasavvur ederken güçlük çekmesi oldukça düşündürücüdür. Güneşi bulutların arkasında görmesi, ay sembolünü ise hiç görmemesi bu bağlamda anne ve baba imajının oluşumunda yaşanan sıkıntının ispatıdır. Bununla birlikte kendini yalnız hissetmemesini sağlayan, kendine ve ailesine yakın bulduğu insanların varlığını, seçtiği yıldız sembolünden yola çıkarak söyleyebiliriz. Ayrıca güçlü bir sevgi hissiyatına sahiptir.

Seçtiği hayvan sembolüyle masalı bitiriş şekli aslında doğru orantılıdır. Çünkü hayvan sembolüne merhametli davranmanın yanında kurnazlığını konuşturmuş ve tilkiye tuzak kumuş ve bütün altınların alınmasıyla masalı bitirmiştir.

3.22. E. A. (Cinsiyet: Erkek, Yaş: 12), Oduncuyla Yılan

Uygulayıcı: Zamanın birinde bir oduncuyla oğlu yaşarmış. Bunlar her gün odun kesmeye giderlermiş. Odun kesmeye giderken de yanlarına karınlarını doyurmak için süt alırlarmış. Sütün kovasını da ağacın dalına takarlarmış. Böyle her gün geçmekteymiş. Her zaman olduğu gibi çocuk, sütü almaya gitmiş, babasıyla birlikte sütü afiyetle içmişler. Fakat bu sefer süt bitince, içinden bir altın çıkmış. Çocuk “Baba süt burada duruyordu, yanımıza da kimse gelmedi, sütün içine kim bir altın bıraktı?” demiş. Babasıyla buna bir anlam verememişler. Bu şekilde günlerce devam etmiş. Baba, oğul odun kesmeye gidiyor, getirdikleri sütü içiyor, sonra da sütün içindeki altını alıyorlarmış. En sonunda çocuk merak etmiş. Babasına “Ben bugün ağaç kesmeyeceğim, sütü kim içiyor takip edeceğim.” demiş. O gün çocuk bir yere gizlenip beklemiş. En sonunda bakmış bir hayvan gelip süttten içiyor ve yerine bir altın bırakıyor. Bu hayvan hangi hayvan?

E. A. : Ayı.

Uygulayıcı: Pekiyi bu ayının rengi ne?

E. A. : Kahverengi.

Uygulayıcı: Kahverengi bir ayı. Ayı yine geldi. Süttten içti, altını bıraktı ve döndü. Şimdi gündüz olduğunu hayal et. Bu ayı kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde güneş var mı?

E. A. : Var.

Uygulayıcı: Nasıl bir güneş? Tarif eder misin?

E. A. : Sarı bir güneş.

Uygulayıcı: Pekiyi, sıcaklığı nasıl? Ayı rahatsız oluyor mu yoksa ılık bir hava mı var?

E. A. : Biraz rahatsız oluyor.

Uygulayıcı: Tamam. Ayının havanın daha ılık olmasını dilediğini ve güneşin de bu dileği alıp kabul ettiğini hayal et. Güneş yavaş yavaş sıcaklığın azalttı. Şu anda ılık bir hava var, bahar havası gibi.

E. A. : Evet.

Uygulayıcı: Ayı yoluna devam etti. Hava yavaş yavaş kararmaya başladı. Hava karardı, karardı ve gece oldu. Ayı tekrar kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde ay var mı?

E. A. : Var.

Uygulayıcı: Nasıl bir ay? Hilal, yarım, dolunay?

E.A. : Hilal.

Uygulayıcı: Tamam. Dolunay şeklinde olsun ister misin?

E. A. : Olur.

Uygulayıcı: Güzel. Şimdi ayın bu dileği gerçekleştirdiğini hayal et. Yavaş yavaş büyüdü, büyüdü ve önce yarım ay oldu. Daha da büyüdü ve dolunay hâline geldi. Şu anda çok güzel, pas parlak bir dolunay hâline geldi. Bu dolunayın etrafında yıldız var mı?

E. A. : Var.

Uygulayıcı: Kaç tane? Sayabiliyor musun?

E. A. : Çok fazla.

Uygulayıcı: Güzel. Zamanın geçtiğini ve ertesi gün olduğunu hayal et. Bu ayı susamış su içmek istiyor. Suyunu nereden içer?

E. A. : Yakın bir dereden.

Uygulayıcı: Tamam. Bu derenin suyu temiz mi, kirli mi?

E. A. : Beyaz, temiz bir su.

Uygulayıcı: Güzel. Pekiyi ayı bu sudan içti mi?

E. A. : Evet içti.

Uygulayıcı: Güzel. Ayı suyunu içti. Şimdi sütten içmek için oduncuyla bundan sonra nasıl gelişiyor?

E.A. : Yine sütten içip altın bırakıyor.

Uygulayıcı: Oduncuyla oğlu altını bırakanın ayı olduğunu öğreniyor mu?

E.A. : Evet. Öğrenmek için saklanıyorlar. Korkuyorlar da ayıdan.

Uygulayıcı: Altınların tamamına salıp olmak için ayıya zarar veriyorlar mı ya da ayıyı öldürüyorlar mı?

E. A. : Hayır.

Uygulayıcı: O zaman her gün bir tane altın almaya razı oluyorlar değil mi?

E. A. : Evet. Her gün onlar süt götürüyor ve ayı da altın bırakmaya devam ediyor. Onlar da bu altını alıyorlar, fazlasını değil.

Uygulayıcı: Tamam. Teşekkürler.

Yorum: Masalda çocuğun kendiyle özdeşleştirerek seçtiği hayvan sembolü ayıdır. Bilinçaltı dilinde ayı yalnız, kaba, fiziksel gücü yüksek insan anlamlarında değerlendirilir (Korkmaz, 2017: 2). Her ne kadar ayı sembolü karanlıklarla ilişkilendirilen bir sembol olsa da Kuzey halkları tarafından savaşçı-kral, güç ve cesaretin sembolü olarak kullanılmıştır (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019:78). Seçtiği hayvan sembolünü kahverengi tasavvur etmiştir. Kahverengi yine çift yönlü anlam taşıyan sembollerden biridir. Bu özelliğini de toprağın rengi olmasından almaktadır. Hem realist, hem de yaş itibarıyla kendini olduğundan daha büyük hisseden kişilerin seçtiği bir renktir.

Çocuk, gördüğü güneş sembolünün sıcaklığından rahatsız olmaktadır. Yani sahip olduğu baba imajı sert mizaçlıdır. Anne imajı ise tasavvur ettiği ay sembolünden yola çıkarak söyleyebiliriz ki özgürlüğüne düşkün ve bağımsızdır. Bunun yanında çocuk kendini yenileyen, tazeleyen bir sevgi(akarsu) imajına sahiptir ve kendini yalnız hissetmemektedir(yıldız sembolü).

Masalı devam ettiriş ve bitiriş şekli bize göstermektedir ki, sorunların çözümünde olana rıza göstermektedir. Var olanı değiştirme çabasında olmayıp aynı zamanda güçlü bir merhamet duygusuna sahiptir.

3.23. B. B. (Cinsiyet: Erkek Yaş: 12), Oduncuyla Yılan

Uygulayıcı: Zamanın birinde bir oduncuyla oğlu yaşarmış. Bunlar her gün odun kesmeye giderlermiş. Odun kesmeye giderken de yanlarına karınlarını doyurmak için süt alırlarmış. Sütün kovaşını da ağacın dalına takarlarmış. Böyle her gün geçmekteymiş. Her zaman olduğu gibi çocuk, sütü almaya gitmiş, babasıyla birlikte sütü afiyetle içmişler. Fakat bu sefer süt bitince, içinden bir altın çıkmış. Çocuk “Baba süt burada duruyordu,

yanımıza da kimse gelmedi, sütün içine kim bir altın bıraktı?” demiş. Babasıyla buna bir anlam verememişler. Bu şekilde günlerce devam etmiş. Baba, oğul odun kesmeye gidiyor, getirdikleri sütü içiyor, sonra da sütün içindeki altını alıyorlarmış. En sonunda çocuk merak etmiş. Babasına “Ben bugün ağaç kesmeyeceğim, sütü kim içiyor takip edeceğim.” demiş. O gün çocuk bir yere gizlenip beklemiş. En sonunda bakmış bir hayvan gelip sütün içiyor ve yerine bir altın bırakıyor. Bu hayvan hangi hayvan?

B. B. : Bukalemun.

Uygulayıcı: Pekiyi, bu bukalemunun rengi ne?

B. B. : Mavi.

Uygulayıcı: Mavi bir bukalemun. Tamam. Bu bukalemun yine sütün içti altını bıraktı ve döndü. Yuvasına dönerken gündüz olduğunu hayal et. Bukalemun kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde güneş var mı?

B. B. : Evet.

Uygulayıcı: Nasıl bir güneş.

B. B. : Sıcak.

Uygulayıcı: Sıcak bir güneş. Tamam. Şimdi bukalemunun havanın ılık olmasını dileğini güneşin de bu dileği alıp kabul ettiğini hayal et. Böylece güneş sıcaklığını azalttı, azalttı ve hava çok daha ılık oldu, bahar havası gibi. Şimdi zamanın ilerlediğini ve havanın karardığını hayal et. Hava karardı, karardı ve gece oldu. Bukalemun tekrar kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde ay var mı?

B. B. : Var.

Uygulayıcı: Nasıl bir ay? Hilal, yarım, dolunay.

B. B. : Hilal.

Uygulayıcı: Pekiyi dolunay olsun ister misin?

B. B. : Evet.

Uygulayıcı: Tamam. Bukalemunun bunu dilediğini, ayın da dileği alıp kabul ettiğini hayal et. Ay yavaş yavaş büyüdü, büyüdü ve önce yarım ay hâline geldi. Daha da

büyüdü, dolunay oldu. Şu anda çok güzel, pas parlak bir dolunay. Bu dolunayın etrafında yıldız var mı?

B. B. : Evet.

Uygulayıcı: Sayabiliyor musun?

B. B. : Hayır, çok güzel.

Uygulayıcı: Tamam. Güzel. Zamanın ilerlediğini ve ertesi gün olduğunu hayal et. Bukalemun susamış, su içmek istiyor. Suyunu nereden içer?

B. B. : Dereden.

Uygulayıcı: Güzel. Bu derenin suyu temiz mi, kirli mi?

B. B. : Berrak.

Uygulayıcı: Çok güzel. Bukalemun bu sudan içiyor mu?

B. B. : Evet, içiyor.

Uygulayıcı: Bukalemun suyunu içti ve şimdi sütten içmek için oduncuyla oğlunun bulunduğu yere doğru yöneldi. Bundan sonra olaylar nasıl gelişiyor?

B. B. : Oduncuyla oğlu bir yere saklanıp sütü kimin içip altın bıraktığını öğrenmeye çalışıyorlar. Sonra bukalemunu görüyorlar ve altını onun bıraktığını anlıyorlar.

Uygulayıcı: Oduncuyla oğlu altınların yerini öğrenip hepsine sahip olmak için bukalemuna bir zarar veriyorlar mı ya da onu öldürüyorlar mı?

B. B. : Hayır. Bukalemunu takip ediyorlar ve onun yuvasını öğreniyorlar.

Uygulayıcı: Altınların yerini öğrenmek için mi?

B. B. : Hayır. Sütten içmek için geliyorsa açtır diye düşünüyorlar. Bu yüzden her gün onun yuvasına gidip yemek bırakıyorlar.

Uygulayıcı: Tamam. Teşekkürler.

Yorum: Seçtiğimiz masalda çocuğun kendiyile özdeşleştirerek seçtiği hayvan sembolü bukalemundur. Bukalemun, bilinçaltı dilinde “İçine girdiği topluma kolaylıkla uyum sağlayan insan.”(Korkmaz, 2017: 5) anlamında değerlendirilmiştir. Çocuk seçtiği

sembolik hayvanı mavi olarak tasavvur etmiştir. Aslında seçtiği hayvan ve bu hayvanın renginin karakterize ettiği anlamlar birbiriyle uyumludur. Sembol olarak mavi bilinçaltı dilinde “Sosyal çevresi geniş insan. Arkadaş canlısı, hayatı seven insan.” (Korkmaz, 2017: 43) anlamlarında değerlendirilmektedir. Ayrıca çeşitli tradisyonlarda göğün rengi olduğu için ruhani, semavi olanlarla ve bilgelikle özdeşleştirilen anlamlar barındırmaktadır.

Çocuk, gördüğü güneş sembolünün sıcaklığında rahatsız olmaktadır. Yani sahip olduğu baba imajı sert mizaçlıdır. Anne imajı ise tasavvur ettiği ay sembolünden yola çıkarak söyleyebiliriz ki özgürlüğüne düşkün ve bağımsızdır. Bunun yanında çocuk kendini yenileyen, tazeleyen bir sevgi imajına(akarsu) sahiptir ve kendini yalnız hissetmemektedir(yıldız sembolü).

Sahip olduğu sevgi imajı ve karakteri özellikle masalı bitiriş şeklinde kendini göstermektedir. Masalın sonunda altınların yerini öğrenmek için sembol hayvanını takip ettirdiğini düşünürken şaşırtıcı bir şekilde bunun için değil, ona yardım etmek için takip ettirdiğini görüyoruz. “Sütten içmek için geliyorsa açtır diye düşünüyorlar. Bu yüzden her gün onun yuvasına gidip yemek bırakıyorlar.” cevabı çocuğun hiçbir karşılık beklemeden, beklenti içine girmeden iyilik yapmak ve merhamet etmek istediğinin göstergesidir.

3.24. A. K. S. (Cinsiyet: Erkek, Yaş: 13), Oduncuyla Yılan

Uygulayıcı: Zamanın birinde bir oduncuyla oğlu yaşarmış. Bunlar her gün odun kesmeye giderlermiş. Odun kesmeye giderken de yanlarına karınlarını doyurmak için süt alırlarmış. Sütün kovasını da ağacın dalına takarlarmış. Böyle her gün geçmekteymiş. Her zaman olduğu gibi çocuk, sütü almaya gitmiş, babasıyla birlikte sütü afiyetle içmişler. Fakat bu sefer süt bitince, içinden bir altın çıkmış. Çocuk “Baba süt burada duruyordu, yanımıza da kimse gelmedi, sütün içine kim bir altın bıraktı?” demiş. Babasıyla buna bir anlam verememişler. Bu şekilde günlerce devam etmiş. Baba, oğul odun kesmeye gidiyor, getirdikleri sütü içiyor, sonra da sütün içindeki altını alıyorlarmış. En sonunda çocuk merak etmiş. Babasına “Ben bugün ağaç kesmeyeceğim, sütü kim içiyor takip edeceğim.” demiş. O gün çocuk bir yere gizlenip beklemiş. En sonunda bakmış bir hayvan gelip süttten içiyor ve yerine bir altın bırakıyor. Bu hayvan hangi hayvan?

A. K. S. : Kartal.

Uygulayıcı: Bu kartalın rengi ne?

A. K. S. : Siyah.

Uygulayıcı: Siyah bir kartal. Tamam. Kartal yine süttten içti, altınını bıraktı ve yuvasına dönmek için uçu. Gündüz olduğunu hayal et. Kartal gökyüzüne baksın. Gökyüzünde güneş var mı?

A. K. S. : Var.

Uygulayıcı: Nasıl bir güneş?

A. K. S. : Apaydınlık.

Uygulayıcı: Güzel. Peki sıcaklığı nasıl, kartal rahatsız oluyor mu?

A. K. S. : Olmuyor. Çünkü şu anda bulutların üstünde uçuyor.

Uygulayıcı: Normalde sıcak mı hava?

A. K. S. : Hava sıcak ama kartal bulutların üstünde olduğu için rahatsız olmuyor.

Uygulayıcı: Güzel. Zamanın ilerlediğini hayal et. Kartal yuvasına döndü. Hava karardı, karardı ve gece oldu. Kartal kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde ay var mı?

A. K. S. : Var.

Uygulayıcı: Nasıl bir ay? Hilal, yarım, dolunay?

A. K. S. : Dolunay.

Uygulayıcı: Çok güzel. Etrafında yıldızlar var mı?

A. K. S. : Evet.

Uygulayıcı: Sayabiliyor musun yoksa sayamayacağın kadar çok mu?

A. K. S. : Sayamayacağım kadar çok.

Uygulayıcı: Güzel. Zamanın geçtiğini ve ertesi gün olduğunu hayal et. Bu kartal susamış, su içmek istiyor. Suyunu nereden ister?

A. K. S. : Akarsu.

Uygulayıcı: Pekiyi suyu temiz mi, kirli mi?

A. K. S. : Temiz.

Uygulayıcı: Çok güzel. Kartal derenin kenarına kondu. Pekiyi kartal bu sudan içiyor mu?

A. K. S. : İçiyor.

Uygulayıcı: Güzel. Kartal suyunu da içti. Şimdi acıkmış, yine sütten içmek istiyor. Bu yüzden oduncuyla oğlunun olduğu yere doğru uçuyor. Pekiyi bundan sonra olaylar nasıl gelişiyor.

A. K. S. : Kartal gelip yine sütten içer ve altın bırakır. Oduncu da fakir bir aileye sahip olduğu için her gün bu altınları alıp evine götürüyor.

Uygulayıcı: Pekiyi altınların hepsine sahip olmak istemiyorlar mı?

A. K. S. : Hayır. Her gün birer birer alıyorlar altınları.

Uygulayıcı: O zaman kartala da zarar vermiyorlar altınlara sahip olmak için değil mi?

A. K. S. : Hayır. Kartala zarar vermiyorlar.

Uygulayıcı: Tamam. Teşekkürler.

Yorum: Seçtiğimiz masalda çocuğun kendiyle özdeşleştirerek seçtiği sembol hayvanı kartaldır. Tradisyonlarda genellikle güç ve iktidarın sembolü olan kartal, bilinçaltı dilinde “Etrafında olup biten her şeyden haberdar, otoriter, kendine güvenen, kontrolcü, cesur, lider insan.” (Korkmaz, 2017: 18) anlamlarında değerlendirilmiştir. Çocuğun kendini karakterize ederek seçmiş olduğu kartal sembolü yeryüzündeki aslan sembolünün gökyüzündeki karşılığıdır. Bu sebeple de sembol olarak aynı anlamları içerir. Yalnız seçmiş olduğu kartal sembolünü siyah olarak tasavvur etmesi ruh hâli olarak kendini çok mutlu hissetmediğinin bir göstergesidir; ancak yine siyah da içerdiği olumsuz anlamların yanı sıra asaletin de sembolüdür. Bu bağlam da seçtiği hayvan ve renk sembolleri birbiriyle orantılıdır diyebiliriz.

Çocuğun tasavvur ettiği güneş sembolü göstermektedir ki sahip olduğu baba imajı çok güçlüdür. Bununla birlikte biraz sinirli bir yapıya sahiptir. Ancak çocuk bunun üstesinden gelebileceğini düşünerek bu durumdan pek rahatsız olmamaktadır. Tasavvur

ettiği dolunay, anne imajının da güçlü olduğunu ve aralarında bağ ve güvenin tam olduğunu göstermektedir. Genel olarak aile birlikteliğe(yıldız sembolü) önem veren bir yapıdadır ve çocuğun sahip olduğu sevgi kendinin yenileyen, tazeleyen, güvenilir bir sevgidir.

Masalı devam ettiriş ve bitiriş şekli bize göstermektedir ki, sorunların çözümünde olana rıza göstermeyi tercih eder. Var olanı değiştirme çabasında olmayıp aynı zamanda güçlü bir merhamet duygusuna sahiptir.

3.25. A. A. (Cinsiyet: Erkek, Yaş: 14), Oduncuyla Yılan

Uygulayıcı: Zamanın birinde bir oduncuyla oğlu yaşarmış. Bunlar her gün odun kesmeye giderlermiş. Odun kesmeye giderken de yanlarına karınlarını doyurmak için süt alırlarmış. Sütün kovasını da ağacın dalına takarlarmış. Böyle her gün geçmekteymiş. Her zaman olduğu gibi çocuk, sütü almaya gitmiş, babasıyla birlikte sütü afiyetle içmişler. Fakat bu sefer süt bitince, içinden bir altın çıkmış. Çocuk “Baba süt burada duruyordu, yanımıza da kimse gelmedi, sütün içine kim bir altın bıraktı?” demiş. Babasıyla buna bir anlam verememişler. Bu şekilde günlerce devam etmiş. Baba, oğul odun kesmeye gidiyor, getirdikleri sütü içiyor, sonra da sütün içindeki altını alıyorlarmış. En sonunda çocuk merak etmiş. Babasına “Ben bugün ağaç kesmeyeceğim, sütü kim içiyor takip edeceğim.” demiş. O gün çocuk bir yere gizlenip beklemiş. En sonunda bakmış bir hayvan gelip süttten içiyor ve yerine bir altın bırakıyor. Bu hayvan hangi hayvan?

A. A. : Kurt.

Uygulayıcı: Bu kurdun rengi ne?

A. A. : Gri.

Uygulayıcı: Gri bir kurt. Tamam. Kurt tekrar sütü içti, yerine altını bıraktı ve yuvasına doğru geri döndü. Şimdi gündüz olduğunu hayal et. Bu kurt kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde güneş var mı?

A. A. : Var.

Uygulayıcı: Nasıl bir güneş, tarif eder misin?

A. A. : Parlak bir güneş.

Uygulayıcı: Güzel. Sıcaklığı nasıl? Kurt rahatsız oluyor mu sıcaktan?

A. A. : ılık bir hava var. Birazcık sıcak.

Uygulayıcı: Tamam. ılık olsun ister misin?

A. A. : Evet.

Uygulayıcı: Tamam. Kurdun bunu dilediğini güneşin de bu dileği yerine getirdiğini hayal et. Sıcaklığını azalttı, azalttı ve şu anda çok güzel, ılık bir hava oldu. Bahar havası gibi. Hissedebiliyor musun?

A. A. : Evet.

Uygulayıcı: Güzel. Kurt yuvasına döndü ve hava kararmaya başladı. Hava karardı, karardı akşam oldu. Daha da karardı gece oldu. Şu anda gece. Kurt tekrar gökyüzüne baksın. Gökyüzünde ay var mı?

A. A. : Var.

Uygulayıcı: Şekli nasıl? Hilal, yarım, dolunay?

A. A. : Dolunay.

Uygulayıcı: Işıkları nasıl? Parlak mı, solgun mu?

A. A. : Parlak.

Uygulayıcı: Güzel. Etrafında yıldız var mı?

A. A. : Evet.

Uygulayıcı: Sayabiliyor musun?

A. A. : Yok.

Uygulayıcı: Sayamayacağın kadar çok güzel. Zamanın ilerlediğini ve ertesi gün olduğunu hayal et. Kurt susamış, su içmek istiyor. Suyunu nereden içer?

A. A. : Göl kenarından.

Uygulayıcı: Bu gölün suyu temiz mi, kirli mi?

A. A. : Temiz.

Uygulayıcı: Temiz bir su. Güzel kurt bu sudan içiyor mu?

A. A. : Evet, içiyor.

Uygulayıcı: Güzel. Yalnız kurdun bilmediği bir şey var. Aslında bu gölün suyu şifalı bir su. Kurt bu sudan içtikçe kendini hem ruhen, hem bedenen çok sağlıklı ve güçlü hissediyor. Kendini çok mutlu hissediyor. Sonra zaman ilerledi ve karnı acıkmaya başladı. Karnı acıktığı için de oduncuyla oğlunun olduğu yere doğru gitti. Pekiyi bundan sonra olaylar nasıl gelişir?

A. A. : Oduncuyla oğlu bir yere gizleniyorlar. Sonra kurdun gelip, suyu içip altın koyduğunu görüyorlar.

Uygulayıcı: Altını bırakanın kurt olduğunu öğrendiler. Şimdi ne yapacaklar. Mesela kurdun altınlarının nerede olduğunu öğrenmek için onu takip edip öldürüyorlar mı?

A. A. : Yok.

Uygulayıcı: Hiçbir şey yapmıyorlar mı?

A. A. : Hiçbir şey yapmıyorlar. Sadece onu izliyorlar ve her gün böyle devam ediyor.

Uygulayıcı: Tamam. Teşekkürler.

Yorum: Seçtiğimiz masalda kişinin kendiyle özdeşleştirdiği sembolik hayvan kurttur. Kurt, sembolik olarak çift yönlü anlam barındıran bir semboldür. “Eğer efsanelerin var olduğu yüzyıllara inanıyorsak kurt sembolik alanda çelişkiler taşıyan bir hayvandır: Hem terör ve yıkım estiren şeytani bir hayvan hem de güç ve cesaret simgesidir.” (Larousse Semboller Sözlüğü, 2019: 213). Bunun yanında kurt toplumsal bilincin, özgürlüğe düşkünlüğün, liderliğin de sembolüdür. Çocuk sembolik hayvanını gri olarak tasavvur etmiştir. Siyah ve beyazın, iki zıt kutbun birleşiminden doğan gri rengi de sembolik olarak çift yönlü, olumlu-olumsuz özellikleri bir arada barındıran bir renktir. Bu bağlamda seçilen sembolik hayvanla anlam olarak uyum göstermektedir. Gri renk aynı zamanda kararsızlık ve endişenin de sembolüdür.

Çocuğun tasavvur ettiği güneş sembolü göstermektedir ki sahip olduğu baba imajı çok güçlüdür. Bununla birlikte biraz sinirli bir yapıya sahiptir. Tasavvur ettiği dolunay, anne imajının da güçlü olduğunu ve aralarında bağ ve güvenin tam olduğunu

göstermektedir. Genel olarak aile birlikteliğe(yıldız sembolü) önem veren bir yapıdadır ve çocuğun sahip olduğu sevgi imajı(göl) büyük, güvenilir ve sakindir.

Masalı devam ettiriş ve bitiriş şekli bize göstermektedir ki, sorunların çözümünde olana rıza gösterip kabullenir. Var olanı değiştirme çabasında olmayıp merhametli bir karaktere sahiptir.

3.26. A. Y. Ö. (Cinsiyet: Erkek, Yaş: 13), Oduncuyla Yılan

Uygulayıcı: Zamanın birinde bir oduncuyla oğlu yaşarmış. Bunlar her gün odun kesmeye giderlermiş. Odun kesmeye giderken de yanlarına karınlarını doyurmak için süt alırlarmış. Sütün kovasını da ağacın dalına takarlarmış. Böyle her gün geçmekteymiş. Her zaman olduğu gibi çocuk, sütü almaya gitmiş, babasıyla birlikte sütü afiyetle içmişler. Fakat bu sefer süt bitince, içinden bir altın çıkmış. Çocuk “Baba süt burada duruyordu, yanımıza da kimse gelmedi, sütün içine kim bir altın bıraktı?” demiş. Babasıyla buna bir anlam verememişler. Bu şekilde günlerce devam etmiş. Baba, oğul odun kesmeye gidiyor, getirdikleri sütü içiyor, sonra da sütün içindeki altını alıyorlarmış. En sonunda çocuk merak etmiş. Babasına “Ben bugün ağaç kesmeyeceğim, sütü kim içiyor takip edeceğim.” demiş. O gün çocuk bir yere gizlenip beklemiş. En sonunda bakmış bir hayvan gelip süttten içiyor ve yerine bir altın bırakıyor. Bu hayvan hangi hayvan?

A. Y. Ö. : Pegasus.

Uygulayıcı: Çok güzel. Pekiyi, rengi ne?

A. Y. Ö. : Beyaz.

Uygulayıcı: Beyaz bir Pegasus. Güzel. Tek boynuzlu at geldi, sütü içti, altını bıraktı ve yuvasına doğru yola koyuldu. Şimdi gündüz olduğunu hayal et. Bu Pegasus kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde güneş var mı?

A. Y. Ö. : Evet.

Uygulayıcı: Nasıl bir güneş, tarif eder misin?

A. Y. Ö. : Her yeri ısıtan, parlak bir güneş.

Uygulayıcı: Sıcaklığından Pegasus rahatsız oluyor mu?

A. Y. Ö. : Evet.

Uygulayıcı: Ilık olsun ister misin?

A. Y. Ö. : Evet.

Uygulayıcı: Tamam. Pegasus yuvasına ulaştı ve hava kararmaya başladı. Hava karardı, karardı ve akşam oldu. Daha da karardı. Gece oldu. Şu anda gece. Pegasus kafasını kaldırıp tekrar gökyüzüne baksın. Gökyüzünde ay var mı?

A. Y. Ö. : Evet.

Uygulayıcı: Nasıl bir ay? Hilal, yarım, dolunay?

A. Y. Ö. : Yarımay.

Uygulayıcı: Pekiyi, dolunay olsun ister misin?

A. Y. Ö. : Evet.

Uygulayıcı: Tamam. Pegasus'un bunu dilediğini ve ayın da bu dileği yerine getirdiğini hayal et. Yarımay büyüdü, büyüdü ve dolunay hâline geldi. Şu anda çok güzel, parlak bir dolunay oldu. Pekiyi dolunayın etrafında yıldız var mı?

A. Y. Ö. : Evet.

Uygulayıcı: Kaç tane? Sayabiliyor musun?

A. Y. Ö. : 6 tane.

Uygulayıcı: Güzel. Atımız uyudu. Zaman ilerledi. Ertesi gün oldu, uyandı. Pegasus çok susamış, su içmek istiyor. Suyunu nereden içer?

A. Y. Ö. : Büyük bir gölden.

Uygulayıcı: Bu gölün suyu temiz mi, kirli mi?

A. Y. Ö. : Berrak bir su yani temiz.

Uygulayıcı: Pegasus'un aslında bilmediği bir şey var. Bu gölün suyu aslında şifalı bir suymuş. Sudan içtikçe kendini hem bedenlen hem ruhen çok sağlıklı hissediyor. Kendini çok mutlu hissediyor. Şimdi yavaş yavaş karını acıkmaya başladı. Bu yüzden sütten içmek için oduncuyla oğlunun olduğu yere doğru ilerlemeye başladı. Bundan sonra olaylar nasıl gelişiyor. Mesela oduncuyla oğlu altını oraya bırakanın Pegasus olduğunu öğreniyorlar mı?

A. Y. Ö. : Bir süreliğine öğrenmiyorlar.

Uygulayıcı: Pekiyi, sonra ne oluyor?

A. Y. Ö. : Sütü oraya koyup gizleniyorlar. Böylece kim olduğunu öğreniyorlar.

Uygulayıcı: Sonrasında ne oluyor?

A. Y. Ö. : Pegasus'u takip ediyorlar. Sonrasında o yorulmasını diye kapısına gece sütü koyup evlerine geri dönüyorlar. At da bu sütü görüp içiyor. Ondan sonra içine iki tane altın koyup geri önceden içtiği yere götürüyor. Oduncuyla oğlu odun kesmeye gittiklerinde o kovayı görüyorlar. Daha sonrasında Pegasus ağaçların arasından çıkıyor. Sonrasında oduncuyla oğlu bu at için evlerinin yanına bir ahır yapıyorlar. Atı artık orada besliyorlar.

Uygulayıcı: Çok güzel. Teşekkürler.

Yorum: Seçtiğimiz masalda kişinin kendiyi özdeşleştirerek seçtiği hayvan sembolü Pegasus'tur. Pegasus bilinçaltı dilinde “ Tanrısal özelliklere sahip insan, en yüksek pozitif titreşimler yayan, istediği her şeyi başarabilecek, her problemi sadece kendisi için değil toplum için de faydalı olacak biçimde çözen, başkalarına yol gösteren, ilham veren insan.” (Korkmaz, 2017: 28) anlamlarında değerlendirilmiştir. Çocuk sembolik hayvanını beyaz renkte tasavvur etmiştir. Saflık, masumiyet, temizlik, yeni başlangıçlar gibi anlamlar içeren beyaz, aynı zamanda mükemmelliğin rengidir. Bu bağlamda Pegasus'un asıl rengi olan beyaz, sembolik anlam açısından da seçilen hayvanla uyum göstermektedir.

Çocuğun güneş sembolünün tarif ediliş şekline, kullandığı sıfatlardan yola çıkarak söyleyebiliriz ki sahip olduğu baba imajı sert karakterde olmasının yanı sıra güvenilir, etki alanı geniş ve etrafındaki insanları etkisi altına alabilen bir yapıdadır. Bunun yanında anne imajı bir derece daha zayıftır ve tam olarak olması gerektiği gibi değildir. Çocuk kişisel alanı konusunda biraz titizlik göstermektedir. Söylediği yıldız sembolü kendisine kardeş gibi yakın hissettiği 6 kişinin varlığının ipucunu vermektedir. Bununla birlikte söylediği hayvan sembolü ve bu sembolün rengiyle uyumlu olarak sahip olduğu sevgi imajı(büyük göl) da çok büyük, güvenilir ve dindir.

Yine seçmiş olduğu hayvan sembolüyle uyumlu olarak masalı devam ettirir ve bitiriş şekli de oldukça masumane ve saftır. Kendine yapılan iyiliği iki katıyla ödeme

abasındadır. Ayrıca kimsenin yalnızlığına ya da ne imkânlarla sahip olursa olsun herhangi bir şekilde yardıma ihtiyaç duymasına kayıtsız kalamamaktadır. Herkesin mutlu sona ulaşabileceğı bir şekilde sorunları çözme çabasındadır.

3.27. M. K. (Cinsiyet: Erkek, Yaş: 14), Oduncuyla Yılan

Uygulayıcı: Zamanın birinde bir oduncuyla oğlu yaşarmış. Bunlar her gün odun kesmeye giderlermiş. Odun kesmeye giderken de yanlarına karınlarını doyurmak için süt alırlarmış. Sütün kovasını da ağacın dalına takarlarmış. Böyle her gün geçmekteymiş. Her zaman olduğu gibi çocuk, sütü almaya gitmiş, babasıyla birlikte sütü afiyetle içmişler. Fakat bu sefer süt bitince, içinden bir altın çıkmış. Çocuk “Baba süt burada duruyordu, yanımıza da kimse gelmedi, sütün içine kim bir altın bıraktı?” demiş. Babasıyla buna bir anlam verememişler. Bu şekilde günlerce devam etmiş. Baba, oğul odun kesmeye gidiyor, getirdikleri sütü içiyor, sonra da sütün içindeki altını alıyorlarmış. En sonunda çocuk merak etmiş. Babasına “Ben bugün ağaç kesmeyeceğim, sütü kim içiyor takip edeceğim.” demiş. O gün çocuk bir yere gizlenip beklemiş. En sonunda bakmış bir hayvan gelip süttten içiyor ve yerine bir altın bırakıyor. Bu hayvan hangi hayvan?

M. K. : Ceylan.

Uygulayıcı: Bu ceylanın rengi ne?

M. K. : Kahverengi.

Uygulayıcı: Kahverengi bir ceylan. Güzel, ceylan geldi, sütü içti, altını bıraktı ve yuvasına doğru yola koyuldu. Şimdi gündüz olduğunu hayal et. Bu ceylan kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde güneş var mı?

M. K. : Var.

Uygulayıcı: Nasıl bir güneş? Tarif eder misin?

M. K. : Batmaya yakın bir güneş.

Uygulayıcı: Tamam. Pekiyi, sıcaklığı nasıl? Ceylan rahatsız oluyor mu sıcaklığından?

M. K. : Hayır. Ilık.

Uygulayıcı: Tamam. Ceylan yuvasına döndü. Zaman ilerledi ve akşam oldu. Hava daha da karardı. Gece oldu. Şu anda gece. Ceylan kafasını kaldırıp tekrar gökyüzüne baksın. Gökyüzünde ay var mı?

M. K. : Var.

Uygulayıcı: Nasıl bir ay? Tarif eder misin?

M. K. : Bulutların arasında bir ay. Parlak bir dolunay.

Uygulayıcı: Etrafında yıldız var mı?

M. K. : Var.

Uygulayıcı: Sayabiliyor musun? Kaç tane?

M. K. : 7-8.

Uygulayıcı: Güzel. Ceylan yuvasında uyudu. Zaman ilerledi. Ertesi gün oldu. Ceylan susamış, su içmek istiyor. Suyunu nereden içer?

M. K. : Şelaleden.

Uygulayıcı: Çok güzel. Pekiyi şelalenin suyu temiz mi, kirli mi?

M. K. : Temiz.

Uygulayıcı: Güzel. Aslında ceylanın bilmediği bir şey var. Bu şelalenin suyu şifalı bir suymuş. Sudan içtikçe ceylan kendini hem bedeneni, hem ruhen çok sağlıklı hissediyor. İctikçe kendini çok mutlu hissediyor. Ceylan yavaş yavaş acıkmaya başladı. Bu yüzden süttten içmek için oduncuyla oğlunun olduğu yere doğru gitmeye başladı. Pekiyi, bundan sonra olaylar nasıl gelişir?

M. K. : Ceylan yine gidip süttten içer ve altını bırakır. Oduncuyla oğlu bir yere gizlenip bırakanın ceylan olduğunu öğrenirler.

Uygulayıcı: Daha fazla altın için ceylana zarar veriyorlar mı?

M. K. : Hayır.

Uygulayıcı: Güzel. Sonra neler oluyor?

M. K. : Ceylanı yakalamak istiyorlar ama zarar vermek için değil. Ceylan sürekli onlardan kaçıyor. Onlar da belki ceylanın ihtiyacı vardır diye daha fazla süt getiriyorlar ve ceylana karışmıyorlar.

Uygulayıcı: Tamam. Teşekkürler.

Yorum: Seçtiğimiz bu masalda kişinin kendiyle özdeşleştirerek seçtiği hayvan sembolü ceylandır. Aslında ceylan geyikle benzer özellikler taşıdığı için anlam olarak geyikle aynı olan bir semboldür. Bilinçaltı dilinde ceylan sembolü, “Nezaketsahibi, kibar, medeni, diksiyonuna özen gösteren, iyi kalpli, asla kötülük düşünmeyen, merhametli, sadık, özgürlüğüne düşkün insan.” (Korkmaz, 2017: 14) anlamlarında kullanılmaktadır. Geyik/ceylan genel olarak tradisyonlarda da tanrıçalara atfedilen bir semboldür; ancak bazı tradisyonlarda (Galyalılarda olduğu gibi) tanrı sembolü olarak asalet ve erdemleri sembolize ettiğini de görmekteyiz. Bununla birlikte tüm tradisyonlarda geyik/ceylan olumlu anlamlara sahip asil bir hayvan sembolü olarak kullanılmıştır. Seçtiği hayvan sembolünü kahverengi tasavvur etmesi ise yaş itibarıyla olduğundan daha olgun davranan biri olduğunun göstergesidir.

Çocuğun söylemiş olduğu güneş sembolünden yola çıkarak söyleyebiliriz ki çocuğun sahip olduğu baba imajı çocuğuna arkadaş gibi yaklaşan bir babadır. Bununla birlikte babanın sembolü olan güneşi batmaya yakın görmesi babanın yaşıyla ya da geçirmekte olduğu ağır bir hastalıkla açıklanabilir. Anne sembolü olan ayı ise bulutların arasında olmasına rağmen net bir şekilde görebilmiştir. Çocuğun tasavvur ettiği yıldız sembolü göstermektedir ki hayatında kendine kardeş gibi yakın hissettiği yedi-sekiz kişi vardır. Bununla birlikte sahip olduğu sevgi imajı en yüksek derecedir. Şelale mükemmeli karşılayan bir sevgi sembolüdür.

Masalı devam ettiriş ve bitiriş şekli de tasavvur ettiği sevgi imajıyla uyumludur. Oduncuyla oğlu altınların yerini öğrenmek için değil ceylana yardım etmek için onu yakalamak ister. Altınların nereden geldiğini değil ceylanın daha fazla yardıma ihtiyacı olup olmadığını öğrenmek ister. Öğrenmeseler de daha fazla süt bırakırlar. Çocuğun sahip olduğu kibarlık, merhamet ve yardım severlik seçmiş olduğu hayvan sembolünü de karşılar niteliktedir.

3.28. M. Ş. (Cinsiyet: Erkek, Yaş: 13), Oduncuyla Yılan

Uygulayıcı: Zamanın birinde bir oduncuyla oğlu yaşarmış. Bunlar her gün odun kesmeye giderlermiş. Odun kesmeye giderken de yanlarına karınlarını doyurmak için süt alırlarmış. Sütün kovasını da ağacın dalına takarlarmış. Böyle her gün geçmekteymiş. Her zaman olduğu gibi çocuk, sütü almaya gitmiş, babasıyla birlikte sütü afiyetle içmişler. Fakat bu sefer süt bitince, içinden bir altın çıkmış. Çocuk “Baba süt burada duruyordu, yanımıza da kimse gelmedi, sütün içine kim bir altın bıraktı?” demiş. Babasıyla buna bir anlam verememişler. Bu şekilde günlerce devam etmiş. Baba, oğul odun kesmeye gidiyor, getirdikleri sütü içiyor, sonra da sütün içindeki altını alıyorlarmış. En sonunda çocuk merak etmiş. Babasına “Ben bugün ağaç kesmeyeceğim, sütü kim içiyor takip edeceğim.” demiş. O gün çocuk bir yere gizlenip beklemiş. En sonunda bakmış bir hayvan gelip süttten içiyor ve yerine bir altın bırakıyor. Bu hayvan hangi hayvan?

M. Ş. : Kedi.

Uygulayıcı: Bu kedinin rengi ne?

M. Ş. : Gri.

Uygulayıcı: Gri bir kedi. Güzel. Kedi geldi, sütü içti, altını bıraktı ve yuvasına doğru yola çıktı. Şimdi gündüz olduğunu hayal et. Kedi kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde güneş var mı?

M. Ş. : Evet.

Uygulayıcı: Nasıl bir güneş? Tarif eder misin?

M. Ş. : Orta büyüklükte, sarı ve parlak bir güneş.

Uygulayıcı: Sıcaklığı nasıl? Kedi rahatsız oluyor mu sıcaklığından?

M. Ş. : Pek olmuyor. Normal bir hava var.

Uygulayıcı: Kedi yuvasına döndü. Bu arada hava karardı karardı ve akşam oldu. Daha da karardı. Gece oldu. Şu anda gece. Kedi tekrar kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde ay var mı?

M. Ş. : Var.

Uygulayıcı: Nasıl bir ay? Hilal, yarım, dolunay?

M. Ş. : Dolunay.

Uygulayıcı: Çok güzel. Parlak bir dolunay mı?

M. Ş. : Evet.

Uygulayıcı: Etrafında yıldızlar var mı?

M. Ş. : Evet. Çok fazla yıldız var.

Uygulayıcı: Güzel. Kedimiz uyudu. Zaman ilerledi. Ertesi gün oldu. Uyandı. Çok susamış, su içmek istiyor. Suyunu nereden içer?

M. Ş. : Bir nehirden.

Uygulayıcı: Nehrin suyu temiz mi, kirli mi?

M. Ş. : Temiz.

Uygulayıcı: Temiz bir su, güzel. Yalnız kedinin bilmediği bir şey var. Bu şifalı bir suymuş. Sudan içtikçe kendini hem bedenlen hem ruhen çok sağlıklı hissediyor. Çok mutlu hissediyor. Sudan kana kana içti. Şimdi kedimiz yavaş yavaş acıkmaya başladı. Bu yüzden sütten içebilmek için oduncuyla oğlunun bulunduğu yere doğru gitti. Bundan sonra olaylar nasıl gelişir?

M. Ş. : Bence gözetliyorlar altını kimin bıraktığını öğrenmek için.

Uygulayıcı: Tamam. Gözetlediler ve sütü içip altını bırakanın kedi olduğunu öğrendiler. Sonra ne oldu. Mesela altınların yerini öğrenmek için kediye zarar veriyorlar mı?

M. Ş. : Hayır. Sadece bakıyorlar. Sonra da evlerine gittiler.

Uygulayıcı: Sonra ne oldu? Günler böylece devam mı etti?

M. Ş. . Sonrasında gözetlemenin yanında incelemeye de başladılar. Başka yiyecekler de koyup onları yiyip yemediğine, altın bırakıp bırakmadığına baktılar. Başka bir şey yapmadılar.

Uygulayıcı: Tamam. Teşekkürler.

Yorum: : Seçtiğimiz bu masalda kişinin kendiyle özdeşleştirerek seçmiş olduğu hayvan sembolü kedir. Kedi, anlamsal olarak çift yönlü (olumlu-olumsuz) gelişim gösteren bir semboldür. Seçtiği hayvan sembolünü gri tasavvur etmesi de kediye bu çift

yönlülükten kurtaramamıştır. Çünkü gri, kararsızlık ve karmaşanın sembolü olan bir renk sembolüdür. Olumlu ve olumsuz özelliklerin ikisini de kendinde barındırır. Bilinçaltı dilinde kedi “Aile sıcaklığını, anne ve baba şefkatini tam olarak hisseden mutlu çocuk.” (Korkmaz, 2017: 17) anlamında değerlendirilmiştir.

Anne, baba ve aile ilişkileri için çocuğun seçtiği semboller birbiriyle uyumludur. Çünkü çocuğun zihninde var olan anne ve baba imajı, birliktelik imajı tam olarak sağlanabilmiştir. Çocuğun söylediği semboller aile ilişkilerinin sağlamlığının da bir göstergesidir. Çocuğun hayatında var olan sevginin göstergesi olarak seçtiği su sembolü sürekli kendini yenileyen bir sevgiye sahip olduğunu göstermektedir.

Çocuğun masalı devam ettiriş ve bitiriş şeklinden yola çıkarak söyleyebiliriz ki çocuk olana rıza göstermesinin yanı sıra merhametli ve biraz da meraklı bir mizacı vardır. Yalnız bu meraklı mizacı kendine ya da çevresindekilere zarar verici nitelikte değildir.

3.29. S. E. T. (Cinsiyet: Erkek, Yaş: 13), Oduncuyla Yılan

Uygulayıcı: Zamanın birinde bir oduncuyla oğlu yaşarmış. Bunlar her gün odun kesmeye giderlermiş. Odun kesmeye giderken de yanlarına karınlarını doyurmak için süt alırlarmış. Sütün kovaşını da ağacın dalına takarlarmış. Böyle her gün geçmekteymiş. Her zaman olduğu gibi çocuk, sütü almaya gitmiş, babasıyla birlikte sütü afiyetle içmişler. Fakat bu sefer süt bitince, içinden bir altın çıkmış. Çocuk “Baba süt burada duruyordu, yanımıza da kimse gelmedi, sütün içine kim bir altın bıraktı?” demiş. Babasıyla buna bir anlam verememişler. Bu şekilde günlerce devam etmiş. Baba, oğul odun kesmeye gidiyor, getirdikleri sütü içiyor, sonra da sütün içindeki altını alıyorlarmış. En sonunda çocuk merak etmiş. Babasına “Ben bugün ağaç kesmeyeceğim, sütü kim içiyor takip edeceğim.” demiş. O gün çocuk bir yere gizlenip beklemiş. En sonunda bakmış bir hayvan gelip süttten içiyor ve yerine bir altın bırakıyor. Bu hayvan hangi hayvan?

S. E. T. : Sincap.

Uygulayıcı: Bu sincabın rengi ne?

S. E. T. : Sarı.

Uygulayıcı: Sarı bir sincap. Tamam. Sincap geldi, sütü içti, altını bıraktı ve yuvasına doğru yola çıktı. Şimdi gündüz olduğunu hayal et. Bu sincap kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde güneş var mı?

S. E. T. : Var.

Uygulayıcı: Nasıl bir güneş?

S. E. T. : Biraz sönük.

Uygulayıcı: Sıcaklığı nasıl? Sincap rahatsız oluyor mu sıcaktan?

S. E. T. : Hayır. Esiyor ama sıcak.

Uygulayıcı: Sincap yuvasına vardı. Hava kararmaya başladı. Karardı, karardı ve akşam oldu. Daha da karardı. Gece oldu. Şu anda gece. Sincap tekrar kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde ay var mı?

S. E. T. : Yok.

Uygulayıcı: Olsun ister misin?

S. E. T. : Hayır. Sadece yıldızlar var.

Uygulayıcı: Tamam. Yıldızları sayabiliyor musun?

S. E. T. : Birbirine yakın çok fazla yıldız var.

Uygulayıcı: Güzel. Sincap uyudu. Zaman ilerledi. Ertesi gün oldu. Sincap uyandı. Çok susamış, su içmek istiyor. Suyunu nereden içer?

S. E. T. : Gözümün önüne bir masa geldi. Masanın üzerinde bir kap var. Su orda.

Uygulayıcı: Bir kaptan içer. Tamam. Pekiyi bu su temiz mi, kirli mi?

S. E. T. : Daha önce bu kap kullanılmış ama kap çok da kirli değil?

Uygulayıcı: İçilebilir bir su değil mi?

S. E. T. : Evet.

Uygulayıcı: Yalnız sincabın bilmediği bir şey var. Bu kaptaki su aslında şifalı bir suymuş. Sudan içtikçe kendini hem bedenlen hem de ruhen çok sağlıklı hissediyor. Kendini çok mutlu hissediyor. Sincabımız suyunu içti. Şimdi yavaş yavaş karnı acıkmaya

başladı. Bu yüzden sütten içebilmek için oduncuyla oğlunun olduğu yere doğru yola çıktı. Pekiyi budan sonra olaylar nasıl gelişir.

S. E. T. : Oduncu aile merak ettiği için süt kovasını aynı yere koyup, gizlenip bekliyorlar. Sonra sincabı görüyorlar. Sincap da fark ediyor onların kendisini izlediğini. Sonra yine sütten içip yerine altın bırakıyor.

Uygulayıcı: Altınların yerini öğrenmek için sincaba zarar veriyorlar mı?

S. E. T. : Sincaba zarar vermiyorlar ama sütü içip neden altın bıraktığını ve bunların nereden geldiğini merak ediyorlar.

Uygulayıcı: Sincabı takip ediyorlar mı?

S. E. T. : Ediyorlar ama sincap izini kaybettirip gidiyor.

Uygulayıcı: Sincaba zarar veriyorlar mı?

S. E. T. : Hayır. Çünkü işlerine geliyor.

Uygulayıcı: Daha fazlasını istiyorlar mı?

S. E. T. : Hayır. Çünkü haram bir para olmuş olur. Sincap sütün karşılığı olarak bırakıyor altını. Daha fazlasını isterlerse günde bir altından da olurlar.

Uygulayıcı: Tamam. Teşekkürler.

Yorum: Seçtiğimiz masalda çocuğun kendiyle özdeşleştirerek seçtiği hayvan sembolü sincaptır. Bilinçaltı dilinde sincap “İki aşk arasında kalmaktan hayatı çile hâline gelen insan.” (Korkmaz, 2017: 29) olarak değerlendirilmiştir. Çocuk gördüğü hayvan sembolünü sarı tasavvur etmiştir. Sarı, sıcak bir renktir ve eril nitelik taşıyan bir semboldür. Zekâ ve espirituelliğin yanı sıra maalesef ihanet, asiliğin de sembolüdür.

Çocuğun söylediği güneş sembolünden yola çıkarak söyleyebiliriz ki sahip olduğu baba imajı çocuğuna arkadaş gibi yaklaşan, bununla birlikte etkisini tam olarak hissettiremeyen bir baba imajıdır(sönük güneş). Çocuk annenin sembolü olan ayı ise hiç tasavvur edememektedir. Annenin sembolü olan ayı oluşturmak istediğimizde de buna tepki göstermiştir. Sahip olduğu sevgi imajı(su sembolü) da oldukça zayıf, sadece idare edilebilir düzeydedir. Bununla birlikte etrafında değer verdiği insanlar(yıldız sembolü) mevcuttur.

Çocuğun masalı devam ettiriş ve bitiriş şeklinde söyledikleri olaylara bakış tarzı hakkında bize bazı ipuçları vermektedir. Meraklı bir mizacı vardır. Ancak bunu -özellikle kişisel çıkarları söz konusuysa- kimsenin zararına kullanmamaktadır. Masalın sonucuna karar verme noktasında ise ilginç bir şekilde hem dini değerleri hem de mantığını kullanmayı tercih etmiştir.

3.30. H. A. (Cinsiyet: Kız, Yaş: 10), İki kardeş

Uygulayıcı: Bir varmış bir yokmuş, vakti zamanında iki kardeş varmış. Gurbete çıkmaya karar vermişler. Azıklarını alıp yola çıkmışlar. Bir zaman sonra acıkmışlar. Büyüğü, küçüğüne “Önce senin yemeğini, sonra benim yemeğimi yiyelim.” demiş. Küçüğü kabul etmiş. Küçüğün yemeği bitene kadar acıktıkça yemişler. Küçüğün yemeği bitmiş. Bir zaman sonra yine acıkmışlar. Küçüğü “Yemeğim bitti. Simdi sıra senin yemeğinde.” demiş. Büyüğü “Bir gözünü çıkar sana yemek vereyim.” demiş. Küçüğü “Önce yemeğimi yedin. Yemeğim bittikten sonra bir öğünlük yemek için bir gözümü çıkarmamı istiyorsun. Yine acıkırsam diğer gözümü de isteyeceksin benden. Madem böyle yaptın artık seninle kardeşlik bağım kalmadı. Seninle yollarımız burada ayrılıyor.” demiş. Büyüğü, batıya gitmiş; küçüğü, doğuya. Küçüğü, akşama doğru, terk edilen bir değirmen başına kavuşmuş. Bu değirmende insanlarla konuşabilen büyülü bir hayvan yaşarmış. Bu hayvan hangi hayvan?

H. A. : Tavşan.

Uygulayıcı: Bu tavşanın rengi ne?

H. A. : Beyaz.

Uygulayıcı: Beyaz bir tavşan. Çok güzel. Bu tavşan eğer isterse bu gence yardım edebilir. Gencin yanında yiyecek yok, kalacak yeri yok. Tavşan nasıl bir çözüm bulacak bu gence?

H. A. : Tavşan ona değirmenden bir şeyler bulup karnını doyuruyor.

Uygulayıcı: Tamam. Peki, bu gencin abisiyle olan sorununa nasıl bir çözüm bulacak. Mesela abisinden intikam almasını istiyor mu?

H. A. : Hayır. Tavşan önce gidip gencin abisini bulur. Ona kardeşinin onunla barışmak istediğini anlatır. Sonra da küçük kardeşe gelip abisinin onunla barışmak istediğini söyler.

Uygulayıcı: Tavşan ikisini barıştırmak istiyor, değil mi?

H. A. : Evet.

Uygulayıcı: Tamam. O zaman tavşan iki kardeşle de konuşup aralarını düzeltiyor. Küçük kardeşe ayrıca değirmenden yemek sağlıyor, değil mi?

H. A. : Evet.

Uygulayıcı: Güzel. Şimdi tavşanımız değirmenden çıktı. Gündüz olduğunu hayal et. Bu tavşan kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın gökyüzünde güneş var mı?

H. A. : Var.

Uygulayıcı: Nasıl bir güneş? Tarif eder misin?

H. A. : Parlak bir güneş.

Uygulayıcı: Pekiyi, güneşin sıcaklığı tavşanı rahatsız ediyor mu?

H. A. : Hayır. Hatta güneş ona gülümsüyor.

Uygulayıcı: Çok güzel. Şimdi yavaş yavaş zamanın ilerlediğini ve havanın karardığını hayal et. Karardı, karardı ve şu anda gece oldu. Tavşan tekrar kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde ay var mı?

H. A. : Evet.

Uygulayıcı: Nasıl bir ay? Tarif eder misin?

H. A. : Böyle hilal gibi.

Uygulayıcı: Dolunay olsun ister misin?

H. A. : Hayır. Böyle kalsın.

Uygulayıcı: Tamam. Pekiyi, etrafında yıldız var mı?

H. A. : Var, bir sürü var.

Uygulayıcı: Güzel. Zamanın geçtiğini ve ertesi gün olduğunu hayal et. Bu tavşan çok susamış, su içmek istiyor. Suyunu nereden içer?

H. A. : Orada bir dere var. Oradan içiyor.

Uygulayıcı: Bu dere akarsu mu?

H. A. : Akıyor, şırıl şırıl sesler geliyor.

Uygulayıcı: Pekiyi, suyu temiz mi, kirli mi?

H. A. : Çok berrak.

Uygulayıcı: Tavşan bu dereden içiyor, değil mi?

H. A. : Evet.

Uygulayıcı: Tamam. Teşekkürler.

Yorum: Seçtiğimiz bu masalda kişinin kendini yerine koyduğu, kendiyle özdeşleştirdiği hayvan sembolü tavşandır. Tavşan sembolü bilinçaltı dilinde “Aile sıcaklığını, anne ve baba şefkatini tam olarak hisseden mutlu, huzurlu sakin insan (çocuklar için). Şanslı insan.” (Korkmaz, 2017: 33) anlamında değerlendirilmiştir. Mitolojik olarak farklı tradisyonlarda ise aynı zamanda üretkenliğin sembolü olarak kullanılmıştır. Seçtiği hayvan sembolünü beyaz tasvir etmesi de yine seçtiği hayvanla doğru orantılı bir sembolik anlam içermektedir. Saflığın, temizliğin, masumiyetin ve üretkenliğin rengi olan beyazla tavşan sembolü birlikte anlam olarak uyum gösteren sembollerdir ve çocuğun ruh hâli olarak kendini mutlu hissettiğinin göstergesidir.

Çocuğun güneş sembolünü tarif ediş şeklinden yola çıkarak söyleyebiliriz ki sahip olduğu baba imajı oldukça samimi, sıcakkanlı ve güler yüzlüdür. Ancak anne imajı babaya göre oldukça zayıf kalmıştır. Çocuk, tasavvur ettiği ay sembolünü hilal şeklinde görmüş ancak bunun değiştirilmesine, dolunay hâline getirilmesine itiraz etmiştir. Dolayısıyla mevcut durumun değişmesini istememektedir. Bununla birlikte sahip olduğu sevgi imajı(akarsu) güvenilir ve kendini yenileyen bir sevgidir ve aile birlikteliğe önem vermektedir.

Çocuğun masalın düğüm noktasına bulduğu çözüm, sorunlarını konuşarak, iletişim kurarak, mantık çerçevesinde çözen bir mizaca sahip olduğunu göstermektedir.

3.31. E. Ü. (Cinsiyet: Kız, Yaş: 11), İki kardeş

Uygulayıcı: Bir varmış bir yokmuş, vakti zamanında iki kardeş varmış. Gurbete çıkmaya karar vermişler. Azıklarını alıp yola çıkmışlar. Bir zaman sonra acıkmışlar. Büyüğü, küçüğüne “Önce senin yemeğini, sonra benim yemeğimi yiyeceğim.” demiş. Küçüğü kabul etmiş. Küçüğün yemeği bitene kadar acıktıkça yemişler. Küçüğün yemeği bitmiş. Bir zaman sonra yine acıkmışlar. Küçüğü “Yemeğim bitti. Şimdi sıra senin yemeğinde.” demiş. Büyüğü “Bir gözünü çıkar sana yemek vereyim.” demiş. Küçüğü “Önce yemeğimi yedin. Yemeğim bittikten sonra bir öğünlük yemek için bir gözümü çıkarmamı istiyorsun. Yine acıkırsam diğer gözümü de isteyeceksin benden. Madem böyle yaptın artık seninle kardeşlik bağım kalmadı. Seninle yollarımız burada ayrılıyor.” demiş. Büyüğü, batıya gitmiş; küçüğü, doğuya. Küçüğü, akşama doğru, terk edilen bir değirmen başına kavuşmuş. Bu değirmende insanlarla konuşabilen büyülü bir hayvan yaşamış. Bu hayvan hangi hayvan?

E. Ü. : Sincap.

Uygulayıcı: Bu sincabın rengi ne?

E. Ü. : Kahverengi.

Uygulayıcı: Tamam. Gencimiz bu sincapla karşılaşınca ona derdini anlatıyor. Sincap eğer isterse bu gence yardım edebilir. Gencin ne kalacak yeri, ne de yiyecek yemeği var. Pekiyi sincap ona nasıl yardım edecek?

E. Ü. : Bu değirmen ormanda, değil mi?

Uygulayıcı: Evet.

E. Ü. : Sincap gidip ormandaki ağaçlardan yiyecek toplayıp getiriyor.

Uygulayıcı: Güzel. Yiyecekleri getirdi. Gencin karnını doyurdu. Pekiyi, bu gencin abisiyle olan sorununa nasıl bir çözüm bulacak?

E. Ü. : Sincap gence tavsiye veriyor. Abisine bir yemek için gözünü çıkarmaya değmeyeceğini anlatmasını istiyor.

Uygulayıcı: Küçük kardeş sincabı dinliyor mu?

E. Ü. : Evet gidip abisini buluyor. Sincabın söylediklerini anlatıyor.

Uygulayıcı: Abisi ikna oluyor mu?

E. Ü. : Mantıklı düşünüp ikna oluyor.

Uygulayıcı: İki kardeş barışıyorlar, değil mi?

E. Ü. : Evet.

Uygulayıcı: Güzel. Şimdi değirmendeki sincabımıza dönelim. Onun sayesinde iki kardeş barıştı. Sincap çok mutlu. Şimdi gündüz olduğunu hayal et. Sincap değirmenden çıkıp yemyeşil çayırarda geziyor. Şimdi sincap kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde güneş var mı?

E. Ü. : Var.

Uygulayıcı: Nasıl bir güneş, tarif eder misin?

E. Ü. : Parlak bir güneş.

Uygulayıcı: Sıcaklığı nasıl? Sincap rahatsız oluyor mu sıcaklığından?

E. Ü. : Ilık bir hava var.

Uygulayıcı: Güzel. Yavaş yavaş zamanın ilerlediğini ve havanın kararmaya başladığını hayal et. Hava karardı, karardı ve gece oldu. Sincap tekrar kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde ay var mı?

E. Ü. : Var.

Uygulayıcı: Nasıl bir ay? Hilal, yarım, dolunay?

E. Ü. : Dolunay.

Uygulayıcı: Çok güzel. Etrafında yıldızlar var mı?

E. Ü. : Var.

Uygulayıcı: Sayabiliyor musun?

E. Ü. : Hayır, fazla.

Uygulayıcı: Tamam. Yavaş yavaş zamanın ilerlediğini ve ertesi gün olduğunu hayal et. Bu sincap susamış su içmek istiyor. Pekiyi suyunu nereden içer?

E. Ü. : Şelaleden.

Uygulayıcı: Çok güzel. Bu şelalenin suyu temiz mi kirli mi?

E. Ü. : Berrak bir su.

Uygulayıcı: Çok güzel. Pekiyi sincap bu sudan içiyor mu?

E. Ü. : Evet.

Uygulayıcı: Tamam. Teşekkürler.

Yorum: Seçtiğimiz masalda çocuğun kendiyle özdeşleştirerek seçtiği hayvan sembolü sincaptır. Bilinçaltı dilinde sincap “İki aşk arasında kalmaktan hayatı çile hâline gelen insan.” (Korkmaz, 2017: 29) olarak değerlendirilmiştir. Çocuk gördüğü hayvan sembolünü kahverengi tasavvur etmiştir. Kahverengi, toprağın rengi olduğu için tıpkı toprak gibi anlam olarak çift yönlü bir semboldür. Alçakgönüllülüğün yanı sıra gerçekçi olmanın ve yaş itibariyle olduğundan daha olgun hisseden insanların rengidir.

Anne, baba ve aile ilişkileri için çocuğun seçtiği semboller birbiriyle uyumludur. Çünkü çocuğun zihninde var olan anne ve baba imajı, birliktelik imajı tam olarak sağlanabilmiştir. Çocuğun söylediği semboller aile ilişkilerinin sağlamlığının da bir göstergesidir. Çocuğun hayatında var olan sevginin göstergesi olarak seçtiği su sembolü (şelale) ise mükemmel bir sevgi imajına sahip olduğunu göstermektedir.

Çocuğun masalın düğüm noktasına bulduğu çözüm, sorunlarını konuşarak, empati kurarak çözmeye çalışan bir mizaca sahip olduğunu göstermektedir.

3.32. N. Y. (Cinsiyet: Kız, Yaş: 10), İki kardeş

Uygulayıcı: Bir varmış bir yokmuş, vakti zamanında iki kardeş varmış. Gurbete çıkmaya karar vermişler. Azıklarını alıp yola çıkmışlar. Bir zaman sonra acıkmışlar. Büyüğü, küçüğüne “Önce senin yemeğini, sonra benim yemeğimi yiyelim.” demiş. Küçüğü kabul etmiş. Küçüğün yemeği bitene kadar acıktıkça yemişler. Küçüğün yemeği bitmiş. Bir zaman sonra yine acıkmışlar. Küçüğü “Yemeğim bitti. Simdi sıra senin yemeğinde.” demiş. Büyüğü “Bir gözünü çıkar sana yemek vereyim.” demiş. Küçüğü “Önce yemeğimi yedin. Yemeğim bittikten sonra bir öğünlük yemek için bir gözümü çıkarmamı istiyorsun. Yine acıkırsam diğer gözümü de isteyeceksin benden. Madem böyle yaptın artık seninle kardeşlik bağım kalmadı. Seninle yollarımız burada ayrılıyor.” demiş. Büyüğü, batıya gitmiş; küçüğü, doğuya. Küçüğü, akşama doğru, terk edilen bir

değirmen başına kavuşmuş. Bu değirmende insanlarla konuşabilen büyülü bir hayvan yaşamış. Bu hayvan hangi hayvan?

N. Y. : Köpek.

Uygulayıcı: Pekiyi, bu köpeğin rengi ne?

N.Y. : Sarı, turuncu.

Uygulayıcı: Küçük kardeş aç ve yorgun bir şekilde değirmene geldi ve bu köpeklerle karşılaştı. Köpeğe derdini anlattı. Köpek eğer isterse gence yardım edebilir. Köpek bu soruna nasıl bir çözüm bulur?

N. Y. : Köpek onu bildiği bir yere götürüyor. Bir ormana götürüyor. Orada çeşitli meyveler var. Onlardan toplayıp, değirmene götürüp yemesini istiyor.

Uygulayıcı: Güzel. Abisiyle olan sorununa nasıl bir çözüm buluyor köpek?

N. Y. : Köpek, gence sonuçta kardeş olduklarını, abisinin yaptığına kötü bir şey olsa da onu affedebileceğini ve barışabileceklerini söylüyor.

Uygulayıcı: Çok güzel. Köpek, gence nasihatlerini yaptı. Şimdi gündüz olduğunu ve köpeğin değirmenden çıktığını hayal et. Köpek yemyeşil çimenlerin üzerinde yürüyor. Kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde güneş var mı?

N. Y. : Şu anda var.

Uygulayıcı: Nasıl bir güneş? Tarif eder misin?

N. Y. : Her yeri aydınlatıyor.

Uygulayıcı: Sıcaklığı nasıl? Köpek rahatsız oluyor mu sıcaklıktan?

N. Y. : Hayır. Hissetmiyor bile.

Uygulayıcı: Çok güzel. Yavaş yavaş zamanın geçtiği ve havanın karardığını hayal et. Hava karardı, karardı ve gece oldu. Köpek tekrar kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde ay var mı?

N. Y. : Görmüyorum.

Uygulayıcı: Pekiyi, olsun ister misin?

N. Y. : Bilmiyorum.

Uygulayıcı: Pekiyi gökyüzünde yıldız var mı?

N. Y. : Her yerde şu an.

Uygulayıcı: Güzel. Zamanın geçtiğini ve ertesi gün olduğunu hayal et. Bu köpek susamış, su içmek istiyor. Suyunu nereden içer?

N. Y. : Değirmenin hemen yanında bir dere var.

Uygulayıcı: Pekiyi bu derenin suyu temiz mi, kirli mi?

N. Y. : Tatlı, içilebilir bir su.

Uygulayıcı: Köpek bu sudan içiyor mu?

N. Y. : İçiyor.

Uygulayıcı: Tamam. Teşekkürler.

Yorum: : Seçtiğimiz bu masalda kişinin kendiyle özdeşleştirerek seçmiş olduğu hayvan sembolü köpektir. Köpek, tradisyonlarda genel olarak sadakat ve güvenin sembolüdür. Seçtiği hayvan sembolünü sarı ve turuncu olarak tasavvur etmiştir. Sarı zekâ, espri yeteneği ve asiliğin; turuncu ise sosyal, iletişimi seven ve aynı zamanda dikkat çekici karakterin sembolüdür. Bilinçaltı dilinde köpek “Aile sıcaklığını, anne ve baba şefkatini tam olarak hisseden mutlu çocuk.” (Korkmaz, 2017: 17) anlamında değerlendirilmiştir.

Çocuğun tasavvur ettiği güneş sembolü samimi, sıcakkanlı, etrafını etkisi altına alan bir baba imajına sahip olduğunun göstergesidir. Annenin karşılığı olan ay sembolünü tasavvur etmekte ise zorlanmaktadır. Bununla birlikte aile birlikteliğe önem vermekte(yıldız sembolü) ve çocuk kendini yalnız hissetmemektedir. Aynı zamanda çocuk kendini tazeleyen, güvenilir bir sevgi imajına(akarsu) da sahiptir.

Masalın düğüm noktasında çocuğun bulduğu çözümden yola çıkarak söyleyebiliriz ki çocuk, sorunlarını konuşarak çözmek isteyen, aile bağlarına değer veren ve değer verdiği kişiler söz konusu olduğunda da affedici bir mizaca sahiptir.

3.33. Y. N. Y. (Cinsiyet: Erkek, Yaş: 11), İki kardeş

Uygulayıcı: Bir varmış bir yokmuş, vakti zamanında iki kardeş varmış. Gurbete çıkmaya karar vermişler. Azıklarını alıp yola çıkmışlar. Bir zaman sonra acıkmışlar.

Büyüğü, küçüğüne “Önce senin yemeğini, sonra benim yemeğimi yiyelim.” demiş. Küçüğü kabul etmiş. Küçüğün yemeği bitene kadar acıktıkça yemişler. Küçüğün yemeği bitmiş. Bir zaman sonra yine acıkmışlar. Küçüğü “Yemeğim bitti. Simdi sıra senin yemeğinde.” demiş. Büyüğü “Bir gözünü çıkar sana yemek vereyim.” demiş. Küçüğü “Önce yemeğimi yedin. Yemeğim bittikten sonra bir öğünlük yemek için bir gözümü çıkarmamı istiyorsun. Yine acıkırsam diğer gözümü de isteyeceksin benden. Madem böyle yaptın artık seninle kardeşlik bağım kalmadı. Seninle yollarımız burada ayrılıyor.” demiş. Büyüğü, batıya gitmiş; küçüğü, doğuya. Küçüğü, akşama doğru, terk edilen bir değirmen başına kavuşmuş. Bu değirmende insanlarla konuşabilen büyüklü bir hayvan yaşarmış. Bu hayvan hangi hayvan?

Y. N. Y. : Kaplumbağa.

Uygulayıcı: Pekiyi, bu kaplumbağanın rengi ne?

Y. N. Y. : Yeşil.

Uygulayıcı: Yeşil bir kaplumbağa. Çok güzel. Küçük kardeş değirmene geldi. Kaplumbağayla karşılaştı. Kaplumbağa derdini anlattı. Kaplumbağa eğer isterse ona yardım edebilir. Kaplumbağa bu gence nasıl yardım ediyor?

Y. N. Y. : Kaplumbağa gencin abisiyle mücadele etmesini istiyor.

Uygulayıcı: Abiyle kardeş karşılaşsın ister misin?

Y. N. Y. : Evet.

Uygulayıcı: Tamam. Kardeşi abisini aramak için değirmenden çıktı. Abisini aradı, aradı ve sonunda buldu. Şimdi kavga mı edecekler yoksa konuşacaklar mı? Sorunlarına nasıl bir çözüm bulacaklar?

Y. N. Y. : Konuşacaklar.

Uygulayıcı: Tamam. Birbirlerine ne söylüyorlar?

Y. N. Y. : Küçük kardeş abisine neden öyle yaptığını, çok kırıldığını söylüyor. Büyük kardeş hatasını anlıyor ve kardeşinden özür diliyor. Barışıyorlar.

Uygulayıcı: Çok güzel. Şimdi kaplumbağanın yaşadığı değirmene geri dönelim. Kaplumbağanın değirmenden çıktığını ve gündüz olduğunu hayal et. Kaplumbağa kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde güneş var mı?

Y. N. Y. : Evet.

Uygulayıcı: Pekiyi nasıl bir güneş? Tarif eder misin?

Y. N. Y. : Parlak, sarı bir güneş.

Uygulayıcı: Sıcaklığından güneş rahatsız oluyor mu?

Y. N. Y. : Çok sıcak.

Uygulayıcı: Tamam. Kaplumbağanın havanın ılık olmasını dilediğini ve güneşin de bu dileği duyup kabul ettiğini hayal et. Güneş yavaş yavaş sıcaklığını azalttı, azalttı ve şu anda çok güzel, ılık bir hava oldu. Bahar havası gibi. Şimdi yavaş yavaş zamanın ilerlediğini ve havanın karardığını hayal et. Hava karardı, karardı ve gece oldu. Kaplumbağa tekrar kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde ay var mı?

Y. N. Y. : Var.

Uygulayıcı: Pekiyi, nasıl bir ay? Hilal, yarım, dolunay?

Y. N. Y. : Hilal.

Uygulayıcı: Tamam. Pekiyi dolunay olsun ister misin?

Y. N. Y. : İsterim.

Uygulayıcı: Tamam. Kaplumbağanın dileğini ayın duyup kabul ettiğini hayal et. Ay yavaş yavaş büyüdü, büyüdü ve önce yarım ay oldu. Daha da büyüdü, dolunay hâline geldi. Şu anda çok güzel, parlak bir dolunay oldu. Pekiyi bu dolunayın etrafında yıldız var mı?

Y. N. Y. : Var.

Uygulayıcı: Sayabiliyor musun?

Y. N. Y. : Çok fazla.

Uygulayıcı: Güzel. Şimdi zamanın geçtiğini ve ertesi gün olduğunu hayal et. Bu kaplumbağa susamış, su içmek istiyor. Suyunu nereden içer?

Y. N. Y. : Çeşmeden.

Uygulayıcı: Bu çeşmenin suyu akıyor değil mi?

Y. N. Y. : Evet.

Uygulayıcı: Çeşmenin suyu temiz mi, kirli mi?

Y. N. Y. : Temiz.

Uygulayıcı: Kaplumbağa bu sudan içiyor mu?

Y. N. Y. : Evet, içiyor.

Uygulayıcı: Tamam. Teşekkürler.

Yorum: Seçtiğimiz masalda çocuğun kendiyle özdeşleştirerek sembolize ettiği hayvan kaplumbağadır. Kaplumbağa bilinçaltı dilinde “Sağlıklı, çalışkan, gayretli insan.” (Korkmaz, 2017: 20) olarak değerlendirilmiştir. Kaplumbağa çeşitli tradisyonlarda uzun yaşamın, sakinliğin, dengenin ve bilgeliğin sembolü de olmuştur. Çocuk, sembol hayvanını yeşil olarak tasavvur etmiştir. Yeşil renk bilinçaltı dilinde “Sağlık, bereket, şifa, umut, canlılık, acemilik; günün sabah vakti, yılın ilkbahar mevsimi, ömrün çocukluk yıllarını simgeler.” (Korkmaz, 2017: 43). Ayrıca çalışmamızda daha önce renk sembollerinde de açıkladığımız gibi yeşil, dişil bir renk sembolüdür. Bu sebeple çocuğun seçtiği kaplumbağayı yeşil olarak görmesi hem özellik (uzun yaşam ve sağlık), hem yaş hem de cinsiyet olarak doğru orantılı bir renktir.

Çocuğun tasavvur ettiği güneş sembolünden yola çıkarak söyleyebiliriz ki sahip olduğu baba imajı güvenilir, etkisini hissettiren bir baba imajı olmasının yanında biraz sinirli bir yapıdadır. Ay sembolü ise anne imajının da zayıf olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte güvenilir bir sevgiye sahiptir ve çocuk etrafında değer verdiği insanların varlığından dolayı (yıldız sembolü) kendini yalnız hissetmemektedir.

Masalın düğüm noktasında çocuğun bulduğu çözüm mücadeleci, sorunlardan kaçmayan, gerektiğinde mantığıyla hareket edebilen bir mizaca sahip olduğunun göstergesidir.

3.34. R. S. (Cinsiyet: Kız, Yaş: 13), İki kardeş

Uygulayıcı: Bir varmış bir yokmuş, vakti zamanında iki kardeş varmış. Gurbete çıkmaya karar vermişler. Azıklarını alıp yola çıkmışlar. Bir zaman sonra acıkmışlar. Büyüğü, küçüğüne “Önce senin yemeğini, sonra benim yemeğimi yiyeğim.” demiş. Küçüğü kabul etmiş. Küçüğün yemeği bitene kadar acıktıkça yemişler. Küçüğün yemeği bitmiş. Bir zaman sonra yine acıkmışlar. Küçüğü “Yemeğim bitti. Simdi sıra senin

yemeğinde.” demiş. Büyüğü “Bir gözünü çıkar sana yemek vereyim.” demiş. Küçüğü “Önce yemeğimi yedin. Yemeğim bittikten sonra bir öğünlük yemek için bir gözümü çıkarmamı istiyorsun. Yine acıkırsam diğer gözümü de isteyeceksin benden. Madem böyle yaptın artık seninle kardeşlik bağım kalmadı. Seninle yollarımız burada ayrılıyor.” demiş. Büyüğü, batıya gitmiş; küçüğü, doğuya. Küçüğü, akşama doğru, terk edilen bir değirmen başına kavuşmuş. Bu değirmende insanlarla konuşabilen büyülü bir hayvan yaşarmış. Bu hayvan hangi hayvan?

R. S. : Kaplan.

Uygulayıcı: Güzel. Peki bu kaplanın rengi ne?

R. S. : Açık kahverengi.

Uygulayıcı: Kaplan şu anda ne yapıyor?

R. S. : Kızın karşısında duruyor.

Uygulayıcı: Tamam. Kaplan kızla konuşuyor ve neden burada olduğunu soruyor. Kız da başından geçen her şeyi kaplana anlatıyor. İki birlikte dışarıya çıkıyorlar. Şu anda gündüz. Bu kaplan kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde güneş var mı?

R. S. : Var.

Uygulayıcı: Nasıl bir güneş, tarif eder misin?

R. S. : Sapsarı ve her taraf aydınlık.

Uygulayıcı: Parlak bir güneş o zaman. Peki, sıcaklığı nasıl, kaplan rahatsız oluyor mu sıcaklığından?

R. S. : Hayır. Ilık bir hava var.

Uygulayıcı: Güzel. Bunlar birlikte ağaçlardan meyve topluyorlar ve karınlarını doyuruyorlar. Tabii kaplan ormanı çok iyi bildiği için nereden yiyecek bulabileceklerini de biliyor. Sonra yavaş yavaş hava kararmaya başladı. Hava karardı, karardı. Şimdi gece oldu. Bu kaplan tekrar kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın gökyüzünde ay var mı?

R. S. : Yok.

Uygulayıcı: Ay olsun ister misin? Gündüz gibi aydınlatsın geceyi.

R. S. : Evet.

Uygulayıcı: Kaplanın bunu dilediğini ve ayın da bu dileği duyduğunu hayal et. Yavaş yavaş, gökyüzünde hilal şeklinde bir ay belirmeye başladı. Bu ay büyüdü, büyüdü, önce yarım ay oldu. Daha da büyüdü, dolunay hâline geldi. Şu anda çok güzel, parlak bir dolunay. Görebildin mi dolunayı?

R. S. : Evet.

Uygulayıcı: Pekiyi, bu dolunayın etrafında yıldız var mı?

R. S. : Evet.

Uygulayıcı: Sayabiliyor musun?

R. S. : Sayamayacağım kadar çok.

Uygulayıcı: Güzel. Şimdi zamanın geçtiğini ve ertesi gün olduğunu hayal et. Bu kaplan susamış su içmek istiyor. Suyunu nereden içer?

R. S. : Nehirden.

Uygulayıcı: Çok güzel. Bu nehrin suyu temiz mi, kirli mi?

R. S. : Tertemiz. Orman olduğu için insanlar yok.

Uygulayıcı: Tamam. Hem kız hem de kaplan sudan içiyorlar. Bu su aslında çok şifalı bir suymuş. İttikçe her ikisi de kendilerini çok mutlu hissediyorlar. İttikçe her ikisi de kendilerini çok mutlu hissediyorlar. İttikçe şifalanıyorlar. Şimdi her ikisi de değirmene geri döndüler. Kız tekrar başından geçenleri anlattı kaplana. Kaplan, kıza nasıl bir çözüm önerisi sunar. Mesela abisinden intikam almasını ister mi?

R. S. : Hayır. Barışmalarını söyler ama hemen değil. Öncelikle abisine bir ders vermeleri gerek.

Uygulayıcı: Tamam. Pekiyi abisine nasıl bir ders verecekler?

R. S. : Abisinin tamamıyla yemeği bittikten sonra onu gidip görebilirler.

Uygulayıcı: Tamam. Şimdi abiye hayal et. Yavaş yavaş yemeği azaldı ve sonunda bitti. Kaplanla kız birlikte gidip abiye buldular. Kaplan onları uzaktan izliyor. Eğer kızın yardıma ihtiyacı olursa onlara yardım edecek. Şimdi kız abisine ne söyleyecek?

R. S. : Bence önce abisi konuşur. Geceleri karanlıktan çok korkuyor. Çok korktuğu için de kız kardeşinden geri dönmesini istiyor.

Uygulayıcı: Pekiyi, kız nasıl cevap veriyor abisine, kabul ediyor mu?

R. S. : Önce abisine gözünü çıkar diyor.

Uygulayıcı: Abisi kabul ediyor mu?

R. S. : Hayır. Çok üzülüyor. Yaptıklarına pişman oluyor ve özür diliyor.

Uygulayıcı: Sonunda barışıyorlar mı? Masal böyle mi bitiyor?

R. S. : Evet, barışıyorlar.

Uygulayıcı: Güzel. Teşekkürler.

Yorum: Seçtiğimiz masalda kişinin kendiyle özdeşleştirerek seçtiği hayvan sembolü kaplandır. Çeşitli tradisyonlarda ve Türk tradisyonunda kaplan güç ve cesaretin sembolü olmuştur. Bilinçaltı dilinde ise kaplan “Özgüveni yüksek, güçlü ve sağlıklı insan.” (Korkmaz, 2017: 17) anlamında kullanılmaktadır. Çocuk gördüğü hayvan sembolünü açık kahverengi tasavvur etmiştir. Kahverengi, toprağın rengi olduğu için tıpkı toprak gibi anlam olarak çift yönlü bir semboldür. Alçakgönüllülüğün yanı sıra gerçekçi olma ve yaş itibariyle olduğundan daha olgun hisseden insanların rengidir.

Çocuğun tasavvur ettiği güneş sembolü samimi, sıcakkanlı, etrafını etkisi altına alan bir baba imajına sahip olduğunun göstergesidir. Annenin karşılığı olan ay sembolünü tasavvur etmekte ise zorlanmaktadır. Ancak ay sembolünü oluşturmak istediğimizde ise itiraz etmemiştir. Bununla birlikte aile birlikteliğe önem vermekte(yıldız sembolü) ve çocuk kendini yalnız hissetmemektedir. Aynı zamanda çocuk kendini tazeleyen, güvenilir bir sevgi imajına da sahiptir.

Çocuğun masalı devam ettiriş ve bitiriş şekli oldukça dikkat çekicidir. Buradan yola çıkarak söyleyebiliriz ki çocuk, insanların yaptıkları hataları ancak kendileri de sonuçlarını deneyimlediklerinde anlayabileceklerine ve yapılan hatalar için mutlaka bir bedel ödenmesi gerektiğine inanmaktadır.

3.35. E. A. (Cinsiyet: Kız, Yaş: 13), İki kardeş

Uygulayıcı: Bir varmış bir yokmuş, vakti zamanında iki kardeş varmış. Gurbete çıkmaya karar vermişler. Azıklarını alıp yola çıkmışlar. Bir zaman sonra acıkmışlar. Büyüğü, küçüğüne “Önce senin yemeğini, sonra benim yemeğimi yiyelim.” demiş.

Küçüğü kabul etmiş. Küçüğün yemeği bitene kadar acıktıkça yemişler. Küçüğün yemeği bitmiş. Bir zaman sonra yine acıkmışlar. Küçüğü “Yemeğim bitti. Simdi sıra senin yemeğinde.” demiş. Büyüğü “Bir gözünü çıkar sana yemek vereyim.” demiş. Küçüğü “Önce yemeğimi yedin. Yemeğim bittikten sonra bir öğünlük yemek için bir gözümü çıkarmamı istiyorsun. Yine acıkırsam diğer gözümü de isteyeceksin benden. Madem böyle yaptın artık seninle kardeşlik bağım kalmadı. Seninle yollarımız burada ayrılıyor.” demiş. Büyüğü, batıya gitmiş; küçüğü, doğuya. Küçüğü, akşama doğru, terk edilen bir değirmen başına kavuşmuş. Bu değirmende insanlarla konuşabilen büyülü bir hayvan yaşamış. Bu hayvan hangi hayvan?

E. A. : Tilki.

Uygulayıcı: Güzel. Pekiyi, bu tilkinin rengi ne?

E. A. : Turuncu.

Uygulayıcı: Turuncu bir tilki. Tilki gençle konuşmaya başlayınca genç de başından geçen her şeyi tilkiye anlattı. Abisinin yaptıklarını anlattı, ne kadar aç olduğunu anlattı. Tilki de onu yemek bulabilmesi için ormana götürdü. Şimdi gündüz olduğunu hayal et. Bu tilki kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde güneş var mı?

E. A. : Var.

Uygulayıcı: Nasıl bir güneş tarif eder misin?

E. A. : Bildiğimiz güneşten daha büyük ve daha parlak bir güneş.

Uygulayıcı: Çok güzel. Sıcaklığı nasıl? Tilki rahatsız oluyor mu sıcaktan yoksa ılık mı?

E. A. : Hava soğuk.

Uygulayıcı: Tamam. Ilık olsun ister misin?

E. A. : Evet.

Uygulayıcı: Pekiyi. Tilkinin bunu dilediğini ve güneşin de duyduğunu hayal et. Yavaş yavaş sıcaklığını arttırmaya başladı. Arttırdı, arttırdı ve hava çok güzel, bahar havası gibi oldu. Şimdi tilkiyle gencimiz ormandan meyve topluyorlar. Tabii tilki ormanı tanıdığı için nerede hangi yiyecek var çok iyi biliyor. Birlikte karınlarını doyurdular. Bu

arada yavaş yavaş hava kararmaya başladı. Hava karardı, karardı ve şu anda gece oldu. Tilki tekrar kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde ay var mı?

E. A. : Var.

Uygulayıcı: Nasıl bir ay? Hilal, yarım, dolunay?

E. A. : Dolunay.

Uygulayıcı: Çok güzel. Dolunayın ışıkları parlak mı, solgun mu?

E. A. : Parlak.

Uygulayıcı: Etrafında yıldızlar var mı?

E. A. : Yok.

Uygulayıcı: Tamam. İkisi de gece olduğu için değirmene döndüler. Yavaş yavaş zaman geçti ve ertesi gün oldu. Şimdi susadılar ve su içmek istiyorlar. Sularını nereden içerler?

E. A. : Küçük, nehir gibi. Aslında bir dere.

Uygulayıcı: Pekiyi, derenin suyu temiz mi, kirli mi?

E. A. : Temiz.

Uygulayıcı: Çok güzel. Tilki ve gencimiz bu sudan içiyor mu?

E. A. : Evet içiyorlar.

Uygulayıcı: Güzel. Bu suyun şifalı bir su olduğunu hayal et. Her ikisi de bu sudan içtikçe kendilerini çok mutlu, sağlıklı hissediyorlar. Mutlu bir şekilde değirmene dönüyorlar. Gencimiz, tekrar abisinin yaptıklarını tilkiye anlatıyor. Tilki gencimize nasıl bir çözüm önerisi sunuyor? Mesela intikam almasını istiyor mu?

E. A. : Hayır.

Uygulayıcı: Çok güzel. Pekiyi, bundan sonra olaylar nasıl gelişiyor?

E. A. : İkisi de önceden şifalı sudan içtikleri için zihnen de şifalandılar. Sonra tilki küçük kardeşe buldukları yemekten abisine de götürmelerini söylüyor. Kötülüğe iyilikle karşılık vermek gerektiğini söylüyor. Gidip yiyecek topluyorlar. Topladıkları yiyecekleri abiye götürüyorlar.

Uygulayıcı: Abi utanıyor mu bu durum karşısında?

E. A. : Evet. Sonra özür diliyor ve barışıyorlar.

Uygulayıcı: Çok güzel. Teşekkürler.

Yorum: Seçtiğimiz masalda çocuğun kendiyile özdeşleştirerek seçtiği hayvan sembolü tilkidir. Bilinçaltı dilinde tilki, “Sömüren, kurnaz insan.” (Korkmaz, 2017: 33) anlamında değerlendirilmiştir. Ancak bunun yanında espri anlayışı ve keskin zekânın da sembolüdür. Turuncu rengi ise, bilinçaltı dilinde “Güzel giyinmeyi seven, etrafa hava atan, sosyal çevresi geniş, dışa dönük, yaşama sıkı sıkıya bağlı, hayat dolu, pek çok yeteneğe sahip, nazik, cömert insanın simgesi.” (Korkmaz, 2017: 42) olarak değerlendirilmiştir. Aynı zamanda bağlılık ve doğruluğun da rengidir.

Çocuğun tasavvur ettiği güneş sembolü, uygulama gerçekleştirdiğimiz çocuklardan oldukça farklıdır. Çünkü çocuk, güneşi bilinen güneşten daha büyük ve parlak tasavvur etmesine rağmen hava soğuktur. Bu durum belirgin bir baba imajının olmasına rağmen hayatında onun etkisini pek hissedemediğinin ya da biraz samimiyete ihtiyaç duyduğunun göstergesidir. Anne imajı(dolunay) ise tam olması gerektiği gibidir ve arada güçlü bir bağ vardır. Ayrıca çok güçlü olmasa da güvenilir bir sevgi imajına sahiptir. Ancak buna rağmen yıldız sembolünü görememesi kendini yalnız hissettiğinin göstergesidir.

Çocuğun masaldaki soruna çözüm bulma şekli seçtiği sembol hayvanından ziyade sembol rengiyle daha uyumludur. Sorunlarının çözerken yapılan hataya değil çözüm yoluna önem veren bir karaktere sahiptir. Yapılan kötülüğe kötülükle değil tam tersine iyilikle karşılık vermek ve böylelikle sorunları güzellikle çözmeye çalışmak hem üstün bir iletişim yeteneğinin hem de kibar bir karakterin göstergesidir.

3.36. A. K. (Cinsiyet: Kız, Yaş: 13), İki kardeş

Uygulayıcı: Bir varmış bir yokmuş, vakti zamanında iki kardeş varmış. Gurbete çıkmaya karar vermişler. Azıklarını alıp yola çıkmışlar. Bir zaman sonra acıkmışlar. Büyüğü, küçüğüne “Önce senin yemeğini, sonra benim yemeğimi yiyeğim.” demiş. Küçüğü kabul etmiş. Küçüğün yemeği bitene kadar acıktıkça yemişler. Küçüğün yemeği bitmiş. Bir zaman sonra yine acıkmışlar. Küçüğü “Yemeğim bitti. Simdi sıra senin

yemeğinde.” demiş. Büyüğü “Bir gözünü çıkar sana yemek vereyim.” demiş. Küçüğü “Önce yemeğimi yedin. Yemeğim bittikten sonra bir öğünlük yemek için bir gözümü çıkarmamı istiyorsun. Yine acıkırsam diğer gözümü de isteyeceksin benden. Madem böyle yaptın artık seninle kardeşlik bağım kalmadı. Seninle yollarımız burada ayrılıyor.” demiş. Büyüğü, batıya gitmiş; küçüğü, doğuya. Küçüğü, akşama doğru, terk edilen bir değirmen başına kavuşmuş. Bu değirmende insanlarla konuşabilen büyüü bir hayvan yaşarmış. Bu hayvan hangi hayvan?

A. K. : At.

Uygulayıcı: Güzel. Pekiyi, bu atın rengi ne?

A. K. : Kahverengili, beyazlı bir at.

Uygulayıcı: Kahverengili, beyazlı at. Bu at gencimizle konuşmaya başladı. Genç de başından geçen her şeyi bu ata anlattı. Abisinin yaptıklarını anlattı, ne kadar aç olduğunu anlattı. At da onu yemek bulabilmesi için ormana götürdü. Şimdi gündüz olduğunu hayal et. Bu at, kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde güneş var mı?

A. K. : Yok. Bulutların arkasında güneş.

Uygulayıcı: Tamam. Güneş bulutların arkasından çıkıp görünsün ister misin?

A. K. : İsterim.

Uygulayıcı: Tamam. Atın bunu dilediğini, güneşin de bu dileği yerine getirdiğini hayal et. O bulutlar yavaş yavaş çekiliyor, çekiliyor ve pas parlak çok güzel bir güneş ortaya çıkıyor. Pekiyi bu güneşin sıcaklığı nasıl? At rahatsız oluyor mu?

A. K. : Ne çok soğuk, ne çok sıcak. Ilık.

Uygulayıcı: Güzel. At tabii ki ormanda nerelerde yiyecek bulunduğunu biliyor. Gençle birlikte meyvelerden toplayıp karınlarını doyuruyorlar. Yavaş yavaş hava kararmaya başlıyor. Hava kararıyor, kararıyor ve gece oluyor. Şu anda gece. At tekrar kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde ay var mı?

A. K. : Ay var. Yıldızlar da çok belirgin.

Uygulayıcı: Pekiyi, bu ay nasıl görünüyor? Hilal, yarım, dolunay?

A. K. : Hilal.

Uygulayıcı: Pekiyi dolunay olsun ister misin? Gündüz gibi aydınlatsın geceyi.

A. K. : Evet.

Uygulayıcı: Güzel. Atın bunu dilediğini ve ayın da bu dileği gerçekleştirdiğini hayal et. Ay yavaş yavaş büyüdü, büyüdü önce yarım ay oldu. Daha da büyüdü, dolunay hâline geldi. Şu anda çok güzel, pas parlak bir dolunay hâline geldi. Görebildin mi?

A. K. : Evet.

Uygulayıcı: Çok güzel. Tabii gece olduğu için değirmene döndüler. Şimdi zamanın geçtiğini ve ertesi gün olduğunu hayal et. İkisi de susamış su içmek istiyor. Suyu nereden içerler?

A. K. : Çok temiz bir suyun aktığı, bir şelaleden akan suyun oluşturduğu nehirde içerler.

Uygulayıcı: Çok güzel. Şelalenin yanına geliyor ve sudan içiyorlar. Bu şelaleden akan su aslında şifalı bir suymuş. Bu yüzden sudan içtikçe kendilerini çok mutlu, çok sağlıklı, çok iyi hissediyorlar. Sudan içip değirmene geri döndüler. Değirmene döndükten sonra gencimiz tekrar başından geçenleri ata anlattı. At bu olaya nasıl bir çözüm buluyor. Mesela attan intikam almasını istiyor mu?

A. K. : Yok, istemiyor ama yaptıklarının bedelini de ödetmek istiyor. Yalnız bu intikam kadar büyük bir şey değil.

Uygulayıcı: Pekiyi, nasıl bir ders verecek abisine?

A. K. : At, geçen bir kere da olsa abisiyle karşılaşmasını ve neden böyle bir şey yaptığını sormasını istiyor.

Uygulayıcı: Tamam. Atla beraber gidip gencin abisini buldular. Gencimiz de abisine neden böyle yapıldığını sordu? Bundan sonra olaylar nasıl gelişiyor?

A. K. : Abisi atın sihirli bir at olduğunu fark edince bu attan faydalanmak istiyor. Bu yüzden kardeşine yaptıklarından çok pişman olduğunu söylüyor ve özür diliyor. Barışıyorlar.

Uygulayıcı: Pekiyi abi gerçekten attan faydalanıyor mu?

A. K. : Aslında at, abinin kendisinden faydalanmak istediğini biliyordu ama bunu küçük kardeşe söylemedi. Çünkü küçük kardeşin bazı şeyleri kendisinin görüp

halletmesini istiyordu. Küçük kardeş de biraz saf olduğu için abisine inandı. Sonra abi en küçük isteğini bile kardeşi aracılığıyla ata yaptırıyordu.

Uygulayıcı: At bu durum karşısında bir şey yapmıyor mu?

A. K. : At başlangıçta bir şey yapmıyordu. Çünkü büyük kardeşin kendisini fark etmemesini istiyordu. Ancak küçük kardeş hiçbir şey yapmayınca onu uyardı. Küçük kardeş ise ata inanmadı. O benim abim dedi ve ata karşı çıktı. Aralarında böyle anlaşmazlık yaşayan küçük kardeş ve at yollarını ayırdılar. Artık abi atın gittiğini öğrenince kardeşine ne kadar salak olduğunu, sihirli atı elinden kaçırdığını ve hiçbir şeyin artık eskisi gibi olmayacağını söyleyerek küçük kardeşi terk ediyor. Küçük kardeş tekrar bir gün ata rastlıyor ve barışıyorlar. İkisi abisiyle karşılaştıklarında abi tekrar kardeşinden af diliyor ama bu kez küçük kardeş abisine artık inanmıyor ve yollarını ayırıyorlar. Küçük kardeş ve at bundan sonraki zamanlarda hep birlikte yaşıyorlar ama artık abiyle görüşmüyorlar.

Uygulayıcı: Tamam. Teşekkürler.

Yorum: Seçtiğimiz masalda kişinin kendi karakteriyle özdeşleştirerek seçtiği sembol hayvanı atır. At, bilinçaltı dilinde özgüvenli, kendi ayakları üzerinde durabilen, yaşamayı seven, özgürlüğüne düşkün, etrafındakilere motivasyon ruhu veren insan gibi anlamlar içermektedir (Korkmaz, 2017: 2). Özellikle Türk tradisyonunda genişçe yer alan at, çeşitli tradisyonlarda zaferi, heybeti, asaleti ve gücü sembolize eder. Ancak bazı tradisyonlarda ise çift yönlü bir anlam içererek karanlıkların gizemli dünyasıyla ilişkilendirilir. Çocuk seçtiği sembol hayvanını kahverengili ve beyazlı olarak tasavvur etmiştir. Bu sebeple sembol hayvanı olan atın da çift yönlü anlam içerdiğini söyleyebiliriz. Çünkü tasavvur edilen hayvan sembolü ve bu hayvanın rengi genellikle birbiriyle bağlantılıdır. Kahverengi, alçakgönüllülüğün yanı sıra gerçekçi olmanın ve yaş itibarıyla olduğundan daha olgun hisseden insanların rengidir. Beyaz ise saflığın, temizliğin, masumiyetin ve üretkenliğin rengidir.

Çocuk, çalışmamızda babanın sembolü olarak değerlendirdiğimiz güneşi bulutların arkasında tasavvur ederek görmekte zorlanmıştır. Bununla birlikte baba imajı sakın tabiatlıdır. Çocuğun anne imajı da oldukça zayıftır. Ancak daha sormadan yıldız sembolünü belirgin bir şekilde tasavvur ederek söylemesi, hayatında değer verdiği

insanların çokluğuna dair ipucu vermektedir. Sahip olduğu sevgi imajı ise seçtiği sembol hayvanıyla doğru orantılı olarak mükemmel seviyededir.

Çocuğun masalı devam ettiriş ve bitiriş şekli oldukça dikkat çekicidir. Bu durum çocuğun sorunları çözerken öncelikle konuşmayı tercih ettiğini, işe yaramadığında ise başka çözüm yolları geliştirdiğini göstermektedir. Sosyal rolleri, ilişkileri iyi gözlemleyerek sorun çıkana kadar müdahale etmemektedir. Kişiler haksızlığa uğradığında ise haksızlık yapanın mutlaka bedel ödemesi gerektiğini düşünmektedir.

3.37. K. H. T. (Cinsiyet: Kız, Yaş: 13), İki kardeş

Uygulayıcı: Bir varmış bir yokmuş, vakti zamanında iki kardeş varmış. Gurbete çıkmaya karar vermişler. Azıklarını alıp yola çıkmışlar. Bir zaman sonra acıkmışlar. Büyüğü, küçüğüne “Önce senin yemeğini, sonra benim yemeğimi yiyelim.” demiş. Küçüğü kabul etmiş. Küçüğün yemeği bitene kadar acıktıkça yemişler. Küçüğün yemeği bitmiş. Bir zaman sonra yine acıkmışlar. Küçüğü “Yemeğim bitti. Simdi sıra senin yemeğinde.” demiş. Büyüğü “Bir gözünü çıkar sana yemek vereyim.” demiş. Küçüğü “Önce yemeğimi yedin. Yemeğim bittikten sonra bir öğünlük yemek için bir gözümü çıkarmamı istiyorsun. Yine acıkırsam diğer gözümü de isteyeceksin benden. Madem böyle yaptın artık seninle kardeşlik bağım kalmadı. Seninle yollarımız burada ayrılıyor.” demiş. Büyüğü, batıya gitmiş; küçüğü, doğuya. Küçüğü, akşama doğru, terk edilen bir değirmen başına kavuşmuş. Bu değirmende insanlarla konuşabilen büyülü bir hayvan yaşamış. Bu hayvan hangi hayvan?

K. H. T. : Tavşan.

Uygulayıcı: Pekiyi bu tavşanın rengi ne?

K. H. T. : Beyaz.

Uygulayıcı: Beyaz bir tavşan. Güzel. Bu tavşan gencimizle konuşmaya başladı. Genç de başından geçen her şeyi bu tavşana anlattı. Abisinin yaptıklarını anlattı, başından geçenleri anlattı. Tavşan da onu yemek bulabilmesi için ormana götürdü. Tabii tavşan ormandan yaşadığı için nerelerde yiyecek bulabileceklerini biliyor. Birlikte meyve toplayıp karınlarını doyurdular. Gündüz olduğunu hayal et. Tavşan kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde güneş var mı?

K. H. T. : Evet.

Uygulayıcı: Nasıl bir güneş, tarif eder misin?

K. H. T. : Aydınlık bir güneş.

Uygulayıcı: Tamam. Pekiyi sıcaklığı nasıl, tavşan rahatsız oluyor mu sıcaktan?

K. H. T. : Hayır, ılık.

Uygulayıcı: Güzel. Yavaş yavaş zamanın ilerlediğini ve havanın karardığını hayal et. Hava karardı, karardı ve gece oldu. Tavşan tekrar kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde ay var mı?

K. H. T. : Hayır.

Uygulayıcı: Ay yok. Pekiyi, olsun ister misin? Gündüz gibi aydınlatsın geceyi.

K. H. T. : Evet.

Uygulayıcı: Tamam. Tavşanın bunu dilediğini ve ayın da bu dileği yerine getirdiğini hayal et. Gökyüzünde yavaş yavaş bir hilal belirdi. Bu hilal büyüdü büyüdü önce yarım ay oldu. Daha da büyüdü ve dolunay hâline geldi. Şu anda çok güzel parlak bir dolunay oldu. Pekiyi, bu dolunayın etrafında yıldız var mı?

K. H. T. : Evet.

Uygulayıcı: Kaç tane, sayabiliyor musun?

K. H. T. : Hayır. Sayamayacağım kadar çok.

Uygulayıcı: Güzel. Akşam olduğu için değirmene geri döndüler ve uyudular. Derken ertesi gün oldu. İkisi de çok susamış, su içmek istiyorlar. Suyu nereden içerler?

K. H. T. : Nehirden.

Uygulayıcı: Bu nehrin suyu temiz mi, kirli mi?

K. H. T. : Temiz.

Uygulayıcı: Temiz bir su. Çok güzel. Bu suyun şifalı bir su olduğunu hayal et. Bu sudan içtikçe hem gencimize hem de tavşan kendini çok iyi hissediyorlar. Hem beden hem de ruhen kendilerini çok sağlıklı hissediyorlar. Sularını içtiler ve değirmene

döndüler. Gencimiz başından geçenleri tekrar anlattı. Tavşan bu gence nasıl bir çözüm yolu gösterir? Olaylar nasıl gelişiyor? En önemlisi barışmalarını istiyor mu?

K. H. T. : Evet istiyor. Önce abisini buluyorlar. Abisine kırıldığı noktaları anlatıyor.

Uygulayıcı: Pekiyi abisi ne yapıyor?

K. H. T. : Ona nedenini söylüyor.

Uygulayıcı: Neden öyle yapmış?

K. H. T. : Çıkar için. Yemeğini paylaşmak istemediği için yaptığını söylüyor.

Uygulayıcı: Şu anda pişman mı yaptıklarından.

K. H. T. : Evet.

Uygulayıcı: Pekiyi, barışıyorlar mı?

K. H. T. : Evet. Abisini affediyor ve barışıyorlar.

Uygulayıcı: Tamam. Teşekkürler.

Yorum: Seçtiğimiz bu masalda kişinin kendiyle özdeşleştirdiği hayvan sembolü tavşandır. Tavşan sembolü bilinçaltı dilinde “Aile sıcaklığını, anne ve baba şefkatini tam olarak hisseden mutlu, huzurlu sakin insan (çocuklar için). Şanslı insan.” (Korkmaz, 2017: 33) anlamında değerlendirilmiştir. Mitolojik olarak farklı tradisyonlarda ise aynı zamanda üretkenliğin sembolü olarak kullanılmıştır. Seçtiği hayvan sembolünü beyaz tasvir etmesi de yine seçtiği hayvanla doğru orantılı bir sembolik anlam içermektedir. Saflığın, temizliğin, masumiyetin ve üretkenliğin rengi olan beyazla tavşan sembolü birlikte anlam olarak uyum gösteren sembollerdir ve çocuğun ruh hâli olarak kendini mutlu hissettiğinin göstergesidir.

Çocuğun tasavvur ettiği güneş sembolü samimi, sıcakkanlı, etrafını etkisi altına alan bir baba imajına sahip olduğunun göstergesidir. Annenin karşılığı olan ay sembolünü tasavvur etmekte ise zorlanmaktadır. Ancak ay sembolünü oluşturmak istediğimizde ise itiraz etmemiştir. Bununla birlikte aile birlikteliğe önem vermekte(yıldız sembolü) ve çocuk kendini yalnız hissetmemektedir. Aynı zamanda çocuk kendini tazeleyen, güvenilir bir sevgi imajına(akarsu) da sahiptir.

Çocuğun masaldaki düğüm noktasına getirdiği çözüm önerisi sorunlarını çözme noktasında mantıklı davranmayı, konuşmayı tercih eden bir karaktere sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca değer verdiği insanlar söz konusu olduğunda karşı taraf çıkarlarına göre hareket etse de affetmeyi tercih etmektedir.

3.38. M. K. (Cinsiyet: Kız, Yaş: 13), İki Kardeş

Uygulayıcı: Bir varmış bir yokmuş, vakti zamanında iki kardeş varmış. Gurbete çıkmaya karar vermişler. Azıklarını alıp yola çıkmışlar. Bir zaman sonra acıkmışlar. Büyüğü, küçüğüne “Önce senin yemeğini, sonra benim yemeğimi yiyelim.” demiş. Küçüğü kabul etmiş. Küçüğün yemeği bitene kadar acıktıkça yemişler. Küçüğün yemeği bitmiş. Bir zaman sonra yine acıkmışlar. Küçüğü “Yemeğim bitti. Simdi sıra senin yemeğinde.” demiş. Büyüğü “Bir gözünü çıkar sana yemek vereyim.” demiş. Küçüğü “Önce yemeğimi yedin. Yemeğim bittikten sonra bir öğünlük yemek için bir gözümü çıkarmamı istiyorsun. Yine acıkırsam diğer gözümü de isteyeceksin benden. Madem böyle yaptın artık seninle kardeşlik bağım kalmadı. Seninle yollarımız burada ayrılıyor.” demiş. Büyüğü, batıya gitmiş; küçüğü, doğuya. Küçüğü, akşama doğru, terk edilen bir değirmen basına kavuşmuş. Bu değirmende insanlarla konuşabilen büyülü bir hayvan yaşarmış. Bu hayvan hangi hayvan?

M. K. : Tavşan.

Uygulayıcı: Bu tavşanın rengi ne?

M. K. : Beyaz bir tavşan.

Uygulayıcı: Güzel. Bu tavşan gencimizle konuşmaya başladı. Genç de başından geçen her şeyi bu tavşana anlattı. Abisinin yaptıklarını ve başından geçenleri anlattı. Tavşan da onu yemek bulabilmesi için ormana götürdü. Tabii tavşan ormanda yaşadığı için nerelerde yemek bulabileceklerini biliyor. Birlikte meyve toplayıp karınlarını doyurdular. Şimdi gündüz olduğunu hayal et. Tavşan kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde güneş var mı?

M. K. : Yok.

Uygulayıcı: Güneş olsun ister misin?

M. K. : İstemem.

Uygulayıcı: Tamam. Pekiyi, hava nasıl, sıcak mı?

M. K. : Hava ılık ama biraz karartılı.

Uygulayıcı: Tamam. Şimdi havanın daha da karardığını ve akşam olduğunu hayal et. Daha da karardı ve şu anda gece oldu. Tavşan tekrar kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde ay var mı?

M. K. : Yok.

Uygulayıcı: Ay da yok. Pekiyi, ay olsun ister misin?

M. K. : Evet.

Uygulayıcı: Tamam. Tavşanın bunu dilediğini ve ayın da bu dileği yerine getirdiğini hayal et. Öncelikle gökyüzünde bir hilal belirmeye başladı. Bu hilal büyüdü, büyüdü, yarım ay oldu. Daha da büyüdü ve dolunay hâline geldi. Şu anda çok güzel parlak bir dolunay oldu. Bu dolunayın etrafında yıldız var mı?

M. K. : Evet. Çok.

Uygulayıcı: Güzel. Bu ikisi değirmene döndüler. Zaman ilerledi ve ertesi gün oldu. İkisi de çok susamış, su içmek istiyor. Pekiyi, suyu nereden içerler?

M. K. : Dere var.

Uygulayıcı: Bu derenin suyu temiz mi, kirli mi?

M. K. : Çok temiz. Berrak.

Uygulayıcı: Güzel. Sudan içiyorlar mı?

M. K. : Evet.

Uygulayıcı: Güzel. Suyun şifalı bir su olduğunu hayal et. Bu sudan içtikçe tavşan da gencimiz de kendilerini o kadar iyi hissediyorlar ki. Kendilerini çok mutlu, sağlıklı ve huzurlu hissediyorlar. Sonra değirmene geri döndüler ve gencimiz tekrar başından geçenleri tavşana anlattı. Tavşan gencimize nasıl bir çözüm önerisi sunar? İntikam alsın istiyor mu?

M. K. : Hayır.

Uygulayıcı: Barışsınlar istiyor o zaman. Pekiyi, nasıl barışacaklar?

M. K. : Öncelikle abisini buldular. Sonra birlikte su içtikleri derenin kenarına geliyorlar.

Uygulayıcı: Abisine bu sudan mı içirecekler?

M. K. : Evet. Çünkü onlar bu sudan içtiklerinde mutlu olmuşlardı. Abi de bu sudan içtiğinde mutlu olur.

Uygulayıcı: Abi mutsuz olduğu için mi kardeşine bunu yaptı?

M. K. : Evet. Çünkü yemeğini paylaşmak istemiyordu.

Uygulayıcı: Abi mutsuz olduğu için böyle bir şey yaptı. Kardeşi abisini affediyor mu?

M. K. : Kardeşi abisini affediyor.

Uygulayıcı: Tamam. Çok güzel. Teşekkürler.

Yorum: Seçtiğimiz bu masalda kişinin kendiyle özdeşleştirdiği hayvan sembolü tavşandır. Tavşan sembolü bilinçaltı dilinde “Aile sıcaklığını, anne ve baba şefkatini tam olarak hisseden mutlu, huzurlu sakin insan (çocuklar için). Şanslı insan.” (Korkmaz, 2017: 33) anlamında değerlendirilmiştir. Mitolojik olarak farklı tradisyonlarda ise aynı zamanda üretkenliğin sembolü olarak kullanılmıştır. Seçtiği hayvan sembolünü beyaz tasvir etmesi de yine seçtiği hayvanla doğru orantılı bir sembolik anlam içermektedir. Saflığın, temizliğin, masumiyetin ve üretkenliğin rengi olan beyazla tavşan sembolü birlikte anlam olarak uyum gösteren sembollerdir ve çocuğun ruh hâli olarak kendini mutlu hissettiğinin göstergesidir.

Çocuk, bilinçaltı dilinde ve çeşitli tradisyonlarda anne ve babanın sembolü olan ay ve güneş sembollerini tasavvur etmekte sıkıntı yaşamaktadır. Sahip olduğu baba imajı sakin tabiatlı olsa da etkisi hissedilmemektedir ve çocuk bu durumu düzeltmek için adım atmak istememektedir. Anne imajı da yine tasavvur edilmemekle birlikte yine de en azında çocuk, arada bağ oluşturulmak istendiğinde buna itiraz etmemektedir. Bununla birlikte çocuğun sembol hayvanı ve bu hayvanın rengiyle doğru orantılı olarak kendini yenileyen bir sevgi imajına(akarsu) sahiptir ve etrafında değer verdiği insanların (yıldız sembolü) varlığından dolayı kendini yalnız hissetmemektedir.

Çocuğun masalın düğüm noktasına bulduğu çözüm önerisi göstermektedir ki çocuk, insanların hata yaparken kendilerine ait, böyle davranmalarını gerektirecek sebepleri olabileceğine inanmaktadır. Bu sebep anlaşıldıktan sonra, konuşarak sorunlar çözüme kavuşabilir. Ayrıca affedici, merhametli bir mizaca sahiptir.

3.39. N. A. (Cinsiyet: Kız, Yaş: 13), İki Kardeş

Uygulayıcı: Bir varmış bir yokmuş, vakti zamanında iki kardeş varmış. Gurbete çıkmaya karar vermişler. Azıklarını alıp yola çıkmışlar. Bir zaman sonra acıkmışlar. Büyüğü, küçüğüne “Önce senin yemeğini, sonra benim yemeğimi yiyelim.” demiş. Küçüğü kabul etmiş. Küçüğün yemeği bitene kadar acıktıkça yemişler. Küçüğün yemeği bitmiş. Bir zaman sonra yine acıkmışlar. Küçüğü “Yemeğim bitti. Simdi sıra senin yemeğinde.” demiş. Büyüğü “Bir gözünü çıkar sana yemek vereyim.” demiş. Küçüğü “Önce yemeğimi yedin. Yemeğim bittikten sonra bir öğünlük yemek için bir gözümü çıkarmamı istiyorsun. Yine acıkırsam diğer gözümü de isteyeceksin benden. Madem böyle yaptın artık seninle kardeşlik bağım kalmadı. Seninle yollarımız burada ayrılıyor.” demiş. Büyüğü, batıya gitmiş; küçüğü, doğuya. Küçüğü, akşama doğru, terk edilen bir değirmen başına kavuşmuş. Bu değirmende insanlarla konuşabilen büyülü bir hayvan yaşarmış. Bu hayvan hangi hayvan?

N. A. : Kaplan.

Uygulayıcı: Bu kaplanın rengi ne?

N. A. : Turuncu.

Uygulayıcı: Turuncu bir kaplan. Güzel. Bu kaplan, gencimizle konuşmaya başladı. Başından geçen her şeyi kaplana anlattı. Abisinin yaptıklarını anlattı. Ne kadar aç olduğunu anlattı. Kaplan da onu yemek bulabilmesi için ormana götürdü. Tabii kaplan ormanda yaşadığı için nerelerde yemek bulunabileceğini biliyor. Birlikte meyve toplayıp karınlarını doyuruyorlar. Şimdi gündüz olduğunu hayal et. Bu kaplan kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde güneş var mı?

N. A. : Var.

Uygulayıcı: Nasıl bir güneş?

N. A. : Parlak.

Uygulayıcı: Parlak bir güneş. Pekiyi, sıcaklığı nasıl? Kaplan rahatsız oluyor mu sıcaktan?

N. A. : Yok. Çok güzel.

Uygulayıcı: Güzel. Yavaş yavaş zamanın ilerlediği ve havanın kararmaya başladığını hayal et. Hava karardı, karardı ve akşam oldu. Daha da karardı, gece oldu. Kaplan tekrar kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde ay var mı?

N. A. : Yok. Yıldızlar var sadece.

Uygulayıcı: Pekiyi, bir dolunay olsun ister misin?

N. A. : Daha güzel olur.

Uygulayıcı: Değil mi? Kaplanın bunu dilediğini ve ayın da bu dileği yerine getirdiğini hayal et. Öncelikle gökyüzünde bir hilal belirmeye başladı. Bu hilal büyüdü, büyüdü ve yarım ay oldu. Daha da büyüdü, dolunay hâline geldi. Şu anda çok güzel, parlak bir dolunay oldu. Gece olduğu için genç ve kaplan değirmene döndüler. Zaman ilerledi ve ertesi gün oldu. İkisi de çok susamış, su içmek istiyorlar. Suyu nereden içerler?

N. A. : İlerde bir ırmak var. Oradan içiyorlar.

Uygulayıcı: Pekiyi bu ırmağın suyu temiz mi, kirli mi?

N. A. : Temiz.

Uygulayıcı: Güzel. Sudan içiyorlar mı?

N. A. : Evet.

Uygulayıcı: Bu ırmağın suyunun altında şifalı bir su olduğunu hayal et. Bu sudan içtikçe kendilerini hem bedenlen hem ruhen çok sağlıklı hissediyorlar. Şu anda kendilerini çok mutlu hissediyorlar. Su içtikten sonra değirmene dönüyorlar. Gencimiz başından geçenleri tekrar anlatıyor. Kaplan bu olaya nasıl bir çözüm buluyor? Mesela intikam almasını istiyor mu?

N. A. : Evet, istiyor.

Uygulayıcı: Bunu nasıl yapacak?

N. A. : Kaplan diğer hayvanlarla konuşup gencin abisini korkutmasını isteyebilir.

Uygulayıcı: Tamam. Abiyi bulduklarını ve diğer hayvanların abiyi korkuttuklarını hayal et. Abi şu anda çok korkuyor, hatta titriyor korkusundan. Pekiyi, sonra ne oldu?

N. A. : Sonra kardeşi abisinin karşısına çıkıyor. Abisi de özür diliyor.

Uygulayıcı: Kardeşinden yardım istiyor mu?

N. A. : Evet, istiyor. Kardeşi de yardım ediyor. Böylece abi yaptığı hatayı anlayıp özür diliyor ve barışıyorlar.

Uygulayıcı: Tamam, teşekkürler.

Yorum: Seçtiğimiz masalda kişinin kendiyle özdeşleştirerek seçtiği hayvan sembolü kaplandır. Çeşitli tradisyonlarda ve Türk tradisyonunda kaplan güç ve cesaretin sembolü olmuştur. Bilinçaltı dilinde ise kaplan “Özgüveni yüksek, güçlü ve sağlıklı insan.” (Korkmaz, 2017: 17) anlamında kullanılmaktadır. Çocuk gördüğü hayvan sembolünü turuncu tasavvur etmiştir. Turuncu, bilinçaltı dilinde “Güzel giyinmeyi seven, etrafa hava atan, sosyal çevresi geniş, dışa dönük, yaşama sıkı sıkıya bağlı, hayat dolu, pek çok yeteneğe sahip, nazik, cömert insanın simgesi.” (Korkmaz, 2017: 42) olarak değerlendirilmiştir. Aynı zamanda bağlılık ve doğruluğun da rengidir.

Çocuğun tasavvur ettiği güneş sembolü samimi, sıcakkanlı, etrafını etkisi altına alan bir baba imajına sahip olduğunun göstergesidir. Annenin karşılığı olan ay sembolünü tasavvur etmekte ise zorlanmaktadır. Ancak ay sembolünü oluşturmak istediğimizde ise itiraz etmemiştir. Bununla birlikte aile birlikteliğe önem vermekte (yıldız sembolü) ve çocuk kendini yalnız hissetmemektedir. Aynı zamanda çocuk kendini tazeleyen, güvenilir bir sevgi imajına(akarsu) da sahiptir.

Çocuğun masalın düğüm noktasında bulduğu çözüm yolundan yola çıkarak söyleyebiliriz ki sorunlarını çözerken öncelikle kişilerin yaptıkları hataların bedelinin ödenmesini istemektedir. Kişinin yaptığı hatanın sonuçlarını anlaması için ceza yöntemini tercih etmektedir. Bu aşamadan sonra konuşup affetmektedir.

3.40. M. O. (Cinsiyet: Erkek, Yaş: 13), İki Kardeş

Uygulayıcı: Bir varmış bir yokmuş, vakti zamanında iki kardeş varmış. Gurbete çıkmaya karar vermişler. Azıklarını alıp yola çıkmışlar. Bir zaman sonra acıkmışlar.

Büyüğü, küçüğüne “Önce senin yemeğini, sonra benim yemeğimi yiyelim.” demiş. Küçüğü kabul etmiş. Küçüğün yemeği bitene kadar acıktıkça yemişler. Küçüğün yemeği bitmiş. Bir zaman sonra yine acıkmışlar. Küçüğü “Yemeğim bitti. Simdi sıra senin yemeğinde.” demiş. Büyüğü “Bir gözünü çıkar sana yemek vereyim.” demiş. Küçüğü “Önce yemeğimi yedin. Yemeğim bittikten sonra bir öğünlük yemek için bir gözümü çıkarmamı istiyorsun. Yine acıkırsam diğer gözümü de isteyeceksin benden. Madem böyle yaptın artık seninle kardeşlik bağım kalmadı. Seninle yollarımız burada ayrılıyor.” demiş. Büyüğü, batıya gitmiş; küçüğü, doğuya. Küçüğü, akşama doğru, terk edilen bir değirmen başına kavuşmuş. Bu değirmende insanlarla konuşabilen büyülü bir hayvan yaşamış. Bu hayvan hangi hayvan?

M. O. : Güvercin.

Uygulayıcı: Bu güvercinin rengi ne?

M. O. : Sarı.

Uygulayıcı: Sarı bir güvercin. Güzel. Bu güvercin gencimizle konuşmaya başladı. Gencimiz de başından geçenleri anlattı. Abisinin ona yaptıklarını, karnının çok aç olduğunu anlattı. Güvercin onu yemek bulabilmesi için ormana götürdü. Tabii güvercin orada yaşadığı için nerelerde yiyecek bulabileceğini biliyor. Birlikte meyve toplayıp karınlarını doyurdular. Şimdi, gündüz olduğunu hayal et. Bu güvercin kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde güneş var mı?

M. O. : Evet.

Uygulayıcı: Nasıl bir güneş? Tarif eder misin?

M. O. : Orta büyüklükte, pırıl pırıl bir güneş.

Uygulayıcı: Sıcaklığı nasıl, güvercin rahatsız oluyor mu sıcaktan?

M. O. : Ilık bir hava var.

Uygulayıcı: Şimdi yavaş yavaş havanın karardığını hayal et. Hava karardı, akşam oldu. Daha da karardı, gece oldu. Şu anda gece. Bu güvercin tekrar kafasını kaldırıp gökyüzüne baksın. Gökyüzünde ay var mı?

M. O. : Var.

Uygulayıcı: Nasıl bir ay? Tarif eder misin?

M. O. : Hilal.

Uygulayıcı: Pekiyi, dolunay olsun ister misin?

M. O. : Evet.

Uygulayıcı: Tamam. Güvercinin bunu dilediğini, ayın da bu dileği yerine getirdiğini hayal et. Hilal şeklindeki ay büyüdü, büyüdü önce yarım ay oldu. Daha da büyüdü. Dolunay hâline geldi. Şu anda pas parlak, çok güzel bir dolunay oldu. Bu dolunayın etrafında yıldızlar var mı?

M. O. : Evet.

Uygulayıcı: Kaç tane? Sayabiliyor musun?

M. O. : Çok fazla.

Uygulayıcı: Güzel. İki birlikte değirmene geri döndüler. Zaman ilerledi ve ertesi gün oldu. İki de çok susamış, su içmek istiyorlar. Suyu nereden içerler?

M. O. : Nehirden.

Uygulayıcı: Pekiyi, bu nehrin suyu temiz mi, kirli mi?

M. O. : Temiz.

Uygulayıcı: Güzel. Nehirden ikisi de su içiyor mu?

M. O. : Evet.

Uygulayıcı: Bu suyun şifalı bir su olduğunu hayal et. Gencimiz de, güvercin de bu sudan içtikçe kendilerini çok iyi hissediyorlar. Hem beden hem ruhen kendilerini çok sağlıklı hissediyorlar. Kendilerini çok mutlu hissediyorlar. Sudan içtikten sonra ikisi de değirmene döndüler. Gencimiz tekrar başından geçenleri anlattı. Güvercin bu soruna nasıl bir çözüm yolu bulur? Mesela intikam almasını istiyor mu?

M. O. : İntikam kötü bir şey. Abisinin ondan özür dilemesi lazım. Barışmaları lazım.

Uygulayıcı: Nasıl karşılaşıacaklar?

M. O. : Önce abisini buluyorlar. Abisi kardeşinden özür dileycek.

Uygulayıcı: Abisi pişman mı yaptıklarından dolayı?

M. O. : Evet abisi özür dileyince kardeşi affediyor ve gün mutlu bir şekilde sonlanıyor.

Uygulayıcı: Tamam. Teşekkürler.

Yorum: Seçtiğimiz masalda çocuğun kendiyile özdeşleştirerek seçtiği sembol hayvanı güvercindir. Çeşitli tradisyonlarda güvercin barış, sadakat, ruhaniliğin ve masumiyetin sembolü olmuştur. Bilinçaltı dilinde ise güvercin sembolü, “Sadık İnsan.” (Korkmaz, 2017: 14) olarak değerlendirilmiştir. Çocuk, gördüğü hayvan sembolünü sarı tasavvur etmiştir. Sarı, sıcak bir renktir ve eril nitelik taşır. Aynı zamanda olgunluk, zekâ ve espri yeteneğinin de sembolüdür.

Çocuğun güneş sembolünü tarif ediş şeklinden yola çıkarak söyleyebiliriz ki sahip olduğu baba imajı oldukça samimi, sıcakkanlı ve güler yüzlüdür. Ancak anne imajı(hilal) babaya göre oldukça zayıf kalmıştır. Çocuk tasavvur ettiği ay sembolünü hilal şeklinde görmekle birlikte aralarındaki bağı güçlendirecek herhangi bir müdahaleye itiraz etmemektedir. Bununla birlikte sahip olduğu sevgi imajı(su) güvenilir ve kendini yenileyen bir sevgidir ve aile birlikteliğe önem vermektedir.

Çocuğun, masalın düğüm noktasında ürettiği çözümden yola çıkarak söyleyebiliriz ki sorunlarını konuşarak çözmeye çalışan, affedici bir karaktere sahiptir. Yalnız bunun için hatalı tarafın yaptığı hatanın farkında olup, pişman olarak özür dilemesi gerekmektedir. Bununla birlikte merhametli bir mizaca sahiptir.

SONUÇ

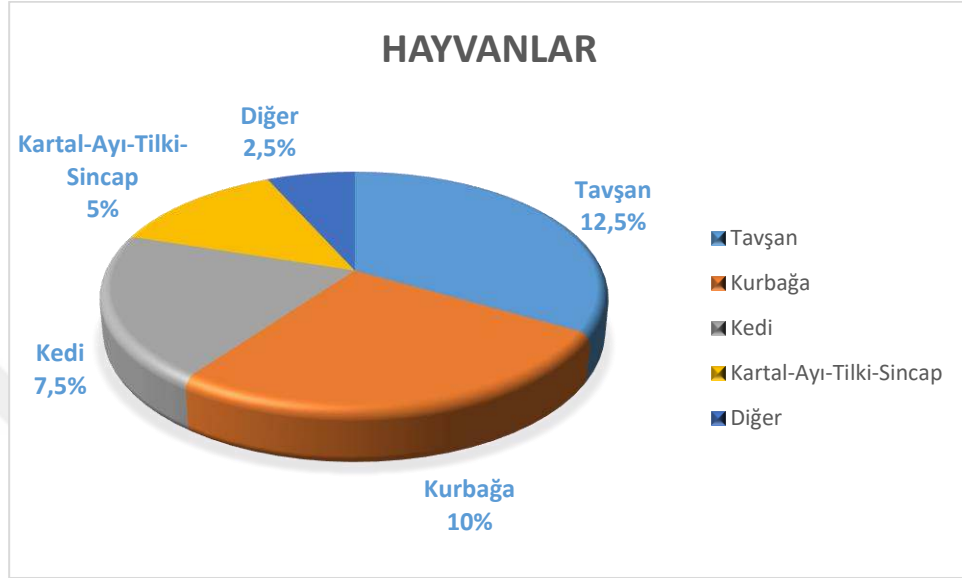
Anadolu masallarının çocuk bilinçaltı uygulamalarında kullanımını araştırdığımız bu çalışmamızda yoğun sembolik anlatımı, somutlaştırma kabiliyeti, etkileyiciliği, ödül-ceza sistematığı ve daha birçok açıdan bu masalların sadece uzun vadede çocukların karakter gelişiminde değil, kısa vadede onların mevcut karakter yapısını çözümlemeye ve gerektiğinde pozitif algısına yardımcı olabilmeye bize pek çok imkânlar sağlayabileceği tespit edilmiştir. Anadolu masalları işlevsel olarak terapilerde kullanılabilme yetkinliğine fazlasıyla sahiptir. Bu alanda yapılacak çalışmalar sayesinde, Anadolu masallarının yalnızca psikoloji alanındaki işlevselliğinden faydalanmakla kalmayıp gelenekselden evrensele uzanan bu kültür ürününü yaşatma, gelecek nesillere taşıma amacına da hizmet edilmiş olunacaktır.

11-14 yaş aralığında 40 öğrenci üzerinde gerçekleştirilen bu çalışmada Yılan Hikâyesi, Kurbağa Kız, Balığın Minnettarlığı, Oduncuyla Yılan ve İki Kardeş olmak üzere 5 Anadolu masalından faydalanılmıştır. Karakterlerinin hepsi ya da bazıları hayvan olan masallar sembolik anlatıma daha uygun olduğu için bu masallar seçilmiştir. Yüz yüze gerçekleştirilen uygulamalarda bu masallar belirli noktalara kadar katılımcılara anlatılmış, masalın geri kalan kısmını katılımcıların tamamlaması istenmiştir. Masalın anlatımından önce ve masal anlatımı sırasında hipnozun telkin metotlarından da faydalanarak katılımcılardan bazı sembollerini hayal etmeleri istenmiştir. Alınan cevaplar ve masalı bitiriş şekillerinden yola çıkarak çocukların karakter gelişimi hakkında yorumlamalar yapılmıştır.

Çalışmada “Yılan Hikâyesi” adlı masal 6 erkek öğrenciye, “Kurbağa Kız” adlı masal 6 kız öğrenciye, “Balığın Minnettarlığı” adlı masal 1 erkek ve 5 kız öğrenciye, “Oduncuyla Yılan” adlı masal 11 erkek öğrenciye, “İki Kardeş” adlı masal 2 erkek ve 9 kız öğrenciye uygulanmıştır. Toplamda Yılan Hikâyesi 6, Kurbağa Kız 6, Balığın Minnettarlığı 6, Oduncuyla Yılan 11 ve İki Kardeş 11 kişiye uygulanmıştır. Çalışmada gerçekleştirilen uygulamaların %50’si erkek, %50’si kız öğrencilere uygulanmıştır.

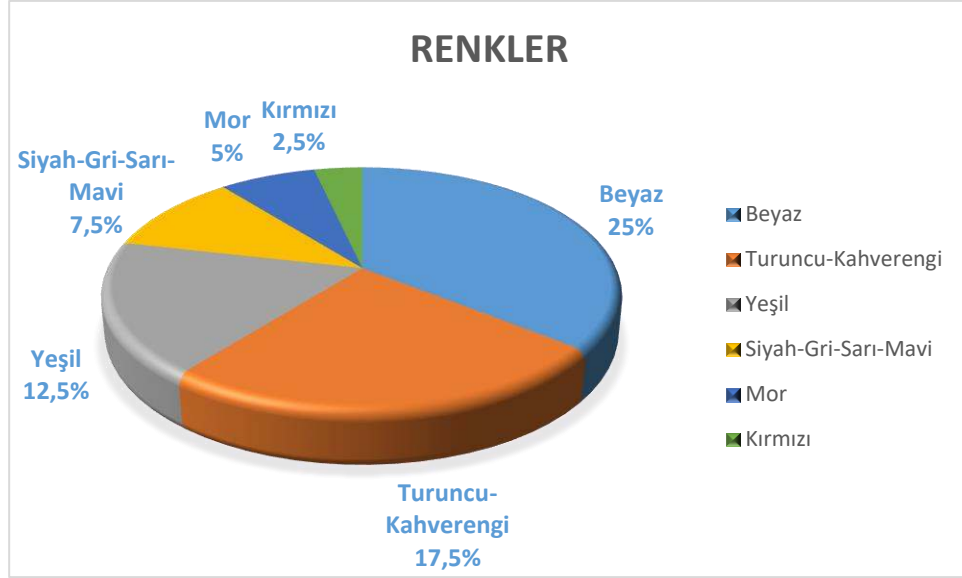
Gerçekleştirilen 40 uygulamada öğrencilerin %12,5’i tavşan sembolünü(5 kişi), % 10’u kurbağa sembolünü(4 kişi), %7,5’i kedi sembolünü(3 kişi), %5’i kartal(2 kişi), ayı(2 kişi), tilki(2 kişi) ve sincap(2 kişi) sembollerini, %2,5’i ise eşek(1 kişi), geyik(1 kişi), aslan(1 kişi), panda(1 kişi), bukalemun(1 kişi), kurt(1 kişi), Pegasus(1 kişi),

ceylan(1 kişi), köpek(1 kişi), kaplumbağa(1 kişi), at(1 kişi), kaplan(1 kişi) ve güvercin(1 kişi) sembollerini söylemiştir. Yüzdelik olarak en çok söylenen tavşan sembolü çocukluk dönemiyle bağdaşan hız, üretkenlik, bereket, şans, şifa, mutlu çocukluk dönemi gibi anlamlar barındıran bir semboldür.

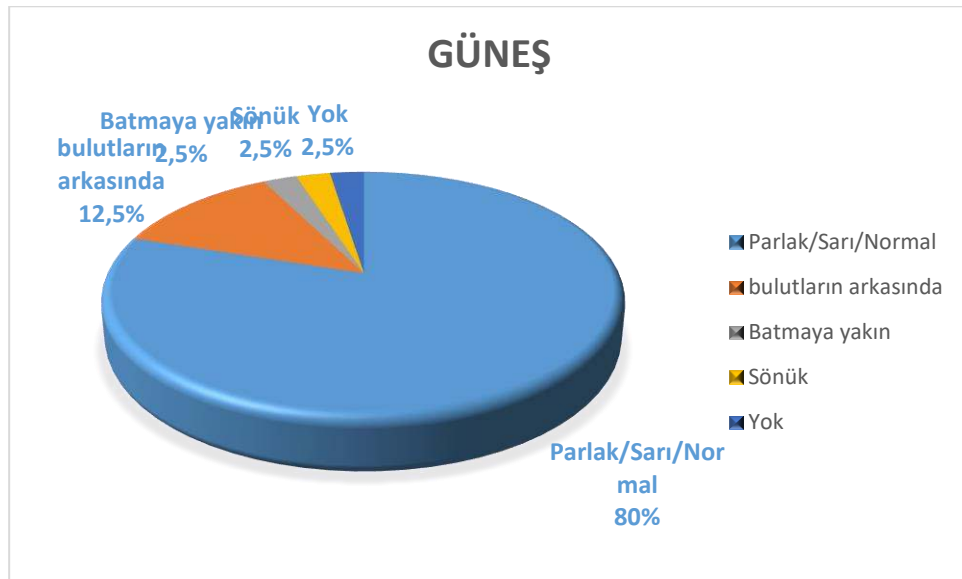
Grafik 1. Katılımcıların Seçtikleri Hayvan Sembollerinin Yüzdelik Dağılımı

Yapılan uygulamalarda katılımcılar renk sembolü olarak %25'i beyaz rengi(10 kişi), %17,5'i turuncu(7 kişi) ve kahverengiyi(7 kişi), %12,5'i yeşil rengi(5 kişi), %7,5'i siyah(3 kişi), gri(3 kişi), sarı(3 kişi) ve mavi(3 kişi) renkleri, %5'i mor rengi(2 kişi) ve %2,5'i ise kırmızı rengi(1 kişi) seçmiştir. Yüzdelik olarak en çok söylenen beyaz renk yine tavşan sembolü gibi çocukluk dönemine uygun olan bir semboldür ve çoğunlukla da tavşan sembolüyle birlikte söylenmiştir. Beyaz renk genel olarak başlangıcı, mükemmelliği, saflığı, temizliği, masumiyeti, arınmayı, teslimiyeti ve mutluluğu sembolize eden bir renktir.

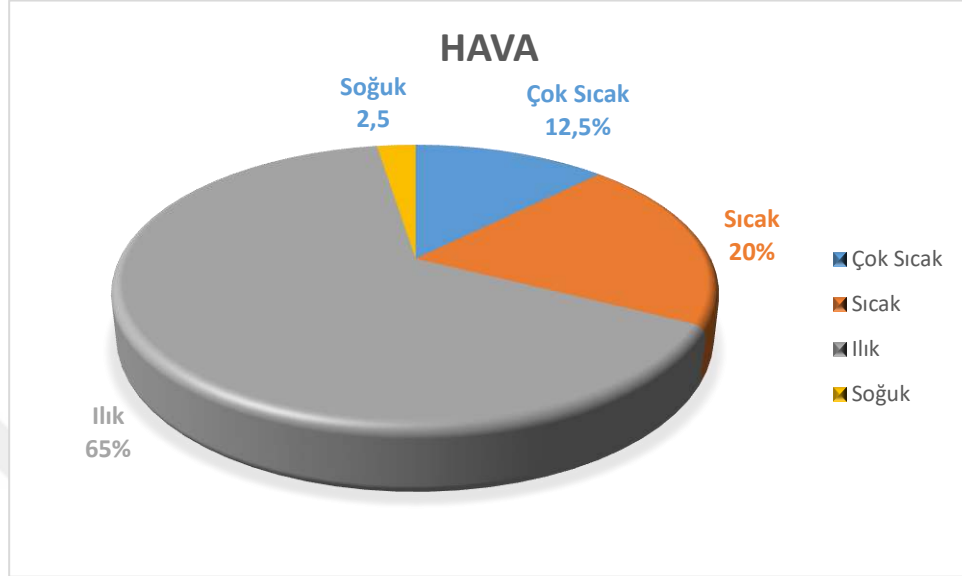
Grafik 2. Katılımcıların Seçtikleri Renk Sembollerinin Yüzdelik Dağılımı

Çalışmada çocuğun aile ilişkileri ve duygu durumu hakkında bize ipuçları veren tabiat unsurlarının sembolizmi de istatistiksel olarak değerlendirilmiştir. İlk olarak çocuğun babayla olan ilişkisi hakkında bilgi veren güneş sembolünü çocukların %80'i parlak/sarı/normal olarak(32 kişi) görmüştür. Bu durum çocukların baba imajını tam olarak algılamaları adına yüksek bir orandır. Bu oranın yüksek olması hiç şüphesiz ataerkil bir toplum yapısına sahip olmamızdan kaynaklanmaktadır. Öğrencilerin %12,5'i güneşi bulutların arkasında(5 kişi), %2,5'i batmaya yakın(1 kişi) ve %2,5'i sönük olarak(1 kişi) görmüştür. Öğrencilerin %2,5'i ise güneş sembolünü görmemiştir(1 kişi).

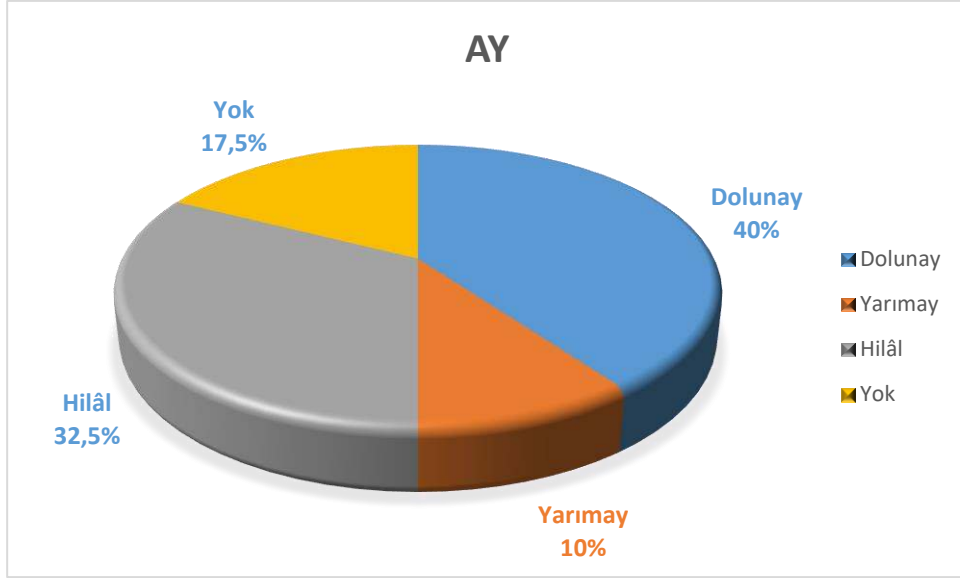
Grafik 3. Katılımcıların Güneş Sembolünü Görme Şekillerinin Yüzdelik Dağılımı

Babanın çocuğa yaklaşımı hakkında bilgi veren hava sembolünü öğrencilerin %12,5'i çok sıcak(5 kişi), %20'si sıcak(8 kişi), %65'i ılık(26 kişi) ve %2,5'i ise soğuk olarak(1 kişi) tasavvur etmiştir.

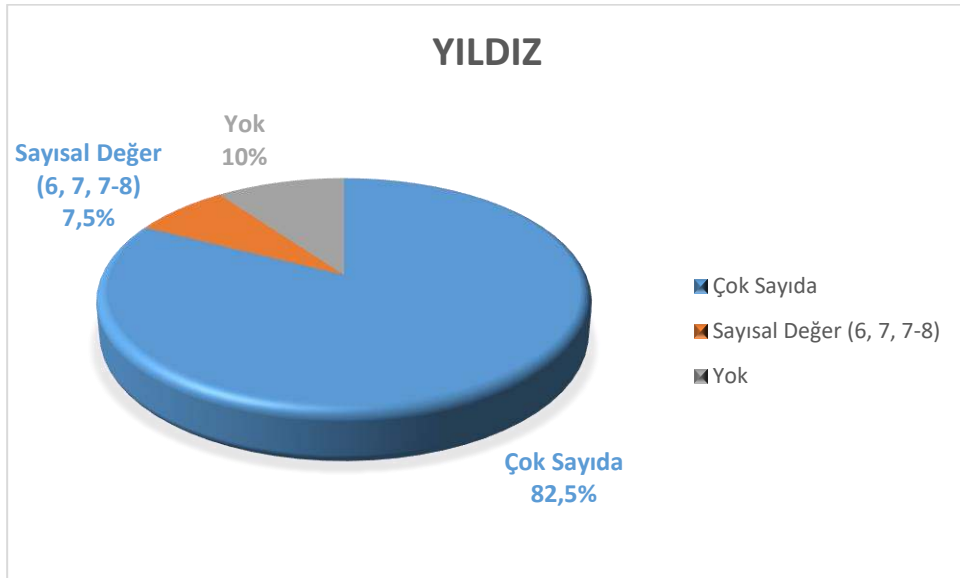
Grafik 4. Katılımcıların Güneş Sembolüyle Bağlantılı Olarak Hava Sembolünü Görme Şekillerinin Yüzdelik Dağılımı

Çocuğun anne ile olan ilişkisi ve anne ile olan ilişkisi ve annenin çocuğa olan yaklaşımı hakkında bize ipuçları veren ay sembolünü çocukların %40'ı dolunay(16 kişi), %10'u yarım ay(4 kişi), %32,5'i hilâl şeklinde(13 kişi) görmüştür. Öğrencilerin %17,5'i ise ay sembolünü görmemiştir(7 kişi). Bu oranlara baktığımızda dolunay şeklinde görülen anne imajı ile hilâl şeklinde görülen anne imajı birbirine yakındır. Annelerin çalışma hayatında daha fazla yer alıyor olması özgürlüğüne düşkün anne imajının (hilâl şeklindeki ay sembolü) oranın yüksek görülmesindeki sebeplerden biri olabilir.

Grafik 5. Katılımcıların Ay Sembolünü Görme Şekillerinin Yüzdelik Dağılımı

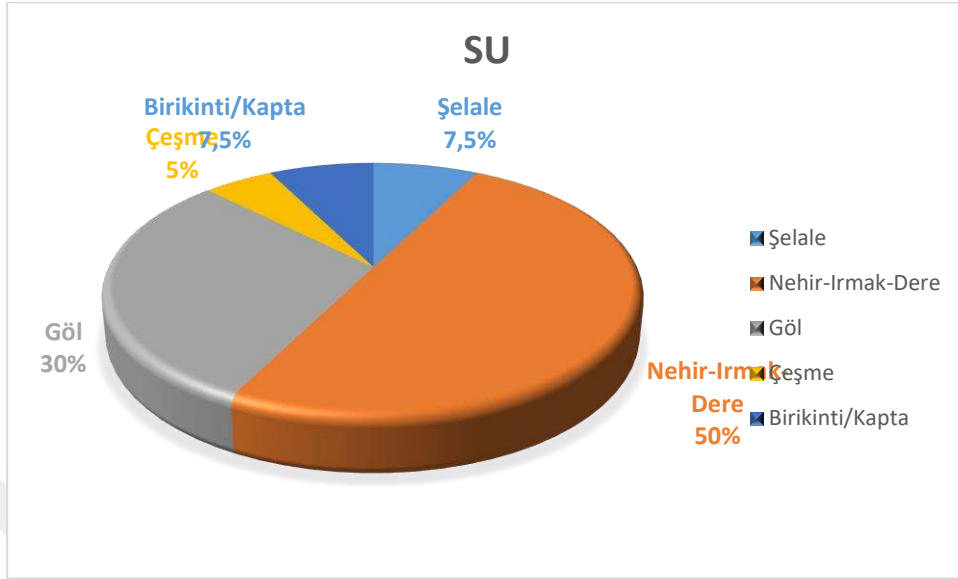
Çocuğun birliktelik/yalnızlık algısı hakkında bilgi veren yıldız sembolünü çocukların %82,5'i çok sayıda görmüş(33 kişi), %7,5'i sayısal değer(6,7,7-8) vermiştir(3 kişi). Öğrencilerin %10'u ise yıldız sembolünü görmemiştir(4 kişi). Bu oranlar yine akraba ilişkilerine, kardeşliğe, birlikteliğe, bağlılığa değer veren Türk toplumunun genel karakteristiğiyle uyum göstermektedir.

Grafik 6. Katılımcıların Yıldız Sembolünü Görme Şekillerinin Yüzdelik Dağılımı

Son olarak çocuğun sevgi /duygu yoğunluğu hakkında bilgi veren su sembolünü öğrencilerin %7,5'i şelale(3 kişi), %50'si dere/ırmak/nehir(20 kişi), %30'u göl(12 kişi),

%5'i çeşme suyu(2 kişi) olarak görmüştür. %7,5'i ise su sembolünü bir birikinti olarak veya kapta hayal etmiştir(3 kişi).

Grafik 7. Katılımcıların Su Sembolünü Görme Şekillerinin Yüzdelik Dağılımı

Çalışmanın uygulama bölümünün gerçekleştirildiği dönem deprem ve pandemi sebebiyle okulların tatil edildiği ve sonrasında uzaktan eğitime geçilmesi sebebiyle öğrencilere ulaşımın zor olduğu bir dönemdir. Buna rağmen özel eğitim kurumlarıyla da iletişime geçilerek ve gerekli tedbirler alınarak uygulamalar 40 öğrenci üzerinde gerçekleştirebilmiştir. Öğrencilerin tamamında yapılan uygulamaya dair olumlu dönütler alınmıştır. Uygulamalardan sonra yapılan konuşmalarda öğrenciler mutlu hissettiklerini hatta bazı öğrenciler bu uygulamadan daha öncesinde benzer bir hayal kurma deneyimi yaşamadıklarını söylemişlerdir. Bu durum ne yazık ki kitle iletişim araçlarının çocuk ve gençlerin zihinlerinde ne kadar büyük payda sahip olduğunun bir göstergesidir. Televizyon, bilgisayarlar ve devamında akıllı telefonlardan izlenen videolar zihinleri sürekli tek taraflı iletişime maruz bıraktığı için ve hazır bir hayali insanlara sunduğu için bir süre sonra zihin, hayal kurma gibi bir gereksinim hissetmemektedir. Bu da uzun vadede insanların yaratıcılık becerilerini olumsuz yönde etkileyecektir.

Bu çalışmadan yola çıkarak söyleyebiliriz ki katılımcıların büyük çoğunluğu anne ve baba sevgisini tam olarak hisseden çocuklardır. Türk insanının karakteristiğiyle de bağlantılı olarak yine birçoğu merhametli ve affedicidir. Kız çocukları genellikle sorunların çözümünde olaylara daha duygusal yaklaşmaktadır ve hayal dünyaları daha gelişmiştir. Erkek çocukları ise olaylara daha rasyonel yaklaşmaktadır. Çocukların kendi

karakteriyle özdeşleştirerek seçtikleri hayvan sembolleri de cinsî kimlikleriyle orantılıdır. Seçilen katılımcı grubunun, ergenlik dönemi etkileri sebebiyle duygu dünyalarında çoğunlukla kararsızlık ve karmaşa olduğu gözlemlenmiştir.

Psikoloji ve edebiyatın karşılıklı etkileşiminin yansımalarından sadece biri niteliğinde olan bu çalışma bize göstermiştir ki Anadolu masalları özellikle çocuk psikolojisi alanında kullanılabilirliği ile zengin bir potansiyele sahiptir. Anadolu masallarının sahip olduğu bu potansiyel ile neden, niçin, nasıl sorularıyla hiç durmadan işleyen çocuk zihnini doyurabilen ve yapabilecekleri adına sınırsız bir güce sahip olan masallar, bilinçli ebeveynler ve eğitimcilerin elinde mükemmel bir araca dönüşebilecek yeterliliktedir. Yine bu bilinçli ebeveynler ve eğitimciler, masalların kendilerine sunduğu imkânlardan faydalanarak çocuklarımızın hem geçmişini (bilinçdışı), hem şu anını (bilinç) hem de geleceğini yönlendirebilir.

KAYNAKÇA

Yazılı Kaynaklar

- ADLER, Alfred (2019). **Yaşamın Anlam ve Amacı**, Say Yayınları, İstanbul.
- AKMAN, Eyüp (2003). “Türk Kültüründe ve Azerbaycan Destanlarında At”, **Kastamonu Eğitim Dergisi**, Cilt:II, No:1, 233-248.
- AKŞİT, Beyza (2019). **Larousse Semboller Sözlüğü**, Bilge Kültür Sanat, İstanbul.
- AKYÜZ, Hüseyin (2014). “Hz. Peygamberin Hadislerinde Renklerin Dili”, **Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, 41, 373-397.
- ALBAYRAK, Kadir (2008). “Yazısız Halklarda ve Antik İnanışlarda Renk Fenomeni”, *Dini Araştırmalar*, 11(31), 99-124.
- ALPTEKİN, Ali Berat, “Kıbrıs Türk Folklorunda Tilki”, **Tarihi ve Kültürüyle II. Zile Sempozyumu**, (06 - 09 Ekim 2011), Zile, Zile Belediyesi Kültür Yayınları, İzmir 2012, 366-376.
- ARICI, Ali Fuat (2012), **Masalın Sesi**, Pegem Akademi Yayınları, Ankara.
- ATNUR, Gülhan (2005), “Kozi Körpeş ile Bayan Sulu Destanında Geyik Motifi”, **A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, Prof. Dr. M. Fahrettin Kıraroğlu Özel Sayısı (28), 213-22.
- BELEK, Kayra (2015). “Eski Türklerde At ve At Kültürü (Dünden Bugüne Kırgız Kültürel Hayatı Örneği)”, **Gazi Türkiyat**, 111-128.
- BEYDİLİ, Celal (2015). **Türk Mitolojisi Ansiklopedik Sözlük**, Yurt Kitap- Yayın, Ankara.
- BONNOFEY, Yves (2016). **Antik Dünya ve Geleneksel Toplumlarda Dinler ve Mitolojiler Sözlüğü**, I-II. Cilt, Alfa Yayınları, İstanbul.
- BORATAV, Pertev Naili (2016). **Türk Mitolojisi Oğuzların- Anadolu, Azerbaycan ve Türkmenistan Türklerinin Mitolojisi Bütün Eserleri-1**, BilgeSu, Ankara.
- CAMPBELL, Joseph (2015). **Kahramanın Sonsuz Yolculuğu**, İthaki Yayınları, İstanbul.

ÇATALBAŞ, Resul (2011). “*Türklerde Hayvan Sembolizmi ve Din İlişkisi*”, **Turan Stratejik Araştırmalar Merkezi Dergisi**, 3(12), 49-60.

ÇETİNDAG SÜME, Gülda (2019). “Bütünlüğe Ulaşma Yolunda Nasreddin Hoca ve Eşeği”, **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt: 29, Sayı: 1, 49-57.

ÇORUHLU, Yaşar (1995). **Türk Sanatında Hayvan Sembolizmi I**, Seyran Yayınları, İstanbul.

DEMİR, Ahmet (2019). **Dünya Mitolojisi**, Kamer Yayınları, İstanbul.

DOĞAN, Abdullah (2006). **Adıyaman Yöresi Masalları Üzerine Bir İnceleme**. (Yüksek Lisans Tezi), Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.

ERMEKBAEVA, Nurcamal (2014). **Halk Masallarının Çocuk Eğitimindeki Rolü (Kırgız Halk Masalları Örneğinde)**, (Yüksek Lisans Tezi), Ardahan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ardahan.

ERSOY, Necmettin (2000). **Semboller ve Yorumları (Bölüm I-II)**, Zafer Matbaası, İstanbul.

FREUD, Sigmund (2019). **Bilinçaltı**, Dorlion Yayınları, Eskişehir.

FROMM, Erich (1992). **Rüyalar, Masallar, Mitoslar**, Arıtan Yayınevi, İstanbul.

GEZGİN, Deniz (2019). **Hayvan Mitosları**, Sel Yayıncılık, İstanbul.

GEZGİN, İsmail (2007). **Kırmızı Başlıklı Kız’dan İlk Günah’a... Masalların Şifresi**, Sel Yayıncılık, İstanbul.

GÖCEN, Gülüşan (2018). **Psikoloji Mitoloji ve Din**, Kaknüs Yayınları, İstanbul.

GÖDE, Burcu (2011). **Amasya Masalları (Araştırma-İnceleme-Metin)**, (Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

GÖDE, Halil Atay (2010). **Yalvaç Masalları**, Fakülte Kitapevi, Isparta.

GÜLŞEN, Hacer (2013). “Kurt Motifi Üzerine Bir İnceleme”, **Uluslararası Sosyal Bilimler E-Dergisi**, s. 39.

HELİMOĞLU YAVUZ, Muhsine (2009). **Masallar ve Eğitimsel İşlevleri**, Cumhuriyet Kitapları, İstanbul.

- HOPPÁL, Mihály (2020). **Şamanlar ve Semboller Kaya Resimleri ve Göstergebilim**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- JUNG, Carl G. (2015). **İnsan ve Sembolleri**, Kabalcı Yayıncılık, İstanbul.
- KARADAVUT, Zekeriya; YEŞİLDAL, Ünsal Yılmaz (2019). “Anadolu-Türk Folklorunda Geyik”, **Milli folklor Dergisi**, 76, 102-112.
- KARAKURT, Deniz (2012). **Türk Mitolojisi Ansiklopedisi (Açıklamalı-Resimli) Türk Söylence Sözlüğü**, e-Kitap.
- KORKMAZ, Refik (2017), **Bilinçaltı Dili Eğitimi Kitapçığı**, İstanbul.
- KURT, Ali Osman, GÖLER, Mehmet Emin (2017). “Anadolu’da İlk Tapınak: Göbeklitepe”, **Cumhuriyet İlahiyat Dergisi**, 21(2), 1107-1138.
- LIBERMAN, Judith Malika (2015). **Masal Terapi**, Doğan Egmont Yayıncılık, İstanbul.
- MAZLUM, Özge (2011). “Reklerin Kültürel Çağrışımları”, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 31, 125-137.
- OĞUZ, M. Öcal (2018). **Türk Halk Edebiyatı El Kitabı**, Grafiker Yayınları, Ankara.
- ÖGEL, Bahaeddin (2014). **Türk Mitolojisi, Cilt: I-II**, Türk Tarih Kurumu, Ankara.
- ÖNAL, M. Naci (2011). **Muğla Masalları**, Muğla Üniversitesi Yayınları, Muğla.
- ÖZDEMİR, Serdar Deniz (2014). **Anadolu Masallarında Su ve Ateş**, (Yüksek Lisans Tezi), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- ÖZKAN, Volkan (2018). **Türk Kültüründe Bozkurtun Yeri ve Önemi**, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- PROPP, Vladimir (2001). **Masalın Biçimbilimi**, Om Yayınevi, İstanbul.
- ROUX, Jean- Paul (2015). **Eski Türk Mitolojisi**, BilgeSu, Ankara.
- SAITO, Isamu, TADAHİKO, Nagao (2019). **Kokoloji**, Okyanus Yayınları, İstanbul.
- SAKAOĞLU, Saim (2016). **Masal Araştırmaları**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- SAKAOĞLU, Saim (1995). “Türk Masallarında At Motifi”, **Türk Kültüründe At ve Çağdaş Atçılık**, s. 282-288, Resim Matbaacılık, İstanbul.

- SALT, Alparslan (2020). **Semboller Neo-Spiritüalist Yaklaşımlarla Ezoterik Bilgilerin Işığında**, Ruh ve Madde Yayınları, İstanbul.
- SARI, Ahmet; ERCAN, Cemile A. (2008). **Masalların Psikanalizi**, Salkımsöğüt Yayınları, Ankara.
- SAYDAM, M. Bilgin (2017). **Ara'f'dalık-lar İnsanın Hâlleri ve Eylemleri: Psikomitolojik Çözümleme**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- SAYDAM, M. Bilgin (2019). **Deli Dumrul'un Bilinci "Türk- İslam Ruhu" Üzerine Bir İnceleme**, Metis Yayınları, İstanbul.
- SEYİDOĞLU, Bilge (1995). "Mitolojik Dönemde At", **Türk Kültüründe At ve Çağdaş Atçılık**, s.91-95, Resim Matbaacılık, İstanbul.
- ŞİMŞEK, Esmâ (2001). **Yukarı Çukurova Masallarında Motif ve Tip Araştırması**, II. Cilt, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- ŞİMŞEK, Esmâ (2016). "Edebiyat-Toplum İlişkisi Açısından Masallar", **Uluslararası Edebiyat ve Toplum Sempozyumu Bildiriler Kitabı**, II. Cilt, 28-30 Nisan 2016, s.189-198.
- ŞİMŞEK, Esmâ, "Kahramanın Erginleşme Sürecinde Balığın Rolü ve Bu Bağlamda 'Balıklı' Efsanesi", **Tarihi ve Kültürüyle II. Zile Sempozyumu**, (06 - 09 Ekim 2011), Zile, Zile Belediyesi Kültür Yayınları, İzmir 2012, 381-387.
- ŞİMŞEK, Esmâ (1995). "Giresun ve Çevresinde Anlatılmakta Olan 'Ana Geyik' Efsanesinde Anlatılmakta Olan Mitolojik Unsurlar", **Milli Folklor**, 26, 17-22.
- TAŞTAN, Kenan; SET, Turan (2013). **Bilinçaltının Terapötik Gücü Hipnoterapi**, Ayhan Ofset Matbaacılık, Erzurum.
- TURGUNBAYER, Caşteğin (2007). "Türk Dünyası Destanlarında Ortak Motifler Üzerine", **Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi**, 24, 93-102.
- Türk Dil Kurumu (1988). **Türkçe Sözlük**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- YARDIMCI, Mehmet (2007). **Destanlar**, Ürün Yayınları, Ankara.
- YILDIRIM, Ali (2006). "Renk Simgeciliği ve Şeyh Galib'in Üç Rengi", **Milli Folklor Dergisi**, 9(72), 129-141.

YILDIRIM, Elvin (2012). **Türk Kültüründe Renkler ve İfade Ettiği Anlamlar**, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

YILDIZ, Şerife Nilgün (2011). **Türk Halk Anlatılarında Hayvan Motifleri** (Yüksek Lisans Tezi), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

İnternet Kaynakları

<https://arkaguverte.com/gundem/ay-tanrisi-al-ilah-43544>

<https://atiye-deniz-resimleri.onrender.com/g%C3%B6bektepe-de-bulunan-semboller.html>

<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/491/5805.pdf>

<https://indigodergisi.com/2013/04/tanrica-serisi-3-tanricanin-sembolleri/>

<https://marinakedisi.com/2018/03/yelkencilerin-bilmesi-gereken-ruzgar-tanrilari/>

<https://mozartcultures.com/category/bilim/>

<https://mylandrover.ru/tr/shiny-i-diski/graficheskoe-izobrazhenie-risunka-na-stenah-peshcher-vidy-i-osobennosti.html>

<https://okuryazarim.com/turk-mitolojisinde-boru/>

<https://okuryazarim.com/yeralti-tanrisi-hades/>

<https://ozhanoturk.com/2018/03/03/ayi-mitoloji/>

<https://ozhanoturk.com/2018/02/27/tilki-folklor-mitoloji/>

<https://porsukkultur.com/eski-turklerde-su-ve-koruyucu-su-iyesi/>

<https://pxhere.com/tr/photo/1621049>

<https://refikkorkmazmucizeler.com/refik-korkmaz/>

<https://simgelerdensecmeler.wordpress.com/2015/08/02/ruh-hayvani-kurbaga/>

<https://telifport.com/gorsel/telifport?Id=NDM4MDAwNjMy>

<https://tr.depositphotos.com/vector-images/bal%C4%B1k-burcu-i%C5%9Fareti.html>

<https://tr.depositphotos.com/vector-images/bukalemun-logo-vekt%C3%B6r.html>

<https://tr.pinterest.com/pin/823666219330300752/>
https://tr.wikipedia.org/wiki/Roma_mitolojisi
<https://twitter.com/nurayblgl1/status/1255613303503585280>
<https://yuvayayolculuk.com/yildiz-sembollerinin-dili.html>
<https://wikikultur.com/2019/07/21/yunan-mitolojisinde-kanatli-at-pegasus/>
<http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=24003&start=30>
<https://www.ankara.edu.tr/kurumsal/tanitim/gunes-kursu/>
<https://www.atliturcappadocia.com/index.php?tp=sayfa&url=mitolojik-atlar>
<https://www.bilgiustam.com/tanrica-bast-kimdir/>
https://www.dunyadinleri.com/tr-TR/mitoloji/eskimolarin-mitolojisi/oku_sucanlilarinin-tanricasi-ofkeli-sedna
<https://www.facebook.com/Tragna/posts/1421756281206513/>
<https://www.mitolojisi.com/kore-mitolojisi/>
<https://www.nenedirvikipedi.com/genel-kultur/esek-kulakli-midas-efsanesi-nedir-13772.html>
<https://www.sanategitimidergisi.com/makale/pdf/1448548439.pdf>
<https://www.telifport.com/gorsel/telifport?Id=MTkzMDE5NTQ2>
<https://www.telifport.com/gorsel/telifport?Id=OTc3NzAwNTg=>

EKLER

Ek1: Yılan Hikâyesi

Osmanlı devrinde, şimdiki gibi araba yok, vasayit yok. Bir adam yayan gediormuş, yolda bir gutu bulmuş Ayâyinen şöyle bir vurmuş bakmışki, gutu dolu! Adam sevinmiş, demiş ki:

"Vallâ, herhalde gıymetli bir eşya buldum." demiş, gutuyu açmış. Gutunun içinden bir yılan çıkmış. Yılan şimdik, lisana gelmiş:

"Hııı.... yenice düşmanımı buldum, seni sokup öldüreceğim." diyor.

Yılan, adamın ayağına dolanıyor. İnsanoğlu, buna diyor ki:

"Yâ yılan gardaş, ben sana ne düşmanlı etdim gardaşım? Ben, buraya tesadüfen geldim, keşke gelmez olaydım, ayağım gırılaydı." demiş. Yılan:

"Yooook, beni gutunun içine goyan sensin. Ben seni sokacağım."

Eh, can bu, adam dağın başında, silah yok, bişe yok. Nasıl gorusun insanoğlu gendisini? Demiş ki:

"Bak şorda bir at görünüyor, gedek o ata danışa." diyor.

"Hayd."

Adam, gutuyu goltuğunun altına alıyor, yılan da yanında, beraber yürüyorlar. Varıyorlar ki, bir tay! O da guru kemik galmış.

"Selâmünaleykim."

"Aleykümselâm."

İnsanoğlu diyor ki:

"At gardaş, yolda şu gutuyu buldum. Elim gırılaydı, ayağım gırılaydı, gelmez olayıdım, tesadüfen geldim. Ayağımınan vurdum, gutu dolu olduğu için, içinde gıymatlı bir eşya bulurum umuduyla açdım. Yılan çıkdı, dile geldi:

"Seni sokacâm, öldürecâm, beni bu gutuya goyan sensin, yenice düşmanımı buldum. " diyor bana. Ben yılana yavlarıyorum:

“Yok arkadaş, ben seni gutuya goymadım, düşmanın dâlim.” dedisem de, ikna edemedim. Can da datlı, bu arada seni gördük, ‘Şu ata danışak.’ dedik – diyor- sana danışmaya geldik at gardaş.” diyor.

At, hayvan; Allah tarafından lisana geliyor, diyor ki:

“Yılan gardaş, ben Arabistan’da Arap gralının atıydım. Bu, insanoğlunun eline geçdim. Beni, B grubunda goşuya göydü gazandım, C grubunda goşuya göydü gazandım, A grubunda goşuya vurdu gazandım, patronumu isim, şöhret sahabı yaptım, para gazandırdım, Cumhurbaşkanlık kupasını gazandırdım, isim yaptırdım. En sonunda ben goşu kazanamaz olunca, beni atarabasına goşdu, dört sene arabaya goşdu, yükünü çekdim, kötene goşdu, çiftini sürdün, beni çalışdırdı çalışdırdı yılan gardaş, en sonunda ben çalışamaz hale gelince, insanoğlu guyrugumdan bir kıl çekdi, beni yazıya sürdü. Arpadan geçdik, guru saman bile vermiyor. Yağmurda galıyom, çamurda galıyom, yavlıyorum, gene içeri almıyor sahabım. Neyise yılan gardaş , bunnar çiğ süt emmiş. Bu insanoğlu, bunnar eyi gün dostudur, heç acıma sok bunu.” diyor.

Abooooov, adam ne desin şimdi? Yılan diyor ki:

“Seni, gene sokacam.”

Adam, gene gutuyu goltuğuna alıyor, yılanın insanoğlu yanyana gediyorlar. Varınca bakıyorlar ki, orda bir öküz var! İnsanoğlu diyor ki:

“Bir de şuna danışa.”

“Danışak, -diyor yılan- amma, seni illâ da sokacâm.”

Neyise, varmışar bunnar:

“Selâmünaleyküm.”

“Aleyakümselâm.”

Bir öküz ki, zayıflıktan kemikleri çıkmış. Öküz, Allah tarafından lisana geliyor. İnsanoğlu diyor ki, öküze:

“Öküz gardaş, yolda şu gutuyu buldum. Bulmaz olaydım, elim ayağım gırılardı. Bunu gıymetli bi eşya bulurum ümidiyle açdım. İçinden bi yılan çıkdı. Yılan diyor ki; ‘Yenice düşmanımı buldum ben. Sokup öldürecâm seni,’ diyor. Yalvarıyom, yakarıyom, razı edemiyom. Şurada bir ata danışdık. At annatdı; ‘Bu insanoğlunun eline düşmeye

gelmez, fırsat vermeye gelmez, bunnar gara gün dosdu olmazlar. Beni çalışdırdı, çalışdırdı, guyrugumdan bir gıl çekdi sürdü. Yılan gardaş, heç acıma, sok bunu. ‘dedi. Yılan böyle hükmediyor, at böyle hükmediyor, sen ne diyon?’

Öküz diyor ki:

“Vallâ gardaş, ben de aynı ganaatdeyim. Yılan gardaş, ben tosundum, bu insanoğlunun eline geçdim. Çiftine goşdu, ekinini sürdü, tarlasını sürdü, kötenine goşdu, biderini ekdi, gağını arabasında goşdu, gozasını çekdim, çalışdırdı çalışdırdı beni. En sonunda ihdiyarladım, yük çekemez hâle gelince, guyrugumdan bir kıl çekdi, beni yazıya sürdü, bu insanoğlu. Yılan gardaş, bunnara heç güvenme. Bunnar eyi gün dosdu, gara gün dosdu olmazlar, bunu sok öldür.” diyor.

“Ne diyor, şimdi?” diyor yılan, insanoğluna.

“Ne deyim yılan garda.” diyor.

“Seni sokacâm amma, ibret olacak,” diyor. İnsanoğlu, gene gutuyu goltuğunun altına alıyor. Gedyorlar, bakıyorlar ki, yolda bir dilki var! İnsanoğlu diyor ki:

“Haydi, bir de dilkiye sorak.”

“Olu.”

Dilkinin yanına varıyorlar. Dilki gorkuyor, guyrugunu bir gıvırıyor:

“Yanıma yaklaşmam bakim, orada durun.” diyor. Yılanın insanoğlu:

“Yok yok.” diyorlar.

“Olmaz, benim prensibim bu, orada durun bakîm. Derdiniz annadın bakîm orada.”
İnsanoğlu:

“Derdimiz şu, dilki gardaş; ben gelirken, şu gutuyu buldum, içinden bu ejderha çıkdı. Ben, gıymetli bir eşya bulurum ümidiyle açdım, ejderha çıkdı; ‘seni sokup öldürecâm, yenice düşmanımı buldu.’ dedi. Yavlarıyom yavlarıyom, bir türlü datlı canımı gurtaramadım. Şorda, bir atınan öküze danışdık. Onnar dediler ki: ‘Arkadaş, bu insanoğluna güvenme, bunnar eyü gün dostudur. Sok öldür, heç acıma.’ dediler. Şimdi de sana geldik, galan senin vicdanın.” diyor.

Dilki diyor ki:

“Yok, yalansınız.”

“Yahu, vallâ böyle oldu.”

“Yok, inanmam.” diyor dilki.

“Niye inanman?”

“Benim mantık ve muhakememe göre bu yılan, bu ejderha, bu gutuya sığamaz.” diyor.

“Sığar.”

“Eeee, o zaman goyun gutuya. Ben, bunun pınavasını yapacâm. Yılan girsın gutuya, ondan sonra garar veririm.” diyor dilki.

Şimdik, insanoğlu gutuyu göyüyor, yılan da yanında. Allah tarafından, yılan da lisana geliyor. Yılana diyor ki dilki:

“Gir bakîm gutuya.”

Yılan şimdi, gıvrılıyor, çıktığı gutunun içine giriyor. Girince, dilki, gutunun gapanı ağzına gapadıyor. Yılanı esgi hâline getiriyor geri. Adam gurtuluyor. Şimdi bu adamacağız, dilkinin ayâna gapanıyor, ayağını öpüyor dilkinin:

“Dilki gardaş, gurban oluyum sana, beni ölümden gurtardın, garımı dul galmaktan gurtardın, çocuklarımı öksüz olmakdan gurtardın. Sen olmasaydın, ben ölecektim.” diyor. Dilki:

“Baba -diyor- gel, seninen bir annaşak. Ben bir takdik etdim, bir oyun oynadım, yılanı gutuya geri girdirdim. Sen yoluna get.”

“Yooook, olmaz.”

Dilkinin ayanı öpüyor, gözünü öpüyor, elini öpüyor:

“Yok dilki gardaş, ben senin hakkını ödeyemem. Gel, bizde çok tavık var, bir gece ben de misafir ol.”

“Yahu, get adam başımdan.” diyor dilki insanoğluna. Yok, nihayet dayanamıyor, geliyor bu köyün kenarına, orada bekliyor. Diyor ki:

“Yok gardaş, ben misafirliği sevmem, sen get bana bir tavık getir.”

Bu adam, hemen getmiş, eve varmış amma evdeki tazıyı dutmuş. Bu tazıyı, bir haralın içine göymüş amma, omuzuna alıp dilkinin beklediği yere varmış. Dilki yanına yaklaşınca, haralı bir çırparsa, -tazı bu, dilkinin düşmanı- tazı govalıyor, dilki kaçıyor. Dilki kaçıyor, tazı govalıyor, sonunda dilkinin guyrugu gopuyor, bacağı yaralanıyor. Bir çamıra gelince – tazı çamırda kaçamazmış- dilki canını gurtarıyor. Fakat, dilkinin guyrugu gopuyor, bacağı yaralanıyor. Yaralı dilki gediıyor, tazı orada galıyor. Yaralı dilki orada dururken, garşıdan da üç dört teme, omuzu silahlı avcı geliyormuş. Bunnar bakıyorlar ki; bir yaralı dilki! Buna sesleniyorlar:

“Oooo dilki gardaş, ne geziyon, gel de arkadaş olak.” demişler dilkiye. Dilki demiş ki:

“Ulan arkadaş, birinize dost oldum ne guyruk galdı, ne de bacak, bir daha tövbeler olsun.” demiş (Şimşek, 2001: 19-22).

EK-2: Kurbağa Kız

Bir varmış bir yokmuş... Bir adamın üç oğlu varmış:

"Oğlum kendiniz evlenin kendiniz kazanın. Ben kimin kızını kimden isteyeyim?" der. Oğullarına gitmiş üç ok almış:

"Bu okları atın, kimin kapsının önüne düşerse, onu size alayım" der. Oğlanlar, okları atmışlar. Büyük oğlanın attığı ok padişahın kapısına düşmüş. Ortanca oğlanın attığı ok vezirin kapısına düşmüş. Küçük oğlanın attığı ok gitmiş bir göletin kenarına düşmüş. Ona da bir kurbağa yapışmış. Babaları, büyük oğlanı padişahın kızıyla, ortanca oğlanı, vezirin kızıyla evermiş düğün etmiş. Küçük oğlan da attığı oku almış gelmiş:

"Benim kısmetim yokmuş." deyip odanın bir kenarına atıvermiş. Oka yapışan kurbağa da dünya güzeli bir kızmış. Evde oğlanın işlerini yapar, evi siler süpürür, yemeğini yapar, oğlana görünmeden kayboluverirmiş. Oğlan eve gelirmiş, her şey yerli yerinde. Yemekler pişmiş, merak edermiş bunları yapan kim diye. Saklanıp beklemek istemiş. Ama beklerken uyuya kalmış görememiş. İkinci gün de uyumuş. Üçüncü gün parmağını kesmiş. Acısından uykusu gelmemiş. Derken dünya güzeli çıkmış ortalığı temizlerken, oğlan ortaya çıkıp, kızı bileğinden yakalamış:

"Sen kimsin?"

"Beni kimseye söyleme. Ben senin okuna yapışan kurbağayım. Benim anama ak kavak kızı Güldane derler. Kuyunun başından ünledin mi bir kapı açılır, inilir gidilir aşağıya." der. Oğlan, bunu kimseye söylememiş. Babası bir gün oğlana:

"Vay benim kısmetsiz oğlum, ağalarını everdik. Sen yalnız kaldın. Üstünü altını kim yur, yemeklerini kim pişirir ya?"

"Baba, kendi kendime idare edip gidiyorum işte." der. Bir günü büyük oğlan küçük kardeşiyle babasını yemeğe davet etmiş. Yemişler içmişler. Başka bir gün ortanca oğlan davet etmiş. Küçük oğlan eve gelmiş. Kıza:

"Babamı bir de biz davet edelim."

"Olmaz. Baban beni gördü mü, beni almak için seni öldürmeye kalkar. Beni sana lâyıık görmez."

"Yok öyle şey olmaz. O benim atam."

"Neyse! Ben görünmeyeyim. Yapayım, edeyim çağır." der. Oğlan ona da razı olmamış. Kız:

"Neyse! Hayırlısı olsun." demiş ev babalarını eve yemeğe çağırmışlar. Babası gelmiş bakmış ki, dünya güzeli bir kız evin içinde. Yemekler hazırlanmış. Kardeşleri yemek yerken babası da habire kıza bakarmış. Yemişler içmişler, kalkmış gitmişler. Babası kızı çok beğenmiş. "Nasıl etsem de bu kızı oğlanın elinden alsam." diye düşünmeye başlamış (Göde, 2010: 226-228).

Ek -3: Balığın Minnetarlığı

Vaktin birinde bir Bey ve bir oğlu varmış. Bu Bey, oğlunu büyüttmüş, yetiştirmiş, okutmuş. Ata binmeyi, kılıç kuşanmayı öğretmiş ve bir gün demiş ki:

" Oğul, seni evlendirmeyi düşünüyoruz ne dersin." oğlan da:

"Hayır baba, ben şimdi evlenmek istemiyorum. Ben evleneceğim zamanı söylerim." der ve öylece geçiştirir.

Aradan ay geçmiş, gün geçmiş, babası hastalanmış, yatağa düşmüş. Doktorlar derdine derman bulamamışlar. Bey: "Bana Çin'den hekim getirtin." deyince Çin'den hekim getirtmişler. Çin'den gelen hekim, muayene yaptıktan sonra:

"Beyim denizde yeşil bir balık türü var. Bu balığın kanıyla seni tedavi edeceğim ve kurtulacaksın." der.

Bey hemen oğluna emir vermiş. Hekimle birlikte denize varıp yeşil balığı tutmuşlar. Beyin oğlu yeşil balığı eline alıp, denize geri salıvermiş ve hekime:

"Eğer babam bu yeşil balığın kanıyla tedavi olup iyi olacaksa, hemen ölsün." der.

Boş dönüp gelmişler. Hekim, Bey'e, balığı yakaladıklarını, fakat oğlunun onu denize geri bırakıp, "Babam bu balığın kanıyla iyi olacaksa hemen ölsün." dediğini söylemiş. Bey, bunun üzerine oğlunu hemen oradan sürgün etmiş.

Oğlan, oradan bir gemiye binip, Çin padişahının ülkesine sürgüne gidiyormuş. Gemide giderken, geminin direğinde bir insan görmüş:

"Arkadaş gel yol arkadaşı olalım, ben de yalnızım." der.

Direkteki adam aşağıya inmiş ve:

"Arkadaş, ben senin yanına geldim ama sana bir şartım var. Ne kazanırsak ortak olacağız" der.

Beyoğlu, teklifi kabul etmiş. Deniz yolculuğu biterken, Beyoğlu'na:

"Ben burada, sen dönünceye kadar duracağım. Yalnız, sakın ha, vardığın yerde benden izinsiz bir şey yapma" der.

Beyoğlu, teklifi kabul etmiş. Deniz yolculuğu biterken, Beyoğlu'na:

"Ben burada, sen dönünceye kadar duracağım. Yalnız, sakın ha, vardığın yerde benden izinsiz bir şey yapma" der.

Beyoğlu, Çin padişahının huzuruna çıkmış. Çin padişahı "Hoş geldin evlat " deyip derdini sorunca:

"Sizi çok iyi tanıyan bey babam beni buraya sürgün etti. Sizlerin kabulünü dilerim." der.

Çin padişahı, Beyoğlu'nu kabul etmiş ve kızıyla nişanlanmasını istemiş. Bunun üzerine oğlan:

"Benim gemide bir arkadaşım var. Teklifinizi varıp ona söyleyeyim. Ondan sonra size cevap vereyim." der ve gemideki arkadaşının yanına gelip olanları ona anlatır. Arkadaşı:

"Tamam, yalnız gerdek gecesi başınızda olacağım. Şimdi haydi git ve kabul et." der.

Oğlan gitmiş, padişahın teklifini kabul etmiş. Hemen düğün hazırlıkları başlamış. Davullar zurnalar çalınmış ve düğün bitmiş. Oğlan gerdeğe gireceği zaman arkadaş gelmiş. Fakat gelinle damat gerdeğe girmemişler, uyuyakalmışlar. Arkadaşı bunların başında bekliyormuş. Kızın ağzından çıkan bir yılan, oğlanın ağzına gireceği anda, arkadaş kılıcını yılanın boynuna vurup kellesini alıp, çantasına koymuş. Yılanın geri kalan kısmı, tekrar gelinin midesine çekilmiş. Padişah, bundan önce de iki tane damat edinmiş ve ikisini de gelinin midesinden çıkan bu zehirli yılan öldürmüştü. Sabah olunca, damadın ölmediğini gören ahali, padişaha müjde vermişler. Padişah herkesi ödüllendirmiş.

Bu arada Beyoğlu'nun babası ölmüş ve eve geri dönmesi için elçi yollanmış. Bunun üzerine oğlan, padişahın izin almış. Padişah kızıyla damadını gemiye kadar uğurlamış ve onları yolcu etmiş. Arkadaşı yolda giderlerken:

"Arkadaş ne kazanırsak ortak demiştik. Sana bir hanım kazandık. Şimdi bunu bölüşeceğiz." der. Beyoğlu:

"Bölüşelim." der.

Kızın bir elinden arkadaşı, bir elinden de Beyoğlu tutmuş, arkadaşı kılıcını çekip de kızın boynuna vuracak gibi olunca, gelin korkmuş ve midesine çekilen yılanın gövdesi de gelinin ağzından dışarı çıkıp yere düşmüş. Arkadaşı:

"Tamam, ikiniz de kurtuldunuz. Çin hekimiyle gelip denizden yeşil bir balık yakalayıp, babanın tedavisinde kullanacaktınız. Sen, eğer benim babam bu balığın kanıyla iyi olacaksa hemen ölsün deyip, balığı denize bırakmıştın. İşte o yeşil balık benim." deyip, aynen yeşil bir balık olup, denize kendisini bırakmış.

Beyoğlu da eşiyle birlikte babasının sarayına gelip tahta oturmuş. Onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine (Göde, 2010: 207-208).

Ek-4: Oduncuyla Yılan

Bir varmış, bir yokmuş. Zamanın birinde bir oduncuyla oğlu yaşarmış. Bunlar her gün odun kesmeye giderlermiş. Odun kesmeye giderken de yanlarına karınlarını doyurmak için süt alırlarmış. Sütü de ağacın dalına takarlarmış. Böyle her gün geçmekteymiş.

Her zaman olduğu gibi çocuk, sütü almaya gitmiş, babasıyla birlikte sütü afiyetle içmişler. Fakat bu sefer süt bitince içinden bir altın çıkmış. Çocuk:

“Baba süt burada duruyordu, yanımıza da kimse gelmedi, sütün içine kim bir altın bıraktı?” demiş.

Babasıyla buna bir anlam verememişler. Bu şekilde günlerce devam etmiş. Baba, oğul odun kesmeye gidiyor, getirdikleri sütü içiyor, sonra da sütün içindeki altını alıyorlarmış. En sonunda çocuk merak etmiş. Babasına:

“Ben bugün ağaç kesmeyeceğim, sütü kim içiyor takip edeceğim.” demiş.

O gün çocuk akşama kadar beklemiş. En sonunda bakmış ki kocaman bir yılan gelmiş, süttten biraz içmiş. Yerine de bir altın bırakmış. Çocuk olanlara inanamamış, çok şaşırılmış. Hemen gördüklerini babasına anlatmış.

Tabii paranın yüzü sıcak zengin olma hayali aklını başından almış. O gece plan yapmış:

“Eğer yılanı öldürürsem altınların hepsine sahip olurum.” demiş. Ötöğünü beklemiş. Yılan tekrar gelmiş. Sütü içmiş, tam altını bırakacakken, çocuk, yılanın kuyruğuna vurmuş. Yılan, kuyruğunun acısıyla çocuğu yutmuş.

Çocuğunun öldüğünü gören adam, çok üzölmüş. Kendini çalışmaya vermiş. Dağ, bayır, orman dememiş, gitmiş, çalışmış.

Bir gün oduncu, ormanda gezerken, karşısına bu yılan çıkmış. Yılan:

“Oduncu, senin oğlun aza kanaat etmedi. Kısa yoldan kötölökle zengin olmaya çalıştı. Bu yüzden de cezasını buldu. Sen iyi bir adamsın, gel olanları unutup, arkadaş olalım.” demiş. Oduncu da:

“Bende evlat acısı, sende de kuyruk acısı varken, biz dost olamayız.” demiş (Göde, 2011: 186-187)

Ek-5: İki Kardeş

Bir varmış, bir yokmuş, vakti zamanında iki kardeş varmış. Gurbete çıkmaya karar vermişler. Azıklarını alıp yola çıkmışlar. Bir zaman sonra acıkmışlar. Büyüğü küçüğüne “Önce senin yemeğini, sonra benim yemeğimi yiyelim.” demiş. Küçüğü kabul etmiş. Küçüğünün yemeği bitene kadar acıktıkça yemişler. Küçüğün yemeği bitmiş. Bir zaman sonra yine acıkmışlar. Küçüğü “Yemeğim bitti. Şimdi sıra senin yemeğinde.” demiş. Büyüğü küçüğüne bir gözünü çıkar sana yemek vereyim.” demiş. Küçüğü “Önce yemeğimi yedin. Yemeğim bittikten sonra bir öğünlük yemek için bir gözümü çıkarmamı istiyorsun. Yine acıkırsam diğer gözümü de isteyeceksin benden. Madem böyle yaptın artık seninle kardeşlik bağım kalmadı. Seninle yollarımız burada ayrılıyor.” demiş.

Büyüğü batıya gitmiş; küçüğü doğuya. Küçüğü akşama doğru, terk edilen bir değirmen başına kavuşmuş. “Artık akşam oldu. Burada akşamlar, sabah yola devam ederim.” demiş. Değirmenin içinde uzanmış. Biraz sonra bir tilki, bir ayı ve bir kurt değirmenin yanına gelmiş. Tilki “Ayı kardeş durumun nasıl, mutlu musun?” demiş. Ayı “Mutluyum. Benim bir mağaram var. Bir de kumaşım var. Sabah mağaraya gidip kumaşın üzerinde yuvarlanıp duruyorum. Biri gelip mağaranın önünde davul çalsa duramam kaçır giderim. Mağaradan da olurum, kumaştan da.” demiş. Tilki “Kurt kardeş sen nasılsın, hayatından memnun musun?” demiş. Kurt “Ben de mutluyum. Kör bir çoban var. Çobanın bir de köpeği var. Her sabah sürünün yanına giderim. Köpek her gün bana bir koyun veriyor. Ben de böyle geçiniyorum. Allah etmesin, biri köpeği öldürerek köpeğin beynini çıkarıp çobanın gözüne koyarsa çobanın gözleri açılır ve ben rezil olurum.” demiş. Kurt “Tilki kardeş sen nasılsın?” demiş. Tilki de “Benim de bir havan altınım var. Altınları havandan boşaltıp havana dolduruyorum ve böyle eğleniyorum.” demiş.

Sabah olunca adam değirmenden çıkmış. Bir davul bulup mağaranın önüne gelmiş. Davulu çalmış. Davul sesine dayanamayan ayı mağaradan çıkmış ve kaçmış. Adam, mumu ayının üzerine atmış. Ayı tutuşmuş ve oradan kaçmış. Mağaraya girmiş ve ayının kumaşını almış. Sonra tilkinin yanına gitmiş. Eline bir sopa alıp arkadan tilkinin kafasına vurmuş. Tilki uçurumdan aşağı yuvarlanmış. Tilkinin havanını ve altınlarını almış. Çobanın yanına gelmiş. Büyük bir tasla köpeğin beynini dağıtmış. Çoban “Sen kim oluyorsun ki köpeğimi öldürüyorsun?” demiş. Adam “Sus da gözlerini aç!” demiş. Köpeğin beynini çobanın gözlerine koymuş. Çobanın gözleri açılmış. Böylece kurdun da

kısmetini elinden almış. Memlekete dönmüş. Bahçesinde, her türlü meyvesi olan saray gibi bir ev yapmış. Aradan zaman geçmiş. Büyüğü de memlekete dönmüş. Kardeşinin zenginliğini görünce “Ne yaptın da bu kadar zengin oldun?” demiş. Küçüğü “Ne olduysa yolumun üzerindeki değirmende oldu.” demiş. Büyüğü değirmenin içine girmiş. Akşam olunca kurt, tilki ve ayı tekrar değirmenin yanına gelmiş. Tilki “Ayı kardeş durumun nasıl?” demiş. Ayı “Nasıl olacak, sırrımı sana söyledim her şeyimden oldum! Birisi mağaramın önünde davul çaldı. Ben de dışarı çıktım. Üzerime ateş attılar tutuştum. Kumaşımı alıp gitmişler.” demiş. Tilki “Kurt kardeş senin durumun nasıl?” demiş. Kurt “Köpeği öldürüp çobanın gözlerini açmışlar. Ben de rızkımdan oldum.” demiş. Tilki “Benimde kafama vurarak beni uçurumdan attılar. Altınlarımı ve havanımı alıp gitmişler. Ben de sizin gibi rezil oldum. Bunları yapan her kimse bu değirmenin içindedir.” demiş.

Kurt, bacaya çıkmış; ayı, kapının önünde durmuş; tilki de değirmenin içine girip koklaya koklaya adamı yakalamış. Adamı parçalayıp öldürmüşler. Kurt “Bunu ben bölüşeyim.” demiş. Etin yumuşağını kendi almış, kemiği de ayıya ve tilkiye vermiş. Ayı “Bu adaletli bir paylaşım olmadı. Paylaşımı tilki yapsın.” demiş. Tilki yumuşak tarafı ayıya ve kurda vermiş, kemikleri de kendi almış. Ayı “Şimdi adaletli oldu!” demiş. Böylece iyiler, ömrünün sonuna kadar mutlu bir yaşam sürmüş; kötüler de cezalarını çekmişler (Doğan, 2006: 230-231).